MEDYA GÜNEŞİ

Haber–Yorum Gazetesi 15–30 Nisan '95 Sayı: 63 Yıl: 8 20.000 TL

"YEKBÛN Programı" tutuklattı

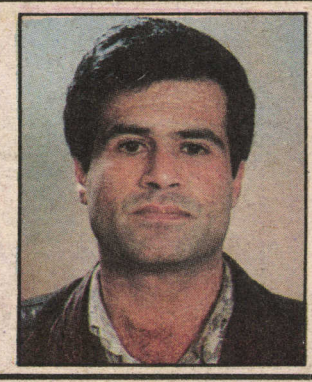

Gazetemiz Medya Güneşi ve Jiyana Nû'nun yazıişleri müdürlüğü ile Çarçıra Yayıncılığın imtiyaz sahipliğini yürüten **Nesih Çılgın**, yayınevimiz tarafından basılan **"YEKBÛN Programı"** adlı kitapçık nedeniyle DGM'ce tutuklandı. Çılgın 6 Nisan'dan beri Bayrampaşa Cezaevi'nde bulunuyor.

"Sınır ötesi" Kürt düşmanlığı

PKK'nin sınır faaliyetlerini önlemeye yönelik görünse de, gerçekte Güney Kürdistan'daki siyasi sürece müdahale amacı taşıyan bu operasyon, her iki bakımdan da sonuç vermemiştir.

■ *Sf. 3*

Türkiye Ertuş'a girmek istiyor

Şırnak ve Hakkari yörelerinden geçen yıl Güney Kürdistan'a göç edenlerin yerleştirildiği Ertuş kampı, BM ile Türkiye arasında krize yolaçtı.

Türkiye, PKK'lilerin bulunduğunu öne sürerek kampa girmek istiyor.

■ *Sf. 4-5*

Yaptığı bombalı eylemleri üstlenerek kuruluşunu ilan eden BRÛSK:

Eylemlerimiz sürecek

■ *sf. 7*

Heyşt Saliya Medya Guneşî Pîroz Be!

■ *r. 40*

www.arsiv

MEDYA GÜNEŞİ

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına
• Sahibi veYazıişleri Müdürü: **Nesih Çılgın**
• Genel Yayın Yönetmeni: **Mahmut Metin**

* * *

Ortadoğu Temsilcisi:
• **Ahmet Cemal**
Güney Kürdistan Temsilcisi:
• **Azad Şatehî**
• AvrupaTemsilcisi: **Halim Can**

* * *

Muhabirler:
• **Bavê Azad (Krefeld)**
• **Mahmudê Malazgirtî** (Hamburg)
• **Sinan Alabay** (Köln)
• **Ali Karaaslan** (Giessen)
• **Cumali Gökalp** (Hollanda)
• **Bavê Zerdeşt** (Danimarka)
• **Seyda Alpşen** (İngiltere)
• **Halis Kınalı** (İsviçre)
• **A. Kadir Bozyıl** (Norveç)
• **Seyîd Şahîn** (Fransa)
• **Rojen Adar** (Rusya)
• **Baran Jiyan** (Yunanistan)
• **M. Alan** (Bulgaristan)

* * *

• **Yönetim Yeri**: İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat:4 Aksaray–İST. Tel: 530 68 31 Fax: 586 22 31
• **Diyarbakır Bürosu**: Şair Sırrı Hanım Sk. Maruf Apt. Kat:1 Ofis–Diyarbakır Tel–fax:(412) 221 80 74
• **Antep Bürosu:** Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat 4 No: 45 Tel.: (342) 234 59 31
• **İzmir Bürosu**: 859. Sk. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B. Blok Konak Tel: (232) 445 46 50
• **Adana Bürosu**: Ali Münif Cad. Büyük Adana İşhanı Kat:4/30 Tel-Fax: (322)359 94 92
• **Mersin Bürosu**: İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 5/6 Tel:(324)2370477
• **Ankara Bürosu**:Konur Sk. 9/13 Kızılay Tel.: 417 75 54

* * *

Avrupa İlişki Adresleri:
• H. Can Box:15216, 161 15 Bromma–**Sweden**
• M. Malazgirti, Amande Str.58, 2000 HH 56 **Germany**
Almanya Hesap No: M. Ali Karaaslan Dresdner Bank Giessen
Konto: 08 838 847 00
BLZ: 513 800 40

• **Abone Koşulları**:
Yurtiçi:
1 Yıllık:250 000 TL;
6 Aylık:120 000 TL;
Yurtdışı: 1 Yıllık: 75 DM, 50 $

• **Yurtdışı Fiyatı/** İsveç: 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin.
• **Hesap No**: Nusrettin Yüksekkaya, Yapı Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi, 0076859-8 Nolu Hesap
• Baskı **Serler**

Medya'ya abone ol, abone bul! Oku, okut!

Okur köşesi

Diyarbakır'da yeni gün
Yeni bir gündü Diyarbakır'da
Yine bir gündü Diyarbakır'da
Dicle sessiz ve hüzünlü akıyordu.
Henüz sabahın sekiziydi
Çocuklar okul yolunda
Cellatlar köşe başlarındaydı.
Yavaş yavaş yürüyordu Aydın
nereden bilecekti bu son görüşüydü
okula giden çocukları,
ama biliyordu tahammülü yoktu cellatların,
bu çocukların geleceğe umutla bakmasına
biliyordu köşe başındaki cellatlar vermişlerdi
onun ölüm emrini
evine tehdit telefonları
adına imzasız mektuplar geliyordu
bir gün öldüreceklerdi onu. Yine yeni bir sabahla
aldırmadı tehdidine cellatların
yavaş yavaş yürüyordu okuluna doğru aydın.
Ve yine geleceğe umutla bakıyordu
Öğretmendi iki çocuğu vardı
O sabah yine öpmüştü uyandırmadan çocuklarını
sokağa henüz girmişti ki yanına "ateşin varmı"
diyerek biri yanaştı
durdu, bütün samimiyetiyle yüzüne bakı gencin ve
kibritini çıkaracaktı ki...
arkasından kahpe cellat saldırdı.
Bir bıçak darbesi, iki üç ...
oyuna gelmişti, çaresizdi
yere yığıldı...
Yeni bir gündü Diyarbakır'da
yine bir gündü Diyarbakır'da
Yine bir aydın vurulmuştu Diyarbakır'da
Halkını, ülkesini sevmekti suçu aydınların
akşam televizyonda izledim,
Çıt yok herkes onaylarcasına sessizdi
gazeteler yazdı gözden ırak köşelerde,
ismini bile yazmadılar
yine bir faili meçhul cinayet işlenmişti,
faili belliydi ama cinayetlerin
Yeni bir gündü Diyarbakır'da
yine bir aydın vurulmuştu Diyarbakır'da
Dicle sessiz ve hüzünlü akıyordu.

Şoreş GERNAS

Medya'dan ...

Yaklaşık iki aylık bir aradan sonra
yeniden Merhaba!

Ardarda gelen toplam bir buçuk aylık iki kapatma kararı, **uzun soluklu mücadelemizde bizim için güç biriktirmeye ve okurlarımızla daha sık birlikte olmanın koşullarını olgunlaştırmaya** vesile oldu.

Yayın yaşamımızın **8. yılını** geride bırakırken, çok yakın bir zamanda, **daha geniş bir kollektifle** ve **daha ileri bir mevzide** varlığımızı sürdürme noktasındayız.

Bu sayımız hacmi ve yoğunluğu nedeniyle okurlarımızı biraz yoracak. Ama yorulmaya değeceğine inanıyoruz.

1925 Halk Hareketi'nin 70. yıldönümü vesilesiyle hazırladığımız özel dosyanın ilgiyle okunacağını umuyoruz.

Son sayımızın hazırlık çalışmaları tamamlanmak üzereyken, gazetemizin sahibi ve yazıişleri müdürü **Nesih Çılgın**'ın DGM'nin hışmına uğrayarak tutuklanmasının "alışmak istemediğimiz" burukluğunu yaşadık. Çılgın, bir aydın sorumluluğuyla, Kürdistan sorununun siyasal ve demokratik yollardan çözümüne katkıda bulunacağını düşünerek yayınlattığı **"YEKBÛN Programı"** adlı kitapçık nedeniyle tutuklandı.

Yaklaşık üç aylık tutukluluğun ardından serbest bırakılan gazetemizin Ankara temsilcisi **Abdullah Güler**, yeniden görevinin başına döndü. Apo'ya geçmiş olsun diyor ve başarılar diliyoruz.

Cemil Cevher'in geçen sayımızda yayımlanan **"Tarihimize sağduyulu ve nesnel yaklaşmalıyız"** başlıklı yazısı, teknik bir hataya çarpmıştı. Tekrar yayınlıyor, yazardan ve okurlarımızdan özür diliyoruz.

Dostlukla ...

YEKBÛN'dan Çarçıra Yayıncılığa Destek

Çarçıra basın ve yayıncılık tarafından Kürt ve Kürdistan sorununun çözümüne ilişkin tartışmalara katkıda bulunacağı düşüncesiyle geçtiğimiz ay yayınlanan "YEKBÛN Programı" ve "2. Kongre Belgeri"nin İstanbul DGM tarafından toplatılması ve yayınevine "terör suçu" işlendiği iddiasıyla dava açılması üzerine YEKBÛN Yürütme Komitesi bir basın açıklaması yayınlarak toplatma kararını kınadı. 15 Mart 1995 tarihli basın açıklamasında özetle şu görüşlere yer verildi: "Çarçıra yayıncılık, bu yayınıyla toplumun bilgilenmesi sürecine önemli bir katkıda bulunmuştur. Ortada bir 'terör suçu' yok. Suçlanması gereken, toplumun bilgilenmesi sürecini yasaklarla önlemeye çalışanlardır; Söz konusu yayınları 4 saatte toplayanlardır.

Partimiz, Kürdistan sorununun demokratik ve kalıcı çözümü için özgür bir tartışma ortamı yartılması gerektiğine inanıyor. Böylesi bir ortam için koşullar yaratılmadan siyasal bir çözüm mümkün değil. Bu inançla İstanbul DGM'nin tutumunu protesto ediyor ve ilgili bütün kurum, kuruluş ve kişileri aktif tavır almaya; Kürt ve Kürdistan sorununun asli muhataplarının düşünceleri ve çözüm alternatifleri konusunda toplumu bilgilendirmeyi amaçladığı için mağdur duruma düşen Çarçıra Yayıncılık ve çalışanları ile dayanışmaya çağırıyoruz."

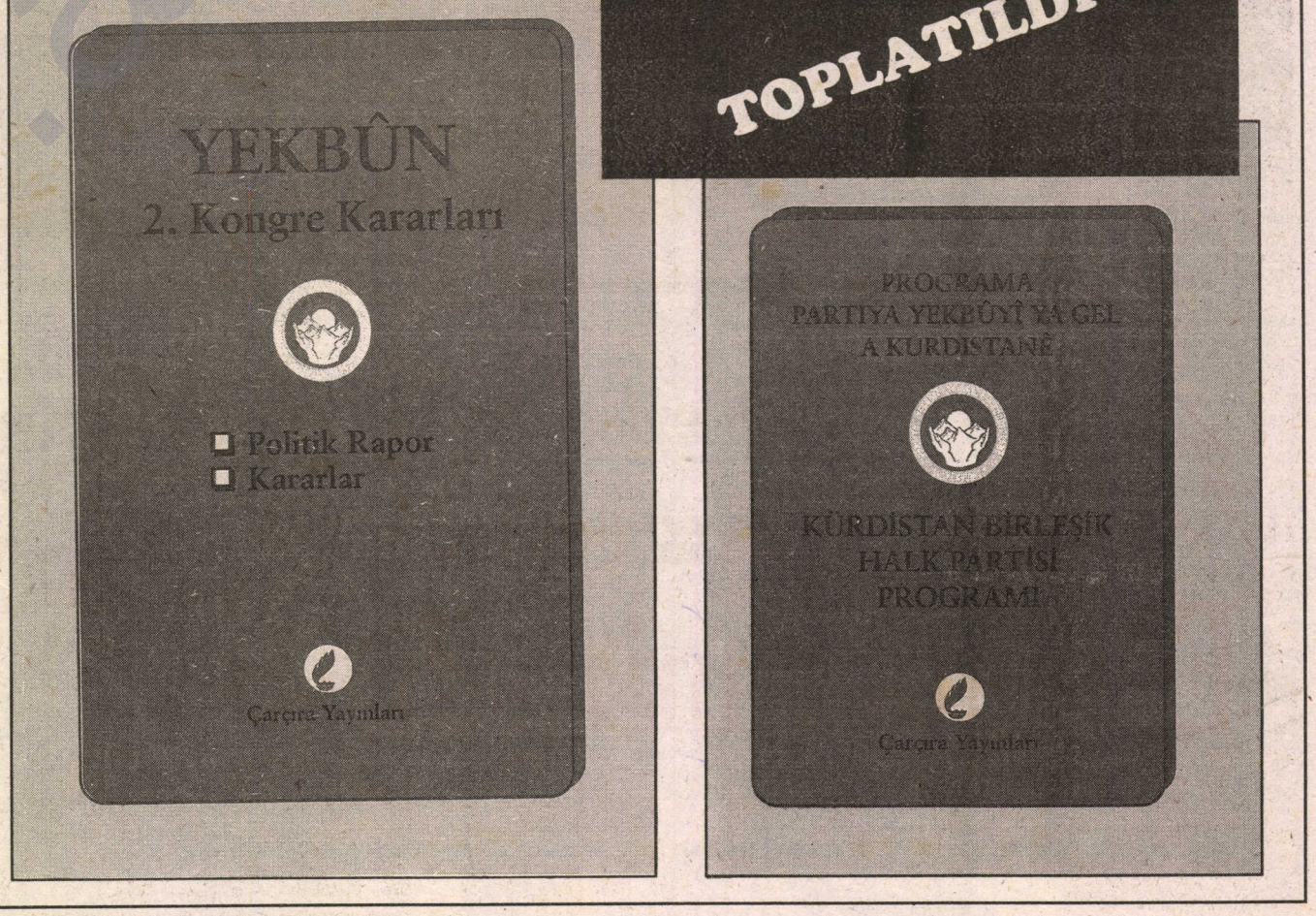

MEDYA GÜNDEMİ

"Sınır ötesi" Kürt düşmanlığı

PKK'nin sınır faaliyetlerini önlemeye yönelik görünse de, gerçekte Güney Kürdistan'daki siyasi sürece müdahale amacı taşıyan bu operasyon, her iki bakımdan da sonuç vermemiştir. Operasyon süresinin uzaması, Türkiye'ye -eğer varsa- elde ettiği bazı sınırlı avantajları da kaybettirecektir. Bu nedenle Türk ordusunun G. Kürdistan'da uzun bir süre kalamadan çekilmesi kaçınılmaz görünüyor. Avrupa Parlamentosu'nun operasyona karşı bir karar taslağını kabul etmesinin ise bu süreci hızlandırması beklenmelidir.

Türk devletinin 20 Mart'ta başlattığı Güney Kürdistan'a yönelik "sınır ötesi" operasyonun, daha bir ayını doldurmadan amaçlanan sonuçları vermediği ve fiyaskoyla sonuçlanacağı belirgin olarak ortaya çıkmış durumda.

Herhangi bir "sıcak takip" anlaşmasına dayanmamasının yanısıra, TBMM'den yetki alınmamış olması nedeniyle Anayasa'nın ihlal edilmesi gibi tamamen hukuk dışı bir pozisyonda gerçekleştirilen TC tarihinin en büyük "sınır ötesi" harekatı, birbirine bağlı birkaç amaç içeriyordu. Ancak operasyonun üzerinden bir aya yakın bir zaman geçmişken ortaya çıkan tablo, tüm bu amaçlar açısından tek kelimeyle "fiyasko" olarak nitelenebileceği gibi, devletin şiddete dayalı Kürt politikasının başarı şansının olmadığını da bir kere daha gösterdi.

İŞGAL FİYASKOSU

Türkiye, Kürt Federe Devleti'nin oluşumunu, bölgede yarattığı "otorite boşluğunu" gerekçe göstererek bir tehdit olarak algılamakta ve bu nedenle BM ve batılı ülkeler nezdinde yaptığı girişimlerle Irak'a uygulanan ambargonun kaldırılmasına çalışmaktadır. Irak'a uygulanan ambargonun kaldırılmasının siyasi anlamı, Saddam'ın yeniden uluslararası siyasete dönmesi ve G.Kürdistan üzerindeki uluslararası hukuktan kaynaklanan "egemenlik haklarına" yeniden kavuşmasıdır. Ancak Türkiye, bu girişimlerinden ve ambargoyu delmeye yönelik manevralarından sonuç alamamıştır. Güney Kürdistanlı güçler arasında başlayan çatışmaların uzunca bir süre devam ederek şiddetlenmesini ve bu durumun bölgede derinleştirdiği "otorite boşluğu"ndan PKK'nin yararlanıyor olmasını bahane eden Türkiye; 50 bin kişilik bir askeri güçle G. Kürdistan'a girerek 120 km. uzunluğunda ve -iddia edildiğinden çok daha fazla olarak- 60 km. derinliğinde bir işgal operasyonu ile hem uluslararası kamuoyu ve hem de Güneyli güçler üzerinde baskı oluşturmaya yönelmiştir. Türk dışişleri yetkilileri, Barzani ve Talabani'nin kendi aralarındaki çatışmaları durdurarak sorunu Saddam yönetimi ile çözmeye çalışmaları gerektiğini açıkça ifade etmişlerdir. Ardından, Demirel'in ağzından, operasyonun uzun sürebileceği açıklanmış ve "92 çözümü" sonuç vermediği için başka bir arayış içinde olunduğu belirtilmiştir. Bilindiği gibi 1992'de yapılan "sınır ötesi" operasyonun ardından Türkiye, kısa bir süre önce PKK ile çatışma durumunda olan KDP ve YNK ile bir anlaşma yaparak "sınır güvenliğini" pêşmergelere bırakıp çekilmişti. Ancak "sınır güvenliği"nin bu yolla sağlanamayacağı anlaşılmış olduğundan, Türkiye bu kez G. Kürdistan'da daha uzun süre kalmak ve çekilirken de 5-10 km.'lik bir tampon bölge oluşturmak niyetindeydi.

Ancak Türkiye bu niyetini belli edince, o ana kadar operasyona sessiz kalan batılı ülkeler tepki göstermeye başladı. Almanya başta olmak üzere birçok batılı ülke Türkiye'ye silah sevkiyatını ve ekonomik yardımları durdurarak ambargo uygulamaya başladı; Türkiye'nin hemen çekilmesini istedi. Ayrıca, sivil yerleşim merkezlerinde Türk ordu birliklerince gerçekleştirilen operasyonlar ve cinayetler halkın tepkisiyle karşılaşmaya başladı. Böylece; birincisi, Batı'nın sınırlı ve kısa süreli operasyon için Türkiye'ye "yeşil ışık" yaktığı ancak daha fazlasına göz yummayacağı; ikincisi ise, bölgede uzun süre kalınması durumunda, Batı'dan gelecek baskıların yanısıra yerel halkla da ciddi çatışmalar yaşanabileceği düşünülerek, böylece uluslararası planda tam bir işgalci pozisyonuna düşmeden G. Kürdistan'da uzun süre kalınamayacağı anlaşıldı.

Türkiye'nin Barzani ve Talabani ile yapacağı görüşme henüz gerçekleşmemiş olmakla birlikte, Türkiye'nin '92 Anlaşması'nı deklare etmek dışında bir alternatifi yok gibi görünüyor. Ve bu da, devletin dönüp dolaşıp aynı yere gelerek "çözümsüzlük" içinde kıvranmaya devam edeceği anlamına geliyor.

Çünkü; birincisi, uluslararası kamuoyu ve batılı güçlerin bölgeye yönelik politikalarında herhangi bir değişikliğe yolaçılamamıştır. Batı'nın operasyona karşı gösterdiği esneklik, aslında bir yönüyle Türkiye'nin "baskı" oluşturma çabasının ciddiye alınmaması anlamına gelmektedir. Gösterilen sınırlı tepki sonucu, Çiller'in ABD'ye yapacağı ziyaret öncesinde bazı Türk birliklerinin bölgeden çekilmesi ise, Türkiye'nin bu sonuca boyun eğmesi demek oluyor.

İkincisi, Güney Kürdistanlı güçlere yapılan "Saddam'la görüşün" telkinleri sonuç vermediği gibi; Barzani'nin "32. Gün" ekibine verdiği demeçte bağımsızlık hülyasından sözetmesi ve PKK'yi "bir yanıyla, hakkını arayanların örgütü" olarak değerlendirmesinden de anlaşılacağı üzere, '92 Anlaşması'nı deklare ederek çekilmek zorunda kalacak olan Türkiye, "sınır güvenliği" konusunda da hiçbir ilerleme kaydedememiş olacaktır. Böyle olunca, hapsoldukları askeri yöntemlerin Türk yöneticileri sarmalayan çemberinin giderek daralacağı ortadadır.

"ÇELİKTEN DEMOKRASİ"

"Kendi Kürtleri" için emsal oluşturacağı kaygısıyla Güney'deki halkımızın devletleşme sürecini baltalamaya çalışan Türkiye'nin giriştiği işgal hareketinin, bu yönüyle tam bir fiyaskoyla sonuçlanacağı görülüyor. Çiller'in "Plevne'den bile büyük" olduğunu belirttiği bu hukuk dışı operasyonun ikinci ve tali amacını ise şöyle değerlendirmek mantıklı görünüyor:

Bilindiği gibi Türkiye'nin Kürt sorunu ile ilgili temel tezi, Kürtler'e kimlik haklarının verilmek istendiği, ancak mevcut "terör" ortamının bu süreci engellediği gibi bir büyük yalana ve saptırmaya dayanıyor. Çünkü deniyor, "bu koşullar altında atılacak 'demokratik' adımlar 'teröre taviz' görüntüsü yaratarak devleti güçsüz kılar!"

1991 yılından beri tekrarlanagelen bu masala, 6 Mart'ta imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması ile herhalde yeni bir söylem bulunması gerekecektir. Çünkü bu anlaşma ile Türkiye siyasal rejimini, hukuk sitemini, ekonomik yapılanmasını ve mevzuatını Batı standartları doğrultusunda revize etmek zorunda kalacaktır. Türkiye'nin önünde aylarla sayılacak bir zaman kalmıştır. Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi ile imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması'nın yürürlüğe girebilmesi için Ekim ayında toplanacak olan Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanması gerekmektedir. Bu durumda, Türkiye'nin önümüzdeki günlerde, başta düşünce özgürlüğünü engelleyen yasa hükümleri olmak üzere yasal ve anayasal mevzuatında birtakım düzenlemelere gitmesi beklenmektedir.

Sözkonusu düzenlemelerin gerçekten "demokratik" bir açılım sağlamak ve diyalog zemini oluşturmaktan uzak olacağı belli ise de, yapılan operasyonun bir hedefinin de, bu düzenlemeler yapılmadan önce devletin "çelik gücünü" göstermek ve yapılacak "reform"ların bir "zayıflık" olarak algılanmasını önlemek olduğu söylenebilir. Nitekim, bu sansasyonel ve medyatik hedefe uygun bir biçimde operasyonun adı da "Çelik" olarak belirlenmiştir. Devlet "eziyorum ve çözüyorum" gibi görünmeyi -üstelik görüntünün ardındaki gerçeği bilerek- istiyorsa; başka türlü olabileceğine gerçekte kendisi de inanmıyor demektir.

Bununla birlikte, devlet bu bakımdan da operasyondan beklediğini elde edememiştir. Çünkü 50-80 trilyon lira arasında değişeceği ifade edilen bir parasal büyüklüğü Güney Kürdistan topraklarına gömerek dönmek zorunda kalacak olan Türk ordusunun, bütün abartmalara ve basın yayın organlarının "vur Memedim" frekansında yaptığı yayınlara rağmen, hiçbir askeri ve siyasi başarı elde edemediğini halkın büyük bir kısmı anlamış bulunuyor.

PKK'nin sınır faaliyetlerini önlemeye yönelik görünse de, gerçekte Güney Kürdistan'daki siyasi sürece müdahale amacı taşıyan bu operasyon, her iki bakımdan da sonuç vermemiştir. Operasyon süresinin uzaması, Türkiye'ye -eğer varsa- elde ettiği bazı sınırlı avantajları da kaybettirecektir. Bu nedenle Türk ordusunun G. Kürdistan'da uzun bir süre kalamadan çekilmesi kaçınılmaz görünüyor. Avrupa Parlamentosu'nun operasyona karşı bir karar taslağını kabul etmiş olmasının ise bu süreci hızlandırması beklenmelidir.

...BU SAYIDA...

■ KSBP'nin Program Taslağı
Hedef: Bağımsız Demokratik Cumhuriyet..... 6
■ "Sürgün Parlamentosu" Kuruldu..... 8
■ Barbarlık Bataklığında
Bir Ülke: Türkiye - *Murad Ciwan*.....10-11
■ Cemşid Ağa - *Munzur Çem* 13
■ Sosyalist Birlik ve
Bazı Tartışmalar Üzerine - *Sinan Doğru* 14-15
■ Değer Yasası, Kapitalizmin
Geleceği ve Sosyalizm - *H. Sezgin*..... 20-21
Kurte Jiyana Min - *Mahmûd Lewendî* 28

Türkiye Ertuş'a girmek istiyor

Haber Merkezi- Geçen yılın Ağustos ayında, Türk ordusunun baskıları sonucu Şırnak ve Hakkari bölgesinden kaçarak Güney Kürdistan'a göçedenlerin yerleştirildiği Dıhok yakınlarındaki Etruş kampı, konusunda Güney Kürdistan'ı işgal eden eden Türk ordusu ile Birleşmiş Milletler arasında gerginlik yarattı.

Türk ordusunun yaptığı operasyondan kaçan PKK'lilerin Etruş kampına sığındığını iddia eden Türk tarafı, BM yetkililerinden kamptaki PKK'lilerin tespit edilerek Türkiye'ye verilmesin istiyor.

BM yetkililerinin, bu iddiaların gerçek dışı olduğunu, kampta PKK'li bulunmadığını ısrarla belirtmelerine ve bu konuda güvence vermelerine rağmen Türkiye'nin bu yöndeki girişimleri sürüyor.

Türkiye'nin, Güney Kürdistan topraklarına girerek başlattığı operasyonun hemen ardından, Şırnak ve Hakkari yörelerinden Güney Kürdistan'a göçeden TC vatandaşı Kürtleri tekrar geri dönmeye "ikna etmek" üzere çeşitli girişimlerde bulunduğunu, bu girişimlerin sonuç vermemesi üzerine Türk ordusunun Etruş kampına girmek için bahane yaratmaya çalıştığını belirten siyasi gözlemciler; Türkiye'nin şimdilik, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin himayesinde bulunan Etruş kampına girmeye cesaret edemediğini, ancak bunun zeminini yaratmak için yoğun çaba harcadığını ifade ediyorlar.

Türkiye'nin bu kampa yapacağı bir müdahalenin, Türkiye ile BM arasında ciddi bir krize yolaçacağını belirten gözlemciler; BM himayesinde bulunan bu göçmenlerin mülteci statüsünde olduğunu ve uluslararası hukukun koruması altında bulunduğunu hatırlatarak, Türkiye'nin normal koşullarda bu kampa girmeyi göze alamayacağına, ancak buna zemin hazırlamak üzere çeşitli provokasyonlara başvurulabileceğine dikkat çekiyorlar.

"Kızılay Görevlileri" MİT Mensubu

Öte yandan, Türk askerleri tarafından öldürülen 7 sivilin 5 Nisan'da yapılancenaze töreninde, öldürülenlerin yakınları ile Türk görevliler arasında çıkan çatışmada öldürülen 3 "Kızılay görevlisi"nin MİT mensubu olduğu ortaya çıktı.

Öldürülenlerin Türkiye'de yapılan cenaze törenine MİT Müsteşarı da dahil olmak üzere üst düzey MİT görevlilerinin ve çok sayıda MİT mensubunun katılmasıyla ortaya çıkan bu gerçek, bu yöndeki iddalara rağmen Türkiye tarafından yalanlanmadı.

Böylece, Türkiye'nin insani yardım çalışmaları yürüten kuruluşlar aracılığıyla da istihbarat faaliyetlerinde bulunduğu anlaşıldı. Ancak Türkiye, yine de olayı sivil görevlilerimiz saldırıya uğradı biçiminde kullanmaya devam ediyor.

İşgal Bonn'da protesto edildi

Bahattin Seyithan

BONN- TC'nin Güney Kürdistan'ı işgali Civata Kurd tarafından protesto edildi.

Civata Kurd tarafından 12 Nisan'da yapılan yazılı açıklamada, Türk ordusunun Güney Kürdistan'a yönelik askeri operasyonu kınanarak Türk devletini protesto amacıyla 13 Nisan'da Türkiye'nin Bonn Büyükelçiliği önünde bir protesto gösterisi çağrısında bulunuldu.

Bu çağrı üzerine 13 Nisan'da Türkiye'nin Bonn Büyükelçiliği önünde saat 10.00'da başlayan gösteride yapılan Kürtçe, Türkçe ve Almanca konuşmalarda, Türk ordusunun Dersim'de yoğun olarak sürdürdüğü operasyonlar da kınandı. Göstericiler, taşıdıkları pankartlar ve attıkları sloganlarla Türk ordusunun Kürdistan'dan çekilmesini, Türkiye'ye yapılan askeri yardımların tamamen durdurulmasını ve Kürt sorununa adil, Kürtleri tatmin edecek kalıcı bir politik çözümün bulunması için uluslararası kurumların müdahalesini istediler.

Saat 12.00'de Kürt ulusal marşı Ey Reqip'in okunmasıyla sona eren protesto gösterisine, Alman basını yoğun ilgi gösterdi. Bazı Alman televizyon kanalları tarafından başta Civata Kurd başkanı Mehmet Tanrıverdi olmak üzere gösteriye katılanlarla eylemin amacı ve talepleri üzerine söyleşiler yapıldı.

Almanya (Medya Güneşi)- Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu (Kawa, KUK, TS, TSK, YEKBÛN), 21 Mart tarihli bir bildiri yayınlayarak, Türk devletinin Güney Kürdistan'a yönelik operasyonunu protesto etti.

Şiddete dayalı politikaların Türk devletinin ekonomik ve siyasal krizini derinleştirdiği ve giderek saldırganlaştırdığı ileri sürülen bildiride, Türkiye'nin Kürt halkına saldırılarını yoğunlaştırırken tüm komşularını, hatta ABD ve diğer batılı güçleri de Türkiye'yi "bölmek" isteyen güçler olarak değerlendirmekten çekinilmediği görüşüne yer verildi. Bildiride daha sonra şöyle denildi:

"Türk devletinin Güney Kürdistan topraklarına yönelik bu yeni saldırısı bir bütün olarak Kürt halkına ve onun ulusal kurtuluş mücadelesine karşı yapılan bir saldırıdır. Her ne kadar PKK kampları neden gösteriliyorsa da, gerçekte en önemli hedef Güney Kürdistan Federe Devleti'ni ortadan kaldırmaktır. Kaldı ki askeri harekatın sürdüğü çoğu bölgelerde PKK kamplarının bulunmadığı Güneyli güçler tarafından da belirtilmiştir. Bölge devletleri bu saldırıyı onaylayan bir tutum içindedirler. Türk devletinin uzun vadeli başka planları da vardır. Kerkük ve Musul petrollerinin ele geçirilmesi bu planların bir parçasıdır.

KUZEY KÜRDİSTAN YURTSEVER GÜÇLERİ!

Türk devletinin "milli mutabakat" temelinde halkımıza karşı sürdürdüğü topyekün savaşa karşı her alanda birlik ve dayanışmayı, ülke içinde ve ülke dışında mücadeleyi yükseltelim. Kürt halkının kurtuluş mücadelesi ancak tüm yurtsever güçlerin birlik ve dayanışma içinde olmalarıyla başarıya ulaşabilir. Kuruluşu ilan edilen "Kürdistanlı Örgütler Platformu" etkin bir eylem programıyla bu saldırılara karşı birlik ve mücadelede halkımıza yol gösterici olmalıdır.

GÜNEY KÜRDİSTAN YURTSEVER GÜÇLERİ!

Böyle bir hareket için Türk devleti uzun süredir fırsat kolluyordu. Bugün için bunun koşullarının oluştuğuna inanıyor. Bunda sizin de sorumluluğunuz vardır. KDP ve YNK arasındaki kardeş kavgası Türk devletine cesaret vermiştir. Türk devleti, uluslararası alanda "bölgede otorite boşluğu"nu gerekçe olarak sunmaktadır. Asıl hedef, halkımızın bu parçadaki tarihi kazanımlarını ortadan kaldırmaktır. Bu parçadaki halkımızın güvenliğini, ulusal onurunu, tarihsel kazanımlarını korumak sizin tutumunuza bağlıdır. Bir kez daha çağrıda bulunuyoruz. Bir an önce kardeş kavgasına son vererek, saldırılar karşısında güçlerinizi birleştiriniz, tarihsel görevlerinizi yerinize getiriniz.

TÜRKİYE HALKI VE DEMOKRATİK GÜÇLERİ!

Operasyonu değerlendiren Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu:

Amaçları Federe Devlet'i yıkmak

Almanya'daki saldırıları MİT yönlendiriyor

Almanya (Medya Güneşi)- Civata Kurd Li Elmanya tarafından 21 Mart'ta Bonn Basın Kulübünde yapılan toplantıda, Civata Kurd başkanı Mehmet Tanrıverdi tarafından yapılan açıklamalar, Türki ele Almanya arasında gerginlik yarettı.

Tanrıverdi, yaptığı konuşmada, son dönemlerde Almanya'nın çeşitli kentlerinde Türk işyerlerine ve vatandaşlarına yönelik saldırıların arkasında Türk istihbaratının bulunduğunu iddia etti. Almanya'nın TC devletine yaptığı askeri ve ekonomik yardımları derhal kesmesini ve politik ilişkilerini askıya almasını isteyen Tanrıverdi, Kürt sorununu şiddete dayalı politikalarla 'çözme'yi esas alan Türk devletinin içte ve dışta zor durumda kaldığını ve bu yüzden gizli örgütlerini yurtdışındaki çeşitli provokasyonlar ve saldırılar gerçekleştirmesi için harekete geçirdiğini ifade etti.

Bu konuda çeşitli bulguların varlığından da sözeden Tanrıverdi, gazetemize yaptığı açıklamada, Türk istihbarat örgütünün Almanya'daki yasadışı çalışmaları konusunda Alman devletinin de bilgisinin bulunduğunu ve bu konunun Alman devleti ile Türkiye arasında zaman zaman çeşitli sorunlara neden olduğunu söyleyerek, 1992'de ikisi Frankfurt ve dördü de Hamburg konsolosluğunda görev yapan altı görevlinin Almanya tarafından bu gerekçelerle sınırdışı edildiğini hatırlattı.

Avrupa basın ve yayın organlarının yoğun bir ilgi gösterdiği ve 50'ye yakın basın mensubu tarafından izlenen toplantıya Avrupa basınında geniş yer verildi. Toplantı, CNN dahil çok sayıda televizyon kanalının haber bültenlerinde gün boyunca yeraldı.

Avrupa basınında yankı uyandırması üzerine harekete geçen Türk Dışişleri Bakanlığı, Bonn Büyükelçiliği aracılığıyla Almanya'ya bir nota vererek iddaları yalanladı ve Mehmet Tanrıverdi hakkında Alman makamları nezdinde suç duyurusunda bulundu

Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasal krizin temelinde yatan asıl neden Kürdistan'da süren savaş ve Kürt sorununun bugüne kadar çözümlenmemiş olmasıdır. Kürdistan'daki savaş için her yıl 8 milyar dolar harcanmaktadır. Bu sizin alınterinizdir. Akan kan Kürt ve Türk insanının kanıdır. Barışın, özgürlüğün, demokrasinin, insanca yaşamanın egemen olduğu bir Türkiye istiyorsanız Kürdistan'daki imha savaşına karşı çıkınız. Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yoldan çözümü için sesinizi yükseltiniz. Yarın çok daha geç olacaktır.

ULUSLARARASI KAMUOYUNA!

Her halk gibi Kürtlerin de bağımsız yaşamaya hakları vardır. Kürt halkı özgürlüğü ve bağımsızlığı için meşru ve haklı bir mücadele veriyor. Kürt halkına karşı kullanılan silahların büyük çoğunluğu ABD ve Batı Avrupa ülkelerinin sattıkları silahlardır. Uluslararası tüm insani ve demokratik kuruluşları, ilgili ülkeler kamuoyunu, Kürt halkının sesini duymaya çağırıyoruz. Ekonomik ve politik çıkarlarından dolayı Türk devletinin halkımıza karşı giriştiği saldırılar karşısında sessiz kalan hükümetler üzerinde baskı oluşturunuz. Demokrasi, barış ve insan haklarından yana olduğunu söyleyen ülkeler Türk devletinin uluslararası hukuk ve antlaşmaları da çiğneyen bu sınır tanımaz saldırıları karşısında sessiz kalmamalıdırlar. Türk ordusu, Güney Kürdistan'dan derhal geri çekilmelidir. Bunun için Türkiye'ye baskı yapılmalıdır. Türkiye'ye ekonomik ve askeri yardım veren ülkeler Kürdistan'da süren savaşı neden görmüyorlar? Türkiye'ye verilen her türlü yardım ve destek Türk yöneticileri tarafından Kürt halkının katledilmesinde kulanılıyor. Bu nedenle Türkiye'ye yapılan ekonomik ve askeri yardımlar derhal durdurulmalıdır. Başta BM olmak üzere uluslararası kuruluşları, insani ve demokratik güçleri, demokratik ülkeleri, uluslararası kamuoyunu, Türkiye üzerinde baskı yapmaya ve halkımızın haklı mücadelesini desteklemeye çağırıyoruz." ■

Güney Kürdistan Harekatı

Hasan Asgar

Güney Kürdistan'daki bu fiili durumun sürekliliğinin getirmekte olduğu her türlü olumsuzluğu artık göğüsleyemeyeceğini düşünen ve daha çok da aynı durumun muhtemel evriminin genelde Kürtlerin özgürlük mücadelesine sunacağı katkıdan ürkmekte olan Türkiye Ciumhuriyeti, tarihinin en geniş çaplı harekatını gerçekleştirdi. Her ne kadar teme amacı oradaki 2-3 bin PKK gerillası ve kamplarını etkisiz kılması olarak açıklandıysa da bu harekatın, aslında bunun dışında tek amaç taşıdığı ve ayrıca ulaşmak isteidği hedeflerin de esasen bu amaca kilitlendiği ortadadır.

Öteden beri gönüllerinde yatsa da, artık Kürtlerin daha geniş ve nitelikli birliğin hazırlanabileceği bağımsız devlet korkusu yüzünden Güney Kürdistan'ın ne ilhakının ne de uzun süreli işgalin mümkün olduğunu bilmiyorlar. Her güvenlik kuşağının ötesini yeni bir güvenlik kuşağı gerektirecek kadar bir batağa saplanmak olacağını bilmediklerinde ve ayrıca bölgeye ilişkin hesapları nedeniyle güçler dengesinin de izin vermemesi yüzünden hiç olmazsa bir tampon bölge oluşturmaları da zor olacaktır. PKK konumlanmasının bir cephe savaşına sürüklenmesine el vermeyip nispeten uzun bir sürede de olsa harekatı hüsrana uğratacak haraketli savaş ve gerilla taktiklarinin benimsenmiş olması ve bu alanda oldukça tecrübe biriktirilmesinin, açıklanan temel amaca ulaşmayı olanaksız kıldığı da açıktır.

Bu durumda, bölgede ve dünya çapında gitgide bir somutluk kazanmakta olan Kürt devleti hayaleti karşısında oldukça bunaldığı anlaşılmakta olan Türkiye'nin, stratejik çıkarlarına yanıt verebilecek ve tarihsel korkusunu hiç olmazsa şimdilik ortadan kaldıracak köklü bir çözüme yöneldiği anlaşılmaktadır. Özellikle yukarıdaki amaçlarına ulaşabilmenin en kestirme ve ideal yolunun bu bölgenin tekrar eski Saddam'lı statüye razı edilmesi olduğundan hareketle taraflara bu yönlü sinyaller vermeyi ve mevcut "siyasal boşluğun" böyle doldurulması için gerekli ortamı oluşturmayı bu harekatın esas amacı olarak anlamak gerekir. Bu arada, geçerken başarmaya çalıştıkları diğer hususların ise, aslında bu amacın gerçekleşmesi ile zaten bir çözüme kavuşacağını, örneğin zaten gizlice sürdürmekte oldukları görüşmelerle Saddam'la bu yönlü bir anlaşmaya varlıması halinde "bağımsız Kürdistan" hayalinin bir kez daha tuzla buz olacağının ve PKK'nin de oralarda barınmasını imkansız kılabileceğini düşünmektedirler.

Bu bakımdan, Körfez Savaşı'yla birlikte Kürtlerin ele geçirdikleri tarihsel fırsatı bağımsız devlet ilanı doğrultusunda kullanmak şöyle dursun, mevcut durumu bile değerlendiremeyecek kadar körce aşiret ve grupsal çıkarlar peşinde koşmakta olan KDP ve YNK çatışmasının da uygun bir ortamda oluşturduğunu görebildiler. Dolayısıyla, hareket, bu temel amacın gerçkleşmesi koşullarını yaratmasa bile bu iki partiye ve Güney Kürdistan halkına karşı bazı koşulları da dikte edebilecek bir tehdit ve gözdağı anlamı taşıdığını fiili olarak ortaya koymuş bulunmakatadır.

Ama, bu kadar kapsamlı ve büyük olması bakımından aslında aynı amacın çeşitli biçimlerdeki taşıyıcısı olan önceki harekatların da bir kaç misli olarak harekatın Kürtler için daha büyük ve genel bir tehdit olduğunu görmek gerekir. Hiç kuşkusuz harakatın bu içeriğini artık Kürtler ve ve özgürlük mücadelerinin ulaştığı boyutlarla oranlı değerlendirmek temel önem taşımaktadır. Böylece, Kürt ulusal kurtuluş hareketine karşı müthiş ihtiyacını duyduğu psikolojik bir üstünlük yaratmayı da hedefleyen bu harekatla genel Kürt davasını önündeki en büyük engelin kim olduğu ilanını da yapmış olmaktadır.

Bu nedenle, bir tekrar olsa da, yine harekatın bu denli büyük kapsamlı tutulmasının aslında Kürtlerin özgürlük mücadelelerinin giderek genel bir karakter kazanarak artık büyümesi ve asıl amacına doğru hızla yürütmekte oluşuyla bağlantılı kılmak daha anlamlıdır. Çünkü tam da bu bağıntı, bu ve daha olası bu türden harekatlarının ne kadar büyük kapsamlı olursa olsun, kaçınılmaz olanı engelleyemeyeceğinin göstergesi ve temeli olmaktadır. Çünkü, böylece diğer sömürgeleştirilmiş halklar gibi artık Kürtlerin de hak etmekte oldukları Dien Bien, Pahu zaferinin kendi versiyonunu yaşamaları gitgide olanaklı bir hale gelmekte gecikmeyecektir.

Burası bir paradoks gibi görünebilir ama bütün sömürge halkları bu bakımdan benzer evrelerden geçmektedirler. Asırlar boyu katlanarak sürmük baskı ve şiddet altında yaşayan, umutlarını tümden yitiren halklar, tam da bu nedenle sessiz, sinmiş ama yine de görkemli yorgunlukları içinde olsa bile, aynı baskı ve şiddetin doruk noktalarında tepeden tırnağa umuda kesilebilir ve bir gelecek yaratma sevincine de batabilir.

Kaldı ki, tarihsel ömrünü dolduran sömürgeciler de, ne kadar çabalarlarsa çabalasınlar aynı doruk noktalarında er ya da geç en ölüdürücü zayıflıklarını da sergilemektedirler. Bu bakımdan kaçınılmaz olan içten içe işleyen tarihin yasalarının da tanık olduğu gibi, böylece artık dünyamızın 30 milyonu aşkın nüfusuyla Kürtlerin daha uzun bir dönem bu şekilde yaşamasına sessiz kalamayacağı koşulların hızla oluşturulmasıdır. Ama çok daha önemli ve belirleyici olan ise, yine böylece Kürtlerin ortak davalarında inanılmaz bir hızla kilitlenmiş olacaklardır.

■ Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu:

HEDEF

Bağımsız Demokratik Kürdistan Cumhuriyeti

İSVEÇ (Medya Güneşi)- eş Kürdistanlı sosyalist parti ve örgütün oluşturduğu Kürdistan **Sosyalist Birlik Platformu** çerçevesinde yürütülen çalışmalar sonucunda bir program taslağı üzerinde anlaşmaya varıldığı öğrenildi. Kamuoyuna açıklanan taslakta programatik hedefler ve partinin niteliği konusundaki belirlemelere net ifadelerle yer verilirken, sosyalizm konusundaki tartışmalara açık bir yaklaşım oluşturulması, ilgili çevrelerin kamuoyu tarafından olumlu karşılandı.

Program taslağının birinci bölümünde **partinin niteliği** ve **amacı** konusunda şu görüşlere yer verildi:

*"**Partimiz; Kuzey Kürdistan işçi sınıfı ve yoksul köylüleri başta olmak üzere geniş emekçi yığınlara dayanan, ulusal ve toplumsal kurtuluşu amaçlayan sosyalist bir partidir.***

Partimiz; Kürt halkının dünden bugüne sürdürdüğü ulusal demokratik mücadeleyi sahiplenen, Kuzey Kürdistan'da son 30 yıllık ulusal demokratik ve sosyalist hareketin politik mirasına dayanan, onun birikim ve deneyimlerinden yararlanan, partimizi oluşturan örgütlerin siyasi ve örgütsel mirası temelinde, geçmişin olumsuzluklarından dersler çıkaran, olumlu değerlerini ve başarılarını sentezleyen yeni bir yapılanmanın ifadesidir.

Partimizin yakın stratejik hedefi; sömürgeciliğin, işbirlikçi yerli güçlerin ve emperyalizmin ülkemizdeki siyasi, askeri ve ekonomik egemenliğine son vermek, bağımsız demokratik bir Kürdistan cumhuriyeti kurmaktır.

*Partimiz, bağımsız demokratik bir Kürdistan cumhuriyetinde **sosyalist bir toplumun** kurulmasını amaçlar. Ancak, **sosyalizmin nasıl kurulacağının, bunun nasıl bir yol izleyeceğinin, o günkü tarihsel koşullar tarafından belirleneceği inancındadır. Bugün önemli ve güncel olan, sosyalist kimlik ve perspektifle ulusal ve toplumsal kurtuluş sürecine müdahale eden; işçilerin, yoksul köylülerin, toplumumuzun diğer emekçi kesimlerinin çıkarlarını temel alan bir örgütlenme ve mücadele çizgisi izlemektir.***

Partimiz, demokratik işleyiş ilkelerine dayanan bir partidir. Parti programı; disipline ve eylem birliğine zarar vermemek koşuluyla görüş ayrılıklarına olanak tanıyan, azınlık haklarını koruyan, iç sorunlarını eleştiri-özeleştiri ve ikna yöntemiyle çözme yolunu benimseyen, demokratik ve katılımcı anlayışa dayanan bir partidir.

Partimiz, uluslararası alanda sosyalist, devrimci, demokrat, ilerici, hümanist ve çevreci güçlerle birlik ve dayanışma içinde olur.

***Partimiz, siyasal ve ideolojik yaklaşımı ne olursa olsun sömürgeciliğe karşı tavır alan ve ulusal mücadeleden yana olan tüm güçleri ulusal saflarda görür.** Partimiz, ulusal güçler arasında doğabilecek sorunların politik dostluk temelinde demokratik, barışçıl bir yolla çözülmesinden yanadır ve ulusal güçler arasında ortaya çıkabilecek çatışmalara şiddetle karşı çıkar. Ve bu tür çatışmaları halkımızın özgürlük ve bağımsızlık mücadelesine karşı işlenmiş bir suç sayar."*

" *Partimiz, bağımsız demokratik bir Kürdistan cumhuriyetinde sosyalist bir toplumun kurulmasını amaçlar. Ancak, sosyalizmin nasıl kurulacağının, bunun nasıl bir yol izleyeceğinin, o günkü tarihsel koşullar tarafından belirleneceği inancındadır. Bugün önemli ve güncel olan, sosyalist kimlik ve perspektifle ulusal ve toplumsal kurtuluş sürecine müdahale eden; işçilerin, yoksul köylülerin, toplumumuzun diğer emekçi kesimlerinin çıkarlarını temel alan bir örgütlenme ve mücadele çizgisi izlemektir.* "

Egemen Üretim Tarzı: Kapitalizm

Sömürgeleşme sürecinin ve ulusal mücadelenin ana hatlarıyla açıklandığı taslakta, Kürdistan'ın, Çaldıran Savaşı sonrası fiili olarak ikiye bölündüğü, bu durumun 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması'yla resmileştirildiği, ancak 20. yüzyılın başında dört parçaya bölünerek uluslararası bir sömürge konumuna getirildiği ifade edilerek, ülkenin dört parçasında da sömürgeciliğe karşı mücadelenin değişik biçim ve düzeylerde sürdüğü vurgulanıyor.

Kendi iç dinamiklerinin özgürce gelişmesiyle feodalizmden kapitalizme geçme fırsatına sahip olamayan Kürdistan'ın, 20. yüzyılın başında dünya kapitalist pazarına dahil olmaya başladığı, 1923-1950 döneminde ağırlıklı olarak gerçekleşen askeri amaçlı bazı devlet yatırımları dışında, ciddi bir kapitalist gelişme yaşamadığı görüşüne yer verilen taslakta, sömürü ve talan- amacıyla da olsa Kürdistan'ın kapitalist ilişkilere açılmasının kapitalist ilişkilerin gelişmesine, Kürt toplumunun iktisadi ve toplumsal alanda değişim sürecine girmesine, uluslaşma sürecinin derinleşmesine, yeni toplumsal sınıf ve katmanların oluşmasına yolaçtığı belirtiliyor. Program taslağında, kapitalist gelişmenin doğal bir seyir izlememesinden dolayı, günümüze kadar sancılı, dengesiz ve ağır ilerlediği, bununla birlikte Kürdistan'da egemen olanın, tarımda ve üstyapı kurumlarında feodal kalıntıların varlığına rağmen, **kapitalist üretim biçimi** olduğu görüşü dile getirilerek Kürdistan'ın bugünkü geri konumunun temelinde sömürgeciliğin bulunduğu belirtiliyor.

Hedef: Bağımsız Demokratik Cumhuriyet

Program taslağında yer verilen, Kürdistan devriminin dinamikleri, ittifaklar ve mücadele anlayışı konuları ile ilgili tespitler ise şöyle:

*"Önümüzdeki devrim aşaması **Ulusal Demokratik Devrim'dir.** Devrimimizin karakterini belirleyen ülkemizin içinde bulunduğu koşullardır. **Devrimin hedefleri sömürgecilik, emperyalizm ve onların ülkemizdeki işbirlikçileridir.** Bunların egemenliğine son verilmeden ülkenin bağımsızlığı, ulusal kurtuluş ve toplumun özgür gelişme yoluna girmesi olanaklı değildir. Bu nedenle yakın stratejik hedefimiz, sömürgeciliğin, işbirlikçi yerli güçlerin ve emperyalizmin ülkemizdeki siyasi, askeri ve ekonomik egemenliğine son vermek, bağımsız bir Kürdistan cumhuriyeti kurmaktır. **Kürdistan devriminin temel yığınsal güçleri, işçi sınıfı ve yoksul köylülüktür. Küçük ve orta burjuvazi, orta köylülük, işsizler, yurtsever aydınlar, ilerici yurtsever gençlik ve ulusal burjuvazi, devrimin diğer itici güçleridir.** Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinde yeralan tüm yurtsever güçlerin katılacakları bir **ulusal demokratik cephenin** kurulması gerektiğine inanan ve bunu ulusal demokratik devrimimizin başarısı için vazgeçilmez kabul eden partimiz bu yolda üzerine düşen görevleri yerine getirir. Partimiz, TC'nin geleneksel inkar ve imha politikaları ve ülkemiz üzerindeki sömürgeci egemenliği devam ettiği sürece, **silahlı mücadele dahil tüm siyasal mücadele araçlarının kullanılmasının gerekliliği ve meşruluğuna inanır.** Bu nedenle de koşullara uygun olarak **mücadelemizin gerektirdiği tüm araç ve yöntemlerin; siyasi ve demokratik, legal ve illegal, silahlı ve silahsız, bir bütünlük içinde kullanılmasını başarının ön koşulu sayar."*

Çoğulcu, Demokratik Parlamenter Sistem

Kürdistan Demokratik Cumhuriyeti'nin, kuvvetler ayrımı ilkesine bağlı, halkın doğrudan katılımı ve denetimi ilkesine dayanan, **çoğulcu demokratik parlamenter sistemi esas alan ve halka karşı devleti kutsamayan bir nitelikte olacağı;** cumhuriyetin en yüksek organı olan yasama organının, tüm partilerin ve tek tek bireylerin demokratik yoldan katılacağı genel, eşit, gizli oy ve açık sayım esasına dayalı, tek dereceli seçim sistemiyle oluşturulacak **Kürdistan Ulusal Meclisi** olacağı belirtilerek, *"milliyetine, dinine, cinsiyetine ve siyasi düşüncesine bakılmaksızın her Kürdistan vatandaşına, 18 yaşında seçme ve 21 yaşında ise seçilme hakkı tanınacak"* deniyor.

Sömürgeci devletin, yıllarca uyguladığı baskı, talan ve sömürü sonucu, ekonomik ve sosyal gelişmesi engellenen, savaş ve şiddet uygulamaları ile doğal üretim süreci baltalanan Kürt toplumunun kendi ulusal ve sosyal gelişme yoluna girmesi için özel bir politika izleneceği ve bunun için acil önlemler alınacağı vurgulanan taslakta, devamla, ekonomik ve toplumsal yaşama ilişkin şu görüşlere yer veriliyor:

*"Bu amaçla devrimden sonra ekonominin onarılması ve halkın acil taleplerinin karşılanması için ivedi bir **ekonomik inşa politikası** uygulanacak. Kürdistan'da emekçi halk kesimlerinin çıkarlarına öncelik tanıyan bir ekonomik ve sosyal politika izlenecek. Ülkenin yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları, kalkınma ve halkın refahı için kullanılacak. **Ulusal gelirin adaletli dağılımı** sağlanacak. Ayrım yapılmadan tüm çalışanlara sendika kurma ve sendika seçme, toplu sözleşme, genel ve siyasi grev hakkı tanınacak. İşçilerin ve işçi örgütlerinin işyeri yönetimi ve denetiminde söz hakkına sahip olmaları sağlanacak. **Lokavt yasaklanacak.** Kadın ve çocuk emeğinin sömürülmesi önlenecek. Genel bir sağlık sigortası sağlanmaya çalışılacak. Ülke düzeyinde ve tüm alanlarda çalışma süresi 8 saat olacak. Eşit işe eşit ücret ilkesi hayata geçirilecek. Emeğin üretkenliğinin geliştirilmesi için gereken tedbirler alınacak. Devrimde şehit olanların aileleri devletin güvencesi altında olacak ve gazilere maaş bağlanacak. Kimsesiz ve bakıma muhtaç olanlar, yaşlı, sakat , dul ve yetimler devletin güvencesi altına alınacak. Halkın iş, beslenme, konut, sağlık, eğitim gibi temel sorunlarının çözümüne öncelik tanıyan bir ekonomik ve sosyal politika izlenecek. Halk sağlığına zararlı maddelerin tarımda ve yiyecek maddelerinde kullanılması yasaklanacak. Herkese fırsat eşitliği tanınacak. Adil bir vergi sistemi uygulanacak, temel tüketim maddelerine dolaylı vergi uygulanmayacak. Rantiye ve tefeci ekonomiye fırsat verilmeyecek."*

Taslak programda ayrıca, dil, eğitim ve kültüre; tarih ve doğal zenginliklerin korunmasına, dış politikaya, ulusallaştırmaya, toprak devrimi ve tarım politikasına , ulusal ekonomi ve yabancı sermayeye, demokratik hak ve özgürlüklere, azınlıklara, kadın haklarına, gençlik sorunlarına, diğer parçalarla olan ilişkilere, Türkiye ve dış ülkelerdeki Kürtler'e ve Türkiyeli demokratik güçlerle ilişkilere yönelik görüşler ve gerçekleştirilmesi düşünülen hedefler, yine bu başlıklar altında ayrıntılı olarak ifade ediliyor. ❑

Yaptığı bombalı eylemleri üstlenerek kuruluşunu ilan eden BRÛSK:

Eylemlerimiz sürecek!

Haber Merkezi- Diyarbakır, Adana ve İstanbul'da çeşitli tarihlerde yapılan bombalama eylemlerini BRÛSK adlı örgüt üstlendi. **BRÛSK (Kürdistan Yıldırım Güçleri) Genel Komutanlığı** imzasıyla 10 Nisan'da yayınlanan bir bildiri ile örgütün kuruluşu kamuoyuna duyurulurken, 31 Aralık 1994 ve 9 Nisan 1995 tarihleri arasında gerçekleştirilen çeşitli eylemler de bu örgüt adına üstlenildi.

BRÛSK Genel Komutanlığı tarafından yayınlanan 1 No'lu bildiride, Eylül 1993'te kurulduğu açıklanan örgütün amacının, **Kürt ulusunun iradesini özgürce ortaya koyabileceği demokratik bir ortamın yaratılması** olduğu belirtilirken, Türk devletinin askeri, siyasi, ekonomik,
kurum ve etkinliklerinin tümünün **hedef alınacağı** vurgulandı.

Siyasal mücadeleye bağlı ve siyasal ihtiyaçlar tarafından belirlenen bir silahlı mücadele anlayışının benimsendiği ifade edilen açıklamada, **BRÛSK**'un; çocuk, yaşlı, kadın vb. savaş dışı sivil güçlere, her ne amaçla olursa olsun yöneltilecek saldırıları kesinlikle reddettiği, **BRÛSK Birlikleri**'nin bu doğrultuda uyarılmış olduğu, aksi yöndeki davranışların şiddetle cezalandırılacağı belirtilerek şöyle denildi:

*"— Örgütümüzün adı **BRÛSK (Hêzên Brûskî yên Kurdistanê - Kürdistan Yıldırım Güçleri)**'dir.*

*— **BRÛSK;** Kürt ulusunun, iradesini özgür bir şekilde ortaya koyabileceği demokratik bir ortamın yaratılması perspektifiyle mücadele etmektedir.*

*— Sömürgeci TC devletinin tüm askeri, siyasi, ekonomik
kurum ve etkinlikleri, silahlı mücadelemizin temel hedefleri içindedir.*

*— **BRÛSK;** Kürt ve Kürdistan sorununun siyasal yollardan çözümlenmesi için yürütülen ulusal kurtuluş ve özgürlük mücadelesinin çıkarlarına bağlı olarak mücadelesini sürdürecektir.*

— Kürt ve Kürdistan sorununun adil, demokratik ve kalıcı çözümü yönünde yürütülen ulusal demokratik mücadeleyi sekteye uğratacak, zarar verecek her türlü girişim ve yaklaşım; anlayışımızın dışındadır.

*— **BRÛSK;** çocuk, yaşlı, kadın vb. savaş dışı sivil güçlere, her ne amaçla olursa olsun yöneltilecek saldırıları kesinlikle **reddetmektedir**. Tüm **Pêşmerge Birliklerimiz**'e, bu yönde gerekli uyarılarda bulunulmuştur. Aksi yönde geliştirilecek her türlü eylem, en sert şekilde cezalandırılacaktır.*

*— **BRÛSK;** gerekli gördüğü yer ve zamanda, gerekli gördüğü askeri eylemlilikleri geliştirebilecek donanıma sahiptir. Silahlı mücadele, kör bir şiddete dönüştürülmeden, siyasal mücadelenin çıkarlarına ve gereklerine bağlı olarak yürütülecektir."*

BRÛSK EYLEMLERİ

BRÛSK'a bağlı Şehir Pêşmerge Birlikleri tarafından gerçekleştirildiği belirtilen eylemler ise şöyle sıralandı:

*"■ 31 Aralık 1994 gecesi, **Diyarbakır** Batıkent Sitesi'nde, **Kontrgerilla** olduğu belirlenen iki uzman çavuşa ait iki özel otomobilin bombalanarak kullanılamaz hale getirilmesi.*

*■ 4 Ocak 1995 akşamı saat 19.00'da, Diyarbakır'da, **Ziraat Bankası Bağlar şubesinin** bombalanarak Bankamatik bölümünün tamamen tahrip edilmesi. Bu eylem sırasında, pêşmergelerimizin tüm tedbirlerine rağmen, yoldan geçmekte olan 60 yaşındaki bir yurttaşımız yaralanmıştır. Bu konuda, Pêşmerge Birliğimiz uyarılmıştır. Bilinçli bir şekilde hedef gözetilerek yapılmamış olsa da, bu yaralanmadan dolayı, sözkonusu yurttaşımızdan ve halkımızdan özür diliyoruz.*

*■ 16 Şubat 1995'te, **İstanbul Karaköy**'de bulunan **Ordu Yardımlaşma Kooperatifi (OYAK)'a ait lojmanların bombalanması** ve büyük zayiata yolaçılması.*

*■ 16 Şubat gecesi, **İstanbul Haznedar'daki Emlak Bankası** şubesine bomba konulması. Buraya konulan bomba henüz patlamadan, olay yerine gelen emniyet birimleri tarafından etkisiz hale getirilmiştir.*

*■ 17 Mart 1995 gecesi, **İstanbul Harbiye'deki Ziraat Bankası** şubesinin bombalanması; eylem sonucunda bankada büyük hasara yolaçılması.*

*■ 17 Mart 1995 gecesi, **İstanbul Fındıkzade'deki Emlak Bankası** şubesinin bombalanarak tahrip edilmesi.*

*■ 17 Mart 1995 gecesi, **İstanbul Osmanbey'deki Vakıflar Bankası** şubesinin bombalanması. Bombalama sonucu banka şubesinin büyük ölçüde tahrip edilmesi.*

*■ 17 Mart 1995 gecesi, İstanbul'da üç ayrı yerde yapılan bu eylemler, **Gazi Mahallesi'nde yapılan katliamı ve Kürdistan'da sürdürülen operasyonları protesto etmek amacıyla** ve NEWROZ vesilesiyle gerçekleştirilmiştir.*

*■ 26 Mart 1995 gecesi, Türk Ordusu'nun **Güney Kürdistan'ı işgalini protesto etmek** amacıyla, **Adana**'da, Sabancı Holding'e bağlı **PİLSA** adlı şirketin lastik deposunun bombalanması ve büyük maddi hasara yolaçılması.*

*■ 9 Nisan 1995 gecesi, saat 21.30'da, **Diyarbakır Dağkapı semtinde** Ziraat Bankası şubesinin arkasında bulunan **TEDAŞ**'a ait elektrik trafosunun bombalanarak kullanılmaz hale getirilmesi.*

Bu eylem de, yine Türk ordusunun Güney Kürdistan'ı işgalini protesto etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir."

31 Aralık 1994 tarihinden bu yana gerçekleştirilen bu eylemlerde, **BRÛSK**'a bağlı **Şehir Pêşmerge Birlikleri**'nin herhangi bir kayıp vermediği ve ihtiyaçlar ölçüsünde eylemlerin süreceği de belirtilen bildiride, bundan sonra gerçekleştirilecek eylemlerin örgüt tarafından üstlenileceği ve çeşitli şekillerde kamuoyuna duyurulacağı açıklandı.

KISA KISA

■ 2 Nisan günü Bağlar beldesi Kaynartepe mahallesi 43. sokakta bulunan ÇAKAR ailesinin evi, sabah saat 09. 00 sıralarında kimliği belirsiz üç kişi tarafından basıldı. Evde bulunan anne **Asiye Çakar** (34) ve çocukları **Yıldız Çakar** (14) ile **Ümit Çakar** (13) saldırganların satırlı saldırısına uğradılar. Aldıkları satır darbeleriyle, anne ve çocukları ağır şekilde yaralandı.Çığlık sesleri üzerine olay yerine gelen komşuları tarafından Devlet Hastahanesine kaldırılan yaralılar, yoğun bakıma alındı.

■ 3 Nisan günü öğlen saatlerinde Melikahmet semti Azizoğlu sokakta bulunan Türk soyadlı ailenin evine kimliği belirsiz iki kişi tarafından satırlı saldırıda bulunuldu. Saldırıda evde bulunan 23 yaşındaki **Kevser Türk** yaralandı.Komşuları tarafından Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Kevser Türk'e yapılan acil müdahalenin sonucunda hayati tehlikeyi atlattığı öğrenildi.

■ Aynı gün Diyarbakır'ın Kulp ilçesi Yenimahalle semtinde bulunan Elkan İnşaat-Konut'a ait çöplükte buldukları roketle oynayan **Kenan Güzel** (10), **Hamit Aslan** (13) ve **Refik Esmer** (9) adlı çocuklar roketin patlaması sonucu ağır yaralandılar. Yatılı Okul öğrencisi oldukları öğrenilen çocuklar, önce Kulp sağlık ocağına, oradan da Dicle Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastahanesi'ne kaldırılıp tedavi altına alındılar.

■ 4 Nisan günü D.Bakır'da iki, Ergani'de bir olmak üzere üç faili meçhul cinayet işlendi.

İlk cinayet, Huzurevleri Dr. Sıtkı Güral Caddesi Nazlı sokakta sabah saat 07.00 sıralarında işlendi. İşe gitmek üzere caddede yürürken, Derya apartmanının önünde kimliği belirsiz dört kişi tarafından satırlı saldırıya uğrayan **Hüsamettin Özcoşkun**, aldığı satır darbeleri sonucu, olduğu yere yığıldı. Çevrede bulunan vatandaşların yardımıyla devlet hastahenesine kaldırılan ve burada ilk müdahalesi yapıldıktan sonra Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesine getirilen Özcoşkun doktorların tüm müdahalelerine rağmen kurtarılamayarak hayatını yitirdi.

■ Aynı gün ikinci olay Seyrantepe semtinde bulunan Cumhuriyet mahallesi 8. sokaktaki sağlık kabininde meydana geldi.

59 yaşında ki emekli hemşire **Zehra Kılıç**, saat 10.00 sıralarında işyerine gelen kimliği belirsiz kişiler tarafından bıçaklı saldırıya uğradı. Kılıç karnından aldığı bıçak darbesi ile olay yerinde yaşamını yitirdi.

Yine aynı gün Ergani'de ise 24 yaşındaki **Üzeyfer Tekdemir**'in cesedi, Namık Kemal mahalle Emirgan caddede, boğazı kesilerek kaldırıma bırakılmış halde bulundu.

ANTEP'TE YARGISIZ İNFAZ

ANTEP (Medya Güneşi)- 4 Nisan 1995 tarihinde Düztepe Mahallesi'nde bir eve baskın yapan polis, DHKP-C militanı olduğunu iddia ettiği **Burcu Yatırım (Elif)**'ı yargısız infaz etti. Olay yerel basına, "2 saatlik çatışma sonucu ölü ele geçirildi" biçiminde yansımasına karşın görgü tanıkları, sabah saatlerinde sözkonusu eve baskın yapan polisin hiçbir güçlükle karşılaşmadan eve girerek, Elif ismindeki bayanı öldürdüğünü ifade ettiler. Ayrıca polisin bir battaniye içinde eve bazı malzemeler getirdiği ve olaya çatışma süsü vermek istediği yine tanıklarca belirtildi.

Konuyla ilgili yerel TV'lerde çıkan görüntülerde de çatışma olmadığı, **DHKP-C** militanı olduğu iddia edilen Elif'in bir yargısız infaza kurban gittiği açıkça belli olduğu halde, yerel basının olayı çarpıtarak haberi güvenlik güçlerinin ağzından vermesi, halkın tepkisine neden oldu.

Olaydan sonra çevrede kimlik kontrolü yapan polisin birçok kişiyi gözaltına aldığı öğrenildi. Gözaltına alınanlardan isimleri tespit edilenler şöyle: Cem Köroğlu, İbrahim Timur, Mustafa Kemal Çelik, Mahsuni Göçmen, Halil Yıldız, Hasan Polat, Ökkeş Ayık, Mustafa Celil ve soyadını öğrenemediğimiz Niyazi adlı kişiler.

Diğer yandan Burcu Yatırım'ın öldürüldüğü olay sırasında, kaçtığı ve DHKP-C militanı olduğu iddia edilen Tacettin Akgün'ün, Antep'in Burç nahiyesinde polisle girdiği çatışmada öldürüldüğü; üçüncü bir kişinin kaçmayı başardığı ve operasyonun sürdüğü polis tarafından açıklandı.

Olayla ilgili gözaltına alınanlardan Mustafa Celil, Mahsuni Göçmen ve İbrahim Timur'un serbest bırakıldığı öğrenildi.

Her yer ölüm kokuyor
Her şey kurşuncana
Ve her şey kor gibi içimde
Beyaza karalar giyerler
ve ansızın ateş sokaklarında
düşünmek yağmurları
patlarken kırmızılar
barut kokar işkenceler
işgal kokar barbarlıklar
yorgun Şırnak akşamlarında

Bışeng Anık'ı

devrimci ulusal mücadelemizde yaşatacağız

Devrimci Ulusal Gençlik
Devrimci Ulusal Kadınlar

Çözüm

Vildan Tanrıkulu

Kendimize yönelme cesaretimiz var mı?

Kürt ve Kürdistan sorununun çözümü muhataplarını arıyor.TC devletinin ülkemizin kuzey parçasında yürüttüğü topyekün savaşın yarattığı tahribatların ortaya çıkardığı sonuçlar, giderek politik bir kimlik de kazanmaya başlıyor. Tahribatların politik kimliği, Kürt veKürdistan sorununu ulusal ve ülkesel boyutlardan uzaklaştırarak, sorunu ve dolayısıyla çözümünü bireysel haklar ve TC devleti coğrafyasına yayarak "eşit vatandaşlık" düzeyine indirgeyen arayışlarda ifadesini buluyor. Buna rağmen; dayatan, sorunun çözümüdür. Dolayısıyla, bu sorunun çözümünün asli ve tüm taraflarının bir politik kimlik ve program ile ortada bulunmaları zorunludur. Diğer tüm sorunlar, yaşamın ve mücadelenin çok yönlülüğü ve uzun erimliliğine rağmen, buna bağımlı duruma gelmiştir.

TC devletinin, ordusu ve dışişleri ile, Kızılay'ı ve ajanları ile halkımıza karşı yürüttüğü topyekün savaşın coğrafi boyutunu Güney Kürdistan ile genişletmeğe çabaladığı, bu saldırganlık ve işgal çabalarının ulusal ve uluslararası düzeyde istenen ve gerekli olan tepkileri ortaya çıkaramadığı bir dönemde; Kürt ve Kürdistan sorununun çözümü muhataplarını arıyor demek, belki de ilk bakışta kimileri için politik mucadelede en son elden bırakılması gereken umut ve iyimserliğin aşılarak safdillik ve aptallığa dönüştüğü izlenimi yaratabilir. Ancak, bunun böyle olmadığını hem her gün ülkemizin dört bir yanında ve Türkiye'de yaşananlar, hem de "Kürt ve Kürdistan" sorunu olarak adlandırmayı tercih ettiğim ulusal ve demokratik haklarımızı elde etme mücadelemizin uluslararası düzeyde karşı karşıya bulunduğu durum ortaya koymaktadır. Ve bu durum, çözümleyici olabilmek bakımından her şeyden önce bizden beklenilenlerin ne olduğunu çok açık bir biçimde göstermektedir.

Bu durumu, biraz da birkaç örnek ile somutlaştırarak daha anlaşılır bir düzeye getirmek gerekiyor. Önce, TC devleti ve toplumunun konuya yaklaşımında içinde bulunduğu durumu ele almak gerekiyor. Devletin tepesinden tutalım sokaktaki vatandaşa kadar, Türk toplumunun tüm düzeylerinde, "Kürt", "terör", "güneydoğu" vb. isimler ile adlandırmayı tercih ettikleri soruna çözüm arayışlarını gizleyebilme durumu ortadan kalkmış, böylece kapalı kapılar ardında konuşulan bir sorun, bir konu olmaktan çıkmıştır. G.Kürdistan'ı işgal hareketinin amaçları ve ekonomik külfeti konusunda yükselen sesler, buna açık örneklerden birini oluşturmaktadır.

Uluslararası düzeyde, farklı platformlarda Türk dışişlerinin "insan hakları sorunu" adı altında cebelleşmek zorunda kaldığı, çeşitli vaadler ve "çözüm önerileri" ile zaman kazanmaya çalıştığı sorun, "Kürt ve Kürdistan" sorunudur. Bunu bilmeyen kalmamıştır. Üst üste gelen heyetler, Gümrük Birliği Anlaşması'nın Avrupa Parlamentosu'nda onaylanması için verilen vaadler, sonuçta "Kürt ve Kürdistan" sorununun çözümünü ilgilendirmektedir.

İşte, kısaca ve çok kaba hatlarıyla bu gerçeklerin yaşanıyor olmasına ve Kürt halkının siyasal temsilcilerinin dışında ve onlara rağmen var olan bu arayışlara karşın, bizim cephemizde, Kuzey Kürdistan ulusal demokratik hareketi cephesinde egemen olan siyasal ve örgütsel durum hiç de bu koşulları göğüsleyebilecek perspektif ve çabaları içermiyor. Kuzey Kürdistan Ulusal Demokratik Cephe Platformu, benmerkezciliğin egemen olduğu bir anlayış sonucu dağıtıldı.Yerine ikame edilen ise, ulusal hareketin 70'li yıllardaki kapasite ve ihtiyaçlarını bile karşılayabilmekten uzaktır. Aynı benmenkezci mantık, bu kez ulusun siyasal iradesini bir yana bırakarak, kendisi açısından bile açık olmayan, amaçları ve bileşimi, yüklenmesi gereken fonksiyonun tam karşısında olan bir "Sürgün Parlamentosu" ile kendi kendisini ve taraftarlarını tatmin etme yolunu seçiyor. Ve bunlara ek olarak, "kalıcı ve demokratik" çözüm adı altında, Kürt ve Kürdistan sorununun gerçekliği ile hiçbir ilgisi olmayan, ulusal hareketin ve Kürt toplumunun en azından düşünce düzeyinde kazandığı mevzileri elinin tersiyle iterek inkar etmeyi tercih eden, sorunu "eşit vatandaşlık" düzeyine indirgeyen perspektifler üretiliyor.

Tüm bu perspektiflerin dışındakiler, üzülerek belirtmek gerekiyor ki, adım atmada cesaretsiz davranıyorlar. Ulusal hareketin siyasal düzeyde olanaklı en geniş temsilini yakalayabilecek adımların atılması, artı bu benmerkezci ve inkarcılığı esas alan perspektiflerin dışında, yarın onları da kapsayabilecek perspektif ve örgütlenme modeli ile gündeme getirilmelidir. İstenen ve gerçek olan subjektif koşulların farklılığı, ulusal demokratik hareket içinde en azından bugün gerekli olan adımların atılmasının gerekçesi durumuna yükseltilmemelidir. Elbette ki istenen; tüm ulusal güçlerin, "büyük-küçük", "güçlü-güçsüz", "örgütlü-örgütsüz", birarada ve Kürtler'in kendi ülkelerinde hangi biçimde olursa olsun siyasal iktidar olmalarını öngören asgari bir siyasal hedef için bir siyasal-ulusal temsil kurumu yaratabilmeledir. Ancak bu istenen düzeye bugün ulaşılamıyorsa, bunun alternatiflerinin yaratılmasından uzak durmanın da bir yararının olmadığını görmemiz gerekiyor. Ve tüm bunların gerektirdiği bir temel hareket noktası da, gözlerimizi dışımızdaki düşmanlara ve dostlara çevirdiğimiz kadar kendi kendimize de yönelmemizin gerekliliğini kavramak, buna uygun davranma sorumluluğunu göstermektir.

"Sürgün Parlamentosu" kuruldu

Haber Merkezi- "Kürdistan Sürgün Parlamentosu" 12 Nisan günü Hollanda'nın Lahey kentinde ilan edildi. **İsmet Şerif Vanlı**'nın Divan Başkanlığı'nı yaptığı açılış oturumu bazı eski **DEP** milletvekilleri ve **PKK** temsilcilerinin de aralarında bulunduğu 65 Kürt temsilcinin katılımıyla gerçekleşti. Oturumu Yunanlı ve Kıbrıslı temsilcilerin yanısıra Belçikalı parlementerlerin de aralarında yer aldığı kalabalık bir topluluk izledi.

"Sürgün Parlamentosu"nun kuruluş toplantısının yapılmasına izin vermesi, Hollanda ile Türkiye arasında diplomatik gerginliğe neden oldu. Türkiye Hollanda'ya bir nota vererek toplantının engellenmesini istedi. Ancak Hollanda hükümeti, notayı reddederek, Hollanda yasaları çerçevesinde düzenlenen bir toplantıya müdahale edilemeyeceğini bildirdi.

"Sürgün Parlamentosu" uluslararası kamuoyunda yarattığı tartışmalarla dikkatleri üzerine çekerken, ABD, Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin "Parlamentoyu" tanımayacakları kesinlik kazandı. Şu ana kadar "Sürgün Parlamentosu"nu tanıyan bir ülke olmadı.

Öte yandan "Sürgün Parlamentosu" Kürt yurtsever çevreleri tarafından da tartışılıyor. Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu (KSBP)'nin yanısıra, Kemal Burkay'ın liderliğindeki PSK ile Güney Kürdistan'ın iki büyük örgütü KDP ve YNK de "Sürgün Parlamentosu"nu desteklemediklerini açıkladılar. Hewlêr'deki Federe Parlamento'nun da "Sürgün Parlamentosu"nu tanımasının sözkonusu olmadığı öğrenildi.

KSBP, "Sürgün Parlamentosu" konusunu çeşitli yönleriyle değerlendirip eleştirdiği bir açıklama yaptı. Açıklamada *"Bu parlamento Hewlêr Parlamentosu'nu dikkate almıyor, 92'de oluşturulmak istenen meclisten de geri durumda. Sadece hedef olarak Avrupa'da bazı diplomatik faaliyetleri yürütmeyi amaç ediniyor ve gerçek anlamda da meclisin hedeflerini daraltıyor"* denildi.

"Sürgün Parlamentosu" şu isimlerden oluşuyor: **Yaşar Kaya,** İsmet Şerif Vanlı, **Ali Yiğit,** Ali Sapan, **Mahmut Kılınç,** Necdet Buldan, **Serhat Bucak,** Nizamettin Toğuç, **Abdurrahman Dürre,** Aliyev Ali, **Mamo Açar,** Elif Alataş, **George Aryo,** Ahmet Aktaş,**Remzi Kartal** Ali Akbaba, **Sinan Akar,** Şeref Asuryan, **Xanê Alkan,** Zübeyir Aydar, **Hüseyin Aydın,** Felemez Başboğa, **Borayev Rüsten Boduroğlu,** Azi Bawermend, **Şemdin Buruki,** Ali Haydar Celasun, **Kelasov Makail Caferoğlu,** Hasan Chrarasker, **Musa Caklo,** Dilbixwin Dara, **Mehmet Devran,** Hasan Dutar, **Rodi Demirkapı,** Sait Dündar, İsmail Göksungur, **Aydın Gül,** Kazım Gül, **Derveş Hasso,** Ali Ekber Kuru, **Cafer Koçgirili,** Dilek Kurt, **Hasan Kılıç,** Jebar Kadir, **Latif Kalfırat,** Nadir Nadirov Kerimoviç, **Helin Ateş,** Şemsettin Kara, **Şerafettin Kaya,** Petros Katalay, **Ali Matur,** Melahat, **Muhammed,** Samoev, **Celal Özkan,** Yılmaz Ögün, **Maşallah Öztürk,** Zeynep Özden, **Mehmet Emin Pencewini,** Mustafa Rohat, **Ali Saçık,** Karvan Salih, **Güler Taş,** Mehmet Taşkale, **Kazım Timurlenk,** Kemal Yücel.

■ **YEKBÛN Avrupa Temsilcisi Salar Gelawêj, Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi üyelerine birer mektup göndererek Türkiye'nin Gümrük Birliği'nealınmamasını istedi.**

Türkiye'ye ambargo uygulanmalı

ALMANYA (Medya Güneşi)- YEKBÛN Avrupa Temsilcisi **Salar Gelawêj**,Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girişinin karara bağ lanacağı 6 Mart'taki toplantı öncesinde, Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi üyelerine bir mektup gönderdi.

3 Mart 1995 tarihli mektupta, Türkiye'nin insan hakları ve Kürtlerin ulusal demokratik talepleri konusundaki terörist tutumuna ve uygulamalarına değinilerek, bu tutumu değişmediği sürece Türkiye'nin AB ile Gümrük Birliği'ne girişine izin verilmemesi istendi.Gelavêj, Türkiye'nin Ocak ve Mart toplantıları öncesinde AB'ı ikna etmek için yoğun çaba harcadığını, ancak Ocak toplantısı öncesinde DEP milletvekillerine ceza yağdırarak gerçek yüzünü göstedriğini vurguladığı mektubunda, daha sonra özetle şu görüşlere yer verdi:

"Türkiye Dışişleri Bakanı Murat Karayalçın görüşmeler esnasında Kürt sorunundan, insan hakları ihlallerinden söz açıldığında, 'ben de böyle düşünüyorum, ülkede ben de aynı şeyleri söylüyorum' diyerek, eğer Türkiye Avrupa'nın dışına itilirse köktenci İslami akımların güçleneceği, demokratikleşme alanında atılması beklenilen adımların atılamayacağı, atılan adımların da gerisine düşüleceğini sözlerine ekliyordu.

Maalesef Türkiye bu küstahlıklarında yer yer başarılı oluyor. 'Avrupa Birliği'nden uzak bir Türkiye'nin fanatik İslami akımların kollarına düşeceği' söylemi, Türkiye'yi Avrupa'ya yakınlaştırma eğilimlerinin başlıca gerekçesi olmuştur. Düne kadar despot, işgalci politikalarını ve anti-demokratik yönetim tarzını, 'Sovyet tehlikesi'ni gerekçe göstererek Avrupa'dan saklamak isteyen Türkiye, şimdi aynı şeyi 'İslami tehlike' kisvesiyle sürdürmek istiyor. Fakat Türkiye Cumhuriyeti devletinin 73 yıllık politikasında değişmeyen tek şey, Kürt kimliğinin inkarı, Kürtlerin tüm ulusal, siyasal ve kültürel haklarından mahrum bırakılması ve bu yöndeki barışçıl istemlerin de zorla, terörle ve katliamlarla bastırılmasıdır. TC tarihi bu olaylarla doludur. Kürt kimliğinin inkarı ve ulusal hak taleplerinin reddinin kaynaklık ettiği olaylar dizisi, son 10 yılda Kürdistan'ı bir kan gölüne çevirmiştir. (...)

Türkiye, altına imza attığı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Helsinki Sonuç Belgesi ve Paris Şartı'na hiçbir zaman uymamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, sözkonusu yasalarla çelişen, insan haklarını ayaklar altına alan ayrımcı bir sürü yasayla doludur. Örneğin, bugün mevcut Anayasa ve diğer yasalara göre, hiçbir örgüt parti, dernek veya vakıf; Türkiye'de dil, din, mezhep, etnik köken vb. ayrılıklara dayalı azınlıkların varlığını dahi iddia etme hakkına sahip değildir. Mevcut değişiklik önergeleri de en azından bu tür maddeleri değiştirmeyi öngörmemektedir. (...)

Yukarıda kısaca ana hatları ile izah ettiğimiz ve sizlerin de yakından bildiğinize inandığımız, TC devletinin insan hakları ve Kürt halkının haklarına karşı olduğu hukuksal ve siyasal gerçeğinin, Avrupa Birliği'nin yapılanmasına temel olan değerlerle hiçbir alakası yoktur. Böyle bir gerçeğe sahip olan bir devletin AB ile Gümrük Birliği yerine, ekonomik, siyasal ve askeri ambargoyu hak ettiği inancındayız. Bu inancımız, aynı zamanda Avrupa Parlamentosu'nun konuya ilişkin son kararından da anlaşılacağı gibi, ülkelerinizde geniş bir kesim tarafından da benimsenmektedir.

Biz, Kürdistan Birleşik Halk Partisi olarak, Kürt halkının temel insani ve ulusal hakları konusunda taraf olduğu uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin gereklerini yerine getirme konusunda pratik adımlar atmadan, TC devletinin AB ile Gümrük Birliği anlaşması imzalamasının, AB'nin yapılanmasına temel olan siyasal değerler ile çeliştiği inancındayız. Bu nedenle de, sizlerin, bugün hem insan haklarına saygılı, hem de Kürt halkının temel insani ve ulusal haklarını tanıyan bir Türkiye'nin AB ile Gümrük Birliği'ne layık olduğu yönünde davranacağınızı umuyoruz. Bu inanç ve umutla selamlarımızı iletir, çalışmalarınızda başarılar dileriz."

Yukarıda kısaca ana hatları ile izah ettiğimiz ve sizlerin de yakından bildiğinize inandığımız, TC devletinin insan hakları ve Kürt halkının haklarına karşı olduğu hukuksal ve siyasal gerçeğinin, Avrupa Birliği'nin yapılanmasına temel olan değerlerle hiçbir alakası yoktur. Böyle bir gerçeğe sahip olan bir devletin AB ile Gümrük Birliği yerine, ekonomik, siyasal ve askeri ambargoyu hak ettiği inancındayız.

GAZİOSMANPAŞA'DA NE OLDU?

M. Serhat

İstanbul'un Gaziosmanpaşa ilçesinde meydana gelen olaylar ve bu olaylara ilişkin değerlendirmeler ve üretilen senaryolar, olayın meydana geldiği günden bu yana değişik boyutlarıyla tartışılmaya devam ediyor. Saldırının yeri ve biçimi, sonrasında gelişen olaylar ve alınan tutum, Türkiye'de rejimin işleyişi ve niteliği hakkındaki geçmişten beri süregelen iddialar ve belirlemeleri olayı ve sonuçlarını sağlıklı irdelemek için öncelikle olayın meydana geldiği yeri bilmekte yarar var.

Gaziosmanpaşa, İstanbul ve diğer bir çok metropolün pek çok semti gibi, yaşanan göç dalgası sonucu kurulmuş ve çarpık yapılaşmayla büyümüş, gecekondulaşmanın yoğun olarak yaşandığı bir bölge. Nüfusunu yoğunluklu olarak Kürt coğrafyasından gelen insanlar oluşturuyor. Kültürel olarak devletle bütünleşmemiş, alevisi ve sünnisiyle devlete tepki duyan, emekçi ve gelir düzeyi düşük insanların mekanı. Bu anlamda devletle problemi olan, her an onunla karşı karşıya gelebilecek bir potansiyeli barındırıyor. Mücadele geleneği var. Ve insanları kısa sürede biraraya toplanabilecek bir diyaloga sahip.

Bu sebepledir ki, saldırıyı planlayan ve gerçekleştiren güçler, gelebilecek tepkilerin hesabını yapmış olsalar gerek. Başka bir deyişle bu saldırı sonucu doğabilecek gelişmeler önceden hesaplanmış ve ondan sonra yapılacak işler ve girişilecek davranışlar belirlenmiş olmalı.

Peki amaçlanan neydi, bu saldırıyla? Buna ilişkin değişik kesimlerce çeşitli öngörülerde bulunuldu ve değişik senaryolar üretildi.

Devletin resmi ve gayri resmi yetkilileri, olayın patlak vermesinden hemen sonra yaptıkları açıklamalarla olayı saptırma ve gerçek niteliğinden arındırma yarışına girdiler. Bir "provakasyon" lafı ortaya atıldı ve ağızdan ağıza dolaşıp durdu. Neydi provakasyon? Kim yapmıştı, niçin yapmıştı? Devletin "yetkili ve etkili" organları uyuyor larmıydı? Katiller neredeydi? Neden yakalanmıyor veya yakalanmaya çalışılmıyordu? Bu soruların cevabını vermesi ve saldırıya uğrayan halkın zararını tazmin etmesi gereken devlet, telaşla, suçluluk psikozuna kapılarak, bir yandan olayı saptırma çabası içine giriyor, diğer yandan kolluk kuvvetlerine saldırı talimatları veriyor ve halkın karşı direnişini suç sayan tutumuyla saldırıyı mazur göstermeye çalışıyordu.

İki kişinin ölümüyle sonuçlanan ilk saldırı sonrasında, polisin halka karşı giriştiği saldırı neticesinde 30'a yakın insanın yaşamını yitirmesi ve onlarca insanın yaralanması, "provakasyon"un ve "provakatör"ün niteliğini ortaya koyuyordu. Yine İstanbul'un 1 Mayıs Mahallesi'nde ve Ankara'daki protesto gösterilerine karşı devletin gösterdiği tutum, "bu işin sahibi benim" der nitelikteydi.

Bir "provakasyon" lafı ortaya atıldı ve ağızdan ağıza dolaşıp durdu. Neydi provakasyon? Kim yapmıştı, niçin yapmıştı? Devletin "yetkili ve etkili" organları uyuyor larmıydı? Katiller neredeydi? Neden yakalanmıyor veya yakalanmaya çalışılmıyordu? Bu soruların cevabını vermesi ve saldırıya uğrayan halkın zararını tazmin etmesi gereken devlet, telaşla, suçluluk psikozuna kapılarak, bir yandan olayı saptırma çabası içine giriyor, diğer yandan kolluk kuvvetlerine saldırı talimatları veriyor ve halkın karşı direnişini suç sayan tutumuyla saldırıyı mazur göstermeye çalışıyordu.

DEĞİŞMEYEN SUÇLU; "İÇ VE DIŞ MİHRAKLAR"

Olay bu kadar açıkken, devlet saldırılara karşı direnen halkı, kahveleri tarayanlar olarak lanse etmeye çalıştı. Devlet yetkililerine göre, protestocular önce kahveyi taramışlar, akabinde polise saldırmışlardı. Ve "doğal olarak" polis de "kendisini korumak için" kaçışan insanları tarayarak 30'a yakın insanı öldürmüş ve çok sayıda insanı da yaralamıştı.

Tabi ki, saldırı yapanlar listesinde PKK'den İBDA-C'ye, Dev-Sol'dan Hizbullah'a kadar herkes vardı. İçişleri Bakanı Menteşe'ye göre bunlar ayrı ayrı da yapmış olabilirlerdi, birlikte de.

Diğer bir komedya ise, olayın alevilerle ilişkilendirilmesinde yaşanıyordu. Sözde saldırı alevilere yönelik yapılmıştı ve alevi-sünni çatışması yaratmayı amaçlıyordu. Orada aleviler vardı şüphesiz, ve bir ibadethaneleri de vardı orada. Ancak oradaki kitle bir köy kahvesinde oturmuyordu. Her inanç ve görüşten insanın oturabileceği bir yerdi ve kurşunlar da, gelişigüzel tarama sırasında, insan seçmiyordu. Saldırıyı ve olayı gerçek zemininden kaydırıp istediği biçimde kullanmak, devletin ve onun yetkililerinin işine geliyordu. Sivas'ta 37 insanın canlı canlı yakıldığı olay sonrasında aleviler ne yaptılar? Tepkilerini, birkaç kınama ve gösteri dışında nasıl dile getirdiler. Devletin "şeriat gelir, sizi keser" tehdidiyle Kemalist ideolojiye sıkı sıkıya bağladığı bu kesim, devlete karşı olan tutumunu topyekün olarak belirleme imkanına sahip miydi? Ne yazık ki, hayır. Buna rağmen devlet, kendisine bağlı "devletçi alevileri" de yanına alarak alevi kitlesini bir yandan diğer insanlardan ayırmaya ve diğer yandan da gelişen öfkesini yatıştırmaya çalıştı. Barikatlarda göğsünü polis kurşunlarına siper eden gencecik insanları suçlu ilan etti.

Tabi bu arada "dış mihraklar" da unutulmadı, unutulamazdı. Her olay sonrasında yapılan "dış ve iç mihraklar" teranesi gırla gitti. Dış mihraklar cephesinde kimler yoktu ki; başta Yunanistan olmak üzere, Ermenistan, Suriye, Kıbrıs, Rusya ve hatta Amerika. "Türkiye'nin gelişmesini ve güçlenmesini istemeyenler Türkiye'yi kaosa sürüklüyorlar" teranesi koro halinde günlerce tekrarlandı. Bir taraftan AB içinde birlikte olmayı amaçladığı Yunanistan, diğer taraftan birçok alanda kucak kucağa olduğu ABD ile ilgili senaryolar, komplo teorileri, TC yetkililerinin çapını ve niteliğini ortaya koyuyordu. AB çerçevesinde Yunanistan'la siyasal birliğe kadar gidecek bir siyasal birlik çalışması içinde olacaksın ama diğer taraftan da her fırsatta onu düşman ilan edecek kadar aymazlık içinde olacaksın. Olur şey değil.

Devlet bu tutumu sergilerken Mehmetcik Türk basını hiç bundan geri durur mu. "İkitelli basını" olayın gerçek niteliğini araştırmadan, kurulmuş bir saat gibi hemen işlemeye başladı. Haber merkezi ve köşe yazarları devletin resmi tutumuyla aynı çizgide -basın ahlak ve kurallarını hiçe sayarakbuluştu ve komplo teorileri üretmeye başladı. Onlara göre yine suçlu "iç ve dış mihraklar"dı. Film karelerinde belge olarak somutlaşan, polisin hedef seçerek kaçan insanları arkadan vurarak öldürmesi, onlar için önemli değildi. Önemli olan halka neyi yansıtmaya ve halkı neye inandırmaya çalıştıkları ve tabi ki kendi çıkarlarıydı. 30 kişinin, 50 veya 100 kişinin ölmesi onlar için önemli değildi. Önemli olan onların tirajı ve ceplerine inecek paralardı.

Tab iki TV kanalları da bu tutumun dışında olamazlardı. Kan revan içinde kalan, sokaklarda sürüklenen insanlar onlar için sadece birer gösteri malzemesiydi. Ve önemli olan kitleyi TV başına toplayıp onlara reklamları izlettirme fırsatı yakalamak, programın en heyecanlı yerinde reklamları devreye koyarak para kazanmaktı. Amacı ve yansıtış biçimi bir yana, TV'lere yansıyan görüntüler, insanım diyen herkesin belleğinde yer etti ve insanlar devletin sebep olduğu bu manzaraları lanetleyerek seyretti. Kürdistan'da her gün onlarca kişinin katledildiği, faili meçhul cinayetlere kurban gittiği bir durumda devleti yücelten, askerden çok asker kesilen, Güney Kürdistan seferine çıkan Türk ordusunu daha çok katliam yapmaya teşvik eden ve her insan öldürüldüğünde zafer naraları atan "kahraman" basın ve TV'den onurlu bir tutum beklemek de zaten saflık olurdu.

ASKER, PAPAZ ROLÜNDE

Tüm Türkiye ve dünya kamuyonun gözleri önünde sergilenen katliam, hiç kuşkusuz toplumun muhalif kesimlerinin devlete olan güvenini tümüyle sarsacak ve kinini bileyecekti. İşte bu noktada papazlara ihtiyaç vardı. Cellatlar öldürecek, papaz telkinde bulunacak ve insanları sükunete çağıracaktı. Bu rol askere verildi. Kürdistan'da binlerce kişiyi katleden, çocuk, yaşlı demeden zulme tabi tutanlar, Gaziosmanpaşa'da halkın koruyuculuğuna soyundular. Kürt köylüsüne dışkı yediren, karısına, kızına tecavüz eden, öldürdüğü Kürt insanına kinini kusmak için cesetlerini bile süngülerle parçalayanları ödüllendiren bir ordu, nasıl olur da halkı polis saldırısından korumak için araya barikat gibi girerdi?!

Çünkü orada halk ve devlet karşı karşıya gelmişti. Görüntüyü kurtarmak gerekiyordu. İşte o noktada ordu devreye sokuldu. Ve ona papazlık görevi verildi. Böylelikle halkın devlete olan güveni tazelenecek ve Kürdistan'da sarsılan ordunun prestiji de böylelikle yükseltilecekti. İç güvenlik birimi olan jandarma, İstanbul Valisi'ne göre, İstanbul'da yoktu. Çünkü sevkedildiği Kürdistan'da insan avına çıkmıştı. Ancak İstanbul'un bir mahallesinde, aynı nitelikteki asker, halkın koruyuculuğuna soyundu ve halka kendisini alkışlattı. İşte oyunun bir başka boyutu.

REJİMİN ÇARPIK İŞLEYİŞİ

Sonuç itibariyle G.O.P'ta bir oyun sahnelenmeye çalışıldı. Sonucunda elde edilen meyveler, tezgahlayanlarca yeterince toplandı mı bilinmez. Ama Türkiye'de o kadar rahat sonuçlara varmak mümkün görünmüyor. Çünkü Türkiye'de devlet tüm baskıcı ve ceberrut karakterine rağmen, son derece kof ve çürümüş görünüyor. Bir devletin İçişleri Bakanı -ki seçilerek işbaşına gelmiş bir siyasi iradeyi temsil ediyor- kendi emrindeki bir devlet memuru olan bir ilin emniyet müdürünü görevden alamayacağını, buna gücünün yetmediğini açıkça söylüyorsa burada söylenecek çok şey kalmıyor. Açıkça görülüyor, işte "karanlık güçler", "devlet içinde devlet" olgusu burada ortaya çıkıyor. Bir polis eğer bir milletvekilini herkesin gözü önünde kıyasıya dövebiliyor ve onun hakkında hiçbir işlem yapılamıyorsa, bu devletin "gerçek" sahibinin ve idarecisinin kim olduğu ortaya çıkıyor. Ancak, karanlık ve kapalı mekanlarda planlanan senaryoların açıkta uygulanmasıyla doğabilecek sonuçların ne kadar kontrol edilebileceği de meçhuldur. Bu olayı sonuçları itibariyle irdelemeye çalıştığımızda şu sonuçları çıkarmak mümkün:

Eğer birtakım değişiklikler yapılmak isteniyorsa ve bir diğer yandan önünde önemli engeller varsa, bu engellerin aşılması için sansasyonel bir olaya ihtiyaç vardır.

■*Sf. 31*

Barbarlık bataklığında bir ülke: Türkiye

• *Murad Ciwan*

Türk yöneticilerinin, her davranışı düşmanlık gibi görme ve gösterme paranoyasından kurtulmaları gerekiyor. Siyaset ve devlet adamları ile aydınlar her karmaşık, kötü olayda ya da vatandaşların her isteminin altında hayali dış parmaklar aramaktan vazgeçmelidirler. Bu tür düzmece iddia ve senaryolar, dünyayı değil, sadece Türkiyeli insanı kandırıyor. Dünyayı tersyüz edilmiş bir biçimde algılayan insanlar, kendi ülkelerini gerçeklerin dünyasına taşıyamazlar.

Radyo ve televizyon yayıncılığında devlet tekelinin kırılması, özel radyo ve televizyon kanallarınının açılması, resmi Türkiye görüntüsünün kaybolmasına, resmiyet süzgecini yırtabilen gerçeklerin değişik boyutlarıyla günyüzüne çıkmasına olanaklar yarattı. Aynı nedenlerle, şimdi daha az bir yanılgıyla, Türkiye'yi yönetenlerin ne oldukları, hangi çap ve kıratta oldukları ya da toplumsal olayların neden, gelişme ve sonuçları görülebiliyor.

Öte yandan, iletişim dünyasının yarattığı olanaklar sayesinde, resmi ve özel radyo, televizyon ve basın organlarının yansıttığı sözkonusu görüntüleri, Türkiye dışından da almak kolaylaştı. Türkiye'deki gelişmelere ilgi duyan yurtdışındaki bir insan, neredeyse ülkedeki biri kadar, hatta bazı bakımlardan ondan da fazla bir biçimde sözkonusu gelişmelerden haberdar olabiliyor. Yurdışındaki insan, dışarıdan, daha geniş pespektif, ufuk ve olanaklarla, çoğu kez gelişmeler konusunda daha sakin, serinkanlı ve sağlıklı değerlendirmeler de yapabiliyor.

Doğrusu, sözkonusu iletişim ağından Türkiye'ye baktığında, insan şaşıp kalıyor: Hükümet ve muhalefetteki politikacılar, oldukça geniş bir gazeteci, televizyoncu ve aydın kesim, dünyayı değerlendirmelerinde, ülkenin dünya içindeki yerine, diğer ülkelerin ona yaklaşımına vs. öylesi görüntüler biçiyorlar ki insan bir an için kuşkuya düşüyor; acaba bunların anlattıkları dünya ile Türkiye, hangi dünya, hangi Türkiye diye. O kadar farklı bir dünya ve Türkiye manzarası çiziyorlar ki varolanla neredeyse yüzseksen derece zıtlık gösteriyor.

"Globalleşmiş paranoya"

Geçenlerde Gaziosmanpaşa'daki saldırı ve cinayetlerden sonra hiçbir suçlu, belge, hatta ipucu bile gösteremeden, hiçbir mahkeme kararı olmadan hükümet başta olmak üzere hemen hemen bütün siyasiler, pek çok yazar, gazeteci ve televizyoncu "olayda dışarının parmağı var" dedi. Onunla da kalmadılar; Türkiye'ye yönelik öyle acaip ve birbiriyle çelişkili, ipe sapa gelmez senaryolar yaptılar ki, Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan, Avrupa ülkeleri, Rusya, Ermenistan, İran, İsrail, Suriye ve diğer kimi Arap ülkelerini saldırının arkasındaymış gibi gösterdiler. Türkiye'yi yöneten ve yönlendiren kelli felli insanlar; eski ve yeni başbakanlar, bakanlar, devlet adamları, toplumu aydınlatma görevini üstlenmiş aydınlar vs. ciddi ciddi, bu senaryoları tartıştılar, milyonlarca vatandaşı buna inandırmaya çalıştılar; anlaşıldığı kadarıyla da büyük ölçüde başardılar. O günlerde gelişmeleri izleyenler gördüler ki, Türkler, "dünya elbirliği etmiş, ülkemizi ortadan kaldırmaya çalışıyor, bizi mahvetmek istiyor" diye çığlık çığlığa bağırıyorlar. Televizyon kanallarından birindeki bir tartışmaya katılan ismini hatırlayamadığım bir bayan gazeteci "globalleşmiş paranoya" diyerek bu manzara hakkında çok yerinde ve güzel bir tespitte bulundu.

Türkiye'nin tutulacak yanı yok

Oysa dışarıdaki durumdan haberdar olan aklı selim her insan görür ki dünyanın, özellikle de batı dünyasının Türkiye'ye karşı tutumu hiç de öyle düşmanca değil, ortaya atılan asılsız astarsız senaryoların neredeyse tam tersidir. Başta ABD olmak üzere Batı, laiklik ve batılı yaşam tarzı denemelerinde doğulu komşuları ve diğer müslüman ülkelerden farklı bir yerde olan müslüman bir ülke olarak diğerlerine de örnek olabileceği umuduyla, Türkiye'ye önem veriyor. Belki de tarihte ilk kez bu kadar ciddi boyutlarda onu kendi hayat tarzının benimsenip yaygınlaşmasında kolaylık sağlayacak stratejik bir dost ve müttefik olarak görüyor; o yüzden de Türkiye ile ilgili hemen hemen tüm sorun ve anlaşmazlıklarını aşırı düşük düzeyli taktik platformlarda tutuyor. Batı, Türkiye'yi tutup kaldırmak, kendi dünyasına büsbütün taşımak istiyor, ama Türkiye'nin tutulup kaldırılacak bir yanı yok. Neresine el atılsa dökülüyor. Batı, ısrarla bağırıp çağırıyor, olmazsa yalvarıp yakarıyor: "kardeşim, seni tutup kaldırmak istiyorum ama, tutulacak bir yanın yok ki nasıl kaldırayım. Bir an önce bana, seni tutup kaldırabileceğim bir yan ver", diyor.

Hatırlayın şu son Gümrük Birliği sürecini: Ordusunun belki de yarısından fazlası kendi vatandaşına karşı savaşta olan bir ülke, yılda 5-6 milyar dolar savaş ha,rcamalarına gidiyor; faili meçhul cinayetler, yerlerinden yurtlarından göçe zorlanmış 3-4 milyon insan, yüzde 150'yi aşan enflasyon, milyonlarca işsiz vatandaşın vergilerini bir anda yuttuğu halde doymayan bir kamu sektörü, bütün çürümüşlüğüyle milletin başına çökmüş bürokratik bir mekanizma, demokrasi ve insan haklarından yoksunluk vs. Buna rağmen Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, Türkiye'yi Gümrük Birliği'ne aldı.Yöneticilerin, "Türklerin can düşmanı" diye tanıttıkları ve Türkiye'yle en ağır sorunları olan Yunanistan bile bu birliğe "evet" dedi.

Geçen sonbahardaki ilk girişimde de Türkiye'nin dışından değil, bizzat içten güçler, yani bir kısım Türkler, ülkenin Gümrük Birliği'ne girmesini engellemişlerdi. Başka bir deyimle, bir kısım Türkler, Türkiye'ye karşı Yunanistan'dan daha "düşmanca" davranmışlardı.

Dönüp kendinize bakın

Türk yöneticilerinin, her davranışı düşmanlık gibi görme ve gösterme paranoyasından kurtulmaları gerekiyor. Siyaset ve devlet adamları ile aydınlar her karmaşık, kötü olayda ya da vatandaşların her isteminin altında hayali dış parmaklar aramaktan vazgeçmelidirler. Bu tür düzmece iddia ve senaryolar, dünyayı değil, sadece Türkiyeli insanı kandırıyor. Dünyayı tersyüz edilmiş bir biçimde algılayan insanlar, kendi ülkelerini gerçeklerin dünyasına taşıyamazlar.

Bunun yerine, yönetici ve aydınlar, dönüp biraz kendi tutumlarına bakmalıdırlar. Türkiye'nin insanı dünyanın diğer insanlarıyla, eşitlik, karşılıklı saygı ve anlayış temelinde, inanç hak ve özgürlüklerini temel alan düzeyde ne derece ilişki içinde olmaya hazır ve bunu gerçekten içine sindirmiş, benimsemiştir?

Bir kez çok açık bir gerçek değil mi ki Türkiye'nin insanları, değil dünyanın diğer insanlarıyla, kendi vatandaşları sayılan insanlarla bile sözkonusu düzeyde bir ilişki içinde olmayı becerememiştir.

Bugün bile yöneticiler, vatandaşlar birer insan, birer birey olarak hakettikleri için değil, Batı'yla ekonomik, siyasal ve diğer ilişkilerinde Türkiye'ye lazım olacağı için anayasayı ve diğer kimi anti-demokratik yasaları değiştirmeye razı oluyorlar. Üstelik o anlamda bile fazla becerikli görünmüyorlar.

Bırakalım resmi girişimleri, aydınlar ve diğer sivil vatandaşlar bile, güya son zamanlarda, açıklıktan, ülkenin etnik, kültürel, dinsel vs. farklılık ve zenginliğini kabullenmekten falan bahsediyorlar ama, yaptıkları daha çok, örneğin Kürd'ün Türk'e, alevinin sünniye ya da dindarın laik Kemalist'e ne derece benzediği ile ilgili tartışmalardır. Oysa tartışmayı bu minvalde sürdürmek, gerçeklerin bir başka biçimde tersyüz edilmesi demektir. Peki, eğer Kürt Türk'e, alevi sünniye, dindar laik Kemalist'e o ölçüde benzemiyorsa ne olacak? Esas mesele burada. Benzerlik ya da benzemezliklerin ölçüsü ne olursa olsun, insanlar, birbirlerini kabullenmeye, özgürlük ve haklarına saygı göstermeye, birbirlerine karşı anlayış içinde olmaya hazır mıdırlar? Aykırılıkta çoğunluktan ya da güçlüden en uzak olan toplum kesimi de çoğunluktaki ya da güçlü olan kesim kadar hak ve özgürlüklere sahip olacak mı, yaşamı ve yaşam biçimi saldırganlara karşı güvence altında olacak mı? Önemli olan budur. Geriye kalan, grupların ya da bireylerin etnik, sosyolojik, tarihsel, kültürel, dilsel, dinsel, cinsel, ideolojik, siyasal vd. benzerlik ya da farklılıkları, bu alanları inceleyen bilim dallarının konusudur. Bu alanlardaki bilimsel veriler ne olursa olsun bireylerin durumu, vatandaşlık hakları açısından farklılıklar göstermemeli ve herkes eşit olarak hak ve özgürlüklerden yararlanabilmelidir. Kimse kimsenin hak ve özgürlüklerini ihlal edememelidir.

Barbarlık uygarlık ikilemi

Nasıl Darwin'e göre insan, bir çeşit maymundan günümüzdeki insana doğru biyolojik bir evrimleşme süreci yaşamışsa, davranışlarında da hayvanlıktan barbarlığa, oradan da uygarlığa doğru bir değişim süreci yaşamıştır, yaşıyor.

Türkiye insanı, barbarlıkla uygarlık arasındaki sürecin neresinde bulunuyor? Bunu en iyi kuşkusuz onun bireysel ve kollektif davranışları gösteriyor.

Barbar davranışlar, insan davranışlarıdır, ama insanı hayvandan ayıran özelliklerinden çok hayvanlarla ortak olan özelliklerinin doğurduğu davranışlardır. Bu tür davranışlara egemen olan, akıl, bilgi, diyalog, yaratıcılık, etik ve hoşgörü değil, önde ya da üstte olmak için şiddet başta olmak üzere her şeye başvurma, tahakküm etmedir.

Bütün insanlık, barbar davranışlardan uygar davranışlara doğru bir yöneliş içinde. Ama içinde bulunduğumuz aşamada, dünyanın her yerinde, gelinen düzeyin aynı olduğu söylenemez. Kimisi uygar ilişkiler alanında ileri adımlar atarak geçmişte atalarının içinde bulunduğu barbarlıktan büsbütün sıyrılmaya çalışırken, kimileri ise uygarlık alanında yol katetme konusunda hiç de istekli davranmamakta, iki de bir atalarının davranışlarıyla böbürlenmekte ya da pek çok yeni olayda, atalarının "ruh"u bilinçaltından dışa vurmaktadır.

"Evladı Fatihan"

Türkiye insanı anlatmaya çalıştığım ikinci gruba giriyor:

Hatırlarsanız geçen sonbaharda, Türkiye yoğun bir yabancı ziyaretçiler trafiğine sahne oldu. ABD ve Avrupa ülkelerinden pek çok yetkili, insan hakları sorumlu ya da savunucusu, bizzat Türk hükümetlerinin imzaladıkları uluslararası anlaşmalara dayanarak, gelip Türkiye'de insan haklarına ne denli saygı gösterildiğini araştırmaya, öğrenmeye çalıştılar. Bunlardan biri de ABD'li bir yetkiliydi ve ziyaret ettiği insanlardan biri de dönemin insan haklarından sorumlu Devlet Bakanı Azimet Köylüoğlu'ydu. Köylüoğlu, belli ki "anti-emperyalist" bir şov yapma kararlılığındaydı. Ziyareti,

basın mensuplarına açık tuttu. Kameraların önünde, (afedersiniz) arkasını misafire dönerek son derece laubali bir biçimde bir "evladı fatihan" nutku çekti. Adam ABD'den kalkıp insan haklarını denetlemeye gelmiş ya, Köylüoğlu bunu fırsat bilerek, ona bir "insan hakları" dersi vermeye kararlıydı. Başladı nutkuna: "Senin ataların Amerika'da Kızılderili avındayken benim atalarım Viyana kapıları önünde, yanından geçtikleri bir meyve bahçesinden kopardıkları elmanın yerine parasını asarak hakyemez ulu davranışlar göstermişlerdir" demeye getiren bir konuşma yaptı. Bu nutka karşılık, misafir, Köylüoğlu'na bir şey dedi mi, dediyse ne dedi bilinmez. Ama "Behey Köylüoğlu senin atalarının at sırtında ta Viyana kapılarında ne işi vardı, oralar senin atalarının çiftliği miydi ki, at koşturuluyordu? Nasıl oluyor da, ta Viyana kapılarına kadar işgal edilen toprakları, katledilen insanları unutup bir elmanın karşılığı olarak dala asılan akçeyi hatırlıyorsun?" diye içinden geçirmiş olmalıdır.

Amerikalı'nın ataları Kızılderili avlarken, Köylüoğlu'nun "ata"ları da Balkanlar'da, başka hıristiyan bölgelerinde köy basıyor, hıristiyan ailelere ait minnacık yavruları ana kucağından, kapı önlerinden ve köy meydanlarından kaçırarak, getirip devşirme yeniçeri ordusunda asimile ediyor, soyunu sopunu yitirmiş bir asker olarak ordunun içine salıyor, başka toprakların fethi için gazaya gönderiyordu.

O zamanlar, belli ki ikisinin de ataları arasında bir fark yoktu, ikisi de barbarlık ile uygarlık arasındaki çizgide, barbarlığa yakın bir yerde duruyorlardı. Peki, ya bugün? İnkar etmeyelim, Köylüoğlu ile Amerikalı arasında dağlar kadar fark var. Amerikalı, hiç olmazsa atalarının barbarlık yaptığını kabullenmiş, bundan dolayı Kızılderililer'den ve dünyadan özür diliyor. Bugün Kızılderililer ve diğer halk topluluklarıyla eşit haklar temelinde yaşamayı benimseyen, bireyin hak ve özgürlüklerinin dokunulmazlığını her şeyin üstünde tutan bir sistem içinde bulunuyor, o sistemi geliştirmeye çalışıyor. Oysa Köylüoğlu, 300 yıl önceden bir adım bile ileriye gitmemiş, hala Viyana kapılarında at sürmeyi kendinde hak görüyor, "evladı fatihan" olmakla böbürleniyor. Hala barbarlık batağında. Kameraların önünde bütün dünyaya barbarlığını tescilleyen bir "insan hakları" bakanı oluyor.

KÖYLÜOĞLU YALNIZ DEĞİL

"Evladı fatihan" hayalleriyle kavrulup duran sadece Köylüoğlu değil, bütün yöneticiler, istisnasız sağından soluna, Batı yanlısından Batı karşıtına değin bütün yöneticiler az çok böyledir.

Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, Gümrük Birliği'ni imzaladığında neredeyse bütün gazete ve televizyonlar, haberlerini, olayı Viyana kapılarının önüne varmaya benzeterek verdiler. Gümrük Birliği Anlaşması'nın imzalanmasıyla, Viyana kapılarının önüne gitmiş kadar sevindiler. Türkiye'nin Avrupa'yla her futbol maçı bir Viyana çıkarmasıdır. Ülkenin Batı'yla entegrasyonuna karşı olanlar da, Türkiye'ye; müslüman dünyaya, Arap dünyasına, ya da Türki cumhuriyetlere liderlikten aşağı bir rol biçemiyorlar.

Resmi ağızların taktiksel diplomatik ifadelerini bir yana bırakırsak, iktidar ve muhalefetiyle, devlet adamı ve sivil vatandaşlarıyla neredeyse her Türk'ün ağzında, başka ülkelerle ilişkilerinde en iyimserliğiyle bile egemen olma, ele geçirme, liderlik etme yaklaşımı var. Nedense Türk insanının aklına eşitlik, karşılıklı saygı ve anlayış temelinde beraber olma, paylaşma ve dayanışma gelmiyor. İleri tekniğim, yaratıcılığım, yüksek kültürel varlığım, demokratik yaşam tarzım, insan haklarına saygım ve bundan taviz vermezliğim, açıklık ve dürüstlüğüm, hep uygarca davranış ve ilişkilerden yana ağırlığını koyan iç ve dış politikamla örnek olayım, başkaları bu özelliklerimden dolayı gönül rahatlığıyla bana güven duysunlar, diye düşünülmüyor.

Hiç düşündünüz mü acaba, Türkiye'nin dünyaya örnek olabilecek bir davranışı var mıdır diye. Türkiye'nin beğenilebilecek en iyi davranışları bile kendisine özgü davranışlar değil, istemeye istemeye kabullenmek zorunda kaldığı, bu nedenle de yamulup yumulmuş davranışlardır.

İKİ OLAY İKİ TUTUM

Barbarlıktan uzaklık konusunda Amerikalı ile Köylüoğlu arasındaki büyük mesafe, iki ayrı olayda Amerika basını ile Türkiye basını arasında da görülür.

Körfez Savaşı'nı unutmadıysanız, o dönemde ABD basınının içinde bulunduğu durumu da hatırlarsınız. Savaşta basın hiçbir zaman Amerikan ordusunun yanında yeralan bir taraf gibi davranmadı. CNN ve diğer basın ve yayın organları, ülkelerinin hükümet ve devletlerine rağmen bağımsız davranarak ciddi bir gazetecilik örneği verdiler. Saddam'ın Batılıları rehin alıp canlı kalkan olarak kullanmaya kalkıştığı günlerde de, Bağdat bombardıman altındayken de, Amerikalı gazeteciler oradaki görüntüleri ve karşı tarafın görüşlerini dünyaya duyurmak için azami çaba sarfettiler. Savaşın Irak'a yaptığı tahribatı ve insanlara çektirdiği acıyı dünyaya gösterdiler. Kendi hükümet ve ordularının borazanlığını yapmadılar. Bir an bile gazeteci olduklarını unutmadılar. Böylece Kızılderili avcısı barbar atalarından bu yana ne kadar mesafe almış olduklarını gösterdiler. Dünya basını, bu nedenle basının prensiplerinden bahsederken onları örnek olarak veriyor, onlar ister istemez basın alanında dünyaya öncü oluyorlar.

Peki, Türk basını da böyle mi? Alalım şu Irak Kürdistanı'na yönelik "Çelik Harekatı" sırasında Türk basınının takındığı tutumu. Türk ordusu başka bir devletle değil, silahı alıp dağa çıkmış kendi vatandaşıyla savaşıyor, kendi vatandaşı genç insanları öldürüyor.

Saldırının başladığı günden bu yana yapılan bütün haber, röportaj, yorum ve demeçlere bakın. Savaş muhabiri, röportajcısı, yorumcusu ve spikeriyle bütün gazeteciler, "kahraman ordumuz, şanlı ordumuz" sözleriyle başlayıp aynı sözlerle bitiriyorlar. Askerleri yücelte yücelte, dağa çıkmış insanları alçalta alçalta bitiremiyorlar. Gazeteci demeye bin şahit gerekiyor. Ellerindeki, sanki kamera ya da mikrofon değil de, ölüm ve kan kusan silahlar. "Şehit askerler" için gözyaşı dökülüp kahramanlık ağıtları yakmaktan, "ölü teröristler" için göbek atıp şarkı söylemekten yorulmuyorlar. 200 karıncanın öldürülmesi bile bu denli hafife alınmaması gerekirken, onlar 200 "teröristin" canına okundu diye havaya uçuyorlar.

Haydi diyelim ki, bunlar "terörist", "vatanın bütünlüğü"ne kastetmişler. Peki, ya bu insanların anne ve babaları, eşleri ve çocukları, kardeş ve bacıları, dayı, amca ya da teyzeleri... Gazetecilerimiz acaba milyonları bulan yüreği paralanmış bu insanları akıllarına getiriyorlar mı, onların da en az kendileri kadar bu topraklar üzerinde hak sahibi vatandaşlar olduklarını düşünüyorlar mı? Bu tür şeyleri akıllarına getirecek en ufak bir uygarlık belirtisi yüreklerinde olsa, asker olmadıklarını, görevlerinin askere yağ çekmek olmadığını, gazeteci olduklarını, bu ülkede doğru haber alma hakkına sahip 60 milyon vatandaşın olduğunu unuturlar mıydı?

İki olay ve iki gazetecilik örneği. Biri atasını aşmış, uygarlık yolunda ilerleyen gerçek, saygın ve örnek bir gazeteci; öteki atalarının davranışlarından gıdasını alan barbarlık batağında bir gazeteci müsveddesi.

Böylesi karşılaştırmaları istediğimiz kadar uzatabilir, istediğimiz alana çekebiliriz. Eminim ki, her seferinde aynı sonuç çıkar.

Türkiye'de aydın ve yöneticiler, eğer bu halka yararlı bir hizmette bulunmak istiyorlarsa, her seferinde başka ülkeleri, dış güçleri karalamaktan ve öcü olarak gösterip işin içinden çıkmaktan vazgeçmelidirler. Biraz da dönüp Türkiye'nin baştan sona her yanıyla batmış olduğu bataklıktan nasıl kurtulabileceği konusunda kafa yormalı, çareler aramalı; barbarlıktan uygarlığa doğru nasıl yol alınabileceğini düşünmelidirler. ❑

Resmi ağızların taktiksel diplomatik ifadelerini bir yana bırakırsak, iktidar ve muhalefetiyle, devlet adamı ve sivil vatandaşlarıyla neredeyse her Türk'ün ağzında, başka ülkelerle ilişkilerinde en iyimserliğiyle bile egemen olma, ele geçirme, liderlik etme yaklaşımı var. Nedense Türk insanının aklına eşitlik, karşılıklı saygı ve anlayış temelinde beraber olma, paylaşma ve dayanışma gelmiyor.

Keskin: "Kendimi son derece Kürt hissediyorum. Hatta Kürt milliyetçisi sayabilirim"

Eren Keskin "terör" hükümlüsü

İnsan Hakları Derneği İstanbul şubesi eski yönetim kurulu üyesi Av. Eren Keskin, yaptığı konuşmalar ve yazdığı çeşitli yazılardan dolayı yargılandığı davalardan birinde, İstanbul DGM tarafından 2 yıl hapis , 250 milyon lira para cezasına çarptırıldı. Cezası Yargıtay tarafından onaylanarak kesinleşen Eren Keskin'le, cezaevine girmeden önce yaptığımız söyleşiyi okurlarımıza sunuyoruz.

Ben, ulusal mücadelenin sonuca götürülebilmesi için, Kürtlerin ve tüm Kürt siyasi hareketlerinin kendi aralarında mutlaka ulusal birlik oluşturmaları gerektiğina inanıyorum. Ancak ulusal bir birlikle başarıya ulaşılabilir. Şahsen ben, bu konuda üzerime ne düşerse yapmaya çalışırım. Ve her Kürd'ün ulusal birlik konusunda çaba sarfetmesi gerektiğine inanıyorum.

Medya Güneşi: Ceza aldığınız dava ve diğer dosyalarınız hakkında bilgi verir misiniz?

Eren Keskin: Benim ceza aldığım dava, Gündem gazetesinde çıkan bir yazı, bir de Belçika Parlamentosu'na gönderilen bir tebliğ nedeniyle açılmıştı. Bu tebliğ, "Dünyanın Kürt Halkına Borcu Var" başlıklı bir yazıdan oluşuyordu. Bu yazıdan cezam kesinleşmiş durumda: 2 yıl hapis ,250 milyon lira para cezası. Yine, Yargıtay'da olan bir dosyam daha var. O da Paris Kürt Konferansı'na ilişkin Doz Yayınevi'nin yayınladığı bir kitapla ilgili. Ve bu kitapta PKK adına yapılan bir konuşmadan dolayı ceza aldım. Bundan da 6 ay hapis, 50 milyon para cezası verildi. Bunun dışında bir panelde yaptığım bir konuşma var. Yine, bir basın açıklaması yapmıştım. "Devlet Kürdistan'da vahşet uyguluyor" diye. Ondan da açılmış bir dava var. Bir de 1200 imzalı Birleşmiş Milletler'e verilen dilekçeden dolayı bir dava daha var. Ayrıca İnsan Hakları Derneği'nin çıkardığı bir özel yayının son şeklini ben yazmıştım; ondan dolayı da bir davam var.

Hakkımda tutuklama çıkarılan, yani Yargıtay'dan dönen dosyamın, aslında henüz Yargıtay'dan dönmemesi gerekiyordu. Çünkü bu, Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan bir yazıdan dolayı açılmış bir dava idi ve henüz benim yazımın çıktığı sayıdan önceki sayıların davaları bile Yargıtay'dan dönmedi. Ben bunu şöyle değerlendiriyorum: Bununla, Kürtlerin iadesi ile ilgili Almanya'daki Federal Meclis'in toplantısına katılmam engellenmek istendi. Ve bu amaçla, bu dosya yollandı. İşte bağımsız yargı (!) böylece ne kadar bağımsız olduğunu gösterdi ve aynı gün tutuklama kararı çıkarıldı.

Böylece, benim Almanya'daki toplantıya katılmam engellendi.

Bunun üzerine, Almanya'daki toplantıya katılmak üzere yerime görüşülebilecek tek kişi olarak ismini söylediğim Avukat Mercan Güçlü'nün evi bir hafta içinde önce basıldı, talan edildi; daha sonra da kundaklandı. Tüm bunların, bu süreçte Avrupa'ya birtakım şeylerin duyurulmasını engellemeye yönelik olduğuna inanıyorum.

Medya: Almanyadaki Federal Meclis toplantısına, siz neler sunmayı düşünüyordunuz, ne anlatacaktınız?

Eren: Kürt mültecilerle ilgili son olarak bu Federal Meclis'in yapacağı bir toplantıydı. Benim de, asıl konum, "Türkiye'de Kürtlerin durumu" idi. Yani Türkiye şunu söylüyor: Kürdistan'da bir savaş, -tabi onlar terör diyor- devam ettiği için orada güvenlik yok; ama Türkiye'de Kürtlerin hiçbir sorunları yok. Ben de bunun tersine; Kürtlerin Türkiye'de de çok büyük sorunları olduğunu, bir kimlik kontrolünde sadece kimliğinde Diyarbakır yazılı olduğu için insanların gözaltına alındığını, toplu gözaltı operasyonlarını, işkenceleri, Kürtlerin metropollerde yaşadığı barınma ve işsizlik sorunlarını ve buna benzer diğer sorunları anlatacaktım. Örneğin sadece oğlu gerilla olduğu için ve oğlunun resmini evinin duvarına astığı için, oğlunun mektuplarını sakladığı için 50 yaşındaki bir kadının gözaltına alındığı, işkence gördüğü vb. örneklerle Kürtlerin durumunu izah etmek pekala mümkün. Bunların önüne geçilmeye çalışıldı, fakat devlet yanıldı. Ben, yine götürebileceğim evrakları ve söyleyeceğim tüm şeyleri yazılı olarak özel kurye aracılığıyla gönderdim.

Medya: Düşüncenin suç olmaktan çıkarılacağı söylenirken siz bir düşünce "suçlusu" olarak "içeriye" giriyorsunuz. Bu durumu ve aydınların bu konudaki tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Eren: Türkiye'de devlet yapısı bu olduğu sürece, Anayasa değişmediği sürece ve Kürtler kendi ulusal kimlikleriyle açık olarak Anayasa tarafından tanınmadığı sürece, düşünce suçunun ortadan kalkacağına inanmıyorum. Çünkü sadece TMY'de değil düşünceyi kısıtlayan hükümler. Türk Ceza Yasası'nda var, Siyasi Partiler Yasası'nda var, Dernekler Yasası'nda var. En başta Anayasa'nın 28. maddesi var. Yani bunların tümü değişmediği sürece, TMY'nin 8. maddesinin değişmesi hiçbir şey ifade etmeyecek. Ancak şu süreçte belki bir seferliğine "af" çıkaracaklar. İşte, şu anda devleti sıkıntıya sokan bazı isimleri cezaevinden çıkaracaklar. Böylece biz de çıkacağız büyük ihtimalle. İşte Yaşar Kemal'in yargılandığı dava düşecek vb. Ama ben, bunun dışında Türkiye'nin çok büyük değişiklikler yapacağını düşünmüyorum.

Medya: Türkiye'de aydınların düşünce özgürlüğü konusundaki tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Son dönemlerde, geçmişe göre seslerini yükseltmeye başladılar gibi. Ne dersiniz?

Eren: Türkiye'de aydınların yaptığı birtakım olumlu şeyler var ama, yine şunu anlayamıyorum. Çeşitli imza kampanyalarında "düşüncelerine katılmasam bile" deme gereğini duyuyorlar hala. Bunu hiç anlayamıyorum. "O kişinin söz söyleme hakkını savunuyorum" demeleri bence yeterli. Bu konuda yine dolaylı ifadelerle Türk aydını kendini koruma çabasında. Yani bütün bunları yaparken, hala, "düşüncelerine katılmasam bile" diyerek kendini koruma yoluna gidiyor. Bunu doğru bulmuyorum. Doç. Dr. Fikret Başkaya'nın dediği gibi: insanların anti-Kemalist olmadan demokrat olabileceğine inanmıyorum. Ama yine bunlar olumlu çabalardır, desteklenmesi gereken çabalardır.

Medya: Guatemalalı bir şair, Otto Rene Casttillo, bir şiirinde şöyle diyor: "İnsan ancak böyle insan olur: sabah-akşam insan olmanın kavgasını vererek..." Devlet tarafından çok yoğun olarak işlenen insan hakları ihlallerine ve hatta insanlık suçlarına karşı, toplum olarak gerekli insani duyarlılığa sahip olduğumuz söylenebilir mi?

Eren: Ben şunu söyleyeyim: Eğer insanlar Türkiye'de ve Kürdistan'da yaşananlara karşı biraz daha duyarlı olabilselerdi, Kürdistan'ın durumu bu olmazdı. Çok az sayıda duyarlı insan olduğuna inanıyorum. İnsanın Türkiye'de duyarlı olabilmesi için mutlaka anti-Kemalist olması gerekir diye düşünüyorum. Çünkü Kemalizm'den kurtulmadan, özellikle Kürt halkına ve Kürt sorununa ilişkin birtakım olayları doğru değerlendirmek mümkün değil. Bu yüzden insan hakları ihlallerine yönelik çok az sayıda insanın duyarlı olduğunu görüyorum.

Örneğin, ben Almanya'ya gidebilirdim. Alman devletinin resmi davetlisi olarak 15 Mart günü için Alman Konsolosluğu bana bilet verdi ve Alman devletinin koruması altında olduğumu, Almanya'ya çıkabileceğimi söylediler bana. Ben kendim çıkmak istemedim. Ancak birtakım insanların yurtdışına çıkma gibi bir hakları olduğuna inanıyorum. Çünkü farklı bir mücadele alanı seçmiş bu insanlar. Ama ben legal mücadele alanını seçtiğim için, burada kalıp cezaevinde mücadele etmeyi kendi açımdan daha uygun gördüm. Belli bir zamanı mı var mücadelenin? Hayır, ölene dek bulunduğum her durumda olaylara müdahale etme gibi bir şansım olabileceği inancını taşıyorum. Bu nedenle ben burada kalmayı tercih ettim; yani hiçbir şey bitmedi benim için.

Medya: Sizde hak ihlallerine karşı yoğun bir duyarlılık gözleniyor: Dayak yiyip evinden kovulan kadından, işkencede öldürülen gerillaya ve sakatlanan askere kadar; mağdur olan herkesin acısını adete kendi içinizde hissediyorsunuz. Sizin hakkınızda böyle bir izlenimimiz var. Bu duyarlılığınız nereden kaynaklanıyor?

Eren: Bilmem ki, ne diyeyim. Ben sonuçta bütün o dediğiniz hak ihlallerinin aynı güç tarafından yapıldığına inanıyorum. Neticede, benim karşı çıkışım hep aynı güçleredir. Örneğin; benim çoğunlukla Kürtlere yönelik hak ihlalleriyle ilgilendiğim sanılıyor. Gerçekten de öyle. Ancak İnsan Hakları Derneği sürecinde 4 yıl yöneticilik görevi yaptım. O sırada eşcinseller gözaltına alındı, işkence gördü; fakat insanlar onlarla fazla ilgilenmek istemediler. Ama ben onlarla da ilgilendim. Çünkü biliyordum ki, bizim müvekkillerimize işkence yapan güçle onlara işkence yapan güç aynıdır.

Duyarlılığa gelince, bu biraz kişilik özelliği sanırım. Şöyle söyleyeyim; ben daha küçükken, o zaman tanrıya inanmak zorundaydım. Küçüktüm, ilkokul çağında. Camdan dışarıya bakarken, soğuk havada kar içinde bekleyen çıplak çocukları gördüğümde, şunu düşünüyordum: Madem tanrı var, neden bu çocukların hali böyle perişan? İşte kafamdan böyle sorular geçiyordu. Sanırım duygusallığım ailemden geçmiş bana. Aslında böyle olmamızın çok iyi olmadığını düşünüyorum.

Medya: İnsan hakları mücadelenizde ne tür baskılarla karşılaşıyorsunuz? Sanırım, zaman zaman tehdit ediliyorsunuz.

Eren: İlk başta ben çok rahatsız oluyordum. Daha doğrusu rahatsız ediliyordum. Yani çok telefonlar geliyordu. İşte, gün veriyorlardı; şu gün öleceksin filan diye. İlk tehdidi aldığım gün dışarı çıkmaktan çok korktum. Acaba babamı ya da dayımı yanıma alıp mı çıksam diye düşündüğüm oldu. Sonra, onların da başına iş gelir, vurulurlar gibisinden garip duygulara kapılıyordum. Ama bir süre sonra insan alışıyor. Hatta zaman geçince gülüp geçmeye başladım bu tür tehditlere. Daha önce telefon tehditleri çok oluyordu. Bu ara pek olmuyor. En son Medet Serhat'ın öldürüldüğü gece olmuştu. Ben, büyük bir ihtimalle onun katilleri aramıştır diye düşünmüştüm. Onun dışında takip edildiğim oldu. Hatta bir keresinde beni takip eden birisiyle, neden beni takip ediyorsunuz diye kavga bile ettik. İşte böyle. Türkiye'de zaten böyle yaşanıyor. Bir defa Avukat Osman Ergin ile Diyarbakır'da silahlı bir saldırıya uğradık. Bunu bile hala gülerek konuşuyoruz. Şoförün "isabet aldık, yatın!" demesine biz artık gülüyoruz. "Ölecektik" diye gülüyoruz. Başka türlü olmaz zaten. Mutlaka korkuyorum. Herkes korkuyor; ama kendini bu şartlara alıştırmak zorundasın.

Medya: Tüm bunları, siz de ifade ettiniz, daha çok Kürt sorunu ile ilgilenmeniz nedeniyle yaşıyorsunuz. Peki Kürtlerle ilgili duyarlılığınızın kaynağı ne? Bildiğimiz kadarıyla Kürt de değilsiniz.

Eren: Ben esas olarak Kürdistanlı bir ai-

lenin çocuğuyum. Fakat benim ailem hiç Kürt kültürüyle büyümemiş; ben de Kürt kültürüyle büyümedim. Bundan 11-12 yıl önceye kadar Türk sol siyasetine yakınlık duyuyordum. Orada sevdiğim bir Kürt, benim ağabey dediğim biri, bana ilk kez farklı şeyler anlattı. Kürdistan'ı da bilmiyordum. Yavaş yavaş ilgi duymaya başladım. Tabi daha sonra Ahmet'le (A. Zeki Okçuoğlu) tanışmam, bunun dışında Kürdistan'da gelişen mücadele beni son derece etkiledi. 11 yıldır Kürtler'le sürekli içiçeyim. Yani kendimi son derece Kürt hissediyorum. Ailemizde kimisi biz Kürdüz diyor kimisi değiliz diyor. Bilmiyorum, ben kendimi son derece Kürt hissediyorum. Hatta Kürt milliyetçisi bile sayabilirim kendimi. İşte benim böyle bir Kürtlük duyarlılığım var. Zaten anne tarafım Çerkez. Kesinlikle Türk değilim. O konuda içim rahat. Bunu Türklere karşı bir saygısızlık anlamında söylemiyorum. Ama Türk olmak istemezdim.

Ancak, yine de, bu bir çeşit tepki olarak değerlendirilebilir. Türkiye'de muhalif olması gereken kesimlerin bile doğru yerde tavır alamayışlarından kaynaklanan bir tepki olabilir. Ayrıca "Türk ve Kürt halkları kardeştir" şeklindeki sloganlara da inanmıyorum ben. Çünkü bu kardeşliğin sadece söylemde kaldığını düşünüyorum. Ancak dost olmaları gerekiyor. Dostluk konusunda ise, Türkler'e büyük görev düşüyor. Çünkü Kürtler Türkler'le dost olabilmek için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar.

Medya: Kürtler'in yürüttüğü mücadelenin seyri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Eren: Bir kere 70 yıldır Türkiye Cumruriyeti devleti, Kürt halkına karşı bir savaş yürütmektedir. Ayrıca bu süreç içerisinde de Kürtlerin ulusal mücadelesi hiç sinmemiş. Zaman zaman kesintiye uğramış, kimi zaman daha hızlanmış. Ben, ulusal mücadelenin sonuca götürülebilmesi için, Kürtlerin ve tüm Kürt siyasi hareketlerinin kendi aralarında mutlaka ulusal birlik oluşturmaları gerektiğina inanıyorum. Ancak ulusal bir birlikle başarıya ulaşılabilir. Şahsen ben, bu konuda üzerime ne düşerse yapmaya çalışırım. Ve her Kürd'ün ulusal birlik konusunda çaba sarfetmesi gerektiğine inanıyorum.

Medya: Peki, siz bir kadın olarak, -8 Mart vesilesiyle soralım-, kadının toplumdaki ve mücadeledeki yeri, bir de feminizm konusunda ne düşünüyorsunuz?

Eren: Yargıtay'daki dosyamın geri dönmesi ve aynı gün hakkımda tutuklama kararı çıkması, 8 Mart'a denk geldi. Bu da Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bana 8 Mart hediyesi (!) oldu.

Ben herkesin, nasıl inanıyorsa öyle yaşaması gerektiğine inanıyorum. Ben kadınların feminist olma gibi bir hakları olduğuna, tabii ki inanıyorum. Ancak kendim feminist değilim. Onlarla örtüştüğüm yanlar oluyor. Ancak kendimi feminist olarak tanımlamıyorum. Yani feminizmi, Medeni Kanun'da yapılacak değişikliklere indirgememek ya da erkeklerle paylaşılan iş oranına göre değerlendirmemek lazım. Bunlar bana saçma geliyor. Bence kadının tamamıyla ekonomik, politik hayata katılımıyla ilgili bir şey. Bu anlamda ben, sosyalistler de dahil olmak üzere kadının son derece ezilmiş olduğuna inanıyorum. Kadının kurtuluşunun ancak kendi mücadelesiyle mümkün olacağını düşünüyorum. Ama özellikle Kürt kadınlarının, ulusal ve toplumsal kurtuluş sürecinde yer alarak, hep kendi sözünü söyleyerek, ama erkeklerle de birlikte davranarak bu işi götürmeleri gerektiğine inanıyorum. Tabi bu konuda erkeklere de çok büyük görev düşüyor. Ancak erkeklerden pek umutlu olduğumu da söyleyemem. Çünkü bütün dünyada erkek egemen bir görüntü var ve bunun değişmesi de çok zaman alacak. Fakat bu, sonuçta kadınların kendi mücadeleleriyle olacak.

Medya: Siz eğitim görmüş, belli bir sosyal statüsü olan bir kadın olarak, kadın olmanızdan kaynaklanan ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Eren: Tabi ki, hayatın her aşamasında var. En başta aileden başlayayım. Ben şimdi 35 yaşındayım ve hala, eve akşamdan geç gideceğim günlerde mutlaka izin almam gerekiyor. Oysa nisbeten demokratik, ılımlı bir ailem var. Gayet ılımlı, güzel insanlar. Ama buna rağmen erkek kardeşim böyle sorunlar yaşamıyor. Bunun dışında, mesleki alanda yaşadığımız sorunlar var. Ben daha çok siyasi davalara girdiğim için, örneğin Terörle Mücadele Şubesi'ne gittiğimizde, bir erkek avukatın da gözaltındaki müvekilleriyle görüşmesi engelleniyor. Ama o avukatlara cinsellik içeren küfürler edilmiyor. Ben bunu yaşıyorum. Veya bana telefonla tehdit geldiğinde, arkasından o... kelimesi ekleniyor. Bunu, bir erkek yaşamıyor. Bu tür şeyler her alana sinmiş; bunu söküp atmak çok zor.

Şimdi Türkiye'de her şey son derece Türk usulü gidiyor. Örneğin feminizm Türk usulü, çevrecilik Türk usulü. Böyle olduğu sürece bence kadın mücadelesi de gelişmeyecek. Mesela Türk feminist kadınlar ve kadın kuruluşları, Türkiye'de dayak yiyen kadınla ilgileniyorlar; ama Kürdistan'da işkence gören kadınlarla ilgilendikleri yok. Ya da çevreciler, Belgrad ormanları yakıldığında tepki gösteriyorlar ama Kürdistan'da her gün ormanlar yakılıyor, bununla ilgilenmiyorlar. Yani sorunların bir tarafı hep eksik bırakılıyor. Söylemek istediğim bu. Hala Mustafa Kemal'e saygı duyuyor kadınlar. Oysa M. Kemal'in Türkiye'de kadınlara ne verdiği söylenebilir? Ne vermiş ki? Türkiye'de Medeni Kanun'da kadın ikinci sınıftır. Bu açık bir şekilde böyledir. Kadın ikinci sınıf vatandaştır. Buna rağmen kadın örgütleri Mustafa Kemal'e övgüler diziyorlar. Böyle olduğu sürece de, erkek egemen bir ideoloji olan Kemalizm'den kurtulamadıkları için kendi özgürlüklerini sağlamaları pek mümkün değil. Yani bütün temel konularda bir kopukluk ve tutarsızlık sözkonusu. O nedenle de çok doğru işler çıkmıyor. Bir de örgütlenmenin önünde çok büyük engeller var. Örgütlenme özgürlüğü olmadığı için ve kadınlar da yeterince örgütlenmediği için her şey ağır aksak gidiyor. Tabi bu sadece örgütlenme özgürlüğüyle ilgili değil. Erkekler de engelliyor kadınların örgütlenmesini. Bütün bunlardan dolayı kadınların her alanda çok büyük sorunları var.

Medya: Yakında cezaevine gireceksiniz. Cezaevinde ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Eren: Ben bunu çok düşündüm. Cezaevinde ne yapabilirim ya da ne yapmam gerekiyor diye. Bir kere oranın kurallarına uyma kararı aldım. Müvekkilim olarak tanıdığım, sevdiğim insanları daha yakından tanımak istiyorum. Bunun dışında çok daha yoğun bir şekilde kitap okumayı istiyorum. Eğer tutukluluğum uzun sürerse, yani yasa çıkmazsa, İngilizcemi geliştirmek istiyorum. Bir de aydınlar cezaevine girince, kendilerine biraz daha özel ve farklı davranılmasını bekliyorlar. Ben öyle yapmayacağım. O konuda kararlıyım. Yani tam, böyle, bir "terörist" gibi cezaevinde kalmak istiyorum.

Medya: Cezaevini çok hoş anlatıyorsunuz. Oraya güle oynaya gider gibi bir haliniz var.

Eren: Valla bazen yalnız kaldığımda ağlıyorum. Fakat beni çok rahatsız eden şu: Benim babam kalp hastası ve benden dolayı çok üzülecek. Ailemin benim durumuma alışması çok zor olacak. Benim küçük bir yeğenim var. O, benim yokluğuma çok zor alışacak. Bunun dışında benim fazla bir sıkıntım yok. Zaten hazırlıklıyım. Bir de, bizim Kürtler her şeye gülüyorlar. Benim de durumum böyle işte. Gülüyorum.

Medya: Sürekli politikayla içiçe olmanıza rağmen, daha çok insan hakları mücadelesi içinde şekillenmiş bir siyasi kimliğiniz var. Cezaevinden çıktıktan sonra politikayla daha aktif bir şekilde ilgilenmeyi düşünüyor musunuz?

Eren: Şu anda öyle çok net bir düşüncem yok. Yine bu biçimiyle devam edeceğim herhalde; ama olabilir de.

Medya: Son olarak bir Newroz mesajı alalım sizden.

Eren: Ben, 1995 Newroz'unun öncelikle Kürtlerin kendi aralarındaki barışa yönelik bir adım olmasını diliyorum. Sonra da Kürdistan'daki mücadelenin belirli bir barış sürecine girerek, sonunda Kürtlerin hakettiği tüm haklarına kavuşmasını diliyorum.

Cemşid Ağa

Munzur Çem

Dersimli Cemşid Ağa, ya da Cemşidê İdari ile hiç karşılaşmadım, ama hem video kasetinde izledim kendisini hem de teybe okuduklarını dinledim. Ayrıca hakkında hayli şey anlatıldı bana.

Çok babacan bir görünüşü vardı Cemşid Ağa'nın. Klasik bir Dersimli tarifi yapmak gerekseydi, o buna en çok uyanlardan biri olurdu. Gözleri pırıl pırıldı. Ancak dikkatli bakan biri, ondaki ikili durumu farketmekte de güçlük çekmezdi. Bir yanda iyimserlik ve umut vardı bakışlarında, bir yanda ise acı ve hüzün...

İşte bu Cemşid Ağa, 11 ocak günü öldü. Ölüm, her insanın günün birinde karşılaşacağı kaçınılmaz bir olgudur. Bu yönüyle onu doğal karşılamak gerekir. Ama ben yine de ölümüne üzüldüm. Çok istememe rağmen, kendisiyle yüzyüze gelip konuşamamak, öğrenmek istediğim birçok şeyi soramamak ise üzüntümü arttırdı. Oysa Cemşid Ağa, yaşadığı dönemin önemli bir tanığıydı, canlı bir tarihti o. Onun yaşam hikayesi, bir bakıma Dersim'in, Cumhuriyet dönemine denk düşen hikayesidir. Anlattıkları ise daha gerilere ışık tutuyor.

Kesin doğum tarihi bilinmiyor ama anlatılanlar, bunun 1910'ların başları ya da ortaları olduğunu göstermektedir. Cemşid Ağa, Ali Boğazı çevresine yerleşik Qozan/Qozu (Koçan) aşireti ileri gelenlerinden İdare Ağa'nın oğluydu. Şeyh Sait önderliğindeki direnişin hemen ardından, 1926 yılında, ordu birlikleri kendi bölgeleri olan Ali Boğazı'na karşı saldırıya geçtiklerinde, henüz çocukluğunu yaşıyordu. 1937-38 Dersim Direnişi sırasında artık bir gençti o. Korkusuz ve yetenekli bir savaşçıydı Cemşid Ağa. 1938'de, bulunduğu yörenin merkezi köyü durumundaki Amutka karakoluna baskın düzenleyen ve onu ele geçirenlerin başında yeraldı. Bu baskın sonrasında, yeni bir saldırıya geçen askeri birliklere karşı çarpışmalara da baştan sona kadar katıldı. 1938 yaz sonları ile sonbahar başlangıcında, büyük-küçük ayrımı yapılmaksızın ele geçen herkes katledilince - ki Cemşid Ağa'ın bizzat tanıdığı yüzlerce insan vardı bunlar arasında- kurtulabilen bir grup kadın ve çocukla birilkte, Mercan Deresi yöresindeki Kalan köylerine gittiler. Çok geçmeden kar yağışı başladı ve her taraf kapandı. Ne var ki bu, onları durdurmaya yetmedi ve Cemşid Ağa, ağabeyleri Seyitxan ve Lıl'ın da aralarında bulunduğu bir grupla birlikte, savaşmak üzere tekrar Ali Boğazı'na döndü. Ancak gecenin birinde, kardan kurtulup sığınacak bir yere ulaşamayınca, ertesi gün yarı donmuş halde bulundular. Seyitxan hariç, ötekilerin ayakları derece derece yanmıştı. Harcanan çabalara rağmen Cemşid Ağa'nın ayağında açılan yara iyileşmedi.

Bir süre sonra, 1939 yılında tüm aile ayrı ayrı yerlere sürgüne gönderildi. Cemşid Ağa'nın payına, Bolu'nun Seben ilçesinin Tepe köyü düşmüştü. 1950'de, bu kez de aftan yararlanarak yurduna geri döndü ve Dersim'in Kuzum köyüne yerleşti. 1970'lerin başlarında, yukarıda bahsi geçen olay nedeniyle ayağında çıkan yara kangrene dönüşünce, sağ bacağı diz kapağından bir karış yukarıdan kesildi. Cemşid Ağa, o tarihten sonra koltuk değnekli olarak yaşamını sürdürdü.

12 Eylül 1980 faşist darbesinin getirdiği yeni terör dalgasından Cemşid Ağa ve ailesi de payına düşeni aldı. Darbeden bir süre sonra, 70'ine merdiven dayamış olmasına karşın, aralarında üç oğlunun da bulunduğu kalabalık bir grupla birlikte gözaltına alındı ve önce Hozat'a, sonra ise Tunceli'ye götürüldü. İşkencehanenin herkes için geçerli kimi güçlükleri ve psikolojik baskıları dışında, Cemşid Ağa'ya fiziki işkence yapılmadı. Ama o haftalarca oğullarına, tanıdık insanlara yapılan dizginsiz işkenceyi gördü, yaşadı. Fakat bir kez olsun bezginlik göstermedi. İşkence sonucu, ölüme yaklaşmış haldeki çocuklarına bakarken bile insanlara cesaret verdi, moral aşıladı. Onlara sürekli olarak, gerekirse ölmeyi ama boyun eğmemeyi öğütledi. Mücadele ile geçen koca bir ömrün verdiği deneyle, *"Eğer bir bildiğiniz varsa, sakın sakın birazını söyleyeyim de kurtulayım diye düşünmeyin. Yakayı bir kaptırdınız mı, bir daha kurtulamazsınız."* dedi durdu. Bir keresinde, düşündüklerini dobra dobra söyleyince, işkenceci başı Albay çok sinirlenmiş ve *"bu işler hep senin başının altından çıkıyor topal"* diyerek koltuk değneğine bir tekme vurmuş ve "küt" diye betona düşmesine neden olmuştu. Oğulları ve torunu yaşındaki insanlar arasında karşılaştığı bu durum çok ağırına giden Cemşid Ağa ayağa kalktığında, Albay'ın gözlerinin içine bakmış ve: *"Benim dönemim olsaydı, bunu yapamazdın sen. Ama devir senin devrin, tabii ki yaparsın"* demişti.

Elbet Cemşit Ağa bir Dersimli'ydi ve kendi toplumunda geçerli kurallara uygun tarzda sürdürdü yaşamını. Bu anlamda yaptıkları içerisinde doğrular gibi yanlışlar da vardı. Kimi şeyleri başardı, kimilerini ise başaramadı. Türk devletine ve onun yöneticilerine ise asla güven duymadı, onların zulmünü her fırsatta vurguladı.

Devlet, son yıllarda Dersim köylerini boşaltınca, Cemşit Ağa'nın ailesi de köyden ayrılmak zorunda kaldı. Ancak tüm tehditlere ve çocuklarının ısrarına rağmen uzunca bir süre direndi ve köyünü terketmedi o. Her keresinde *"Kendi evimde ve toprağımda ölmek istiyorum. Gelsinler evimle birlikte beni de ateşe verip yaksınlar"* diye diretti. 1994'ün sonbahar aylarında ise çocuklarının ısrarına dayanamayarak Çemişgezek'e bağlı Sınsor köyüne taşındı. Onu tanıyan herkes, bu olayın kendisini çok kötü etkilediğini ve ölümünü hızlandırdığını söylüyor.

Elbet Cemşit Ağa bir Dersimli'ydi ve kendi toplumunda geçerli kurallara uygun tarzda sürdürdü yaşamını. Bu anlamda yaptıkları içerisinde doğrular gibi yanlışlar da vardı. Kimi şeyleri başardı, kimilerini ise başaramadı. Türk devletine ve onun yöneticilerine ise asla güven duymadı, onların zulmünü her fırsatta vurguladı. Günümüzde pek çok kişinin yaptığı gibi, devletle ilişkilerinde, teslimiyete ya da işbirlikçiliğe asla yönelmedi, Kürtlüğünü inkar yoluna başvurmadı. Geçmişte sömürgecilere karşı verilen mücadeleye gölge düşürmedi, ona kararlıca sahip çıktı.

Özcesi, Cemşid Ağa, geride onurlu bir yaşam bırakarak aramızdan ayrıldı. Kendisini saygıyla anıyorum.

Sosyalist birlik ve bazı tartışmalar üzerine

●*Sinan Doğru*

Bugün belli bir şekillenmeye doğru yolalan beşli sosyalist birlik platformuna önerim şudur: Eğer program, tüzük ve temel politik perspektiflerde taslak düzeyinde de olsa genel bir mutabakat varsa, doğabilecek sancı ve sorunları da kendi içinde hazmetme perspektifi ile, hemen tek parti çatısı altında birleşilmesi için gerekli adımlar atılmalıdır. Harmanlanmış bir organizmayı yaratmanın en sağlıklı yolu, tek bir ortak otorite altında birleşmektir.

Gereksinimler, insanları üretmeye; üretim için araç yaratmaya zorluyor. İşte, bir gereksinim olarak ortaya çıkan Kürt sosyalistlernin birlik sorunu da, yavaş yavaş, bu gereksinimi karşılayacak aracı yaratmaya doğru yol alıyor. **Medya Güneşi**'nin **49.** sayısında yayımlanan sosyalist birlik konusundaki değerlendirmemden bu yana, bu yolda epey umut verici gelişmelerin yaşandığını görüyoruz. Bu yazıda, birlik sürecine ilişkin olarak değişik boyutlarda sürdürülen kimi tartışmalara katılarak, birliğin anlam ve önemine dikkat çekmek istiyorum.

Elbette ki, sosyalistlerin birliği sorununda tartışılabilecek çok şey vardır. Ama bu yazı kapsamında, sürdürülmekte olan birlik çalışmalarına bazı kesimlerce getirilen kimi eleştiri ve olumsuz yaklaşımları değerlendirmekle yetineceğim.

Jiyana Nû, Medya Güneşi ve **Stêrka Rizgarî**'nin muhtelif sayılarına bir göz atıldığında şu tablo ortaya çıkıyor: Sosyalist birlik girişimleri iki ayrı platformda yürütülüyor. **KUK-RNK, TSK** ve **YEKBÛN**'un oluşturduğu bir platform ile, **KAWA, Têkoşina Sosyalist** ve **KKP**'nin oluşturduğu başka bir platform. KKP daha sonra bu platformdan ayrılırken, KAWA ve Tekoşina Sosyalist ikili birliği pekiştime kararı aldılar. Ardından, yapılan görüşmeler sonucunda, bu iki platform da birleşme kararı aldı. Böylece, **Sosyalist Birlik Platformu** beşli bir çalışmaya dönüştü. Süreç bu boyuta varmışken, **hala sosyalist birliğin hangi gereksinimin ürünü olarak şekillendiğini kavrayamayan, bunun yaşamsal öneminin bilincinde olmayan kimi değerlendirmelere tanık olmaktayız.** Bu değerlendirme bazında, sözkonusu tartışma yazılarından üç tanesini ele almaya çalışacağım. **Dursun Yaprak**'ın Jiyana Nû'nun 13. sayısında yeralan yazısı ile, Stêkra Rizgarî'nin 2. sayısında yeralan imzasız bir yazı ve 5-6. sayısında yeralan **J. Jêhat** imzalı yazı.

Öncelikle, Sosyalist birlik çalışmalarının bu denli uzamış olmasının ülkemiz ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde yarattığı ya da zemin hazırladığı tahribatların ne denli büyük olduğuna dikkatleri çekmek istiyorum. Somut ve canlı olarak yaklaşık iki yıldır bu tartışmalar yoğunlaşmıştır. Ama, ne yazık ki somut bir çerçeve oluşturulması anlamında daha yeni yeni belirginleşmeler sözkonusudur. İki yıl önce, platformlar oluşturulup birleştirilseydi, tek parti çatısı altında birlik olunmasaydı bile, iki yıllık birlikte çalışma deneyimi, iyi bir altyapı oluşturabilirdi. Gelinen aşamada ise, artık yıllara sarkıtılacak denli bir zaman bolluğunun olmadığı inancındayım. Birlik sürecinin uzaması, sosyalist güçler açısından bir kazanımı ifade etmeyecektir.

İki yıldır birçok sorun tartışıldı. Kim, neyi, niçin savunuyor? Belli ölçülerde ortaya çıkmıştır. Birlik için kamuoyu önünde yapılan böylesi iki yıllık bir tartışma süreci az değildir. Ama birliğe niyeti olmayanların; sosyalistlerin birliğine, herkesi kendisine benzetme anlayışıyla bakanların, değil iki yıl, oniki yıl da tartışılsa, birlik olacakları yoktur. **Çünkü birlik platformlarına tartışma kulüpleri gözüyle bakılmakta; sorun birilerinin vücudundaki "sosyalist hücrelerin" tek tek merceğe tutulması olarak algılanmaktadır.** Bu yanlış yaklaşımın, belli dönemlerde bizlerde de oluştuğunu, yeri gelmişken belirtmek istiyorum. Fakat ülke, halk ve mücadele gerçekliğimiz ile ulusal ve toplumsal gereksinimler, **herkesi kendimize benzetme** anlayışıyla hiçbir yere varılamayacağını, yaşamın içinde tüm boyutlarıyla somutlamıştır.

Birlik tartışmaları yapılırken **gözden kaçırılan en önemli nokta, Kürt insanında, Kürt siyasal hareketinde meydana gelen değişimlerdir.** Bu gerçeklik görülmek istenmiyor. Dünün birçok "Marksist-Leninist proleter devrimcisi" liberalizmin de gerisine kaymış; sosyalizmin Kürdistan'daki birçok öncü kadrosu, artık sosyalistlerle karşılaşmamak için, mümkünse Kürt sosyalistleri ile aynı ülkeyi, aynı dünyayı paylaşmaktan kaçacak bir noktaya sürüklenmişlerdir. Geçmişte SSCB, Çin ve Arnavutluk ekseninde oluşan ayrışmalar bugün sözkonusu değildir. **Yenilgiye uğrayan ilk sosyalizm deneyimi, birçok kesimi sosyalizmin dışına iterken, sosyalizmi hala savunanları da daha objektif değerlendirmeler yapmaya yöneltmiştir.** Geçmişte sosyalizm adına yapılan yanlışlar bugün görülebilmekte, sosyalizm bilinci bu temelde daha bir derinleşmektedir. Hatta denilebilir ki, yaşam gerçekliği çoğu kez görmek istemediğimiz bazı şeyleri tüm çıplaklığıyla gözler önüne serdi. Kısacası Kürdistan'da sosyalist hareket, bugün daha bir netleşmeye doğru yol almaka, kadrolarda gözle görülür bir değişim yaşanmaktadır. Oluşan bu alabora, güçlü bir sosyalist teorik-pratik birikimden yoksunlukla da bütünleşince, elbette, istenen düzeyde bir netleşmeyi hemen yakalamak mümkün olmamaktadır. İşte sorun tam da bu noktada önem kazanmaktadır. Sosyalist birlik için, sosyalizmin her sorununda aynı düşünmek şart değildir. Medya Güneşi'nin 49. sayısında belirttiğim gibi; **sosyalist birlik için temel perspektiflerde anlaşılıyorsa ve niyet varsa, birliğin birçok sorununu birleşik parti çatısı altında da tartışmak mümkündür. Hem tartışma, hem de sürece müdahale aynı araçla yürütülebilir.** Bu genel yaklaşımdan hareketle, birlik tartışmalarına ilişkin birkaç noktaya değinmeye çalışacağım.

Sosyalist birlik ulusal birliğe engel midir?

Sosyalistlerin birliğini bir ihtiyaç olarak hissetmeyenler, elbette ki neyin niçin yapıldığını kavrayamamakta, ya da kavramak istememektedirler. Dursun Yaprak, Jiyana Nû'nun 13. sayısındaki yazısından dolaylı da olsa, sosyalist birlik isteminin PKK'nin güçlü oluşuna karşı daha etkin olmak için **"dibe vurmuş olma psikolojisinin etkisiyle" ortaya çıkan bir "dürtü" olduğunu** iddia etmektedir. Her siyasal akım gibi, sosyalistlerin de ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde daha etkin olmak, hatta en etkin güç olmak gibi haklı bir istemleri vardır. Ama bu güçlenme, etkin olma istemi, mücadele ettikleri devlet karşısında güçlenmeyi ifade ediyor. Yani, **Kürt sosyalistlerinin birliği PKK'ye karşı değil, devlete karşı bir ihtiyaç olarak ortaya çıkıyor.** Çünkü, Kürdistan sosyalistleri, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini daha sağlıklı bir anlayış temelinde yürütmenin mücadelesini veriyor. PKK'yi ortadan kaldırmak gibi bir düşünceleri, böyle bir sorunları yoktur. Kaldıki, Kürt sosyalistleri yüzbinleri, milyonları mücadele saflarına kazandırdıklarında PKK ya henüz yoktu, ya da çok marjinal bir durumdaydı. **Sosyalistler PKK'yi ulusal-demokratik bir güç olarak görüyor. Fakat elbette ki, ondan daha güçlü olmak gibi bir istemleri de vardır, olmalıdır.** Çünkü ayrı birer siyasal güç iseler, PKK içinde değillerse, bu, PKK'nin anlayışını paylaşmadıkları içindir. Eğer doğru bulsalardı, zaten PKK'nin içinde olurlardı. Peki durum bu iken, onlardan daha sağlıklı ve doğru bir yaklaşıma sahip olanlar, niye PKK'den daha güçlü olmak istemesinler. Bu, tabi ki varlığını PKK'ye karşı olmakla ifade etme anlamında yorumlanamaz. Kürdistan'daki bu gidişatı halkımızın çıkarına görüyorsak, zaten bu durumu aşma gibi bir kaygımız olmaz. Ama sosyalistler açısından, bu gidişat olumlanamaz. Kürt halkına daha güçlü, etkin, sağlıklı bir yol ve yol gösterici bir sosyalist alternatif yaratarak kurtuluş mücadelemizi sağlıklı bir zemine yöneltme gibi bir tarihsel sorumluluktan dolayı, birlik bir ihtiyaç olarak ortaya çıkıyor. **Evet, Sayın D. Yaprak, eğer böyle bir kaygınız yoksa, o zaman PKK'den niye ayrı duruyorsunuz?** Ayrıca mücadele sürecinin engebelerle dolu olduğunu hepimiz biliyoruz. Gün gelir "dibe de vurulur", gün gelir iktidar da olunur. Doğru düşünceler her zaman güçlü olacak diye bir kural yoktur. Ve tersine, yanlış düşünceler her zaman etkisiz olur diye bir kural da yoktur.

Sosyalist birlik sorununun hangi gereksinimlerin ürünü olduğunu kavrayamadığı görülen diğer bir yaklaşım da, bunun **"ulusal birliği engellemek" amacıyla** ortaya atıldığını savunan Stêrka Rizgarî'de görülmektedir. Stêrka Rizgarî'nin 5-6. sayısında yayımlanan imzasız bir değerlendirmede -ki bu durumda, değerlendirmeler bu dergiyi bağlar- şöyle denilmektedir. *"Sosyalistlerin birliği, cephe çalışmaları önüne çıkarılarak, konsantrasyon bozuluyor ve hedef şaşırtılıyordu. Belki, cephe sosyalist bir motorla gerçek hedefine ulaştırılabilirdi. Ama, bırakalım ülkede faaliyet yapmayı, daha henüz adını bile duyuramayan cephe birlikteliğini askıda tutarak, nasıl ve ne için örgütsel birlik yapılacaktı? Bu manevra, PKK'nin kitlesel gücü karşısında komplekse kapılan yapıların birbirlerine yamanmaları değilse, hangi amaca hizmet ediyordu?"* (sf.34)

Stêrka Rizgarî de, D. Yaprak gibi, sosyalist birlik çalışmalarını **"PKK kompleksi"** ile açıklamaya çalışıyor. Sorun **"birbirlerine yamanma"** olarak görülüyor. Bu değerlendirme aslında Stêrka Rizgarî çevresinin varolan sosyalist birlik çalışmalarıyla ilgili son sözüdür denilebilir. Yani bu çevrenin bir "yama" olmak gibi bir sorunu olmadığı görülmektedir. **Bu çalışmanın "hangi amaca hizmet ettiğini" ise süreç daha iyi ortaya çıkaracaktır.**

Stêrka Rizgarî açık bir şekilde, cephe çalışmalarının başarısızlığını "sosyalist birlik" taraflarına bağlamaya çalışıyor. Sosyalist birliğin cephe çalışmalarını "askı"ya aldığını söylüyor. Kürt ulusal demokratik hareketinin bunca deneyimlerine rağmen, S. Rizgarî'nin hala böylesi bir yaklaşımı sürdürmesini gerçekten de anlamak güç. Kim, nasıl cepheyi "askı"ya almış? Sosyalist birlik çalışmalarında amaç cepheyi kösteklemek olsa, cephe çalışmaları dağıldığında "sosyalist birlik çalışmasının, görevini yerine getirmiş olmanın sevinciyle" (!) dağılması gerekmez miydi? Ayrıca sosyalist birlik çalışmaları sürecince, hangi tutum ve politikayla, sözkonusu kesimler sosyalist birlik çalışmalarını "cephenin önüne çıkarmış"lardır? Bütün bunların, ulusal demokratik güçler arasındaki ilişkileri zedeleyen asılsız iddialar olduğu açık değil midir? Cephe çalışmaları, niçin yürütülemedi? Bu elbette geniş bir şekilde tartışılacaktır. Ama bunun nedenleri objektif bir şekilde irdelenecek olursa, neden oluşturmayan noktaların başında "sosyalist birliğin" geldiği hemen görülecektir. Bu değerlendirmede, cepheyle ilgili daha fazla detaylara girmek istemiyorum. Ayrı bir değerlendirmenin konusudur.

Şimdi şunu netleştirmek gerekiyor: Eğer sosyalist birlik, cephe çalışmalarına "köstek olmak" amacıyla "cephenin önüne çıkarılmışsa", o zaman sosyalist birlik çalışmalarının cephe girişimiyle birlikte başlamış olması gerekmez miydi? Peki S. Rizgarî, sosyalist birlikle ilgili tartışma ve girişimlerin hangi süreçlere dayandığını bilmiyor mu? Eski birlik girişimlerini bir yana bırakarak son 3-4 yıllık sürece bir gözatalım. 1991'de **PPKK-KUK-SE, Ala Rızgari Birlik Platformu, KAK, Tekoşina Sosyalist, TSK** ve bazı sosyalist kadroların birlik görüşmeleri oldu. Bu, değişik nedenlerden dolayı başarıya ulaşmadı. Ardından PPKK-KUK-SE ve KAK arasında birlik görüşmeleri sürdürüldü. PPKK ve KUK-SE arasındaki birlik görüşmelerinin tarihi 1983'e kadar uzanıyordu. Derken 1992'de bu üç hareketin **YEKBÛN** adı altında tek bir partide birleştiklerini görüyoruz. YEKBÛN, sosyalist birlik yönünde atılan ilk ciddi ve somut adımdı. Tabii bütün bunlar yaşanırken, bırakalım Kuzey Kürdistan'da bir cephe çalışmasını, kimi çevrelerin birbirlerini "terörist"likle, "işbirlikçilik"le suçladıkları bir süreç sözkonusuydu. Ve böylesi bir ortamda yapılan YEKBÛN Birlik Kongresi'nde hem PKK dahil tüm ulusal demokratik güçlere birlik çağrısı yapıldı, hem de sosyalist birliğin olabilecek en geniş kesimleri kapsayacak şekilde genişletilmesi kararı alındı. Daha sonra yapılan **KAWA** kongresinde de aynı içerikte iki karar alındı. Ve bu yaklaşımlar bir süre sonra yapılan görüşmeler sonucunda iki platformun doğmasına yolaçtı. PRK-Rizgarî'nin de, birliğin oluşturulma yöntemine ilişkin dört aşamalı bir programı sözkonusu taraflara önerdiği, bu kabul görmeyince de çalışmalara katılmadığı kamuoyuna yansıyan bilgiler arasındaydı. **Sosyalist birlik çalışmalarının cephe girişimiyle birlikte hızlanması, aslında tüm ulusal demokratik güçler arasında gelişen ulusal diyalog ve işbirliğinin daha somut ürünüydü.** Yani Cephe Platformu, aynı zamanda sosyalistlerin aralarına örülen suni duvarların da yıkılabileceği düşüncesini güçlendirici bir rol oynadı.

Görüldüğü gibi, henüz cephenin adı bile gündemde değilken sosyalistlerce birlik yolunda alınan kararlar, atılan somut adımlar ortada olmasına rağmen, S. Rizgarî 'nin sosyalist birliğin cepheye köstek olmak amacıyla ortaya atıldığını söylemesi hangi amacı taşıyor? Kaldı ki bu, sosyalist bir birlik bile olmasa, beş Kürt örgütünün ve partisinin tek bir yapı içinde birleşmek istemeleri, birleşmeleri, Kürt ulusal demokratik hareketinin çıkarına değil midir? Birbirlerine yakın olanların birleşmeleri, ulusal birliği de hızlandırmaz mı? **S. Rizgarî'nin iddia ettiğinin tersine, aslında sosyalist birlik cepheye giden yolu daha da güçlendirecektir.** Süreç bunu somutlayacaktır inancındayım. Benzer anlayışı savunanların birleşmeleri hem siyasal bölünmüşlük tablosunun biraz daha giderilmesini sağlayacak, hem de siyasal oluşmaların dışında yeralan birçok kadro için daha elverişli bir çalışma ortamı yaratacaktır. Yani her halükarda, bugünkü bölünmüşlükten daha ileri bir tablo oluşacaktır. Bu, Kürt halkının özlemi olan ulusal birlik sürecinin örülmesini hızlandıracaktır. Hem ulusal birlik, hem sosyalist birlik çalışmaları

birlikte yürütülebilir. Halkımızın çıkarları gereği, birlikte yürütülmelidir de.

Sosyalist Birliğin Bileşimi ve Yapısı

S. Rizgarî, sosyalist birlik çalışmalarını "birbirlerine yamanma" olarak değerlendirirken, yine aynı dergide yayınlanan bir yazıda J. Jêhat, hızını alamayarak sosyalist birlik çalışmalarını dolaylı olarak bir **"tırşık"**a benzetmiş. "Tırşık"ın Türkçe'de birebir karşılığı yok. Ama, bütün sulu yemeklere Kürtçe'de "tırşık" deniliyor. Ayrıca argoda "tırşık" karmakarışık şeyler için de kullanılmaktadır. Yani bir nevi "çeşni" anlamına gelmektedir. Bazı yörelerde "tırşık" yerine "çorba" deyimi de kullanılmaktadır. Bırakalım sosyalist birlik çerçevesini, ulusal diyalog ve işbirliği boyutunda bile yaklaşırsak, **Kürt siyasal kadrolarının hala bu tür üslupları kullanıyor olması, Kürtlerin bir talihsizliği olarak nitelendirmekle yetiniyorum.**

J. Jêhat, S. Rizgarî'nin 5-6. sayısında "birlik derken, patlıcanları, kabakları, sarmısakları üst üste ya da yan yana dizerek tırşık yapmak huyundan vazgeçmek gerekir" (sf. 50) diyor ve ekliyor: "Öte yandan iyi bir tırşık ustası olmak bir şeydir. İyi bir örgütçü olmak başka bir şeydir." (sf.50)

Peki varolan beşli birlik çalışmasını "tırşık" olarak nitelendiren J. Jêhat, bu düşüncesinde tutarlı mıdır? Bakınız yazının akışı içinde birçok şeyi söyledikten sonra "sosyalist kimliğini açık seçik savunan Kürdistanlılar, örgüt ayrımı gözetmeksizin (abc), ağır ve kararlı adımlarla etapları tamamladıkları oranda ciddi bir çekim merkezine ulaşılacaktır." (sf. 51) diyor ve birliğin pratik boyutlarıyla ilgili bazı önerilerde bulunuyor.

J. Jêhat, "sosyalist kimliğini açık-seçik savunan" Kürdistanlıların tümünü birliğin muhatapları olarak görüyor. Tabii ki, neyin "açık", neyin "seçik" olduğunun fazla detayına girmemiş. Ama bugün kendisini "sosyalist kimlikli" olarak ifade eden örgüt ve partileri şöyle sıralamak mümkündür: YEKBÛN, KAWA, PSK, Tekoşina Sosyalist, KUK-RNK, TSK, PKK, PRK (Rızgari) ve KKP. Şimdi J. Jêhat'a sormak istiyorum: **Eğer, beşli sosyalist birlik çalışması bir "tırşık" ise sizin önerdiğiniz çerçeveye giren bu dokuz parti ve örgütün bileşimine ne isim vermek gerekir?** Sizin önerdiğiniz birlik "paydası" içinde yeralan bu dokuz siyasi hareket, daha bol çeşitli bir "tırşık" mı olacaktır? Yine başka benzer bir noktaya değinmek istiyorum. Bir sosyalist parti olarak gördüğüm PRK -Rızgari'nin, S. Rizgarî'nin ikinci sayısında yayımlanan 12. 4. 1993 tarihli MK imzalı bildirisinde şöyle deniliyor: *"Partimiz Kürdistan devriminin karakteri, Kürdistan'daki toplumsal sınıfların mevzilenmesi, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizin diyalektiği ve ülkemizin uluslararası özgün konumundan hareketle, sosyalist muhtevalı bir kitle partisidir. İçinde hem sosyalist hem yurtsever kadroları barındıran, bunları parti programı, tüzüğü ve yoldaşça güven ilişkileri ile birbirine bağlayan bir örgütlenme anlayışını benimsemiştir"* (sf. 34) Şimdi J. Jehat'a şunu sormak istiyorum: Kendisini **"sosyalist muhtevalı bir kitle partisi"** olarak ifade eden ve içinde sadece sosyalistleri değil, "yurtsever kadroları da" barındırdığını söyleyen PRK -Rızgari'yi de bir "tırşık" olarak mı değerlendiriyorsunuz? Öyle ya, sosyalistlerin beşli birlik çalışması "tırşık" oluyorsa, "yurtseverleri de barındıran sosyalist muhtevalı bir kitle partisi" herhalde sizin anlayışınıza göre "tırşık"tan aşağı kalmayacaktır.

Eğer PRK-Rızgari'yi de, varolan sosyalist birlik çalışmalarını da "tırşık" olarak görüyorsanız, o zaman siz bir sosyalist birliği değil, J. Jêhat'ın fotokopilerini arıyorsunuz demektir. Size benzemeyenler "tırşık", benzeyenler ise gerçek "çağdaş sosyalistler"dir.

J. Jêhat "4X4" başlıklı yazısının bir başka yerinde ise söyle diyor: **"Marksistlerin birlik anlayışı ve mantığı, birbirlerine yamalanmış eklektik parçaların zoraki birarada tutulması değil, tam tersine bu yapıların elenerek örneğin KAWA'daki, Rızgari'deki, YEKBÛN'daki sosyalistlerin biraraya getirilmesi rotasında durmaktadır."** (sf. 52)

Peki, KAWA ya da YEKBÛN'da yeralan bir sosyalist, Rızgari'de yeralan "sosyalist olmayanları" nasıl seçecektir? Rızgari'nin A şehrindeki birim örgütlenmesi içinde **kaç "sosyalist", kaç "sosyalist olmayan"**ın varolduğu hangi yöntemle belirlenecektir? Yine aynı şey KAWA ve YEKBÛN için de, diğer sosyalist kesimler için de geçerlidir. Kaldı ki PRK -Rızgari daha işin başında "yurtsever kadroları barındıran" bir nitelik taşıdığını söylüyor. PRK-Rızgari içindeki sosyalist kadrolar bu durumu kabullenerek, "sosyalist olmayanlarla" bir parti oluşturmuşlardır. Durum bu iken, Rızgari'nin "sosyalistleri" ile "sosyalist olmayanları"nı nasıl ayrıştıracaksınız? Evet, J. Jêhat 'ın önerdiği bu yolun, sosyalistlerin birliğini sağlamaktan çok bu işin kibarca reddi anlamını taşıdığı açıktır. Bugün sorun siyasal parti ve örgütlerin kimlik sorunudur. **Tek tek kadroların "sosyalist hücreleri"ni saymakla, örgütleri "eleklerden geçirmekle", sosyalist birlik sağlanamaz.** Rızgari'yi, KAWA'yı, YEKBÛN'u ve diğer sosyalist kimlikli güçleri birleştirmek istiyorsanız, bunların **merkezi organları** dışında muhatap aramak abestir.

Sosyalistlerin örgütsel ve politik birliği bu anlamı taşır. Bunun dışındakiler ise, ya sosyalistlerin tek tek kadrolar ya da grup olarak belli bir oluşuma katılımı anlamını taşır. Ya da tüm parti ve örgütleri feshederek, herkesi kendi başına bırakarak birliğe gitmek olacaktır. Her ikisi de bugün istenen veya olabilecek şeyler değildir. Üstelik örgütlerin birlikten önce kendilerini feshetmeleri ise, işin sürüncemeye bırakılması anlamına gelecektir. Sosyalist birlik bir harmanlama sorunudur. Bunun da en sağlıklı yolu, belli bir ortak zemin ve halka yakalandıktan sonra, tek bir örgütsel yapı içinde bunu sağlamaktır. Bazı netleşmeler, birlik içinde harmanlamanın ürünü olarak gerçekleşebilir. Birlikte yaşayan, birlikte üreten insanların bu şekilde harmanlanmasıyla ancak, sosyalist birlik pekiştirilebilir. **Sorun sosyalist bir kimlikle, sosyalist bir program ve politika etrafında örgütlenme sorunudur.**

> ***Dünyada ve ülkemizde meydana gelen değişimlerin Kürt insanı, Kürt sosyalistleri üzerinde yarattığı etkiler, aslında birliğin sanılandan da kolay gerçekleştirilebileceğinin ipuçlarını vermektedir. Örneğin, bugün ne eski DDKD'li eski durumdadır, ne de eski KAWA'cı. Yaşanan değişim öyle bir boyuttadır ki, bugün bu iki sosyalist gelenekten gelen kadrolar, birlik olmaya çalışıyorlar. Bundan daha güzel bir değişim olabilir mi? Şimdi sormak lazım, durum bu boyuta varmışken zor olan nedir?***

Tekrar Dursun Yaprak'ın yazısına dönelim. D. Yaprak, sözkonusu yazısında, sosyalist birlik çalışmasının alternatif olup olamayacağını değerlendirirken şöyle diyor: *"Kürdistan sosyalizmi, bir Kürdistan işçi hareketi üzerinde yükselmiş değerler silsilesi olmaktan (bu güne kadar) uzaktır. Kadrolar birikiminin bugüne kadar geldiği nokta ise, bu ülkede sosyalizmi bütün boyutlarıyla kalıcılaştırmaya muktedir bir perspektif zenginliğinin bulunmamasıyla tarif edilebilir. Peki, öyle bir tablodan, bir ve tek olmakla 'alternatif' çıkar mı?"* Evet, D. Yaprak böyle diyor. Peki sayın D. Yaprak, bütün bunları söylerken, gerçekten de Kürdistan sosyalist hareketinin gelişimini biliyor musunuz? Yazınızda "Newroz gazetesi" çalışanı olduğunuzu, bu çizgiyi paylaştığınızı söylüyorsunuz. Peki, Kürdistan'lı bir siyasal çevre olma kimliğini henüz yeni yeni savunmaya başlayan bir anlayış için bütün bunları söylemek biraz fazla iddialı olmuyor mu? Kürt sosyalistlerinin 12 Eylül öncesi işçi-emekçi hareketinin neredeyse yüzde 80'ine yön verdiklerini biliyor muydunuz? 25 Yıllık bir mücadele geçmişi olan ve bu süreç içinde küçümsenemeyecek bir kadro potansiyeli yaratan Kürt sosyalist hareketinin, sadece sosyalistler için değil, liberaller için de, sosyal demokratlar ve milliyetçiler için de geniş bir kadro potansiyeli yarattığını görmeniz için şöyle bir çevrenize bakmanız yeterlidir. Sorunları salt bugünkü süreçle sınırlı değerlendirmemek gerekir. Kadro birikimi açısından sosyalistlerin bir sorunu olduğu düşüncesinde değilim. Sorun, varolan potansiyelin bütünleştirilmesidir. Ayrıca, Kürdistan'ı bırakalım, Türkiye'de hangi sosyalist güç ne oranda "işçi hareketi"yle bütünleşmiştir. Peki durum bu iken, Türkiye'de sosyalist birlik girişimleri "anlamsız" mıdır? Eğer bugün "Kürdistan'da kadro birikimi, sosyalizmi bütün boyutlarıyla kalıcılaştırmaya muktedir bir perspektif zenginliğine" sahip değilse ne yapalım? **Bu kadroları hangi okulda, kaç yıl eğitelim de, dediğiniz noktaya gelsinler?** Kaldı ki, her ülkenin nesnel ve öznel gerçekliği buna uygun bir sosyalist kadro tipi ve birikimi oluşturur. Kürdistanlı sosyalistler, Kürdistan gerçekliği içinde yoğrularak evrensel değerleri özümsemeye çalışmışlardır. Başka ülkelerden Kürdistan'a sosyalist kadro ithal edecek durumumuz da olmadığına göre; yapılacak iş, varolan potansiyel üzerinde yapılmak durumundadır. Alternatif de yine bu malzeme ile yaratılmalıdır, yaratılmak zorundadır.

> ***Sosyalist birlik bir harmanlama sorunudur. Bunun da en sağlıklı yolu, belli bir ortak zemin ve halka yakalandıktan sonra, tek bir örgütsel yapı içinde bunu sağlamaktır. Bazı netleşmeler, birlik içinde harmanlamanın ürünü olarak gerçekleşebilir. Birlikte yaşayan, birlikte üreten insanların bu şekilde harmanlanmasıyla ancak, sosyalist birlik pekiştirilebilir. Sorun sosyalist bir kimlikle, sosyalist bir program ve politika etrafında örgütlenme sorunudur.***

Sosyalist birlik ile ilgili tartışılabilecek daha birçok nokta vardır. Ama daha fazla detaylandırmaya gerek görmüyorum. Sonuçta sosyalist birlik çalışmalarıyla ilgili birkaç öneride bulunmak istiyorum.

Sonuç Olarak

Her şeyden önce, birlik gerçekten de Kürdistani kimliğe sahip, bunu özümseyen sosyalistler arası bir birlik olmalıdır. Kürt sosyalistlerinin, dolaylı ya da dolaysız bir şekilde Türk sosyalist hareketi ile bir örgütsel birlik sorunu yoktur. Kürt sosyalistleri, Kürdistan'daki ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin özgün karakteri doğrultusunda bir mücadele, devrim ve örgütlenme sistemi geliştirmelidir. **Türkiye sosyalistleri ise, dost ve müttefik olarak görülmelidir.**

Diğer bir önemli nokta ise, birlik tartışmaları sürecinin, deyim yerindeyse **"nişanlılık" sürecinin fazla uzatılmaması**, birliğin "selameti" açısından çok önemlidir. Ben, birçok sosyalist kadronun tersine, birliğin olabilecek en kısa zamanda bir örgütsel niteliğe büründürülmesini savunuyorum. Bunun birçok nedeni vardır. Bugün, halkımızın, ülkemizin içinde bulunduğu durum ortadadır. Ve süreç çok hızlı bir akış içindedir. Böylesi bir gerçekliğe; birlik platformunu bir tartışma kulübüne dönüştürerek, birkaç yılı bulan bir pratik işbirliğiyle birliği gerçekleştirmeye çalışarak müdahale edemezsiniz. Şunu kabul etmek gerekir: Amaç, bir cephe değil, örgütsel bir birlik yaratmak olduğu için, beş siyasal hareketin oluşturacağı bir platformun işbirliği durumu uzun bir sürece sarkarsa, problem üretmeye başlayacaktır. Çünkü, hem beş ayrı siyasal-örgütsel varlık korunarak aslında tek bir siyasal oluşumun kaldırması gereken yükler kaldırılacak, hem de her biri kendi başına yine bir otorite olmaya devam edecek. Bunu uzun vadede sürdürmek imkansızdır. Ayrı ayrı, kapalı örgütsel oluşumlar içinde kalınarak, kadro kaynaşması, harmanlama yaratılamaz. **Tek bir otorite yaratılmadan, hem birlik ete-kemiğe büründürülemez, hem de varolan, çıkabilecek sorunların yapı içinde çözümlenmesi ortamı yakalanamaz.** Yani, kısacası, belli bir pratik işbirliği süreci yaşanabilir. Fakat programatik, tüzüksel ve politik tespitlerde anlaşılıyorsa, gerçekten birlik olmaya niyet ve kararlılık varsa, hemen süreci işletmeye başlamak lazımdır. Birçok sorun, ancak beş ayrı gelenekten gelen kadroların tümünün kabul edebilecekleri, uyacakları bir otoritenin oluşumuyla halledilebilir. En iyi kaynaşma da yine böylesi bir otorite altında sağlanabilir. Bağımsız sosyalist kadroların sürece katılımı da, bir yöntem belirlenerek sağlanmalıdır. Ve bu adımın yaşama geçirilmesi için fazla zaman kaybedilmemelidir. Farklı geleneklerden gelen kadroların kaynaşması elbette ki kolay olmayacaktır. Ama, sanıldığı kadar zor olmayacağını da söylemek mümkündür. Dünyada ve ülkemizde meydana gelen değişimlerin Kürt insanı, Kürt sosyalistleri üzerinde yarattığı etkiler, aslında birliğin sanılandan da kolay gerçekleştirilebileceğinin ipuçlarını vermektedir. Örneğin, bugün ne eski DDKD'li eski durumdadır, ne de eski KAWA'cı. Yaşanan değişim öyle bir boyuttadır ki, bugün bu iki sosyalist gelenekten gelen kadrolar, birlik olmaya çalışıyorlar. Bundan daha güzel bir değişim olabilir mi? Şimdi sormak lazım, durum bu boyuta varmışken zor olan nedir? Böylesi bir halka yakalamışken, birlik sürecini uzatmak neden? Belki bazıları için sorun "oldu-bittiye" getirme olarak görülebilir. Ama, sorunu uzun bir sürece yayma temelinde çözmeyi savunan yaklaşım için yalnızca şunu söyleyebilirim: **"Koyun can derdinde, kasap et derdinde".** Halkımızın, ülkemizin daha sağlıklı bir temelde, hızlı, aktif ve güçlü bir müdahaleye ihtiyacı vardır. Ve bunun adayı da sosyalist birliktir. İki elin bir elden daha fazla iş yapacağını kanıtlamaya çalışacak değilim. Durum açıktır.

Birlik, elbette ki fazla zorlamaya getirilecek bir şey de değildir. Elbette ki, zorla birlik olmaz. Bunun için de, oluşan bugünkü sonucun, bir an önce ete-kemiğe büründürülmesinde büyük yarar vardır. Tabii ki, bütün sosyalistler tek bir örgütsel yapı içinde birleşecekler diye bir kural da yoktur. **Birbirlerini hazmedebileceklerine inananlar gönüllülük, fedakarlık temelinde bu zorlu, tarihsel adımı atabilirler.** Açıkçası kimseyi zorla nikah masasına getiremeyiz. Sorun neredeyse 2 yıla yakın bir süredir somut olarak tartışılıyor. Eğer bugüne kadar, tüm bu sürece rağmen birileri bu çalışmaya katılmamışlarsa, **en azından bu aşamada, daha fazla zorlamanın** bir anlamı olmadığı inancındayım.

Bugün belli bir şekillenmeye doğru yolalan beşli sosyalist birlik platformuna önerim şudur: **Eğer program, tüzük ve temel politik perspektiflerde taslak düzeyinde de olsa genel bir mutabakat varsa, doğabilecek sancı ve sorunları da kendi içinde hazmetme perspektifi ile, hemen tek parti çatısı altında birleşilmesi için gerekli adımlar atılmalıdır.** Harmanlanmış bir organizmayı yaratmanın en sağlıklı yolu, tek bir ortak otorite altında birleşmektir. Kaybedilen her gün, sosyalistler açısından bir kayıptır. Bunun için, bir an evvel birliği gerçekleştirmek üzere bütün Kürdistanlı sosyalistleri görev başına çağırıyorum. ❑

NOT: Bu yazı Sosyalist Birlik Platformu'nun, ortak bir program taslağında anlaşmalarından önce kaleme alınmıştır. (M.G)

Nevruz'la Newroz
Halk sok

Haber Merkezi- Newroz, Dehak'a karşı Kawa önderliğindeki başkaldırıyla somutlaşan özgürlük ve başkaldırı mesalesi olmasından bu yana Kürt halkı için hiçbir zaman anlamını ve önemini yitirmedi, aksine giderek daha da güncelleşti. Son yıllarda Newroz, Kürt halkının düşmanları -özellikle TC devleti- için bir kabus oldu. Her Newroz'da Kürt halkı gelecek özgür günlere olan inancıyla ayağa kalktı ve özlemini haykırdı. Ancak çağımızın zalim Dehakları bu haykırışı her seferinde kanla, şiddetle ve zulümle bastırmaya çalıştı. Yapılanlar tüm dünya kamuoyunun gözleri önünde cereyan etti.

Newroz bu yıl da yine tüm baskı ve engellemelere karşı kitlelerin coşkun katılımıyla kutlandı. Devletin Newrozu amacından saptırmak ve içeriğini boşaltmak amacıyla başlattığı "resmileştirme" çabaları onun ikiyüzlülüğünü iyice açığa çıkardı ve halk nezdinde komik duruma düşürdü. Her Newroz'da şehitleri arasına yenilerini katan Kürt halkı, bu yıl da yine alanlarda cadde, sokak ve salonlarda Newrozunu coşkulu duygularla kutlayarak TC'ye ve tüm düşmanlarına gereken cevabı verdi.

5 Nisan mahalesindeki gösteriye ise yaklaşık 3 yüz kişinin katıldığı, polisin madahalesi sonucu bazı kişilerin gözaltına alındığı öğrenildi.

Newroz Diyarbakır'da bu tür eylemliliklerle kutlanırken, "resmi Nevruz" kutlamaları ilgi görmedi. Valiliğin 21 Mart günü kapalı spor salonunda düzenlediği toplantıya halkın ilgi göstermediği ve salonun büyük bölümünün boş olduğu gözlendi.

Bu etkinlikleri gözlemlemek ve görüntülemek amacıyla bölgede bulunan ulusal basın mensupları ve yabancı heyet temsilcileri gözaltına alındılar. Daha sonra yabancı heyet temsilcileri aynı gün sınırdışı edilmek üzere uçakla İstanbul'a gönderildiler. Diğer yandan yurtsever basından Medya Güneşi Diyarbakır temsilcisi **Mustafa Doran** ve Dengê Azadî temsilcisi **Ahmet Bulut** iki gün gözaltında tutuldular. Gözaltı süresince tartaklanan ve hakaretlere maruz kalan gazete temsilcileri, ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldılar.

Bu arada eylem alanlarında ve çeşitli okullarda **YEKBÛN Amed il Komitesi** imzalı bir bildiri dağıtıldığı öğrenildi. Bugün Kürdistan'ın tüm parçalarında Newroz ateşlerinin bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm için alevlendiği, sömürgeci Dehaklara ve eli kanlı faşistlere karşı verilen mücadelenin soykırımlar göğüslenerek sürdürüldüğü ifade edilen bildiride devam şu görüşlere yer verildi:

..." Biz Newrozlar'da zaferi görüyoruz. Zafere ulaşma doğrultusunda atılan adımlara her gün yenisini eklemek zorundayız. Bu anlamda YEKBÛN'un oluşumu zafere giden yolda atılan önemli bir adım olmuştur. Şu çok iyi bilinmelidir ki; Kürtler'in ulusal kurtuluşu, ulusal birlikteliklerin örülmesinden geçer. Bugün de Kürdistanlı sosyalistlerin birliği doğrultusunda atılan adımlar, zafere olan inancımızı pekiştiriyor...

Sömürgeci TC ve işbirlikçilerinin vahşet ve katliamlarından kaçmak zorunda kalan yoksul Kürt emekçileri metropollerin varoşlarında Türk emekçi kardeşleriyle beraber faşist provakatör şebekelerinin oyunlarıyla karşı karşıya getirilmeye çalışılmaktadır. Ancak şu çok iyi bilinmelidir ki, halklarımızın hiç bir düşmanlıkları yoktur...

Dayatmacı hiçbir güç Kürt halkının kanı, canı ve zindanlarda yaşamı pahasına kazandığı ulusal değerlerin vazgeçilemezliği bilinciyle Newrozu yaşamın tüm alanlarında kutlamamıza engel olamayacaktır. "

Devrimci Ulusal Gençlik'ten Newroz eylemlilikleri

Haber Merkezi- Diyarbakır'da Newroz dolayısıyla Devrimci Ulusal Gençlik ve Devrimci Ulusal Kadınlar tarafından okullarda, Newroz kutlamalarının yapıldığı alanlarda ve şehrin değişik kesimlerinde yaygın olarak, bildiriler dağıtıldı ve kuşlamalar yapıldı. Kürdistan'da devletin uyguladığı soykırım ve imha politikalarına karşı çıkan ve yurtseverleri birlik saflarında mücadeleye çağıran bildiri ve kuşlamalar halk tarafından ilgiyle karşılandı. Bunun üzerine yoğun aramalar başlatan Devlet güvenlik güçleri, **Erdinç Aslan, Berrin Altındağ, Nesrin Kılıç** ve soyadları öğrenilemeyen **Ramazan** ve **Ayşegül** adlı kişileri gözaltına aldı. Gözaltı süresince yoğun işkencelere maruz kalan gençler, 30 Mart günü çıkarıldıkları Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından serbest bırakıldılar. Yine aynı gün gözaltına alınarak 30 Mart günü serbest bırakılan gazetemiz çalışanlarından **Uğur Karahan** da gözaltında işkenceye maruz kaldı.

Diyarbakır'dan başka, başta İstanbul olmak üzere, Mersin, Adana, Antep ve İzmir'de Newroz etkinliklerinin yapıldığı alanlarda, okullarda ve şehrin değişik semtlerinde, DUG ve DUK imzalı bildiriler dağıtıldığı ve Newroza ve mücadeleye ilişkin değişik sloganları içeren kuşlamaların yapıldığı; İstanbul'da incirli üst geçidine 19 Mart günü, üzerinde "kahrolsun sömürgecilik yaşasın bağımsızlık" yazılı ve DUG (Devrimci Ulusal Gençlik) imzalı pankart asıldığı; yine aynı tarihte devletin Kürdistan'daki uygulamalarını protesto etmek amacıyla, İstanbul Şehremini İş Bankası şubesine molotof kokteyl atılarak bankanın tahrip edildiği öğrenildi.

Devrimci Ulusal Gençlik: Newroz ateşi devrimci atılım yılımızın parolasıdır!

Devrimci Ulusal Gençlik tarafından Newroz dolayısıyla bir bildiri yayınlandı. Kürdistan'da, Türkiye metropollerinde yaygın olarak dağıtılan bildiride "Newroz ateşi devrimci atılım yılımızın parolasıdır" denildi. Bildiride Newrozun tarihçesi anlatıldıktan sora Kürt halkının yıllardır yürüttüğü ulusal kurtuluş mücadelesinde, gençliğin en ön saflarda yaraldığına dikkat çekilerek şu görüşlere yer verildi:

"Kürdistan gençliğinin ilkesel birliğinin yaratılması, güncel mücadele süreci içerisinde ortaya çıkan tıkanıklıkların aşılmasını ve verilen mücadelenin somut kazanımlar getirmesini sağlıyacaktır. İşte Newroz, sömürgeciliğe, faşizme, emperyalizme ve yerel işbirlikçiliğe karşı tüm yurtsever Kürdistan gençliğinin ilkeli ve kalıcı birlikteliğini yaratmak için bizlere yepyeni fırsatlar sunmaktadır. Newrozu mücadelenin tüm alanlarında boyutlandıracağımız eylemliliklerle, birlikte kutluyarak, gençliğin gelecekteki anti-sömürgeci cephe birliğinin bir ön adımı olarak, güçbirliklerini bu günden yaratabiliriz.

YURTSEVER KÜRDİSTAN GENÇLİĞİ !

Bizler **Devrimci Ulusal Gençlik** olarak, birlik ve dayanışma sorununu ele alırken sadece sözde kalacak birlikler oluşturma anlayışından değil, ilkeli ve mücadeleci bir ittifak anlayışından hareket ediyoruz. Nasıl ki farklı gençlik çevrelerinin dağınık bir şekilde sürdürdükleri çabalar sonuçsuz kalmaya mahkum ise; aynı şekilde birlik ruhunu yakalamış olmakla birlikte, mücadeleci ve ilkeli olmayan ittifakların da başarısızlığa mahkum olacağının bilincindeyiz.

Bu yüzden diyoruz ki, Dünya görüşü ve siyasi anlayışı ne olursa olsun, halkımızın üzerindeki, sömürgeci baskılara, sürgünlere ve katliamlara karşı olan ve özellikle okullarda eğitimin şoven-asimilasyoncu karakterini benimsemeyen tüm ilerici yurtsever Kürdistanlı gençliğin eylem birliği sağlanmalıdır. Ulusal bilinç ve duyarlılığın doruk noktasına ulaştığı gün olan Newrozu, gençliğimizin kararlı ve kalıcı güçbirliğini oluşturacağımız bir eylem-mücadele gününe dönüştürmek için görev başına.

1995 Devrimci Ulusal Gençliğin atılım yılıdır. Bilimsel sosyalist dünya görüşümüzün bizlere verdiği mücadele inancı ile halkımızın ve onun bir parçası olan gençliğimizin direnişçi geleneğinin kazandırdığı manevi gücü bütünleştirerek, tarihsel sorumluluklarımızı yerine getirmek için, yaşamın tüm alanlarında mücadelenin ön saflarında olacağız. Halkımızın yeniden diriliş ve mücadele günü olan Newroz, Devrimci Ulusal Gençlik için yeniden silkinme ve devrimci atılım günü olacaktır.

Kuzey Kürdistan siyasal mücadele tarihinde önemli misyonlar üstlenmiş olan sosyalist parti ve örgütlerin siyasal birliğinin sağlanmaya çalışıldığı bir sürecin, halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine yeni bir dinamizm katacağı kesindir.

Devrimci Ulusal Gençlik; köhnemiş sömürgeci düzeni alaşağı edecek son darbeleri indirme kararlılığı içinde olan tüm yurtsever Kürdistanlı güçlerin ve anti-sömürgeci gençliğin ulusal temeldeki birliğini mücadele içinde pekiştirecek atılımlarda bulunmakta kararlıdır.

Atılım yılımızı devrimci pratiğimizle yaşama geçirerek, uzun mücadele yılları sonunda kazandığımız siyasal deneyim ve ideolojik birikimimizle devrim meşalesini mücadelenin tüm alanlarında gürleştireceğiz. Kawa'nın binlerce yıl önce tutuşturduğu Newroz ateşi, devrimci atılım yılımızın parolası olacaktır."

DİYARBAKIR'DA NEWROZ ETKİNLİKLERİ

Diyarbakır'da Newroz bu yıl, diğer yıllara oranla sönük geçmesine karşın yine de kentin çeşitli semtlerinde ateşlerin yakılması, sloganlar ve zılgıt sesleri eşliğinde halayların çekilmesiyle kutlandı. Fazla yığınsal olmamakla birlikte 300'er 500'erli grupların değişik yerlerde gerçekleştirdikleri kutlama gösterileri coşkulu geçti.

Dicle Üniveritesi kampüsünde, 20 Mart günü yapılan kutlamaya yaklaşık 300 kişi katıldı. Kutlamaları uluslararası basın kuruluşları ve insan hakları örgütleri gözlemcileri de izleme olanağı buldu. **"Bijî Newroz!, Newroz pîroz be!, Newroz cejna Kurda ye!"** gibi sloganlar eşliğinde ateşler yakılması ve halaylar çekilmesinden sonra bir öğrenci, Newroz'a ilişkin bir konuşma yaptı. Buradaki kutlamanın bitmesi üzerine Tıp Fakültesi'ne doğru yürüyen kitle, bir süre sonra dağıldı. Bu sırada polisin müdahalesi sonucu birçok kişinin gözaltına alındığı, gazetecilerin ve olayı izleyen uluslararası kuruluş temsilcilerinin fotoğraf makinelerindeki filmlere el konulduğu öğrenildi.

21 Mart günü şehrin birçok semtinde kutlama etkinlikleri gerçekleştirildi. **Bağlar-Dörtyol** civarında yapılan gösteriye yaklaşık 400 kişi katıldı. Ateşlerin yakılarak sloganların atıldığı eyleme polisin müdahale ettiği ve kitlenin dağıldığı sırada birçok kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.

Diğer bir eylem ise **Bağlar-Havayolu** çevresinde gerçekleştirildi. Yaklaşık 300 kişinin katıldığı kutlama coşkulu geçti ancak polis yine müdahale etti. Ve kutlamaya katılanlardan pek çok insan gözaltına alındı.

Kuruçeşme civarında gerçekleştirilen kutlama ise, yürüyüşe dönüştü. Bir müddet yürüyen kitleye polis madahale ederek, göstericileri tartakladı ve göstericilerden bazılarını gözaltına aldı.

Bir başka eylem alanı da **cezaevi** civarıydı. Kalabalık bir kitlenin katılımıyla gerçekleştirilen kutlamaya polis yine saldırdı. Dağılmak istememekte ısrar eden kitleye ateş açılması sonucu bir kişi ayağından yaralandı. Sloganlar atarak civardaki ara sokaklara dağılan gruptan polis tarafından gözaltına alınanlar olduğu öğrenildi.

Seyrantepe'deki kutlamaya yaklaşık bin kişi katıldı. Sloganların atılıp halayların çekildiği kutlamaya polisin müdahale etmesi sonucu kitle dağıldı.

Körhat mevkiindeki yaklaşık 2 yüz kişinin katıldığı kutlama sırasında insanlar yine polis müdahalesiyle karşılaştılar. Grubun ara sokaklara dağılmasıyla eylem sona erdi.

ANTEP'TE NEWROZ KUTLAMALARI

Antep'te Newroz kutlamaları, 20 Mart akşamı Düztepe, Yukarı Bayır, Hacı Baba, Çıksoruk ve Ünaldı mahallelerinde ateşlerin yakılıp halayların çekilmesiyle başladı. 21 Mart akşamı ise yine Çıksoruk mahallesinde yaklaşık 700 kişinin katılımıyla bir şenlik gerçekleştirildi. Davul zurna eşliğinde oyunların oynandığı şenlik sırasında herhangi bir müdahalenin ol-

madığı, ancak bir önceki günkü eylemlilikler sırasında 40'a yakın insanın gözaltına alındığı öğrenildi.

Diğer yandan Antep Ünüversitesi'nde de bir grup öğrenci düzenlediği Newroz gösterisinde çeşitli sloganlarla katliamlara ilişkin tepkilerini dile getirdi.

Abdullah Dağ da birer konuşma yaparak Newroz'a ilişkin görüşlerini ifade ettiler. Çeşitli sloganların zılgıt seslerine karıştığı kutlama sırasında, ateşler yakılarak halaylar çekildi. Akşama doğru kitle yine sloganlar atarak olaysız şekilde dağıldı.

Bu arada sabah saat 10.00 sıralarında gerçekleştirildi.

21 Mart günü Fatih'te kalabalık bir grubun ateş yakmasıyla başlayan eylem polisin müdahalesiyle karşılaştı. Çok sayıda kişinin gözaltına alındığı ve daha sonra çoğunluğunun bırakıldığı gruptan 17 kişinin tutuklandığı öğrenildi.

çarpıştı

aklardaydı

Kapatılan DEP Antep eski il başkanı Dr. Mevlüt İlik yaptığı basın açıklamasında Newroz bayramınının resmi kutlamalarına karşı çıkararak, bunun devleti gülünç duruma soktuğunu söyledi. TC'nin Güney Kürdistan'ı işgalini ve İstanbul Gaziosmanpaşa katliamını da kınayan ilik, tüm emekçi halkları duyarlı olmaya çağırdı.

HADEP İl yönetimi tarafından 19 Mart günü yapılması düşünülen şenlik ise, 26 Mart günü gerçekleştirildi. Futbol maçı olduğu ve "güvenliğin sağlanamayacağı" gerekçesiyle 26 Mart Pazar gününe ertelenen şenlik yaklaşık 5 bin kişinin katılımıyla olaysız ve coşkulu geçti. Çeşitli müzik grupları ve sanatçıların katıldığı şenlik programı atılan sloganlarla renklendi.

Mersin'de coşkulu kutlama

İlk Newroz kutlalması 21 Mart Salı günü, HADEP Mersin il binasında aralarında HADEP **Genel Başkanı Murat Bozlak** ve diğer yöneticilerin de bulunduğu kalabalık bir kitlenin katılımıyla gerçekleşti. Bir dakikalık saygı duruşuyla başlayan kutlamada daha sonra Newroz'un tarihsel gelişimi ve önemi üzerine konuşmalar yapıldı; şiirler okundu ve halaylar çekildi.

Saat 11 sıralarında araçlarla, geniş katılımlı kutlamaların yapılacağı Gündoğdu mahallesine gidildi. Burada yaklaşık 15 bin kişinin katılımıyla, coşkulu bir Newroz kutlaması gerçekleşti. Alanda Genel Başkan Murat Bozlak ve Mersin İl Başkanı Medya Güneşi ve Jîyana nû gazetelerinin ortak imzalarını taşıyan pankartla kutlama alanına girmeye çalışan Medya Güneşi temsilcisi **Hüsamettin Karakelle** ve muhabir arkadaşı **A. O.** polislerce 5 saat alıkonularak her türlü hakarete maruz kaldılar. Paralarına ve fotograf makinalarındaki filmlerine el konuldu. Şehir dışına çıkarılarak, Toros dağı eteklerinde serbest bırakılan temsilcimiz ve muhabirimiz polislerce tehdit edildi.

İstanbul'da Newroz

İstanbulda Newroz , kapalı ve açık alanlarda düzenlenen etkinliklerle kutlandı. Kutlamalardan birisi 21 Mart akşamı Abdi İpekçi Kapalı Spor salonunda HADEP İstanbul il örgütünce düzenlenirken, diğer kutlama ise aynı akşam Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı'nca Mavi Marmara'da gerçekleştirildi. Her iki geceye de coşkun kalabalıkların katıldığı gözlendi. Saygı duruşuyla başlayan her iki kutlamada da çeşitli konuşmalar yapıldı. Konuşmalarda Newroz'un tarihsel olarak ortaya çıkışı ve Kürt halkı için önemi dile getirilirken ağırlıklı olarak günümüzde yaşanan baskı, soykırım ve Kürt sorununun çözümü için yapılması gerekenler üzerinde duruldu.Kürt sorununun çözümüne yönelik devletin aldığı tutum ve uyguladığı şiddet politikası kınanarak sorunun siyasal çözümü önündeki engellerin ortadan kaldırılması istendi.

Müzik grupları ve sanatçıların Kürt müziğinden çeşitli ezgiler seslendirdikleri gecelerde halaylar çekildi; folklor ekipleri değişik yörelere özgü, Kürt folklöründen örnekler sergiledi.

Ayrıca İstanbul'un çeşitli bölgelerinde Newroz kutlamaları amacıyla eylemlilikler

Avrupa'da Newroz kutlamaları

Almanya'da gelenekselleşmiş Newroz kutlamaları yerine bu yıl meydanlarda ilk defa Newroz ateşi yakılırken, birçok yerde yürüyüş ve geceler düzenlendi. İsviçre'nin Zürich, Hollanda'nın Arnhaim, Fransa'nın Paris, Almanya'nın Bonn, Hamburg, Köln, Stuttgart, Frankfurt, Berlin, Münih, Würzburg ve Osnabrück şehirlerinde düzenlenen Newroz etkinlikleri coşkulu geçti.

Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu içinde yeralan **KAWA, TS, TSK, KUK-RNK** ve **YEKBÛN** taraftarları, Bonn, Hamburg, Zürich, Arnhaim ve Paris'te ilk defa ortaklaşa Newroz kutladılar.

Yunanistan

Yunanistan'ın başkenti **Atina**'da; **Kawa, YEKBÛN, I-KDP** ve **PDK-Bakur**'un katılımıyla oluşturulan Newroz komitesi tarafından düzenlenen Newroz kutlamaları büyük bir coşkuyla karşılandı.

21 Mart günü şehitler anısına 1 dakikalık saygı duruşu ve ardından Kürt milli marşı **"Ey Raqîp"**in okunmasıyla başlayan Newroz şenliği, yapılan konuşmalar folklör, müzik ve tiyatro gösterileriyle sürdü. Kutlama, Güney Kürdistanlı halk ozanı **Muhammed Teyyip Tahir**'in kitleyi coşturan konseriyle sona erdi.

Almanya

'95 Newrozunu , Civata Kurd Li Almanya Federasyonu Bonn kentinde görkemli bir biçimde kutladı. Kürdistan'daki uygulamaları protesto etmek ve Avrupa'da Kürtler'e yönelik baskıları kınamak için Newroz günü saat 10.00'da Civata Kurd tarafından, Bonn'daki Basın Klubü'nde, Kürt sanatçı ve aydınların katılımıyla bir basın toplantısı düzenlendi. İlk kez çok sayıda yerli ve yabancı gazete, dergi ve TV kuruluşunun katıldığı basın toplantısında, Civata Kurd Başkanı **Mehmet Tanrıverdi**, Almanya'nın TC devletine yaptığı askeri ve ekonomik yardımları derhal kesmesini ve politik ilişkilerini askıya almasını istedi. Türk devletinin içte ve dışta zor durumda kaldığını ve bu yüzden gizli istihbaratını (MİT) yurtdışında çeşitli provakasyonlar ve saldırılar gerçekleştirmesi için harekete geçirdiğini ifade etti.

Basın toplantısında sonra saat 14.00'de Başbakanlık binası önünde toplanan kalabalık bir kitle, Alman devletinin Türkiye politikasını protesto etti. Açılan pankartlar ve atılan sloganlarla Türk ordusunun Güney Kürdistan'dan derhal çekilmesi, Alman devletinin ilticacıları sınır dışı edip ölüme göndermemesi, askeri ve ekonomik yardımların derhal kesilmesi ve Kürt sorununun çözümü için uluslararası bir Kürt konferansı düzenlenmesi yönünde istekler ifade edildi.

Kalabalık kitle daha sonra **Münster Platz**'a doğru yürüyüşe geçti. Çeşitli sloganların atıldığı ve pankartların taşındığı yürüyüşten sonra, Münster Plaz'da Newroz ateşi yakıldı ve halaylar çekildi. Kürt ozanları Nuzan, Ejder ve Brader'ın güzel türküleri halkı coşturdu. Kürt ve Alman politikacılar Newrozun önemini belirten konuşmalar yaptılar. Cıvata Kurd '95 Newroz'unu salonlardan meydanlara taşıyarak gelecek Newrozlar'a da örnek teşkil edecek bir etkinlik gerçekleştirdi.

Öte yandan aynı günün akşamı **NAVEND** tarafından, Bonn'daki **Schleswig Holstein Eyalet evinde** yemekli bir gece düzenledi. Geceye birçok Alman milletvekili ve Kürt politikacı ile Kuveyt, Norveç, İsveç ve birçok ülkenin elçilik temsilcileri, sanatçı, gazeteci ve aydın katıldı.

Hamburg'da 25 Mart günü bir Newroz gecesi düzenlendi. Gecede HADEP delegasyonu adına MYK üyesi **Siracettin Kırıcı** ve eski DEP milletvekili **Naif Güneş** birer konuşma yaptılar. Geceye çağrılı olan fakat hakkında tutuklama kararı çıkarılması nedeniyle katılamayan Av. Eren Keskin, bir mesaj gönderdi.

Hamburg eyalet başkanı ile birçok kurum ve kişi tarafından gönderilen mesajların okunduğu gecede; **Tahsin Taha, Ciwan Haco, Nuzan, Dilşad, Ejder, Demoqrat Taha grubu, Koma Sor** ve halk oyunları ekipleri , geceye katılan 2 bin kişiyi aşkın kitleye coşkulu saatler yaşattılar.

İsviçre

11 Mart'ta Zürih'te düzenlenen gecede eski DEP milletvekilleri **Mahmut Kılınç** ve **Naif Güneş,** HADEP delegasyonu adına Parti Genel Sekreteri **Bahattin Günel** ve Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu adına bir temsilci birer konuşma yaptılar. Konuşmacılar genel olarak Kürdistan'daki duruma değinerek, ulusal demokratik güçlerin birliğinin önemi üzerinde durdular ve halkın Newrozunu kutladılar.

Şivan Perwer, Ciwan Haco, Nilüfer Akbal ve **Nuzan** gibi ozanların türkülerini seslendirdikleri ve folklör ve tiyatro gösterilerinin sahnelendiği geceye yaklaşık 2 bin kişi katıldı.

Hollanda

21 Mart'ta Hollanda'nın **Arnhaim** kentinde düzenlenen Newroz gecesinde **Nuzan, Ejder** ve **Koma Sor** müziklerinden örnekler sunarken, Kürt folklor grubu, Kürdistan'ın çeşitli yörelerinden oyunlar sergiledi. Sosyalist Birlik Platformu adına bir konuşmanın yapıldığı geceye 2 bine yakın kişi katıldı.

Fransa

2 Nisan'da Paris'te düzenlenen Newroz gecesine katılan sanatçılardan **Froncoise, Şivan Perwer, Nuzan, Nilüfer Akbal, Gültekin, Mahmut ve Zinar** müziklerinden örnekler sundular. Çeşitli siyasi konuşmaların yapıldığı ve gelen mesajların okunduğu, yaklaşık bin 500 kişi katıldığı gece coşkuyla sona erdi.

Güney'de de, Kuzey'de de kardeş kavgaları sürüyor

▶ *Kemal Çağlar*

Ya ulusal birlik ve demokrasi temelinde birbirlerini hazmedebilen bir yaşam ve ilişki tarzı; ya da boyunlarımızdaki kölelik prangalarıyla çürümeye doğru yol alış. Tarihin netleştirdiği bir gerçeklik varsa, o da budur.

Güney Kürdistan'da, Kürt Federe Devleti'nin sonunu getirebilecek kadar tehlikeli bir çatışma, bir kardeş kavgası sürerken; K. Kürdistan'da da, Kürt siyasal güçlerinin, bir ulusal temsil organı oluşturamamalarının yarattığı bir çıkmaz yaşanıyor. Birinde, varolan bir devleti yokedebilecek boyutta bir tahribat; diğerinde ise, kurtuluş ve özgürlüğe en yakın dönemlerinden birini yaşayan Kürtlerin, Türk devleti ve dünya kamuoyuna muhatap olabilecek bir ulusal temsil organı oluşturamamalarının yarattığı bir tahribat sözkonusudur. Ve ben, her ikisi için de kardeş kavgası diyorum. Birinde kan akıyor; diğerinde ise umut ve gelecek ayaklar altında eziliyor.

6 Mart 1991'de başlayan G. Kürdistan'daki ayaklanmanın 5. yılında, kurtarılmış ülke toprakları, kardeş kavgasında akan kanla boyanmış durumda. Oysa ki, 4 yıllık süre içinde Kürdistan'ı özgürlük, demokrasi ve kardeşlik bilinciyle donatmak pekala mümkündü. Kürdistan'da ulusal kurumlaşmalar ve devlet örgütlenmesi ileri boyutlara vardırılabilirdi. Ama ne yazık ki, birçok önemli adıma rağmen Kürtler, bütün bu kazanımları bir çırpıda yokedebilecek bir çatışmanın içindedirler. Ve hala tarihten ders çıkaramadıklarını pratikleriyle sergiliyorlar.

Bugün, G. Kürdistan'da sürdürülen kardeş kavgasının diğerlerinden daha farklı boyutları vardır. Kürdistan tarihi boyunca, MED'lerden bu yana, Kürtler ilk kez bu boyutta bir devletleşmeyi yaşamaktadırlar. Ve Güney Kürdistan'da 4 yıldır fiili bir bağımsızlık yaşanmaktadır. Her geçen gün Kürtler, geri dönülmez bir boyutta özgürlüğe doğru yol almaktadırlar. İşte, bu noktada patlak veren iç çatışmanın, kardeş kavgasının ciddiyeti daha bir ön plana geliyor. Yani, Federe Kürt Devleti'nin sonunu getirebilecek bir tehlike içeriyor. KDP ve YNK, sanki G. Kürdistan tümden kurtarılmış özgürleştirilmiş de, şimdi iktidar savaşına girişiyorlar. Her an, en geri noktaya bile kayabilecek bir hassas denge üzerinde kurulan bir tarihsel fırsatı ifade den Federe Kürt Devleti, henüz resmi bir nitelik kazanmamıştır. Kürt halkı yoksulluk ve yokluk içinde kıvranıyor. Saddam'ın, Türkiye, İran ve Suriye'nin bu devleti yıkmak için binbir türlü çaba ve entrika içinde oldukları gün gibi ortadadır. Batılı devletler, kendi çıkarlarını esas alıyorlar ve Kürt halkının iradesine dayalı bir çözümü henüz kabullenmiş değiller. Saddam'ı ayakta tutan bir faktör de Batı'nın tutumudur. G. Kürdistan çok zorlu bir süreçten geçiyor. Uluslararası statüsü belirsizdir. Yani devlet, hem vardır; hem yoktur. İşte böylesi bir tablo yetmiyormuş gibi, KDP ve YNK de gerisini tamamlamaya çalışıyorlar. Böyle giderse Federe Kürt Devleti'nin de, Mahabad Kürt Cumhuriyeti gibi tarihe gömülen bir deneyim, bir nostalji olmaktan kendisini kurtarması mümkün olmayacaktır. O zaman da, yine ver elini İran'daki, Şam'daki mülteci "meqer"leri.

Evet, bugün KDP ve YNK tekrar çatışıyorlar. Irak muhalefeti ile Kürdistani güçlerin içinde yer aldıkları Irak Ulusal Kongresi (INC) organlarının seçimin yapıldığı toplantıda, "INC Başkanlık Konseyi'nde Kürtler adına yer alma hakkı sayın Mesut Barzani'nindir" diyen, M. Barzani'yi bizzat öneren YNK lideri Celal Talabani, bugün M. Barzani'yi "hırsızlık"la, "Kürt devletini sömürgecilerin çıkarları doğrultusunda yoketmeye çalışmakla" suçlamaktadır. Diğer taraftan, C. Talabani için "o artık babamın yerine bizim büyüğümüzdür" diyen M. Barzani, bugün onu "diktatörlük"le, "hırsızlık"la suçlamaktadır. Ve bu karşılıklı suçlamalar, bini aşkın pêşmergenin, sivil insanın akan kanıyla oluşan kan gölü içinde yapılmaktadır. Her iki taraf da kendilerinin haklı olduğunu söylemektedir. Dün birbirlerini "aynı ailenin fertleri" gibi görenler, bugün birbirlerini "ihanet"le suçluyorlar. 1992'de PKK ve Kürt Federe Devleti arasındaki çatışmalar döneminde de aynı şeyler söylenmemiş miydi? PKK ve Kürdistani hükümet birbirlerini "işbirlikçilik"le, "ajanlık"la suçluyorlardı. Sonuçta, bu kardeş kavgası da, bine yakın insanımızın ölümüne neden olmuştu.

Bütün kardeş kavgalarının elbette ki belli nedenleri vardır. Ve bir taraf, diğerine nazaran biraz daha az haksızdır. Ama, burada sorun bu değildir. Tartışmaları bu noktada hapsetmemek gerekir. Bu yanlışlığa düşüldü mü, içinden çıkılmaz bir kördüğüm oluşur ve akan kana yenisinin eklenmesi engellenemez. Kürt siyasal güçlerinin aralarında varolan sorunlar -ki bunların varlığı bir gerçekliktir- görüşmeler yoluyla, barışçıl ve siyasal yollarla mı çözülecek; yoksa kan ve çatışmayla mı? Yüzyıllardır sömürgeciliğin esaret zincirleri altında kurtuluş, özgürlük ve varlığını koruma savaşımı yürüten Kürtlerin, kendi iç sorunlarını demokrasi çerçevesinde, ulusal bilinç ve çıkarları esas alarak çözmedikleri sürece; daha nice yıllar bu statülerinin süreceğini söylemek için kahin olmak gerekmiyor. Bugün bu sorun çok nettir. Ya ulusal birlik ve demokrasi temelinde birbirlerini hazmedebilen bir yaşam ve ilişki tarzı; ya da boyunlarımızdaki kölelik prangalarıyla çürümeye doğru yol alış. Tarihin netleştirdiği bir gerçeklik varsa, o da budur.

Eğer bizler kişisel, aşiretsel, grupsal, örgütsel vb. çıkarlarımızı, ulusal kurtuluş ve özgürlüğün üstünde tutarsak, elbette ki başkalarının, istedikleri gibi içişlerimize müdahale etmelerinin zeminini de kendi ellerimizle yaratmış olacağız. İktidar hesapları, güçlenme istekleri, görüş farlkılıkları, sınıfsal ayrılıklar; bunların hepsi olacaktır. Bu, toplumun nesnelliğinden gelen bir durumdur. Fakat ülkesi bölünmüş, parçalanmış, sömürgeleştirilmiş, sayısız soykırımlardan geçirilmiş bir halkın, bugün varlığını sürdürüp özgürlüğe yönelebilmesi için, kendi içindeki bütün bu sorunları ulusal birlik ruhu içinde, barışçıl metodlarla çözmekten başka yolu yoktur. Varolan tüm çelişkiler, siyasal araç ve yolarla çözümlenmelidir. Tarihimiz, kardeş kanı dökmekle, sorunların çözülemediğinin sayısız örnekleriyle doludur.

Kürt devletinin yıkılması istenmiyorsa, Kürtlerin eline geçmiş olan bu tarihsel fırsatın elden çıkması istenmiyorsa, tüm Kürtlerin daha sonuç alıcı bir tutum içinde olmaları gerekiyor. Taraflarla görüşme vb. yollardan bir sonuç alınamıyorsa; çok daha etkili yollar (müeyyide vb.) bulunmalıdır. Tüm Kürdistani güçler, her iki tarafla olan tüm ilişkilerini sorun çözülünceye kadar dondurabilir. Bu gün gerçekten de ciddi bir müdahalenin yaşamsal bir zorunluluk olarak gündemleştiği bir süreç yaşanıyor. Kürt siyasal güçleri, özel gündemle toplanıp sorunu, kınama, çatışmaları durdurma çağrıları gibi artık bir işlevi kalmamış olan yöntemlerden çıkarıp daha sonuç alıcı bir noktaya taşımalıdırlar. Gerekirse, mümkün olan yerlerde mitingler , protesto gösterileri vb. etkinlikler geliştirilmelidir. Hiç kimsenin Kürt halkının geleceğiyle, umutlarıyla bu denli pervasız bir şekilde oynamaya hakkı yoktur. Ve bu mesaj, bir an evvel, somut adımlarla, ilgili taraflara verilebilmelidir. Bir an evvel Kürdistan'ın dört parçası ile değişik ülkelerde yaşayan tüm Kürtlerin olabilecek en geniş temsilini içeren ve bu çatışmaların durdurulmasını amaçlayan bir gündemle **ulusal bir toplantı** düzenlenmelidir. Her iki tarafa, bu toplantı katılımcılarınca hazırlanacak bir çözüm programı sunularak, katılımcıların belirleyeceği bir komitenin hakemliğinde somut çözüm adımları atılmalıdır. Bugün sorun bu iki partiyi, Güney Kürdistan'ı aşmıştır. Tüm Kürtlerin bir sorunu olmuştur. Ah-vahlarla, kınamalarla, bu sorunun çözümü sağlanamaz. Ancak, tarihe yaşanan anda müdahale edebilenler, tarihi yaratabilirler. İş işten geçtikten sonra, söylenecek her söz, tabutun üstüne atılan toprağa benzemekten öte bir anlam taşımayacaktır. Kürt Federe Devleti'nin, kör çıkar hesapları sonucu boğulmasına yol vermeyelim.

Peki, K. Kürdistan'da durum bundan çok mu farklıdır? Türk devletinin içinde bulunduğu çıkmaz, uluslararası konjonktür ve K. Kürdistan'da ulusal uyanışın aldığı boyut dikkate alındığında, denilebilir ki bütün olumsuzluklara rağmen, Kürtler özgürlüğe ve kurtuluşa en yakın dönemlerinden birini yaşamaktadırlar. Yani bir nevi, özgürlük yakınımızda dolaşıyor, kapımızı çalıyor. Ya bizler ne yapıyoruz? Kapıyı açmıyor, kendi ellerimizle özgürlüğü geri tepiyoruz. Kuzey'de "kardeş kavgası" kan dökülmeden sürdürülüyor. Ama bu tarihsel dönemeçte, birlik olamama anlamında bu kavganın en az kanlı bir çatışma kadar zarar getirdiğini söylemek abartılı olmasa gerek.

Bir buçuk yılı aşkın bir süredir devam eden Kuzey Kürdistan Ulusal Demokratik Cephe Platformu, bir sonuca varamadan dağıldı. Elbetteki, bunun birçok nedeni vardır. Burada bunun detaylarına girmeyeceğim. Ama başarılı bir sonuç elde edilmemiş olsa da, Kuzey Kürdistan tarihinde kapsam itibariyle birlik yönünde yakalanabilmiş ilk ve tek, en geniş örnektir. Bu ilk hamlenin başarısızlığa uğraması umutları tümden kırmamalıdır. Esas sorun, işbirlikleri, güçbirlikleri vb. düzeylerde de olsa ciddi bir birliğin Kuzey Kürdistanlı siyasal güçler arasında yaratılmayışıdır. Yani, ulusal temsil organının yaratılması için samimi adımlar atılmamaktadır. Bu konuda en büyük sorumluluğun PKK'de olduğu açıktır. Bugün öylesine hassas bir süreç yaşanıyor ki; G. Kürdistan'daki kardeş kavgasının oynadığı misyon ile K. Kürdistan'da bir ulusal birliğin, demokratik bir ulusal temsil kurulunun yaratılmamış olmasının oynadığı misyon birbirinden farksızdır denilebilir. "Kürdistan Sürgün Parlamentosu" gibi aceleye getirilmiş, tek bir siyasal anlayışın yörüngesinde dolanan oluşumlarla ulusal temsil sağlanamaz. Bu tür kurumlar, olsa olsa varolan tahribatları daha da derinleştiren bir rol oynayabilir.

K. Kürdistanlı güçler tüm olanakları seferber ederek, samimi, demokratik temellere dayalı bir ulusal temsil kurumunu olabilecek en kısa zamanda yaratmak göreviyle karşı karşıyadırlar. Dünya da, Türk devleti de böyle bir temsil organını er geç tanıyacaktır. Böylesi bir organın yaratılmasının büyük oranda ulusal demokratik güçler arasındaki "güç dengesi"nin yakalanmasıyla ilişkisi olduğu açıktır. Ve bu yeni bir alternatif anlamını taşır.

Bir noktadan sonra elden kaçan tarihsel fırsatların, kaybedilen kazanımların failleri çok önem taşımıyor. Tarih bunun sayısız örnekleriyle doludur. Çoğu kez, iç çatışma ve sorunlardan dolayı özgürlüğü elden kaçıran Kürtler, bugün ne yazık ki, bir kez daha kendi elleriyle tarihi tekerrür ettirme niyetinde görünüyorlar. Ama bu kez yaşanacak bir yenilgi, kaybedilecek fırsatlar, bir trajedi değil açık bir komedi olacaktır.

NOT **Bu yazı Türk Ordusu'nun G. Kürdistan'ı işgalinden önce kaleme alınmıştır (M.G)**

❑ Kaçıncı Meclis "çözecek"?

Devletin şiddet çıkmazı

■ Bavê Baran

Güdükleştirilmiş,"demokratikleşme adımlarının" toplumsal hareketliliğin önüne set çekemeyeceği açıktır. Tüm bu saydığımız nedenler TC'nin geleneksel şiddet ve ekonomik politikalarının doğurduğu sonuçlar olarak siyasal erki adeta geri dönülmez bir krizin içine itmiştir. Artık bu sorunlar, ne Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un söylemiyle "Birinci Meclis"e dönülmesiyle ve ne de Süleyman Demirel'in söylemiyle "Türkiye vatandaşlığı" türü formülasyonlarla çözülemez. Krizin çözümü mevcut koşullarda seçimlerle de olmayacaktır.

Eylül darbesi sonrasında anlatılan ünlü bir fıkra vardı. Askeri birlikte acemi erler "ölçme ve değerlendirme" dersindedirler. Bu sırada Kenan Evren ve "saygın zevatı" birliği ziyaret ederler. Evren, dersi sorar ve bir eri sınava alır. "Ölçme ve değerlendirme dersindeymişsiniz, söyle bakalım valimin boyu kaç?" Asker Vali'yi süzer ve:

"1.72 " der. Vali doğru olduğunu söyler. Evren şaşırır.

"Söyle bakalım asker, generalimin boyu kaç?" "1.69 komutanım" diye bağırır asker. General doğru olduğunu söyler. Evren boy ölçüsünü merak ettiği herkesin boyunu sorar askere. Asker hepsini doğru söylemiştir. Evren dayanamaz "söyle bakalım benim boyum kaç?" Asker Evren'i korkuyla süzer ve"1.76 komutanım" diye bağırır. Evren şaşırır "evet doğru"der. "Söyle bakalım asker, sen sivilken ne iş yapardın?" Asker "Keresteciydim komutanım" der.

Bir de halk arasında yaygın bir söz vardı bir zamanlar: "NATO mermer CENTO kafa."

Bu fıkra ve halk arasındaki yaygın söz, aslında 1920'lerden bu yana devleti, onun omurgasını oluşturan ideolojik-siyasal yapılanmanın katılığını anlatır.

1915'lerden başlayarak 1938'lere kadar süren dönem, Osmanlı'nın devamı ve yıkılan bir dünya üzerine yeni bir dünyayı inşa etmek için Ermeniler'e, Kürtler'e ve komünistlere karşı soykırım, imha ve sindirme politikaları uygulama yolu ile "yeni dünya"nın, yeni TC'nin ideolojik-siyasal omurgasını da kurgulama dönemi idi.

TC, II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden kurulan uluslararası sistemde ciddi bir tahribat yaşamadan, çok partili bir siyasal rejim ile ve ideolojik toplumsal tabanını ve omurgasını koruyarak yer aldı.

Uluslararası düzlemde 1. Dünya Savaşı'ndan sosyalist bir devlet ve yeni ulusal devletlerle, 2. Dünya Savaşı'ndan ise sosyalist bir kamp ile çıkıldı. TC'nin bu dönemde çok partili siyasal rejime geçmesi rastlantı değildir. Aynı dönemde batılı ülkeler de sosyal devlet anlayışı ile (sosyalizmin çekimini kırmak için) yeniden yapılanmaya başladılar.

1980'lerin sonlarından başlayarak dünya sosyalist deneyimlerinin ardarda çözülmesiyle uluslararası ortamda yeni bir yapılanma dönemi başladı. Bu süreç uzun bir zaman dilimine yayılma eğilimi gösteriyor.

I. Dünya Savaşı döneminde ve sonrasında, Kürtler ulusal ve uluslararası koşullardan dolayı ulusal demokratik haklarını kazanamadılar. Kürtler açısından "Sevr" umudu Lozan'la dört parça oldu. Ulusal ayaklanmalar da yenilgilerle sonuçlandı.

II. Dünya Savaşı sonrası "Mahabad Kürt Cumhuriyeti" deneyimi de, diğer parçalara sıçrayacak güçte olmaması, diğer parçalardaki bastırılmışlık ve uluslararası koşullar gibi nedenlerle yine Kürtler açısından ulusal demokratik haklarına kavuşmayı getiremedi.

Uluslararası düzlemde yeni yapılanmalar, tekil ve bölgesel olaylar dışında evrensel çapta yeni kurgulamaların olduğu dönemlerde kendilerini dayatırlar. Ulusal kurtuluş hareketleri için tarihsel fırsatlar bu dönemlerde ortaya çıkar. Genellikle uluslararası düzlemdeki yeni kurgulama dönemleri, siyasal-yönetsel sorunların ve değişikliklerin de kendilerini gösterterdikleri dönemlerdir. Siyasal rejimlerin yapısal ideolojik-politik sorunlarının toplumsal yapıya uygun düşmediği, değişimin dayattığı problemler de bu dönemlerde çözülme olanağına kavuşurlar. Tıkanıklık yaratan sorunların çaklaklardan boyvermesi, yeni anlayışların filiz sürmesi, toplumsal taban bulması bu dönemlerde olur.

Mevcut verilerle Türk siyasal sistemi özellikle '90'lardan itibaren bir büyük krizin içine girmiştir. '80'li yıllarda Özal'ın politikalarıyla başlayan ve dünyadaki liberal ekonomi rüzgarlarıyla birlikte uygulanan pazar ekonomisinin, batı kredileri, talancı bürokrasi ve yeni yetme burjuvalarla çarçur edilmesi ve özellikle Kürdistan'da yürütülen savaş, krizin ekonomik boyutudur. Bu ekonomik boyuta "Bir dünya yıkılır, bir dünya kurulur" sloganı ile Kafkaslar, Balkanlar, Ortadoğu ölçekli emperyalist Türkiye hülyasının tuzla buz olması da eklenince, TC yöneticileri içerisindeki çatlaklar büyümeye başladı.

Tabloya, siyasal alanda bölgede gelişen İslami hareketin Türkiye'de gelişmeye başlaması, Alevilerin sünni devlet kimliğine tepkilerinin boyutlanması, işçi ve memur hareketindeki gelişmeler ve Kürt sorununun uluslararası ve ulusal ölçekte siyasal erki zorlaması, krizin sosyal-siyasal boyutunu oluşturmuştur.

Tüm bu veriler ışığında 1920'lerden bu yana önce tek, sonra çok partili Türk siyasal sisteminin yapıştırıcı, değişmeyen resmi ideolojisi Kemalizm'in yönetsel işlevlerini tükettiğini tespit edebiliriz.

Bu, merkezde MGK ve çok partili döneme geçişin DP, ve CHP'sinin versiyonları klasik Kemalizm'in "Türkçü ve İslamcı" senteziyle varlıklarını sürdürmektedirler. İkinci halkada kimi radikal söylemleriyle toplumsal tabanı genişleyen ve oy oranı arttıkça kendisini törpüleyip devletin ikinci ayağı olmaya başlayarak "İslamcı Türk" rasyonellerine oturmaya çalışan Refah Partisi. Üçüncü ayak ise, parlamento içinde (daha az) ve dışında gelişen, siyasal yapılardaki tıkanıklığı gören bir nevi "yeni Osmanlıcılık" ile krizi aşma düşüncesinde olan kesimler.

Özellikle 1938'den sonra devletin temel toplumsal dayanaklarından biri haline gelmiş olan alevilerin son yıllarda sünni devlet anlayışına tepkilerinin yoğunlaşmasıyla zaten düzen içi çözümleri içeren (Diyanet'te alevilerin temsil edilmesi, cemevlerinin yasal statüye kavuşturulması, din-ahlak derslerinin kaldırılması ya da aleviliğin tanıtımı) sorunlar çözümlenince alevi hareketi yine devletin önemli toplumsal dayanaklarından biri olmayı sürdürecektir. (Alevi hareketinin siyasal rejime ilişkin temel ideolojik taleplerinin olmaması bir anlamda aynı zamanda Türkiye'de radikal islamcı hareketin de en önemli dezavantajı sayılmaktadır.)

Tüm bu mekanizmaya paçalarından tutunmaya çalışan, "Haydi Türkiye Kürtler'le beraber", "Ayrılmak istemiyoruz" mesajları veren Kürt çevreler de devletin toplumsal dayanağı olmaya adaydırlar.

TC açısından sorun, bu üç ayak ve Kürtleri de kapsayan kesimleri yeni bir ideolojik siyasal formülasyon ve kurgulamayla biraraya getirmek ve önemlisi birarada tutmaktır. Üç halkayı, alevileri ve Kürtleri de dışlamayacak, toplumsal uzlaşmayla mesleği kerestecilik olan erler için, boy ölçüsünün hemen tanımlanabileceği "NATO'lu mermer kafalı " söylemi yaratabilmektir. Mevcut koşullarda bu tarzda hegomonik bir söylemin tutturulabilmesinin önündeki engelleri şöyle sıralayabiliriz. Birincisi; merkezdeki birinci ayak olarak nitelediğimiz Türkçü İslamcı kimlikli geleneksel Kemalist yaklaşım iç güvensizlik yaşamaktadır. Devlet politikalarına egemen olan Kemalizm'in şiddet çıkmazı günümüzde radikal İslamcılığın, ırkçı, faşist hareketin güçlenmesinin ve hayatı terörize etmesinin koşullarını oluşturmuştur. Güçlenen bu iki uç kesimi terörden arındırmak artık çok zor sayılmaktadır.

İkincisi; ikinci ayak olarak kendisini gösteren "İslamcı Türk" kimliğini oturtmaya çalışanlar, "ılımlı, uyumlu İslam" politikalarıyla kendilerine yer açmaya çalışmaktadırlar. Bu durum İslamcı hareketle yaratılan "ideolojik" toplumsal tabanın ümmetçi sertlikten İslamcı Türkçülüğe doğru kadro evrilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu koşullarda Türkiye'de böyle bir yönelimin oluştuğu gözlense de, bunu uluslararası planda İslam ile batılı ülkeler ve İslamcı hareketin bölgesel durumu etkileyecektir. Öte yandan bu kesim aynı zamanda Türk devriminin, devrimci-demokrat, sosyalist hareketin güçlenmemesi ile, metropollerde düzene patlaması gereken mayın niteliğindeki birikimin patlamamasını sağlayan önemli bir rol üstlenmiştir. Kürdistan'daki subap işlevini de devlet adına bu kesim üstlenmiştir. Merkez için ihtiyaç haline gelmiştir. Bu kesimin gücünü geliştirmesinin önündeki en büyük engel, aleviler ve Kürdistan ulusal kurtuluş hareketleridir.

Üçüncüsü; Üçünca ayak olarak nitelediğimiz başta YDH olmak üzere diğer küçük hareketler de henüz toplumsal desteğe denk düşen örgütlülüklere ve hegomonik söyleme sahip değiller. Üniter devletçi, çok kültürlü, çok uluslu bir sentezle umut olmaya çalışmaktadırlar. İlk çıkışlarındaki söylemi törpülemeye başlamaları, siyasal yaklaşımlarının devletin tepesinde dillendirilmeye başlaması, bu kesimlerin güçlenmeleri önündeki engel olacaktır. Zaten devlet bu söylemi YDH kadar hızlı adımlarla olmasa da geleneksel deneyimli kadrolarıyla denetiminde tutmayı hedefleyecektir.

Dördüncüsü; Üçüncü kesime yamanarak, "reel politika" başlıklı söylemlerin başladığı her durumda düşülen oportünizmle politik gündeme girmeye çalışan Kürtelerin de, bu üç kesime birden "Türk-Kürt-İslam" topluluğu mesajı ile yaklaşmaları, yeni bir devletçi sentez yaratmanın önündeki önemli sorunlardandır.

Beşincisi; faili meçhul cinayetlerin, bizzat bu cinayetleri örgütleyenleri de yutması, örneğin Ahmet Cem Ersever, Orgeneral Eşref Bitlis, gibi üst düzey sorumluların yanısıra Lice ve Tunceli'de albay düzeyinde 3 yetkilinin aynı şekilde öldürülmesi; Sivas'ta katliamın engellenmemesi; İstanbul G. Osmanpaşa'da kahvehanelerin taranması ve ardından protestoculara karşı polisin ateş açması ile onlarca göstericinin ölmesi, yüzlercesinin yaralanması; devletin içerisinde devletin geleceğiyle ilgili açık bir çatışmanın yaşandığını göstermektedir. Bu çatışmanın taraf ya da taraflarının güç gösterileri TC'nin geleneksel şiddet politikalarının vardığı boyutu göstermesi açısından ilginçtir. Ve bu durum, devletin yeni siyasal kurgulamasının önündeki engellerden biri sayılmalıdır.

Altıncısı; Gümrük Birliği görüşmeleriyle Avrupa'ya eklemlenerek "demokratikleşme planı" oluşturmaya başlayan siyasal erk, entegrasyonun vereceği korunma sigortasıyla adımlar atarak "bölünme fobisinden" kurtulacağını düşünmektedir. Ancak ekonomik anlamda sorunlarını çözme doğrultusunda potansiyel taşımayan TC, siyasal anlamda atacağı adımlarda da geleneksel olarak korkak davranacaktır. Terörle Mücadele Yasası'nı ceza yasalarıyla; Olağanüstü Hal Valiliği'ni, il valilerinin yetkilerini arttırarak sürdürme planları onun parçasıdır.

Güdükleştirilmiş,"demokratikleşme adımlarının" toplumsal hareketliliğin önüne set çekemeyeceği açıktır. Tüm bu saydığımız nedenler TC'nin geleneksel şiddet ve ekonomik politikalarının doğurduğu sonuçlar olarak siyasal erki adeta geri dönülmez bir krizin içine itmiştir. Artık bu sorunlar, ne Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un söylemiyle "Birinci Meclis"e dönülmesiyle ve ne de Süleyman Demirel'in söylemiyle "Türkiye vatandaşlığı" türü formülasyonlarla çözülemez. Krizin çözümü mevcut koşullarda seçimlerle de olmayacaktır.

Açık ki, ulusal ve uluslararası koşullar TC'ye yeni bir siyasal yapılanmayı dayatmaktadır. Osmanlı'dan devralınan TC'ye giydirilen Kemalizm parçalanmıştır. Krizin çözümü Kürtler'in özgürleşmesindedir. Kürdistan'ın özgürleşmesi Türkiye'nin de özgürleşmesini getirecektir.

DEĞER YASASI, KAPİTALİZMİN GELECEĞİ VE SOSYALİZM

H. Sezgin

İkinci Enternasyonal oportünistlerinin maksizmi "Marks'a dayanarak" revize etmelerinin günümüze uyarlanmış bir şekliyle, Marks'ın kimi görüşleri çarpık yorumlanarak, bugünkü kapitalizmin yüksek teknolojiye dayanarak bir refah toplumunu yaratacağı ve böylelikle, yine teknoloji sayesinde üretimin asli unsuru olmaktan çıkan insanın sömürülmesi diye bir sorunun kalmayacağı vurgulanmaya çalışılmaktadır.

Kapitalizmin geleceği ve sosyalizm sorunu, üzerinde çokça tartışılan ve çeşitli bakış açılarına göre farklı yorumlar üretilen bir sorundur. Reel sosyalizm'in çöküşü ile birlikte bu tartışmalar yeni bir boyut kazandı. Ekim Devrimi ile başlayıp İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaygınlaşarak bir dünya sistemi haline geldiği dönemler, sosyalizmin prestijinin en yüksek olduğu dönemlerdi. Bu sebeple, kapitalizmin çöküşüne ve sosyalizmin nihai zaferine büyük bir kesinlikle bakılırdı. Tabi ki bu yaklaşım, bakış açılarından sadece biriydi. Bunun yanında, sosyalizmin dünyadaki geniş yığınlar üzerinde yarattığı derin popülist etkilerden ötürü görüşlerini ürkekçe de olsa dile getirmek zorunda kalan ve kapitalizm ile sosyalizmi "barıştırma" eğilimi içinde olan yaklaşım, bugün daha pervasız bir şekilde kendisini ortaya atarak kapitalizmi makyajlama çabalarını yoğunlaştırmaktadır.

2. Enternasyonal oportünistlerinin, maksizmi "Marks'a dayanarak" revize etmelerinin günümüze uyarlanmış bir şekliyle, Marks'ın kimi görüşleri çarpık yorumlanarak, bugünkü kapitalizmin yüksek teknolojiye dayanarak bir refah toplumu yaratacağı ve böylelikle, yine teknoloji sayesinde üretimin asli unsuru olmaktan çıkacak olan insanın sömürü diye bir sorununun kalmayacağı vurgulanmaya çalışılmaktadır. Dahası, sömürünün olmadığı veya asgariye indiği bir refah toplumunda, devrime ve sosyalizme de gerek kalmayacağı savunulmaktadır.

Burjuva ideologlarının onyıllardır savunageldikleri kapitalizmin kendini sürekli yenileyerek refah toplumuna dönüşeceği ve böylelikle ebedileşerek en mükemmel toplum biçimi olacağı yönündeki yaygaralarının savunuculuğunu, bugün maalesef kimi eski sosyalistler (günümüzde sosyal demokrasiye evrilmiş olanlar) üstlenmiş bulunmaktadır.

Daha önceki yıllarda İskandinav ülkelerindeki toplumsal-reformist ilerlemeler, sosyalizme alternatif bir kapitalist gelişim süreci olarak lanse edildi. Bugün sosyalizmin yığınlar için bir umut kaynağı ve hedef olmaktan tamamıyle çıkarılması için marksizmde kendi görüşlerine uygun yeni "keşifler" yapmaktadırlar. Gerçi marksizmin "Bernştayncı" yorumu yeni değildir, ama aynı pilav tekrar tekrar ısıtılıp piyasaya sürülmektedir.

Biz burada olaya tekil bir problemden çok genel bir perspektif çerçevesinde yaklaşmak istiyoruz. Bunun için de burjuva ideologları ile eski "yoldaşların" sık sık başvurdukları bir pasaj olması açısından önem taşıyan Marks'tan bir alıntıyla konuya giriş yapalım:

"Büyük ölçekli sanayi geliştikçe reel servet yaratımı, emek zamanına ve miktarına daha az ve kullanılan araçların gücüne daha çok bağımlı duruma gelir. Bu araçlar ve etkinlikleri, üretilmeleri için gerekli emek zamanına değil, bilim düzeyi ve teknolojik gelişmeye; yani bilimin üretim yöntemine uygulanmasına bağlıdır. Böylece insan emeği ile üretim yöntemi arasındaki ilişki zayıflamakta, insan üretim sürecine gözlemci ve düzenleyici olarak katılmakta, bir anlamda üretimin ana unsuru olmak yerine dışında kalmaktadır. Bu dönüşümde üretim ve servetin ana dayanağı artık insan emeği ve emek zamanı değil, insanın evrensel üretkenliği, yani bilgi ve toplumsal varlığı nedeni ile doğasında bulunan ustalık ya da kısaca toplumsal bireyin gelişimi olmaktadır. İnsan emeği servetin ana kaynağı olmaktan çıkar çıkmaz, emek zamanı servet ölçüsü ve değişim değeri de kullanım değeri ölçüsü olmaktan zorunlu olarak çıkacaktır. Böylece değişim değerine dayanan üretim biçimi çöker." (Karl Marks, Grundrisse, Penguin, s. 704)

Bu alıntıda yer alan görüşleri bir bütünlük içinde ve gerçek boyutları ile kavramak gerek. Aksi taktirde bazı cümlelerin cımbızlanması ile belli bir sonuca varılması, bizleri ciddi yanılgılara götürür. Örneğin Marks'ın yukarıda aktardığımız paragraf içinde yeralan, bilimin düzeyi ve gelişkin teknolojiyle birlikte insanın üretim sürecine gözlemci ve düzenleyici olarak katılmaya başlayacağı ve böylelikle üretimin ana unsuru olmak yerine dışında kalacağı yönündeki görüşleri mekanik bir şekilde algılanmamalıdır.

Marks'ın yukarıda aktardığımız düşüncelerine açıklık getirirken, sanırım ilkin değer yasası ve üretimin genel karakteri üzerinde durmakta yarar olacaktır.

***

Artık ürünün elde edilmesiyle başlayan basit meta üretimi (ve değişimi) süreciyle birlikte, değişim değeri yasası toplumsal yaşamın temel yasalarından biri haline geldi. Bu yasa, son aşamasını kapitalizmde ifade eden tüm sömürücü toplumlarda olduğu gibi, belli maddi-nesnel koşullardan ötürü komünizmin ilk aşaması olan sosyalizmde de geçerlidir.

Üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki "zorunlu uygunluk yasası"na denk düşen değişim değeri yasası, toplumların çeşitli gelişim aşamalarında belirli değişiklikler geçirmekle birlikte, tarihin belirli bir kesitinde artık toplumun belli ihtiyaçlarına cevap vermek bir yana zorunlu uygunluk yasasını frenleyen bir işlev görmeye başladığı için, aşılma zorunluluğunu beraberinde getirmiştir.

Bilimin, teknolojinin ve yetkinleşmiş insan emeğinin bir sonucu olarak dev boyutlara ulaşan üretimin, insanlar arasında ihtiyaca göre dağılım ilkesine geçişi sağlaması, artık eski değişim değeri yasasına (ve bu yasanın koşullandırdığı üretim, dolaşım ve tüketim yasalarına) göre mümkün olmuyor.

Değişim değeri yasası, bölüşümün insanların ihtiyaçlarına göre değil de, insanların işgüçlerinin üretimi ve yeniden üretimi için toplumsal olarak gerekli emek zamanına göre tespit edilmesini gerektirir. Oysa üretimin dev boyutlara ulaştığı bir süreçte değer yasasının varlığını koruması, ürünlerin büyük bir kısmının insanlara ulaşmadan çürümeye bırakılmasına yol açar. Nitekim tekelci-emperyalist ülkelerdeki aşırı üretim sonucu dönem dönem gerçekleşen ürün ziyanları buna dayanmaktadır.

"Her şey insan için" belgisi, insanların kendi ihtiyaçlarına göre tüketimde bulunmasını koşullandırır. Bu durumun gerçekleşmesi toplumun üretim olanakları ile sınırlı olduğu için, otomasyona dayalı yüksek bir üretim tekniği ve yöntemini gerektirir. Yüksek düzeyde üretim ile ihtiyaca göre dağılım ilkesi, birbirlerini tamamlayan önemli etkenlerdir.

Kapitalist-emperyalist toplumda üretim ve teknolojinin sürekli gelişimi, değer yasasına dayanan bu üretim biçiminin çöküşünün maddi temelini yaratır. Üretimin gittikçe yoğunlaşan toplumsal karakteri ile üretim araçları üzerindeki bireysel (özel) mülkiyet arasındaki çelişki yoğunlaşır. Bu çelişki üretimin toplumsal niteliğine uygun ve toplumsal mülkiyetin yerleşmesi ile çözümlenir. Ne var ki, bu çelişkinin çözülmesi ile oluşan sosyalist toplum, henüz değer yasasının aşılmasını sağlayacak bir ortam yaratmaya elverişli değildir. Nasıl ki kapitalist toplum, yoğunlaşmış toplumsal üretime denk düşen bir toplumsal mülkiyet düzeni yaratamadığı için çökmeye mahkumsa; sosyalist toplum da toplumsal mülkiyete uygun bir yoğunlaşmış toplumsal üretim yaratıp herkesin ihtiyacına göre gelir elde etmesini sağlayan komünist toplumun maddi ve teknik temelini yaratamazsa, değer yasasının geçerli olduğu bir toplum olarak çökmeye mahkumdur.

***

Üretim her zaman toplumsal bir karakter taşımıştır. Süreç ilerledikçe üretimin toplumsal karakterine uygun olarak, biçimi de daha bir toplumsal karaktere bürünmeye başlamıştır. Kapitalist toplumda nesnel olarak aralarında organik bağlar bulunan, fiilen birbirlerinden ayrı ve dağınık üreticilerin büyük üretim merkezlerinde (atölye, fabrika gibi) biraraya gelmeleri bunun ifadesidir. Üretim gelişip yoğunlaştıkça üretimin toplumsal karakteri de buna paralel olarak daha bir yoğunlaşmış ve giderek oluşan dünya pazarı ile birlikte üretimin toplumsal karakteri evrensel bir yapıya bürünmüştür.

Bu durum, Mark'ın yüksek teknoloji ve üretim tarafından koşullanan ve "herkesten yeteneğine, herkese ihtiyacına göre" ilkesinin geçerli olacağı komünist toplumun, ancak dünya düzeyinde evrensel toplumsal üretime dayalı olarak oluşturulabileceği yönündeki görüşlerine kaynaklık eder.

***

Üretim tekniğinin geriliği düzeyinde insanın üretimdeki "etkinliği" artar. Yani insanın daha yorucu şartlar altında işgücünü sarfetmesine yol açar. Ancak üretim teknik ve yöntemlerinin gelişimine paralel olarak, insanlar bunların sayesinde gittikçe daha rahat şartlarda çalışmaya başlar. Bilim ve tek-

nolojinin gelişimi, üretimi yoğunlaştırdığı gibi insanların üretimdeki yıpranma paylarını ve bu anlamda rolünü de azaltır. Ancak bu durum, insanın artık üretimde önemli bir rol oynamayacağı şeklinde yorumlanmamalıdır. Belli somut bir üretim alanında sürece "gözlemci ve düzenleyici" olarak katılan insanın, evrensel planda sarfettiği emeğin toplamı, yani evrenselleşmiş toplumsal emek esas alındığında, insanın yine üretimde belirleyici bir konuma sahip olduğu görülmektedir.

Ve Marks'ın *"üretim ve servetin ana dayanağı artık insan emeği ve emek zamanı değil, insanın evrensel üretkenliği, yani bilgi ve toplumsal varlığı nedeni ile doğasında bulunan ustalık ya da kısaca toplumsal bireyin gelişimidir"* şeklindeki açıklaması da bu anlamdadır. Yani üretim sürecinin bir boyutunda asli unsur olmaktan çıkan insan, farklı ve genel bir boyutunda tekrar asli ve vazgeçilmez bir unsur haline gelmektedir.

Değer yasasına göre bir malın değerini belirleyen temel etken, o malın (metanın) üretilmesi için toplumsal olarak gerekli emek zamanıdır. Bu yönüyle kapitalist toplumda bir meta işlevini gören insanın işgücünün değeri de, bu değer yasasına uygun olarak tespit edilir. Ne var ki işgücü, kendisinin üretilmesi için gerekli emek zamanından daha fazlasını üretecek bir niteliğe sahiptir ve bu niteliği sonucu işgücünü kapitaliste satan işçi sınıfı, yarattığı artı-değeri elde edemediği için sömürülen bir konuma düşer. Üretimin alabildiğine yoğunlaşması sebebiyle artı-değer sömürücü toplumun gelişimi önünde bir engel olmaya başlar. Bu engelin aşılması ile toplumsal mülkiyete dayalı yeni bir toplumsal formasyona geçildiğinde, artı-değer sömürüsü de ortadan kalkar. İlk etapta emeğe göre, son aşamasında ihtiyaca göre gerçekleşen dağılımla, çalışanların niteliğinde de bir değişim gerçekleşir ve kapitalist toplumda işgücünü artı-değer sömürüsü temelinde satan işçi sınıfı; komünizmde, çalışmayı sırf basitçe yaşamını sürdürebilmesi bakımından gerekli olduğu için değil, esasında yaşamının vazgeçilmez bir ihtiyacı olarak algıyan bir "emekçiye" dönüşür. Böylesi bir süreçte işgücünün değişim değerini eski emekzamanı yöntemi ile somut olarak tespit etmek mümkün olmamakta ve dahası artık gerekmemektedir. Marks'ın deyimiyle *"insan emeği servetin ana kaynağı olmaktan çıkar çıkmaz, emek zamanı servet ölçüsü ve değişim değeri de kullanım değeri ölçüsü olmaktan zorunlu olarak çıkacaktır."*

***

Değer yasasının işlediği toplumlarda sözkonusu olan emek zamanı hiç kuşkusuz tek tek üreticilerin sarfettikleri emek zamanı değil, o toplumda mevcut olan üretim teknik ve metodları sonucu belli bir malın üretilebilmesi için gerekli ortalama emek zamanıdır. Yani bu somut emek değil, soyut ortalama emek zamanıdır.

Otomasyon sonucu üretimin dev boyutlarda artmaya başlaması, artık, malların değişim değerinin sadece belirli bir toplumun üretim tekniğinin esas alınarak tespit edilmesini güçleştirmekte, bunun yerine, dünya genelinde geçerli bir ortalama emek zamanının esas alındığı bir süreç başlatmaktadır. Üretimin, tüm insanların belirli bir tarihsel kesite denk düşen ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir yapıya kavuşması esas alındığında, bir sürü karmaşık işlemler sonucu bir üreticinin sarfettiği emeğin gerçek değerinin ortaya çıkarılması gereksiz olmaktadır.

Kapitalist-emperyalist toplumda üretim ve teknolojinin sürekli gelişimi, değer yasasına dayanan bu üretim biçiminin çöküşünün maddi temelini yaratır. Üretimin gittikçe yoğunlaşan toplumsal karakteri ile üretim araçları üzerindeki bireysel (özel) mülkiyet arasındaki çelişki yoğunlaşır. Bu çelişki üretimin toplumsal niteliğine uygun ve toplumsal mülkiyetin yerleşmesi ile çözümlenir.

İhtiyaca göre dağılımın gerçekleştirildiği bir topluma geçiş, değer yasası ve bu değer yasasına göre işleyen üretim biçiminin de çöküşünü sağlar.

***

Bağımlı ve sömürge ülkelerin aşırı bir şekilde sömürülmelerinin yarattığı olanaklarla ekonomisini alabildiğine geliştiren kimi ülkeler, kapitalist toplumun bağrında doğan çelişkileri hafifletip bir süre daha varlığını "sorunsuz" bir şekilde sürdürebilmek için halka bazı sosyal ve ekonomik olanaklar sunarak bir "refah devleti" kurduklarını iddia ederler. Bu devletlerin kendi toplumlarına sundukları olanaklar ile diğer bazı geri kalmış-az gelişmiş kapitalist devletlerin sundukları olanaklar karşılaştırıldığında, elbette aralarında küçümsenemeyecek farklılıklar olduğu gözden kaçmayacaktır. Fakat bu durumu, değer yasasına göre işleyen bir üretim biçimi olan kapitalist bir toplumda salt ileri teknolojiye dayanarak çelişkilerin çözümlenebileceği ve bir refah toplumunun yaratılabileceği gibisinden ham hayallere kapılarak yorumlamak hiç de anlamlı değildir.

Başka toplumların sömürülmesi temelinde geliştirilen teknolojik olanaklarla, toplumun kimi sorun ve çelişkileri hafifletilebilir, fakat tam olarak ortadan kaldırılamaz. Çünkü her şeyden önce çevre ülkelerle kurulan sömürü ilişkileri istikrarlı ve sürekli değildir. Bu durum kendilerine "refah devleti" diyen devletlerin karlarını sürekli risk altına koyar ve nitekim bu potansiyel tehlike çoğu kez fiili (somut) bir duruma dönüşür. İkinci olarak da "refah devletleri" halka ve çalışanlara ne kadar çok olanak sunsa da artı-değer sömürüsünü ortadan kaldıramaz. Bu ülkelerde gittikçe gelişen teknoloji değer yasasını ortadan kaldıracağına, ona daha çok işlerlik kazandırarak artı-değer sömürüsünün "daha teknik" yöntemlerle yoğunlaştırılmasına yol açar.

Böylelikle, ancak değer yasasını ortadan kaldırıp, tüm toplum üyelerinin ihtiyaçlarına göre bir gelir elde etmeleri ile sınırsız bir gelişim olanağı elde edebilecek bilim ve teknoloji, "refah devletlerinde" zamanla gelişimin dinamiği olmaktan çıkar. Marks'ın "değişim değerine dayanan üretim biçiminin çökeceği" yönündeki belirlemesi böylece anlam kazanmaktadır.

***

Sosyalist toplumda değer yasasının hala varlığını koruması, bu toplumda da sömürü çarklarının devam edeceği anlamına gelmez. Üreticiler ihtiyaçları oranında bir gelir elde edemezlerse de kendi emeklerinin karşılığını alabilmektedirler. Ancak sosyalist toplumda, geçmiş üretim tarzlarından miras kalan ve sayıları milyonları bulan küçük meta üreticileri ile, gerek geçmiş toplumlardan kalan ve gerekse de toplumdaki bazı çarkların çarpık işletilmesi sonucu oluşan "bürokrasi"nin varlığı canalıcı sorunlar yaratarak değer yasasının sancılı ve kimi haksızlıklara yolaçıcı bir tarzda işlemesine yol açmıştır.

Sosyalist devrimin ilkin nispeten az gelişmiş bir devlet sınırları içerisinde gerçekleşmesi ve yine devrimin dünya pazarını etkisi altına alacak bir tarzda yayılamayarak uzun bir süre tek bir devletin sınırları içinde kalması, değer yasasının yıkıcı etkisini daha da arttırmıştır. Yüksek düzeyde gelişmiş ve otomasyona bağlanmış bir teknolojinin yaratılması ile aşılması gereken değer yasası, sosyalist toplumun yıkılmasını sağlayan etkenlerden birine dönüşür. Sosyalist toplumun bir an önce değer yasasını etkisiz kılacak bir dönüşüm sağlaması gerekiyordu, aksi taktirde değer yasası sosyalist toplumu yıkacaktı. Maalesef ikincisi oldu. Ve Marks'ın "böylece değişim değerine dayanan üretim biçimi çöker" belirlemesi burada geçerliliğini korudu.

Sosyalist toplumda değer yasasının hala varlığını koruması, bu toplumda da sömürü çarklarının devam edeceği anlamına gelmez. Üreticiler ihtiyaçları oranında bir gelir elde edemezlerse de kendi emeklerinin karşılığını alabilmektedirler. Ancak sosyalist toplumda, geçmiş üretim tarzlarından miras kalan ve sayıları milyonları bulan küçük meta üreticileri ile, "bürokrasi"nin varlığı canalıcı sorunlar yaratarak değer yasasının sancılı ve kimi haksızlıklara yolaçıcı bir tarzda işlemesine yol açmıştır.

***

Mark ve Engels, kendilerinin formüle ettikleri tarihsel maddeci toplum kuramından hareketle insanlık tarihini kendi içinde belli sosyo-ekonomik formasyonlara sahip ve ardarda gelen farklı toplum aşamaları biçiminde algılayarak durağanlığı değil, gelişim ve dönüşümü temel almışlardır. Ve nasıl ki her toplum sürekli değişerek yerini bir başka topluma bırakmak zorunda kalmışsa, kapitalizmin de eninde sonunda, "zorunlu uygunluk yasası" gereği yerini sosyalizme terk edeceği fikrine varmışlardır. Mark ve Engels'in sosyalizm anlayışları -kendilerinden önce gelen ve ütopik sosyalistler olarak bilinen kuramcılarda olduğu gibi- gönüllerinden kopan "saf ve temiz" fikirlerinden değil, toplumlar tarihinin dayandığı bilimsel yasaların bilinçli bir tahlili ve kavrayışı temelinde şekillenmiştir.

Marks ve Engels, hiç kuşkusuz kapitalizmin geçirdiği iç evrimin ve yüksek teknolojik ilerlemenin farkındaydı. Fakat onlar hiçbir zaman ezilen sınıfların ve insanlığın kurtuluşunu kapitalizmin evrimsel gelişiminde ve teknolojinin yarattığı olanaklarda aramamışlardır. Onlar ütopik sosyalistlerin sarıldığı "iyi çalışma koşulları" ve "adil bir gelir dağılımı" belgisinin, nihai kurtuluş için bir çözüm olamayacağı ve gelişen teknolojinin de - yarattığı kimi olanaklara rağmen- kapitalizmin köklü değişimini daha bir zorunlu hale getirmekten başka bir rol oynamayacağı gerçekliğine dayanarak, yığınlara devrim yolunu göstermişlerdir.

Marksizmin devrimci özünü kavramayan veya kavramak istemeyenler, sürekli bir şekilde Marks'ın ve Engels'in bazı cümlelerini bütünlüğünden kopartarak devrim hedefini bulanıklaştırmaya ve kapitalizme de yeni bir makyaj yapmaya kalkışmaktadırlar. Bu baylar bugün de bizlere sömürüyü ortadan kaldırmak için artık devrim yapmaya gerek kalmadığı müjdesini veriyorlar! Öyle ya, teknoloji o kadar gelişecek ki, her şeyin makinalar tarafından üretildiği bir toplumda, insanın insan tarafından sömürülmesi olgusu da ortadan kalkacak; dahası herkesin refah içinde yaşadığı bir toplumu devrim yolu ile değiştirme zahmetine katlanmaya da gerek kalmayacaktır!

Hayır baylar boşuna heveslenmeyin. Marksizmi ne kadar çarpıtmaya kalkışsanız da onun devrimci ve anti-kapitalist özünü örtbas edemezsiniz. Kapitalizmin vahşi ve sömürücü karakterini makyajlayıp ömrünü biraz daha uzatmak için çaba sarfetmekte serbestsiniz; ama devrimci marksistler de vahşi kapitalizmi ve sizlerin çarpık anlayışını tarihin çöplüğüne atmakta kendilerini serbest hissedeceklerdir. Değişim değerine dayanan bir üretim biçimi olarak kapitalist-emperyalizm çökecek, sosyalizm kazanacak. ❑

ÖRGÜTLENME VE KADIN SORUNU

Bihar ZERÎN

Dünyadaki bütün altüst oluşlara rağmen cinsler arası eşitsizlik, varolan diğer eşitsizlikler ve çelişkiler gibi -sınıflar , ırklar ve uluslararası eşitsizlikler- bir sorun olarak yakıcılığını koruyor ve daha uzunca bir süre koruyacak gibi görünüyor. Her yıl 8 Mart civarı günler, Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü dolayısıyla bu konuyla ilgili çalışma ve eylemlerin ivme kazandığı günler oluyor. Bu faaliyetler önemli olmakla birlikte, kadının kurtuluşu, bu sorunun sembolik olarak hatırlanmasından daha ciddi ve sürekli çalışmalar gerektirmektedir.

Kadınların karşılaştığı güçlüklerin ya da eşitsizliklerin çeşidi ve ağırlığı, içinde yaşanılan toplumun ekonomik ve sosyal olarak gelişmişlik düzeyine, dinine, mevcut sosyal değerler sistemine vs. göre değiştiği gibi kadının öznel koşullarına göre de değişmektedir. Yani kadının sınıfsal konumu, eğitim düzeyi, sosyal çevresi vs. Fakat bütün bunlara rağmen kadın sorunu erkek egemen toplumların varlığına paralel olarak

bütün dünyanın sorunudur ve kökleri yüzlerce yıl derindedir. Verili erkek egemen toplum ve ona denk düşen değerler sistemi içinde ikinci sınıf cins olmaktan kurtulamayan biz kadınlar, buna göre yetiştirilir ve erkek egemen değerler sisteminin de çoğunlukla etkin birer sürdürücüsü oluruz. Kürdistan da dahil dünyanın pek çok yerinde, evinin dişi kuşu, çocukların bakıcısı; çoğu zaman fabrikada, tarlada ve diğer alanlarda ailenin ekmeğini kazanan kadının payına dayak da düşebilir, ölüm de. Hakaret, aşağılama da düşebilir, tecavüz de. En başarılı olanımız kocasının başarısının arkasındaki güçtür.

Kadınların pek çok ekonomik faaliyetinin değeri yokmuş gibi görülür. Mesela ev işleri, çocuk bakımı, ailenin diğer üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması hepsi ekonomik olarak değeri olan faaliyetlerdir. Ayrıca, aynı işi yapan erkeklerle karşılaştırıldığında çoğu kez kadınların daha az ücretle çalıştırıldıkları görülür. Kadının doğurganlığı dünya nüfusunun, emek gücünün ve dolayısıyla gelişimin motoru olduğu ve bu haliyle önemli bir yetenek olduğu halde belki de sırf bu yüzden, cinse göre iş bölümünün bir ürünü olarak eve mahkum olur ve bağımlı hale gelir.

Cinsellik ve bununla ilgili baskı, sınırlama, aşağılama ve tacizler varolan problemlerin en ağır olanlarındandır. Kadın sorununun cinsellikle ilgili boyutu yine toplumdan topluma değişmekle beraber değişmeyen yanları da vardır. Kadının cinsel nesne olarak algılanması öteden beri hep önemli bir sorun olarak işlenmiştir ve hala dünyanın tamamında az değişir bir kuraldır. Bir taraftan tecavüzlere kadar varan (ki tecavüzlerin en yaygın olanı bir gece ansızın yapılan bir saldırı ile değil genellikle evli çiftler arasında kocanın zoru ile gerçekleşen cinsel ilişkilerde ortaya çıkar) cinsel taciz ve saldırılar, diğer taraftan namus adı altında korkunç baskılar. Evlilik öncesi kadının "namuslu" olarak yaşayıp yaşamadığının kontrol edilebilmesinin fiziksel bir aracı olan bakirelik, pek çok toplumda olmazsa olmaz bir zorunluluktur. Bekaret vb. kurumlaşmış cinsel tabular, kadının birey olarak onurunun, kişiliğinin ayaklar altına alındığı ve korkunç sonuçlar doğurabilen uygulamalardır.

Bütün yukarıda yazılanlar problemin kabaca anlatımıdır. Ve aslında bakirelik, sosyal değerler, namus, cinsel özgürlük ve bunun içerisinde cinsel tercih hakkı (homoseksüel, lezbien, heteroseksüellikle ilgili tercihler) ve daha nice farklı konular her biri ayrı bir yazı konusu oluşturacak kadar önemli ve derindir. Fakat burada asıl tartışmak istediğim varolan sorunlara karşı mücadelenin çözümlenmesi ve örgütlenme nasıl olmalı sorunudur.

NASIL ÖRGÜTLENMELİ?

19. Yy sonlarında feministler, kadın sorununun gündemleştirilmesinde ve bu yolda önemli mesafeler katedilmesinde tarihsel bir rol oynamışlardır. 20.Yy'da kadın hareketi güçlendikçe farklılaşmış ve ayrışmalara uğramıştır. Bu ayrışmalardan genel hatları ile bahsedecek olursak varolan üç temel yaklaşımı sıralayabiliriz. Bunlardan biri olan liberal kadın hareketi, bu sorunun mevcut sistem içinde reformlar yolu ile elde edilebilecek kazanımlar çerçevesinde ortadan kalkabileceğini savunur. Radikal feminizm ise, biraz sosyalist örgütlerin içerisinde kadınların seslerinin cılızlaştırılması, biraz da eski sosyalist ülkelerdeki pratiğe tepki olarak ortaya çıkmış ve daha sonra feminist teoriye oldukça önemli katkılarda bulunmuş bir harekettir. Mücadele gündeminin başına, sınıfsal temele dayanan devrimi değil, cinsler arası eşitsizliği ortadan kaldıracak devrimi koyar. Bu yüzden de radikaller için bağımsız kadın örgütlenmesi olmazsa olmaz bir koşuldur. Sosyalist feministler ise cinsler arasındaki mevcut eşitsizliklerin kapitalist sistem içerisinde çözülemeyeceğini, çünkü kapitalizmin mevcut eşitsizlikleri yeniden üretici bir karekterinin olduğu ve bu yüzden toplumsal bir devrimin hem sınıfsal çelişkilerin dönüşümü hem de cinse dayalı iş bölümünün ve eşitsizliklerin ortadan kaldırılması için gerekli olduğunu savunurlar. Her ne kadar bu görüş kadınların bağımsız örgütlenmelerinden yana değil de mevcut sosyalist hareketin bir parçası olması gerektiğini ifade ediyor gibiyse de, sosyalist feministler, kadınların sosyalist örgütler içerisinde gördükleri muamele ve kadın sorununun kendine has özellikleri nedeniyle ayrı bir mücadele düzleminin gerekliliğine inanmaları nedeniyle ayrı örgütlenmeden yana olmuşlardır.

Radikal ve sosyalist feministlerin tecrübelerinden yola çıkarak, feminizm ve sosyalist örgütler ilişkisini burada analiz etmekte fayda var. Şurası bir gerçek ki, sol örgütlerin feminizme ısınmaları biraz zor oldu. Henüz destek bazındaki ilgi de şartlı, sınırlı bir ilgidir ve pek çok örgütte, feminizmin mücadeleyi "bölücü" bir karakterinin olduğu yaklaşımı hakimdir. Bu yaklaşımın temel nedeni kadın sorununun kapitalist sistem içerisinde çözülemeyeceği anlayışından kaynaklanır. Bu çok doğru bir tespittir. Fakat burada çıkartılması gereken sonuç, kadın hareketinin ve bu alanda verilecek mücadelenin devrim sonrasına ertelenmesinin hiç doğru olmadığıdır. Kaldı ki böyle bir pratikten geçen ülkeler vardır. Buralarda kadın sorununun çözümünde küçümsenemeyecek adımlar atılmasına karşılık sorun, önemli ölçüde aşılamamıştır. Hatta bazı noktalarda batılı kapitalist ülkelerden daha da geri noktaya düşülmüştür. Kadın sorunu sınıf savaşımına endeksli bir sorun olarak algılanmamalıdır. Çünkü cinsler arası eşitsizliğin doğası, sınıfsal çelişkilerin doğasından farklıdır. Bu yüzden kadınlar, -her yelpazeden kadını içerecek- bağımsız bir örgütlenmeden yana olmalıdır.

NEDEN BAĞIMSIZ ÖRGÜTLENME

Birincisi; kadın sorununun farklı sınıfsal konumlara sahip bütün kadınları kapsayan bir yapısı vardır. Her ne kadar farklı sınıfsal kategorilere dahil kadınların, ezilmişliklerinin de farklı olduğu doğruysa da kendine biçilen toplumsal rol ve bu çerçevede ezilmişlik sadece işçi ve köylü kadınlarını değil, burjuva kadınlarını da kapsar. Bu yüzden birlikte mücadele etme zemini vardır ve böyle bir birliktelik de bütün kadınlar hedeflendiği için sol örgütler içerisinde değil, ancak bağımsız örgütlenmeler içerisinde yürütülebilir.

İkincisi; kadınların kurtuluşunu belirli bir sistemin varlığına ya da başka bir sistemin yok edilmesine bağlamak çok fazla indirgemeci bir anlayıştır. Kapitalist sistem içerisinde kadının sömürüsüne son verilemeyeceği anlaşılır bir şey, fakat bunu yok edeceğini iddia eden sosyalist sistemlerde de cinsler arası eşitsizlik devam etmiştir. Kısacası kadınların özgür iradelerini, çözüm önerilerini ortaya koyamadıkları ve gerektiğinde "HAYIR" deme şansına sahip olmadıkları yapılar, sosyalist dahi olsa kendiliğinden kurtuluşu getirmeyecektir. Ve bu çerçeve içerisinde, en ileri toplumsal dönüşümü savunan sosyalist örgütlenmeler bile hala, en azından siyasi olarak, erkek egemen örgütlerdir. Bu yüzden mesela sosyalist örgütler içerisinde kadın kolları türünden örgütlenmeler yolu ile kadınların kurtuluşunu savunmak, gerçekleşmesi daha zor bir alternatif gibi görünüyor. Çünkü; birincisi, bu örgütlenme sosyalist olmayan kadınları dışlar. İkincisi, kadınların egemen olanın ya da güçlü olanın iradesine bağımlı olmaları ve onun çizdiği sınırlar içerisinde hapsolma eğilimini güçlendirebilir.

Bütün bunlara başka nedenler eklenebilir. Fakat şimdiye kadar yazılanlar aslında bağımsız mücadele için yeterli neden sayılabilir. Bunun yanında, kadın hareketi bölücü bir hareket olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü kadın hareketi bir düzen ya da sistem alternatifi değildir. Bir sistem alternatifi arayışında olan kadınlar, bu arayışlarına ilişkin politik örgütlenmeler içerisinde, içinde bulundukları kadın hareketinden bağımsız olarak yer alacaklardır ve her iki örgütlenme içerisinde de hem kadın mücadelesine yönelik hem de politik eğilimleri temelinde katkılar sunabileceklerdir.

Bütün bunları bir benzetme ile daha iyi ifade edebiliriz. Kadın mücadelesi, ulusal kurtuluş savaşları ve ırkçılığa karşı verilen savaşlar birbirinden çok farklı olmalarına rağmen bir o kadar da birbirine benzemektedir. Hepsi, bir ezilen-ezen ilişkisinin sonucudur. Hepsi, sınıfsal çelişkileri ve farklı sınfları içerisinde barındıran mücadelelerdir. Yani farklı sınıfsal kategorilere dahil insanlar, aynı ezilenler kategorisinin içerisinde bulunabiliyorlar. Bu yüzden bağımsız örgütlenen kadınları sınıf hareketini "bölmekle" suçlayan sosyalistlerin tavrı, bağımsız örgütlenen Kürt Ulusal Kurtuluş Savaşçılarını -ki Kuzey Kürdistan'da çoğu kendini sosyalist olarak tanımlar- sınıf savaşını "bölmek"le suçlayan bazı Türk solcularının tavrı ile aynıdır. Yıllar boyu Kürt sorununun Milli Demokratik Devrim'le ya da Sosyalist Devrim'le çözülebileceğini savunan Türk solunun önemli bir bölümü bu çerçevede bütün bağımsız Kürt örgütlerini milliyetçi olarak değerlendirdi.

Fakat kendi örgütlenmeleri içerisinde farklı bir asimilasyon sistemi oluşturdular. İşte bağımsız kadın örgütlenmelerine karşı çıkan yaklaşımın kökeni de buna benzer bir karakterdedir. ❑

Devrimci Ulusal Kadınlar:

8 MART MEŞALESİNİ NEWROZ ATEŞİYLE BÜTÜNLEŞTİRMEK İÇİN GÖREV BAŞINA !

Haber Merkezi- Devrimci Ulusal Kadınlar Dünya Emekçi Kadınlar Günü vesilesiyle, 8 Mart'ta bir bildiri yayınlayarak 8 Mart meşalesini Newroz ateşleriyle bütünleştirmek üzere yurtsever Kürt kadınlarını mücadeleye çağırdı. 8 Mart'ın anlam ve önemine, Kürt kadınının durumuna ve mücadele içindeki yerine değinilen bildiride, daha sonra şu görüşlere yer verildi:

"Kürt halkının sömürgeci boyunduruk altında yaşadığı baskı, zulüm, sürgün ve soykırımlardan, toplumumuzun bütünü etkilenmekle birlikte, bu uygulamaların en ağır yükünü Kürt kadınları taşımıştır. Binlerce köyün yakıldığı, milyonlarca insanımızın yerinden yurdundan kopartılarak çok zor şartlar altında fiili sürgüne tabi tutulduğu günümüz koşullarında, yine sorunların ağır yükünü çeken Kürt kadınlarıdır. Sömürgeciliğe karşı sürdürülen ve yaşamın tüm alanlarını kapsayan mücadelede Kürt kadını artık sadece destekçi konumunda değil, mücadelenin asli bir unsuru olarak yerini almaktadır.

Yurtsever Kürt Kadınları!

Kürt kadınının özgürleşerek her türlü hakka sahip olması, toplumun özgürleşmesi süreci ile doğrudan bağlantılıdır. Sömürgeci boyunduruk altında bulunan halkımız, bağımsız ve özgür bir yaşama kavuşmadan, Kürt kadınının gerçek kurtuluşu da sağlanamaz. Ama bu gerçeklik, kadınlarımızın güncel ve kısmi talepler için mücadeleyi bir kenara bırakacağı anlamına gelmez; tersine her türlü hak kazanımı için sürdürülen mücadelenin, halkımızın sürdürdüğü ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine de canlılık kazandıracağını ve ancak bağımsızlık ve devrim perspektifi ile yürütülecek güncel mücadelelerin işlevsel olacağı anlamına gelir.

8 Mart'ın bir mücadele ve direniş günü olması, kadın hakları mücadelesinin bugünle sınırlı kalacağı biçiminde de yorumlanmamalıdır. Mücadele her zaman ve her yerde yürütülmelidir. Ama bu zaman kesiti içerisinde öyle dönemler ve günler olur ki, monoton bir şekilde yürütülen çalışmalara dinamizm ve renk katar. İşte 8 Mart da, Kürdistan'da öteden beri süregelen anti sömürgeci ve devrimci-sosyalist mücadelenin bir bileşeni olan kadın hareketine taze bir kan vermesi açısından bizce anlamlı bir günü ifade etmektedir.

8 Mart'ın Newroz arifesine denk gelmesi, kadın mücadelesini ulusal kurtuluş mücadelemizle birlikte boyutlandırmamızda bizlere ayrı bir olanak sunmaktadır. 8 Mart'tan Newroz'a uzanan süreci, çeşitli etkinliklerle sürdüreceğimiz bir eylemlilik dönemine dönüştürme görevi bizleri bekliyor.

Bizler **Devrimci Ulusal Kadınlar** olarak, halkımızın sömürgeciliğe, faşizme, emperyalizme ve her türden yerel işbirlikçiliğe karşı sürdürdüğü azimli mücadelede, 8 Mart meşalesini Newroz ateşleri ile bütünleştirmeye her zamankinden daha çok hazırız ve tüm ilerici yurtsever kadınlarımızı da bu onurlu görevi omuzlamaya çağırıyoruz."

Divê mêjiyên Kurd serbixwe be

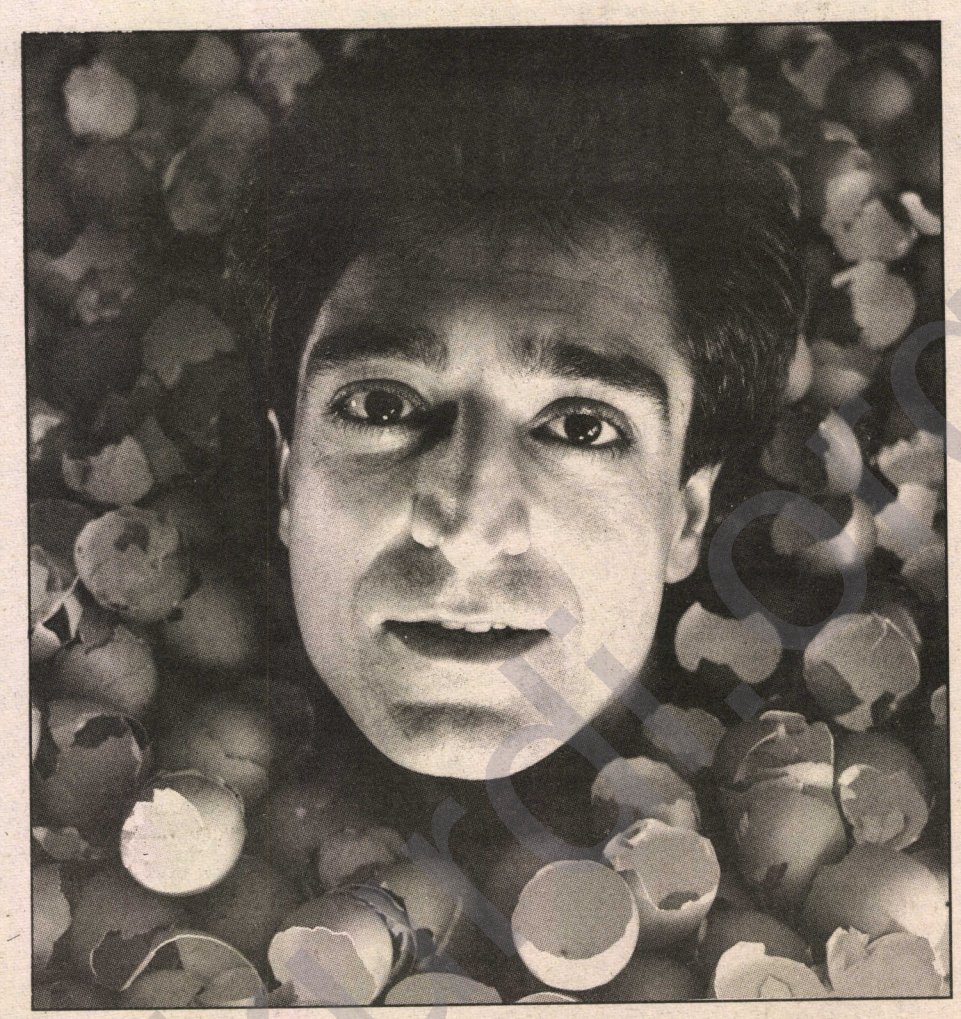

Heypeyvin bi Hunermendê Kurd Cemal Abdo re

Medya: **Kek Cemal, tu ji kerema xwe, xwe ji xwendevanên me re didî naskirinê? Her çiqas tu Hunermendekî bi nav bî jî cardin em dixwazin, te ji devê te nas bikin.**

Abdo: Navê min Cemal Abdo ye, ji min re dibêjin Mîrê Hêkan. Ez li Kurdistana biçûk çêbûm. Min li Almanyayê xwend û xwendina xwe li vir xelas kir. Ev şeş salên min e ku ez bi vî hunerê kar dikim.

Medya: **Te çawa dest bi vî hunerî kir? Ango çima bi vî awayi?**

Abdo: Gava ez li Kurdistanê zarok bûm, ji berê de min ji resman hez dikir. Min ji karê şano jî hez dikir. Ji xwe ez şanoyar im jî. Berê wexta hê ez li gund bûm em feqîr bûn. Ez gelek caran diçûm axurê û kadînê min ji diya xwe re hêk danî. Ji wê çaxê ve min hêk nas kirin. Gava meriv tiştekî ji zaroktayî nas bike, mezin bibe jî ji bîr nake. Piştî ku min xwendina xwe li vir xelas kir, min xwest, ez rêke nuh jî xwe re çêbikim, ango hunereke ku nuh ji xwe re bibînim û pê kar bikin. Di nava hunermendê Kurd û Ewrûpayî de gelek hunermend hene ku, her yek rêhek wan heye. Min xwest ez rêyek bibînim ku riya min ne weke riya wan be, riyek ku ji min tenê re be. Dîsa ez vegerim hêkan. Hêk nîşana bûnê ne, nîşana nuh bûnê ne, jiyan jî weke hêkê ye. Çîrokek din ji heye, di bêjin 600 sal berî Hz. Îsa, Êzîdiyan, di wê demê de hêk dixistin nav qaşikê pîvazê û di kelandin, ji bo hêk bi reng be. Gelek Kurd vê çîrokê nizanin jî. Wexta Êzîdiyan di destpêka buharê de hêk di nava qaşikê pîvazan de di kelandin û bi reng di kirin şûn de, ev li zarokên xwe bela dikirin. Wexta Hz..Îsa hat dinê, ev cîrok ji xwe re kire mal. Alman îro jê re di bêjin Ostern. Bingeha dîroka hêkê, bingehek kurdî ye, gelek Kurd vê yekê nizanin. Min xwest ez bi vî yekê hunera xwe pêk bînim û bi hêkê bîr û baweriya xwe dixim holê. Hêk ji min re bûye wek nîşanê.

Medya: **Hunermendê Kurd li her çar pêrçên Kurdistanê nikarin hunera xwe, bi kar bînin. Gelek ji wan jî di hepsan de ne. Çi ferqî mavêna wan û mavêna hunermendê Kurd yên derveyî welat de heye?**

Abdo: Hunermendê Kurd yên li welat in, bindest in. Gava dixwazin tiştek çêbikin jî bi dizî çê dikin. Û her tiştên ku bixwazin çêkin bi dizî çê di kin. Ji ber ku senzûr heye. Lê li Kurdistana Sûrî gelek hunermend hene ku bi rengek serbestî kar dikin. Tade û zehmetî jî li ser wan heye, lê cardin jî vî karî dikin. Hunermendê Kurd li derveyî welat serbest in û serbixwe ne. Tiştê ku bixwaze çê bike, kare çêbike. Lê belê zehmetiyên wî hene; gava meriv xurt nebe û tiştekî nuh pêk nehêne, Ewropî bîr û baweriya xwe bi meriv nahênin. Hunermend divê riyeke nuh derxe, da ku Ewropî û Kurdên derveyî welat bîr û baweriya xwe bidin meriv. Min gelek hunermendê Kurd li derveyî welat dîtin jêhatî ne, xebatek baş jî dikin- lê belê riyeke wan tune. Hinek ji wan wekî Çakal, hinek jî weka darî û kinskî kar dikin. Gava bîr û baweriya min bi min bi xwe tune be, ez nikarim tiştekî nuh jî pêk bînim. Gelek hunermendê me xwe dûv xelkê ve di bînin, xwe ne jor xelkê ve dibînin. Li Ewropa me hunera cîhanê jî dît. Divê meriv ji vê yekê ji xwe re feyde bike. Divê mirov binêre, gelo hunermendê Almanî, Frensî çava kar dikin. Wê demê, meriv, nêrînek din hîn dibe û kare bi wî nêrînê li Kurdistanê jî binihêre, xebata me jî ji bo Kurdistanê ye.

Medya: **Gelek hunermendê Kurdan, di nava partiyan de cih girtine, hunera xwe gor rêça partiyan bi kar tînin. Bi bîr û baweriya te divê hunermendek ku hunera xwe bo gel bi kar bîne, divê bi çi awayî di nav gel de xebat bike?**

Abdo: Em hemû zanim, lê, ez dîsa vê gotinê dibêjim. Partî û rêxistin dimirin. Partiyek tê yek diçe, lê belê, gel naçe, herdem dimîne. Ez dibêjim, divê xebata hunermendê Kurd ji gelê wî re be, ne tenê ji partiyê re be.

Gava hunermend di bin siha partiyê de kar bike, wê bifetise, ango serbestiya wî wê nebe. Bi bîr û baweriya min xebata kulturî divê li jorî partiyan be. Dema huner kete bin siha partiyan, huner hat kuştin, mir. Wê gavê, huner dibe propaganda. Gava bû propaganda, mana wî ev huner tenê bi rêyek siyasî digre. Lê belê, miletê Kurd ne tenê siyaseteke, miletê Kurd 30 milyon e, 10-20 siyaset di nav de hene. Wexta tu bi yekî bigrî, yên din wê ji te bi xeyîdin. Divê hunermendê Kurd serbest be û xebata wî jî bo milet be. Bê partî û rêxistin jî nabe. Hurmeta min ji hemû partî û rêxistinên Kurd re heye. Divê ev tişt jî hebe, lê belê, yên xebata Partiyan dimeşînin, destê xwe ji ser me hilînin. Divê, bihêlin em serbest bin. Gava em di nava çerçeva wan de kar bikin, em nikarin, çavên me wê bêne girtin. Xebata me jî, ji vî gelî re û ji partiyên vî gelî ra ne. Divê ev partî, alîkariya me bikin, ne ku bixwazin me bixin bin siha xwe.

Medya: **Rewşa gelê me îro pir krîtîk e. Li Kurdistana başûr şerê birakujî hê dom dike. Gelek Kurd bi destê Kurdan hat kuştin. Li her çar perçan di nava partiyên Kurdan de nexweşiyek heye. Hunermendê Kurd vê rewşa nebaş çawa dibînin û ev rewş tesîrek çilo li we dike?**

Abdo: Gava em wan tiştan ji Kurdistana Başûr û Bakûr dibihîzin dilê me pê diêşe. Yên tên kuştin ne siyasî ne,cotkar û gundiyên Kurdan têne kuştin. Ev yeka ne gunehê wan e. Yên ku wan bera hev didin., partiyên Kurdan nin, an jî dewleta Tirk, Ereb, û Ecem e. Ew dewlet dixwazin miletê Kurd li hevduxe. Îro roj, Tirkiyê, ji alîkî jî yê Îranê ketiye nav, dixwazin vî miletî berdin hev. Em hunermendê Kurd li dijî şerê birakujiyê ne. Em dijî xwekujiyê ne û em dijî wan siyasiya ne, yên ku dihêlin miletê Kurd bê kuştin. Divê birakujî ji nava miletê Kurd rabe. Sibê, gava li Kurdistana Tirkiyê hêviyek çêbe, cardin miletê Kurd wê havdû bikuje. Va li ber çavan e. Du parti wê li ser tiştekî, mesela le ser serokê beledî wê bi hev kevin û ji hev bikujin. Divê em ji nehade xwe ji vê yekê re amade bikin. Sibê, wê li Kurdistana Tirkiyê hê tiştekî çêbe, lê divê şerê birakujî çênebe. Bes e êdî. Em bixwazin nexwazin, gelek gund îro vala bûne.

Medya: **Bi bîr û baweriya te, divê partiyên Kurdan çilo bimeşin, da ku ev nexweşî ji holê ra be? Û mîletê Kurd bi karibe bi hevre bimeşe.**

Abdo: Di nava partiyan de hinek mirov hene, divê ev mirov mesela xwe a şexsî deynin alîkî û ya milet deynin alîkî. Mesela, li Kurdistana başûr du serok hene, her yek dixwaze şûna kursiya xwe bigre, her yek dixwaze dengê wî, ji yê din zêdetir be. Lê li Kurdistana başûr milet ji serokên xwe aciz bûye, bi vî awayî nabe. Ev milet wê bi karibe van tiştan hê çiqas qebûl bike? Ez bi xwe dijî vî tiştî me. Ez dibêjim hemû hunermend li dijî vî tiştîne. Ez li dijî birakujî ya Kurdan im. Ev 15 salên me ye, em xebatê dikin.

Medya: **Ev nêzî 14 salin ku tu ji welat derketiyî. Hunera te di nava gelê Kurd û her wekî di nava gelê Ewropîyan de jî hatiye naskirin. Bo dema pêşiyê plana te çiye? tu dixwazî di pêşîyê deku îmkan hebin- resmên xwe bibî Kurdistanê mesela bajarê xwe?**

Abdo: Min ji gelek partî û dostên Kurdan re gotibû, gava ew ji min re rê vekin min dixwest li Diyarbekrê pêşangehek vekim. Hinekan ji min re di got "em karin li Sitenbolê çêbikin", bes îro hukumeta Tirk nahêle. Gava me li Dresden pêşengah vekir sefareta Tirk bi xwe, bi nivîsî ji wî bajarê xwest ku nehêle ez kar bikim. Çawa sibê ez resmê xwe bibim Kurdistana Tirkiyê, wê va hêkên min giştî bişkînin. Divê mueseseyek cîhanî bi destê min bigre ku heyan ez bi karibim resmên xwe bibime wira. Daxwaza min ewe ku, ez hunerê xwe li Kurdistanê şanî gelê Kurd bikim, da ku ew bi zanibin ku miletê Kurd li Ewropa jî nesekiniye. Li, kijan perçê Kurdistanê dibe bila bibe, bê Kurdên Ewropa jî nabe. Kurdên Ewropa jî xebatek dikin, hinek ji me penaber in, hin karkerin, bê vê xebatê jî nabe. Ez bi xwe dixwazim herim Kurdistana Sûrî jî, lê niha rê tune ye, nahêlin. Çare nîne. Gelek hunermendê Kurd hene, hinek hene bi navê Tirkan hin jî bi navê Ereban kar dikin. Ez bi xwe di bêjim "hunera Kurdan li derveyî welat" û ji vî navî dernakevim. Ezê bi vî navê hunera Kurdî, xebata xwe pêk bînim, ez xwe nafroşim Tirkan û Ereban. Divê hunera Kurdî malê Kurden be. Ez ne Alman im û ne jî Tirk im, ez Kurd im. Gava bi vî rengî be baş e, rengek din şerm e.

Medya: **Ji bo Kurdên li derveyî û li nava welêt çi mesaja te heye?**

Abdo: Wek gava dinê min got, bê Kurdên derveyî welat jî nabe. Ev herdu wek xelatek in dibine yek. Divê Kurdên xwendevan, di nav û derveyî welat bi çavekî vekirî li tevgera Kurdî binehêrin, ne ku meriv pişta partiyekî bigre û tenê bêje ew rast e. Dibe ku a din jî rast .be. Gotinekî Kurdî heye: her kes divê êzingên min. Wilo nabe. Gava em her yek bibêjin êzingên min, em tu caran nagihêjin hevdu. Divê em yekbin. Ger tu ji partiya reş bî, ez li ya sor bim ê din jî ya qehwe be divê cardin jî em yekbin. Daxwaza min ji xwendevanên Kurd re eve ku; yekbin û bi hevdu ra bidin û bistînin. Rê li pêşiya me hatiye girtin, her yek dibê ez, ev ne çare ye. Tu li kîjan perçê Kurdistanê binihêri 9-10 partî henê û her yek divê ez rast im. Lê serxwebûna Kurdistanê bi partiyek tenê tu car nabe. Serxwebûna Kurdistanê tu car bi partiyek çênabe. Sarxwebûna Kurdan bi yekîtiya hemû Kurdan û hemû partiyên Kurdan kare çêbe. Her parti divê ez rast im, ev yeka ha ne rast e hemû partî rast in. Tu di siyasetekî de yî ez di siyasetekî de me, divê ez û tu bi hevdu re bidin û bistînin. Ez karim şaşiyan bikim, tu karî şaşiyan bikî. Divê xwendevanên Kurd xwe ji bin siya siyasetan derxin. Bira di nava partiyan de kar bikin, bes divê em jî serbixwe bin, daxwaza min ev e.

Sîtêrka Geş

Felat Dilgeş

DINYA PÊKARÎN E

Êdî li tu derek dinyayê gelekî nifûsa wî bi qasî Kurdan pirr û welatekî bi qasî Kurdistanê mezin li bin destan nemaye. Gelên dinyayê bi pirsên pirralî, bi meseleyên teknîkî, zanistî, gerdûnî û hwd. re bilî dibin. Dema me dema qompîtûrê, dema medya û ragihandinê ye. Êdî tu tiştek li ser dinyayê veşartî namîne; hemû der, her tişt ji bo mirovên dema me pirr nêzik e, li ber dest e. Bi saya qompîtûr û medyayê dînya me pirr biçûk bûye. Her tişt wusa hêsan e ku, tu tiliya xwe deynî ser bişkoka qumandaya televizyonê, êdî dinya li ber serê te ye. Tu Amerîkayê naecibînî li Asyayê, li Japonyayê, li Çînê binihêre... Dilê te wan jî nexwest kitêba xwe veke û bixwîne.

Dinya dervayî me weha ye; lê 'dinya' me ya teng!. Helbet bi vî awayî ne hêsan, dilgeşî û gulîstan e; mixabin xwîn û talan e. Dinya gilî û gazinan e; dinya kul, xem û derdan e.

Baş e, sedem çi ne, sedem kî ne? Sedem ne dûr in û herweha sedem ne serdestî me ne jî. Gava ku behsa sedeman tê kirin, em dijmin û neyaran rêz dikin; em li ser hovîtî, qirkirin û talana wan radiwestin, em defterên bêbextiyê vedikin. Ya rast pirsa me ne ev e; êdî ez baş têgihîştim ku ev dijmin ne sedem in. Bi tenê ew sedemê sedeman in. Sedem em in, bavo sedem em in! Sedem em in, keko sedem em in! sedem em in, xwişkê sedem em in! Sedem em in, dayê sedem em in! Sedem ez im, sedem tu yî; sedem ew yên me ne! Bav û bira, xwişk û dê, ap û xal, pismam û dotmam, heval û hogir, malî û cîran; em hemû; gundî, bajarî, deştî, çiyayî; Kerkûkî, Amedî, Mahabadî, Dêrsimî, Silêmanî, Wanî, Efrînî, Farqînî û hwd. em. Em gelê Kurd, em gelên Kurdîstanî; sedem em in, mesela me bi me re ye. Kurmê me ji me ye.

Çawa? Em hergav ji hevdû gazin dikin, " Dinya li me nabe xwedî; dinya alîkariya me nake; dinya li pişta dijmin e; tu kes ne dostê me ye; dinya dewleta Kurdî naxwaze; hemû kes dostê Tirkan e..." Roja me ya ku em tiştên bi vî awayî nebihîsin tune; kêm zêde gilî û gazinên weha tên gohê me tevan. Ma em carekê jî berevajiyê van pirsan bipirsin dê çawa bibe! Ka derdê dinyayê çi ye ku bi me re neyartiyê bike. Li dinê di dora dusedî de dewlet hene, çima ewê dinya ji dewletek Kurdî re teng bê! Di dinê de evqas gelên biçûk û mezin(li gor nifûsa xwe); hemû dikarin dewleta xwe ava bikin; li ser jiyan û pêşeroja xwe xwedî soz û biryar in; bê çima em Kurd bêdewlet, şeperze, perîşan û hejar in! Derdê dinyayê tune bi me re neyartiyê dike(!).

Sedêmê hemû kulan, derdê 'derdê' xwe em in. Ev talan, ev kuştin, ev qirkirin, ev bindestî; ev nezanî, ev xizanî, jarî û perîşanî ji me ye, bi me ye. Ku ne ji me bi xwe be, kî dikare vê jiyana ne jiyan ji bo me bike qeder! Tirk, Ereb, Faris, Amerîkî, Îngilîz, Alman!.. Ewê Tirk ji Asya Navîn li ser pişta ker û hêstiran, bi mirtibî û bi parsekî bên welatê me dagir bikin û me ji xwe re bikin kole! Ewê Amerîkî bên! Ma xwelî li serê me be, gava ku bav û kalên me li ser av û axa welatê xwe bûn, hê Amerîka çol bû çol! Lê Înglîz û Alman? Ma şerm e, şerm! Lê ew Erebên çola Erebîstanê! Bi tenê sitrana, "Erebo yar Erebo" tînin bîra min.

Derdê me em in; em sedemê xwe ne. Gava ku mirov birayên ji dê û bavekî be, ne berdestiyên dêmariyê be; tifaq û yekîtiya mirov, aqûbet û baweriya mirov bi hev hebe; heskirin, hurmet û rûmet kêm nebe; biçûktî, mezintî; qedr û qîmet hebe; ma kî, ma kî dikare berê mirov bike hev!.

Em ewqas ji rastiya xwe re biyan in ku bêtifaqiyê çavên me kor kirine. Xwedawo! Li tu derek dinê hatiye dîtin; dijmin welatê mirov dagir bike, hê jî mirov dev ji şerê xwekujî, birakûjî û Kurdkujiyê bernede. Ma ev ne xwelîlserî û bêxîretî ye, çi ye! Ehmedê Xanî çi gotibû?

Gerdê hebûya me îttifaqek
Vêkra bikira me înqiyadek
Tekmîli dikir me dîn û dewlet
Tehsîli dikir me îlm û hîkmet

Tune; li ba me deng jê nayê. Hê jî his û deng jê nayê. Em jê bêpar in.

Û dinya pêkarîn e.

Baş e, em bi kê dikarin? Bi xwe, bi xwe; em bi hev dikarin. Em dev û pozên hev dişikînin, ser û gohên hev jêdikin; em hev diperitînin; heçî em ji hev re serî danaynin; em tev serokên hev in; em tev axayên hev in; em ji hev re mêrxas in; em çavên hev dirêjin. Nizanim bes e; ez hinekî din jî bibêjim.

Tarihimize sağduyulu

● *Cemil Cevher*

Daha önceki süreçlerde olduğu gibi Kürtler bu tür ittifaklarla bir dönem için bile olsa kendilerini koruyan bir "şemsiye" sağlamışlar veya sağlamak istemişlerdir. Dahası Kürtler'in uzun bir dönem için kendilerini toparlayıp nefes almaları ve yine çok sayıda bölgesel devletler kurmayı başarmaları da bu tür ittifaklar sayesinde olmuştur.

Bazen tarihin subjektif ve oldukça yüzeysel yaklaşımlarla ele alınması, bizlerde çok çarpık bir tarih anlayışının şekillenmesine yol açabilmektedir. Kimi zaman kahramanlık-kahraman veya ihanetçilik-ihanetçi olarak değerlendirdiğimiz tarihsel olay ve kişiliklerimiz yeniden ele alınarak hakettikleri yerlere konulmalıdır.

Bir dönem için işbirlikçi-hain olarak damgalanan Mustafa Barzani hakkındaki yanlış yaklaşımlar terkedilerek bugün bizim nezdimizde hakettiği konuma getirilmiştir. Aynı şekilde İdris-i Bitlisi vb. tarihi şahsiyetler hakkında dönem dönem öne sürülen ihanetçi oldukları yönündeki iddialar bir kenara bırakılarak, tarihimizdeki gerçek yerlerine oturtulmalıdırlar. Bu noktalara açıklık getirirken, iki olguya dikkat çekmekte yarar vardır: Birincisi, Kürtlerin uzun dönemlerden beridir bölgedeki değişik güçlerle ittifak kurdukları veya onların "himayelerine" girdikleri görülmektedir. Tespit edilmesi gereken ikinci olgu ise, ülkemizdeki belli kişiliklerin kahramanlık-ihanetçilik ikilemi içerisinde yalpalaması ve çoğu kez bu seçeneklerden birine "kayması" gerçekliğidir.

Peki neden böyle oluyor? Yani bu olguların altında yatan sebep nedir?

Ülkemizin son birkaç yüzyıllık tarihine bir göz atıldığında çok olağanüstü bir sürecin yaşanmakta olduğu anlaşılacaktır. Maddi ve kültürel değerleri aralıksız bir şekilde tahrip edilerek özgücü alabildiğine zayıflatılan bir halkın, çoğu kez güçlü siyasi otoritelerin boyunduruğundan kurtulmak için başka bir güce dayanmasının nesnel temelleri sürekli ayakta kalmıştır.

Tarihte büyük uygarlıkların inşasında önemli roller alarak çeşitli devletler kurmuş olan Kürtlerin, ülkelerini istila eden yabancılara karşı gösterdikleri eşine az rastlanır direnişlere rağmen istedikleri hedefe ulaşamamaları, ancak düşmanlarımızın güçlülüğü-örgütlülüğü ve öz değerlerimizin tahribatı ile açıklanabilir.

Ülkelerinin aynı anda farklı devletler tarafından istila edilmesi karşısında zor duruma düşen Kürtler, çoğu kez bir devlete karşı bir diğerini desteklemek veya ittifak kurmak suretiyle özerk yapılarını korumaya çalışmışlardır. İdrisi-i Bitlisi'nin Persler'e karşı Osmanlılar'la kurduğu ittifak sonucu Kürtler'in özerkliklerini sağlaması bu örneklerden biridir.

İdris-i Bitlisi çoğunlukla, ülke topraklarının bir kısmının Osmanlıların yönetimine girmesini sağlayan -buna sebebiyet veren- biri olarak ilan edilip ihanetçilikle damgalanmıştır. Kanımca bu ittifaktan ötürü Bitlisi'nin ihanetçilikle suçlanması, bizleri neredeyse birçok tarihi kişiliği aynı şekilde değerlendirme hatasına düşürebilir. Nitekim kimilerinin "Kürdistan tarihi, ihanetlerin ve düşürülmüşlüğün tarihidir" şeklindeki tespitleri bütünüyle bu yaklaşımın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Kürdistan tarihini işbirlikçilik tarihi derecesine düşürenlerin, hiçbir kaygıya kapılmadan bugün ülkemizin çeşitli parçalarını denetimlerinde bulunduran devletlerle ilişkiye geçtikleri ve hatta bu ilişkiler sonucu o parçalardaki Kürt ulusal hareketlerine önemli zararlar verdikleri de bilinen bir gerçekliktir.

Tarihsel olguları kendi şartları içinde değerlendirmeden salt kendi subjektif önyargı ve niyetlerimize dayalı bir tarih yorumuna kaçarsak tarihsel gerçekliği ne oranda yansıtabiliriz?

Kürt toplumu tarihte, güçlü ve çeşitli yabancı istilacılarla uğraşmak zorunda kaldığı gibi, kendi içinde de sosyal, kültürel, dinsel, mezhepsel, aşiretsel vb. açılardan farklı çıkar ve istemlere sahip bölük pörçük gruplara ayrışmış ve bu durum toplumun kan kaybedip güçsüzleşmesinde belirleyici bir faktöre dönüşmüştür. Bir halkın başka bir otoritenin yardımına ihtiyaç duymadan kendi öz gücüyle ayakta kalabilmesi elbetteki tercih edilecek bir durumdur, ama yaşamın gerçekleri her zaman bizim istemlerimize uygun düşmüyor.

Halklar bazen bütünüyle güçlü bir istilacı gücün denetimine girmektense, ona rakip başka bir güce dayanmayı tercih ederler. Ne var ki sağlanan destekler karşılıksız olmaz. Zaten eğer "kurtarıcı" güç bir çıkar sağlamazsa neden böyle bir role soyunsun ki? Kürtler'le Osmanlılar'ın kurduğu ilişki bu temele dayanmaktadır. Şimdi Osmanlılar'ın bu ittifaktan sağladığı çıkarlara bakılarak, ittifakı gerçekleştiren Kürt ileri gelenleri ihanetçilikle suçlanabilir mi? Kürt topraklarının bütünüyle kayıtsız şartsız bir yabancı gücün eline geçmesi mi iyi, yoksa böylesi bir olasılığın önünü kapatmak için bir diğer güce dayanarak önemli olanaklar ele geçirmek mi iyidir? Sözkonusu seçeneklerin Kürtler tarafından oluşturulmadığı, onların sadece kendi istemleri dışında ortaya çıkan seçenekler içerisinde en iyisini seçme durumunda oldukları gözönünde bulundurulduğunda ikinci seçeneğin daha tercih edilebilir bir durum olduğu anlaşılacaktır.

Gerek İdris-i Bitlisi döneminde gerekse önceki dönemlerde Kürtler'in, bölgenin etkin devletleriyle girdiği ilişkiler bir yandan belli bir bağımlılık yaratırken, bir yandan da Kürtler'e nispi bağımsızlık ya da özerklik sağlamıştır. Bu ikili boyutlar taşıyan ilişkiler temelinde başlayan sürecin gelecekte alacağı şekil, Kürtler'in kendi aralarında kuracakları ilişki tarzı tarafından belirlenebilirdi: Kürtler ya kendi aralarında güçlü bir ittifak kurarak bağımsızlıklarını kazanacaklardı, ya da Kürtler'in arasındaki çelişkilerden de faydalanan egemen devletler , onların varolan haklarını da gaspederek kendilerini tam bir boyunduruk altına alacaklardı.

Ve maalesef çoğunlukla ikinci olasılık gerçekleşmiştir. Ama bu sonuç bir kader değildi. Kürtler dönemin kendilerine sunduğu olanakları kullanarak birinci seçeneği de gerçekleştirebilirlerdi. Bu sonucun gerçekleşmemesi onun imkansız olduğu anlamına gelmiyor.

Yine şurası da bir gerçek ki, Kürtler özellikle İdris-i Bitlisi'nin Osmanlılar'la yaptığı ittifak sonucu elde ettiği özerkliğin büyük yararlarını görmüştür. 19. Yüzyılın başlarından itibaren başgösteren Kürt direniş odakları, çoğunlukla Bitlisi'nin sağladığı sancakların merkezlerinde oluşmuştur. Bu direnişçi gelenek 20. yüzyıla da sarkmış ve olumlu etkilerini günümüze kadar ulaştırmıştır. Buna rağmen birileri kalkıp İdris-i Bitlisi'yi bir işbirlikçi-hain olarak lanse edebilmektedir.

İdris-i Bitlisi, kendi döneminde Kürtler için elde edilebilecek kazanımların azamis ini sağlayacak onlar için geleceğin bağımsız toplumuna ulaştırmaya çalışan bir yurtseverdir. Salt kendi emirliği olan Bitlis Emirliği'nin çıkarlarını değil, Kürtlerin birliğini sağlayarak onları yabancı egemenliğinden kurtarma çabalarıyla bütün halkın çıkarlarını savunmuştur.

★ ★ ★

Kürt emirlerinden İdris-i Bitlisi ile Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim arasında gerçekleştirilen antlaşmanın niteliğini gerçek boyutlarıyla kavrayabilmek için bu ittifakı, Kürtlerin geçmiş tarihsel süreç içerisinde değişik siyasi otoritelerle geliştirdiği ilişki tarzlarıyla bağlantılı bir şekilde ele almak gerek.

Tabi bu ilişkileri ele almadan önce, buna neden ihtiyaç duyulduğu noktası üzerinde durmakta yarar vardır. Çünkü olayın temelinde, küçük küçük aşiret ve beyliklere bölünmüş toplumun kendi özgücüyle ayakta duramayıp bu eksikliğini bir başka güce dayanarak giderme olgusu yatmaktadır.

Peki halkımızın tüm potansiyelini toparlayarak kendi özgücü temelinde her türlü zorluğa göğüs gerip tam bağımsızlığını sağlamasını engelleyen etkenler nelerdi acaba?

Kanımca bu etkenlerin başında tüm Kürtleri kendi çatısı altında biraraya getirecek merkezi bir siyasal otoritenin yokluğu gelmektedir. Bilindiği gibi, Kürtlerin önderliğinde M. Ö. 612'de kurulan Med İmparatorluğu M. Ö. 550'de Persler tarafından yıkılmış ve bu yıkılış tarihi aynı zamanda Kürtler için siyasal otoritesizliğin ve topraklarının değişik kavim ve devletler tarafından istila edilmesinin de başlangıcı olmuştur.

Bu yönüyle Med İmparatorluğu'nun dağılması, Kürdistan tarihinde önemli bir dönemeci temsil etmektedir. Bundan önceki süreçte Kürtler, kendi aralarındaki iç bölünmüşlük ve farklılık yaratan etkenlerin çokluğuna rağmen tüm potansiyelini merkezi-siyasal birlik potasında eriterek ortak bir hareket zemini yakalayabilmiş; merkezi siyasal

ve nesnel yaklaşmalıyız

otoritenin yıkılması sonucunda ise her şeye rağmen birlik ve bütünlüğü sağlayan harç ortadan kalkmış, böylelikle halkımız bir yandan değişik yabancı güçlerin istila amaçlı saldırılarıyla boğuşurken bir yandan da kısır iç çekişmelerle mevcut potansiyelini içten içe kemirme, eritme sürecine girmiştir.

Değişik ve güçlü devletlerin saldırıları ile iç bölünmüşlük ve kavgalar halkımızın öz dinamiklerinin alabildiğine tahrip olmasına ve bir noktadan sonra da belli oranlarda bölgedeki çeşitli siyasi otoritelere bağımlı bir duruma düşmesine yolaçmıştır. Yazının başlangıcında tespit ettiğimiz birinci olgunun temelinde yatan gerçeklik budur. Ama bu belli düzeylerdeki bağımlılık ilişkilerinin, dönem dönem yarattıkları tahribatların yanında, "ihanet ilişkisi" olmaktan çok Kürtler'in güçlü siyasi otoriteler arasındaki çelişkilerden faydalanarak kendilerine yer açmaları tarzında gerçekleşen gilişkiler olduğunu, önce de vurgulamıştık. Örneğin, Selçuklu Türkleri'nin Anadolu'ya giriş döneminde (1071) Kürtler'in onlara destek vermeleri, kendi topraklarını bir yabancı güce peşkeş çekmekten ziyade üzerlerindeki Bizans zulmünden bir nebze olsun kurtulabilme isteminden kaynaklanmıştır.

Ancak Selçukluların Anadolu'ya girişleriyle birlikte Kürtler üzerindeki zulüm ve sömürüde kısmi bir yumuşama süreci başlamış olmakla birlikte bu durum, Selçukluların "Anadolu'nun Türkleştirilmesi" siyasetiyle kesintiye uğradı. Anadolu Selçuklu İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla, Kürdistan'ın Selçuklular'ın denetimindeki önemli bir kesimi Akkoyunlular'ın denetimine geçti. Akkoyunlular Kürtler üzerinde öyle bir baskı, sömürü ve soykırım politikası izlediler ki, Kürtler Akkoyunlular'a karşı Persler'i destekleme çabası içerisine girdiler. Ne var ki bölgenin Akkoyunlular'dan Persler'e geçmesi, Kürtler açısından kayda değer bir iyileştirme sağlayamamış, sadece bir zorba yönetim yerini başka bir zorba yönetime bırakmıştır.

İşte Osmanlılar'ın Kürdistan'a yönelmeleri tam da böylesi bir döneme denk gelmiştir. Yani Pers egemenliğinin hüküm sürdüğü ve Kürtler'in ne yapıp edip bundan kurtulmak istedikleri bir dönemde Osmanlı-Kürt ittifakı gerçekleştirilmiştir. Daha önceki süreçlerde olduğu gibi Kürtler bu tür ittifaklarla bir dönem için bile olsa kendilerini koruyan bir "şemsiye" sağlamışlar veya sağlamak istemişlerdir. Dahası Kürtler'in uzun bir dönem için kendilerini toparlayıp nefes almaları ve yine çok sayıda bölgesel devletler kurmayı başarmaları da bu tür ittifaklar sayesinde olmuştur. Fakat, "ihanet" edebiyatı yapanlar çoğunlukla, sanki Kürtler'in denetiminde toprak vardı da bunu bazı kısmi çıkarlar karşılığında başka bir yabancı güce devretmişler gibi bir varsayımdan hareket etmektedirler. Tersine Kürtler esaretten kurtulup kendi toprakları üzerinde- başlangıçta özerk bir biçimde de olsa- söz sahibi olmak için ilişkiler kurma ihtiyacını hissetmişlerdir.

★ ★ ★

Günümüz koşullarında Kürtler'in Güney Kürdistan'da Saddam yönetimine karşı "çekiç güç" şemsiyesi altına sığınmaları, öz itibarıyla 1514'lerdeki Kürt beyliklerinin Pers saldırılarına karşı "Osmanlı şemsiyesi" altına sığınmaları ile bir benzerlik göstermektedir. Bugün Güneyli Kürtler'in "Batılı emperyalistler"le kurduğu ilişkileri "ihanet" olarak görenler, İdris-i Bitlisi'yi ihanetçilikle suçlayanlarla aynı mantığı taşımaktadırlar. Osmanlılar'ın sömürgeci karakteri ile batılıların emperyalist nitelikleri elbetteki bir gerçekliktir. Ama önemli olan, ilişki ve ittifakların hangi koşullarda ve hangi temellerde gerçekleştiğidir. Ve en önemlisi de bu süreçte Kürtler'in kendi aralarında kurdukları iç ilişkileridir. 1514'lerden sonra Kürtler kendi aralarında kalıcı bir ittifak kuramadıkları için, özerklikten bağımsızlık sürecine sıçramak yerine, sonradan özerk yapılarını da kaybettikleri gibi bugün de eğer Kürtler kendi aralarında kalıcı bir birlik yaratamazlarsa, "koruyucu" çekiç güç elbetteki "boyundurukçu" çekiç güce dönüşecektir. Fakat bugün Kürtler Güney'de tüm dezavantajlara rağmen fiili de olsa, bir devletleşme aşamasına girmişlerdir. Çekiç gücün gelecekte boyundurukçu bir güce dönüşebileceği gerçekliğini gözardı etmeden, bu güçten bugün için azami bir şekilde faydalanmalıdırlar. Bunun yolu da ulusal güçlerin ittifakından geçer.

★ ★ ★

Tarihte çeşitli Kürt beyliklerinin karşılıklı çıkarlar temelinde bölgedeki güçlü devletlerle kurduğu ilişkiler ile sözkonusu devletlerin, gelişip güçlenme olanağına sahip beyliklerin etkinliğini kırmak amacıyla yörelerindeki daha küçük bir aşiret veya beyliği destekleyerek, ona karşı kullanma temelinde geliştirdikleri ilişki tarzını birbirinden ayırt etmek gerek.

Kimi küçük beylikler, yörelerindeki daha güçlü bir beyliğin etrafında kenetlenip yabancı güçlere karşı ortak bir siyasi otorite kuracaklarına, yayılmacı güçlerin abartılı vaadlerine kanarak onların bölgedeki ajanlığı görevini üstlenmeyi tercih etmişlerdir. (Bazen uzun dönem devlete karşı duran kişi ve aşiretlerin de böylesi bir sürece tabi olması, yine yazının başlangıcında tespit edilen ikinci olguya tekabül etmekte, ve bu da toplumun sosyo-psikolojik ve kişilik değerlerinin belli boyutlarda da olsa tahribatını yansıtmaktadır.)

Bu beyler ve hatta çoğu kez aşiret reisleri, kendi küçük çıkarları uğruna yabancıların maşası şekline bürünüp, kendi halkına karşı kullanılan birer araç haline getirilmişlerdir.

Köklü yönetme geleneklerine sahip yayılmacı güçler, küçük beylerle aşiret reislerini parmaklarında oynatarak, Kürt toplumunun içten tahrip edilmesi sürecini alabildiğine derinleştirmişlerdir. Bu ilişkiler aracılığıyla toplumumuza ekilen bu ihanet tohumları, toplumun zaaflarından kaynaklanan kimi elverişli ortamlardan da yararlanarak serpilmiş ve uzantıları bir gelenek halinde günümüze kadar gelebilmiştir.

Hamidiye Alayları, köy koruculuğu ve yaygın muhbir ağı, toplumumuzdaki işbirlikçilik ve ihanetin şartlara göre büründüğü değişik kılıflardır. Ama koşulllara göre biçimleri ne kadar değişirse değişsin işbirlikçiliğin özü hep aynı kalmıştır: küçük çıkarlar karşılığında, halkını sömürgeciler yararına hançerlemek!

★ ★ ★

Dönem dönem karşılıklı çıkarlar temelinde içine girilen ilişkiler ile, ihanete varan dar ve bencil çıkarlar temelinde gelişen ilişkiler arasındaki farklılığı ortaya koyduk ve bu türden farklı ilişki tarzlarının aynı kefeye konulmadan farklı değerlendirmelere tabi tutulması gerektiğini vurguladık. Peki nasıl oluyor da niteliksel olarak birbirlerinden açıkça farklı olan ilişki tarzları ayrıştırılamıyor; nasıl oluyor da aynı kefeye konularak bunlara toptan ihanetçilik damgası vuruluyor?

Yukarıda da dile getirdiğimiz gibi, toplumda mevcut olan değişik boyutlu çelişkiler yumağı ,sürekli olarak iç sürtüşme ve kavgalara yolaçmış ve bu bazen toplumun diri güçlerinin birbirlerini tahrip etme noktasına getirmesine kadar uzanabilmiştir.

Toplumdaki çelişkiler yumağı, karşılıklı çıkarlar temelinde bile olsa, bazı beyliklerin yabancı güçlerle kurdukları kimi ilişkiler, diğer bazı beyliklerin çıkarlarına ters düşebilmiş ve bu yüzden toplumun büyük bir kesimine önemli yararlar sağlayan ilişkiler diğer bir kesime zarar getirebilmiştir. Bu da yanılsamalı bir durum yaratarak ihanetçilik suçlamasına yolaçmıştır. Örneğin1514'deki Çaldıran Savaşı döneminde, İdris-i Bitlisi önderliğindeki sunni Kürtler Osmanlılar'la birlikte tavır alırken, "kızılbaş" olarak bilinen Kürt alevi aşiretleri ile Doğu Kürdistan'daki aşiretler İran Şahlığı'nı desteklemişlerdi. Bu tür durumlar, bazen Kürtler'in başkaları adına birbirlerini kırmalarına da sebep olmuştur. Ne var ki, burada Kürtler güçlü devletlerle kurdukları ilişkiler nesnel olarak birbirlerine zarar vermekle birlikte; ittifak direk bu temelde gerçekleşmediği için farklı bir niteliğe bürünüyor. İhanet amacıyla kurulmayan, fakat pratikte farklı cephelerde yeralan Kürtler'in birbirlerine zarar vermelerinin önüne geçemeyen ilişkileri "objektiif işbirlikçilik" veya "objektif ajanlık" olarak değerlendirmek, kanımca kolaycı bir değerlendirme tarzı olacaktır.

İhanet ve işbirlikçilik dolaylı olarak oluşan "nesnel" bir durum değil, direk ve bilinçli olarak yapılan "öznel" bir tutumdur.

★ ★ ★

Tarihsel olaylar, nesnel gerçekliğe dayalı öznel etkinlikler sonucu oluşur. Bu yüzden tarihsel süreç içerisinde gerçekleşmiş olayları ve bunda rol oynamış kişilikleri, hem içinde yaşanılan nesnel gerçekliğe hem de öznel tutumlarına göre değerlendirmek gerekir. Bu yaklaşım, yani olgulara nesnel ve öznel bütünlüğü çerçevesindeki yaklaşım; "nesnel" yaklaşım tarzıdır. Oysa olguların öznel boyutunu gözardı edip salt nesnel yönüne ağırlık veren yaklaşım ise, tarihsel sürece idealist yaklaşımın özgün bir tarzı olan "nesnelci" yaklaşım tarzıdır.

Geçmişte yanlış bir şekilde işbirlikçi ilan edilen Mustafa Barzani, bugün (geçmişteki bütün yanlışlıklarına rağmen) bir ulusal önder ve kahraman statüsüne kavuşmuştur. Bence aynı şekilde İdris-i Bitlisi'ye vurulan ihanet damgası da silinerek, bütün eksikliklerine rağmen, ulusal tarihimizde hakettiği yere oturtulmalıdır. Bu, bizim tarihimizle "barışmamızda" önemli bir adım oluşturacağı gibi, tarihsel olaylara sağduyulu ve nesnel bir şekilde yaklaşma tarzımızı da güçlendirecektir.

PIRÎSK

M. Şilan

TIRALÎ Û BIXWERNEDÎTIN NEXWEŞIYEKE RONAKBÎRÎ YE

Em ronakbîr û kadirên Kurdan, gellek tiral û bixwernedî ne. Bi xwe, ezê di vê nivîsarê de nekevim şopa sedemên vî tiştî. Lê ez dixwazim wêneye kî bi vî çavî bikişînin û nîşani xwendevanan bikim.

Hin tişt he ne ku herkes nikare bike. Mesela, herkes nikare helbest, roman û tiştên weha binivîsîne; wêne an karîkatûr çêke. Dengê herkesî ne xweş e ku, bikaribe. Sitranan bêje. Herkes tiştên dilê wî/vê de ne, nikare binivîsîne, nikare bibe nivîskar. Lê mesele ne ev e. Meseleya me, ew kesên ku hunerek vî//wê he ye, lê, vêya bikarnîn e. Û, eve, tiraliya me, tiraliya me ronakbîrên Kurdan jî di vê nuxtê de tê rojevê. Li Kurdistana Bakur, di nav 20 milyon însanî de, bi sedan nivîskar, wêrençêkir. helbestvan, dengbêj û her weha ronakbîr he ne. Lê, bi qandî vê hêjmarê dengê wan dernayê, berhemên wan ne xuya ne wekî gellek tiştan, di vê mijarê de jî, îstikrarî û berdewamî tune ye. Kurd fêrî tiştên amade bûne, di warê afirandinê de gellek tiral in.

Îro di nava kadirên Kurdan, ku îdiaya pêşengiyê dikin, bi sedan kes bi Kurdi nikarin bi peyivin; hela tew, di xwendin û nivîsandinê le, ev hêjmar du-sê qatê vêya ye. Ji hinekan re ev barekî girane. Ma ewê çawa fêr bibin (!?) Ev, ji nuxteyekê pêv de, dibe wekî nexweşiyekê. Bifikirin gellek kadirên Kurdan he ne, Îngilizî, Fransizî, Almanî, Swedî û gellek zimanên di, yan yek bi yek, yan jî ji van bikêmasi du heban fêr dibin. Lê, tu le dinihêre ku ev kesan bi Kurdî nizanin bi-axifin; ya jî xwendin û nivîsandina bi Kurdî nizanin. Bi rastî jî, heger meriv li der û dora xwe binihêre, wê bêhêjmar kesên weha bêne dîtin. Ev yeka, li gor min divê ji aliyê gellek warên zanistî ve bê vekolîn. Ev ecêbiya Kurdan ne tiştekî normal e.

Tiralî û bixwernedîtîna Kurdan, bes ne di warê zimên de ye. Tu lê dinihêre, merivek xweş bi Kurdî dizane û çendekî zorê bide xwe wê gellek berhem û nivîsaran biafirîne; lê nake. Çi ji bê curhet bûne, çi ji tiraliyê, çi ji bixwer nedîtin ê be, tiştekî nake. Yan jî, hinek nivîskarên Kurd he ne ku tu lê dinihêre kengê dilê wî/wê bixwaze wê gavê dinivîsîne. Ji xwe re nake karekî an vatiniyeke neteweyî û civakî. Pirr caran, ev peyva tê bikaranîn; "Ma ezê çi binivîsim". Lê belê, yê vê peyvê dibêje, tu dibîne ku dema dest davêje pênûsê, li dûv kesî jî namîne. Helbete ku, di nivîsarê de, rewşa meriv ya psîkolojîkî gellek girîng e. Bandûr wê ya erênî û neyênî bi her awayî çi, dibe. Lê, pirsgirêka herî mezin ne ev e. Berî her tiştî, divê meriv dî vê zanebûnê de be u, tiştên ewê binivîsîne, ji hevalên vî, ji têkoşîna wî ji welat û gelê wî re çend giring in.

Carna tu bi hinekan re sohbet dike. Li dibîstanan wan, li cîhê karê wan, li taxên wan, li der û dora wan tiştên ew çend balkêş û girîng derbas dibin; ji meriv re bahs dikin. Lê gava ku tu jê dipirse "Başe, tu çima van tiştan ji rojname yê re naşîne?", bersîve wî/wê "weleh ez jî nizanim", an ji "ma min digot ne ew çend giringin ku ez binîvsim". Ev yeka, meriv dikare bibêje ku, bûye nexweşiyeke giştî, ya ronakbîr û xwendeyan. Bi xewernedîtin û tiralî, di her awayî de ji bêşveçûnê re astenga heri mezin e.

Meriv bixwernabîne nivîsekê binivîsîne, bixwernabîne zimanê xwe fêr bibe, bixwernabîne nûçeyekê ji rojnameyê re bişîne bixwernabîne wêneyeke ketibe serê meriv ji arşîva rojnameyê re bişîne, bixwernabîne karîkaturekî çêke, bixwernabîne zimanekî biyanî fêr bibe, bixwernabîne hema ji çend mehan carekê jî be pirtûkekê bixwîne, bi xwernabîne... welhasil, tê nuxteyekê ku ev kes an kesan bixwernabînin ku têkoşînekê jî bidin; dema tu van tiştan hemûyan dide ser hevdu, tu dibîne ku, wê civatê û ronakbîrên wê, bixwerne dîtîne ku şoreşê jî çêbikin. Ma rewşa Kurdan heta îro ne ev bû? Herkes tiştekî dispêre hinekan. Ez bibêjim bila filan kes bike; tu bibêje bila bêvankes bike; yên din dibêjin ma her tişt li ser pîşta me tenê maye?

Divê di vî warî de em xwe bihejînin. Helbete ku, tiştînî hene ku şerd û îmkanên meriv nagihêje ku pêkbîne. Lê tiştên ez behs dikim, ne ev tiştan in. Ez behsa, ew karên ku em dikarin; lê ji ber bixwernedîtin û tiraliyê em wan pêk nînin, dikim. Kadir û ronakbîrên Kurdan divê zorê bîdine xwe. Tiştinî ku ji merîv tu nirxa wê nemabe; dibe ku ji gel re gellek bi nirxbin. Divê hertim em weha bifikirin. Ronesansên gelan, ancax ronakbîrên wan xwe bihejînin dikare pêk bên.

Banga min ji hemû ronakbîr û xwendeyên Kurdan re ye. Ji bo ku, em hîna zêdetir berheman biafirînin çi ji destên me bê, bikin. Li der û dora me çi çêdibe, em binivîsin, wêneyê wan bikişînin, çêbikin, karîkaturan çêbikin, wekî nûçe em ji rojnamayan re bişînin. Di vê em di van hemû tiştan de bi cesaret bin.Em nebêjin "lê ez xeletiyekê bikim!" Ev astanga herî mezin e ku, pêşveçûna meriv qels dike. Divê meriv ji çêkirina xeletiyan metirse, tu kes di zikê diya xwe de van tiştan fêr na be. Tu çawa çawe şikil bidî hunerê xwe, wê weha here ji ber vê yekê jî, divê em hunerên xwe kor nekin. Pêşveçûyîn bi karanîn re mumkun e. Tiştên nayên bi karanîn dirizin, genî dibin.

Tiralî û bixwernedîtin nexweşiyek e. Û helbete ku gellek sedemên wan he ne. Lê dermanê wê yê herî mezin û bibandûr, gav avêtin e. Xebat e. Her tişt ji derekê destpê dike. Ji bo ev nexweşiya hîna zêdetir serê me, serê gelê me nexwe berî her tiştî em ronakbir û xwendeyên Kurd, divê ji derekê ve dest pê bikin. Xwe hinekî bilivînin, wê gavê hûnê bivînin ku dibe. Bawerî û cesareta xwe bicivînin ser hev û xwe bavêjin nav avê. Tu ne bi tenê ye. Li der û dora te gellek hevalên te he ne; nahêlin tu bifetis e. Avjenî bi xwendin û dîtinê nayê fêrkirin. Divê tu xwe bavêje nav avê. Netirs e û xwe bavêje nav birk, gol an behra Jiyana xwendin, nivîsandin û afirandinê. Û bila tu baş bizanibe ku, ne ew çend tiştekî zor e. Carek, ducar, sêcar; wê mûheqaq çêbibe

Ronesans, şoreşek e. Divê em di mejî û jiyana xwe de şoreşekê biafirînin. Û ronesansa mezin jî, kolandina tirbeya tiraliyê û bixwernodîtinê ye.

Legal Kürt partisi üzerine

Çeto Ömeri

TC, insan hakları ihlalleri ve ulusların inkarı üzerine kurulan bir parlamentoya ve anayasaya sahiptir. TC'nin cumhurbaşkanı, başbakanı, parlamentosu ve politikacıları, Genelkurmay'ın elinde birer kukla, birer piyon durumundadır . Askeri darbeler ve faşist cuntalar ülkesi olan Kemalist Türkiye Cumhuriyeti'nde, demokrasiden, insan haklarından sözetmek için TMY'den ya da TCK'nın 125. maddesinden yargılanmayı göze almak gerekir.

Türkiye'de Türk partisi, Türk derneği, Türk vakfı, sendikası kurulablir. Ama bir Kürt partisi, Kürt derneği veya herhangi bir kurum ve kuruluşu Kürt adıyla adlandırmak; "devleti bölmek", "anayasaya aykırı davranmak"," devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü"ne gölge düşürmek olur. Yalnız Kürtler'e özgü bir parti veya kuruluş olması bile şart değildir. Kürt ve Türk halklarının kardeşliği adına kurulan kuruluşlar bile, aynı cezaya çarptırılır. Bunun en somut örneği HEP, ÖZDEP, DEP ve HADEP'te görülmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Kürtler için legal alanlarda Kürt kimliğiyle, Kürt diliyle ve ağırlıklı olarak Kürt siyasetçileriyle Kürtlere özgü bir parti kurulmalıdır. Partinin ismi devlet için önemli değildir. Ama Kürtler açısından önemlidir.

Bütün bu partilerin, parti programlarında Kürt ve Türk halklarının kardeşliği, demokrasi ve insan hakları için mücadele vardır. Bütün bu partiler demokrasi adına yola çıktılar, demokrasi mücadelesi verdiler. Ve bu uğurda da ağır bedeller ödediler. 50'ye yakın üyeleri devletin karanlık güçleri tarafından katledildi, büroları bombalandı, üyeleri ve yöneticileri ağır cezalara çarptırıldı, birçokları ülkeyi terkedip Avrupa ülkelerine iltica etmek zorunda bırakıldı. Bütün bu cezaları Kürt oldukları için, demokrasi mücadelesi verdikleri için aldılar. Yani TC'nin Kürt adına, Kürt kelimesine tahammülü yoktur. Açıkça görülüyor ki, Türkiye'de Kürt adıyla ya da başka bir isim altında Kürt halkını savunamazsınız. İster kardeşlik partisi, demokrasi partisi, Türkiye partisi veya halk partisi olsun, isim devlet için önemli değildir. Kürt sorununu gündeme getirdiğiniz zaman, parti programında Kürt ve Türk halklarının demokrasi mücadelesinin savunuculuğunu yaparsanız, işte o zaman yine DGM'nin kapılarına dayanır, TMY'den payınıza düşeni alırsınız. Ya da İT'in, MİT'in, TİT'in ve devlete bağlı diğer karanlık güçlerin boy hedefi haline gelirsiniz. Demek ki, Kürt politikacıları hangi isim altında olursa olsun, Kürt sorununun çözümü için legal alanda bir parti kurma girişiminde bulunurlarsa, hemen kurulduğu günden itibaren devlet terörüne maruz kalırlar. Devletin parlamentosu ve anayasası Kürt halkının inkarı üzerine kurulmuştur. Türkiye'de hiçbir resmi kurum ve kuruluş Kürt halkının ve Kürdistan'ın varlığını kabullenmemektedir. Düzen partileri, devletin kalemşörlüğünü yapan burjuva basını, bilim adına çalışmalar yapıp da bilimle alakası olmayan, resmi ideolojiye hizmet eden "bilimadamları ve profesörler, burunlarının dibindeki Kürt sorununu görmezden gelirler. Ama bir Bosna-Hersek, bir Filistin, bir Azerbaycan, bir Kıbrıs sorunu sözkonusu olduğunda bütün bu inkarcı kurum, kuruluş ve unsurlar birer "özgürlük savaşçısı", birer "demokrasi havarisi" kesiliverirler.

Bugün Türkiye'de ve Kürdistan'da faaliyet gösterecek legal bir Kürt partisi kurulmalıdır. Bu partinin adı Kürtçe, dili Kürtçe olmalıdır. Zaten TC parlamentosu Kürt halkının ve Kürdistan'ın varlığını inkar etmektedir. Bu yüzden Kürt politikacılarının TC parlamentosuna girmelerinin pek fazla önemi yoktur. Kürt halkının inkarı üzerine kurulan işgalci bir ülkenin parlamentosunda Kürt sorununa çözüm bulunamayacağı ortaya çıkmıştır.

Burada kendi kimliğimizle politika yapmamızın önemini vurgulayan basit bir örnek vermek istiyorum. Gandi, Hindistan'da İngiliz emperyalizmine karşı mücadele verirken, halkının arasında kendi kimliğiyle mücadele vermekteydi. Mücadelesini İngiltere'de, İngiliz ve Hindistan halklarının kardeşliği adı altında legal bir İngiliz partisi ile savunsaydı, Hindistan'ın kurtuluşu için ne kadar etkili olabilirdi acaba?

Kürt politikacılarının da Kürdistan'da, Kürt halkının arasında mücadele etmeleri gerekir. TC parlamentosunda Kürtlerin siyasi mücadele verme olanakları zaten engellenmiştir. Birkaç yıl önceki olayı unutmayalım. HEP parlamenterleri Meclis'teki yemin töreninde Kürt ve Türk halklarının kardeşliğini savunacaklarını ilan ettiklerinde, "Türkiye elden gidiyor" diye bütün Türk parlamenterler birer "kudurmuş bozkurt" oluverdiler.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Kürtler için legal alanlarda Kürt kimliğiyle, Kürt diliyle ve ağırlıklı olarak Kürt siyasetçileriyle Kürtlere özgü bir parti kurulmalıdır. Partinin ismi devlet için önemli değildir. Ama Kürtler açısından önemlidir. HEP, ÖZDEP, DEP ve HADEP isimleri Kürtçe isimler değildir. Bu partinin kurucuları Türk ve Kürt halklarının kardeşliği adı altında, demokrasi ve insan hakları adı altında kendilerini kamuoyuna tanıtmalarına rağmen devlet teröründen, DGM'den kendilerini kurtaramadılar. Bu insani mücadelelerinin bedelini çok ağır ödediler. Halen birçok değerli kadroları cezaevindedir. Kurulan bu partilerin adları Kürtçe olsaydı sanki devlet terörü daha mı çok olacaktı? Şu bir gerçek ki, Türkiye'de kurulan legal Kürt partileri, ister Kürt adıyla Kürtlere özgü olsun, isterse Kürt ve Türk halklarının kardeşliği adı altında kurulsun, ödenecek bedel aynıdır. Sömürgeci egemen güçler her türlü Kürt hareketine karşı yok etme politikası yürütmektedir. Bütün bu baskıları, devlet terörünü, faili belli kontgerilla cinayetlerini görmelerine rağmen legal alanlarda Kürt halkının savunuculuğunu yapma fedakarlığı gösteren Kürt politikacıları, Kürt kimlikli bir parti kurma fedakarlığı da gösterebilirler.

Onlar bizi tanımıyorlarsa, bizler de onları tanımıyoruz. Onların meclisleri halkımızın varlığını inkar ediyorsa, anayasaları Kürt adını, varlığını yasaklıyorsa; bizler de onların anayasalarını, meclislerini tanımıyoruz. Bizler legal alanlarda Kürt politikacılarını kendi kimlikleriyle, kendi dilleriyle mücadelede görmek istiyoruz. Varsın bazı çevreler Kürt sorununu Misak-ı Milli sınırları içerisinde "şeffaf politikaları"yla çözmeye çalışsınlar; ancak kendilerini aldatırlar. Unutmayalım ki, sokakta halkı temsil edemeyenler, Mecliste de edemezler. ⇐

De Facto ve Realite

R. Murad

Her fırsatta kendilerini Türk kamuoyuna şirin göstermek için Kürtlerin "kültürel haklarından" başka bir şey istemediği ifadesini kullanan kesimler, devletin tuzağına düşme zaafiyetini gösteriyorlar.

Bugün "De Facto"ların "Realite"ye teslimiyetini ya da "de facto"ların içi boş tespitler haline getirilmesini yaşıyoruz. **Tarih ve gerçekler o kadar çarpıtılıyor ki, bu başlı başına bir tahlil ve müdahaleyi gerektiriyor.** Osmanlı İmparatorluğu'nun devlet tecrübesi ile ve dönemine göre siyasal konjonktürün sunduğu fırsatlardan yararlanan Türkiye Cumhuriyeti devleti, siyasal manipülasyon alanında oldukça ustalaşmış ve ürün alır duruma gelmiştir.

Kuzey Kürdistan'ın Türkiye'nin bir sömürgesi olduğu ve Türkiye'de 10 milyondan fazla Kürd'ün yaşadığı birer "de facto"dur. Bu gerçeklerce hemen hemen tüm tarafsız kesimler kabul edilmektedir. Fakat aynı zamanda Kürdistan coğrafyasının giderek "küçültülmesi" (dün "Doğu sorunu" iken bugün "Güneydoğu sorunu" oluvermesi) ve Kürt sorununun büyük bir bölümünün Türk illerine dağıtılmış olması bugün bize dayatılan bir realitedir.

Birçok bakımdan mevcut siyasi durum, Kürt ulusal menfaatlerinin aleyhinedir. Örneğin kurtuluş mücadelesinin en temel taşlarından ve kurulması zorunlu olan legal bir Kürt partisinin oynayacağı rol, bugünkü koşullarda çok sınırlıdır. **Çünkü bugün Kürt nüfusunun Türkiye'ye yayılmasından, Türkler arasında azınlık haline gelmesinden dolayı** ve ayrıca Kürdistan'da kalanların da büyük bir baskı ve sindirme politikasına maruz kalması nedeniyle, muhtemel bir Kürt partisinin Türkiye ve Kürdistan'da milletvekili çıkarabilmesi imkansız olmasa da çok zor gözükmektedir. Ayrıca DEP'in 1994 mahalli seçimlerinden çekilmesi, Kürdistan'da bulunan büyük bir yurtsever oy potansiyelini seçeneksiz bırakmıştı. O dönemde henüz köy yakma olayları bugünkü kadar kapsamlı bir şekilde başlamamıştı ve tüm baskı ve teröre rağmen halk direnmeye çalışıyordu. DEP'in, birçok çevreden eleştiri gören seçimlerden çekilme kararı ile, Kürdistan'daki yerel yönetim organlarını koruculara ve işbirlikçi gerici güçlere terketmesi, Türkiye'deki karanlık militarist çevrelerin siyasi-sivil kılıfa bürünerek, Kürdistan'daki faaliyetlerini yoğunlaştırmalarına sebep olmuştur. Ve dikkat edilirse Kürt köylerinin böyle kapsamlı ve sistematik bir şekilde yakılması da o dönemden sonra başlamıştır.

Türk devletinin son zamanlarda bazı Kürt aydınları ve Kürt siyasi örgütleri arasında bir "Türkiyelileştirme" operasyonu başlattığına tanık oluyoruz. Kürt ulusal uyanışını **Misak-ı Milli sınırları içerisinde** eritme isteği yeni olmamasına karşın, bu politikanın çok daha kapsamlı bir şekilde gündeme gelmesi ve bazen bunun Kürt ulusal çıkarlarını savunma iddiasında bulunanlar tarafından bilerek ya da bilmeyerek kullanılması çok düşündürücüdür. Her fırsatta kendilerini Türk kamuoyuna şirin göstermek için Kürtlerin "kültürel haklarından" başka bir şey istemediği ifadesini kullanan kesimler, devletin tuzağına düşme zaafiyetini gösteriyorlar. Bunca zamandır yaratılan "terör ortamının" bir amacı da Kürt insanının yaşamaktan başka herhangi bir talebinin olmamasını sağlamaktır. Türk devletinin askeri-sivil bütün kurumlarıyla yarattığı **fiziki ve psikolojik terör ortamı** içerisinde, herhangi bir Kürdün, bırakın, "kültürel hakları", sadece yaşamaktan başka bir talebinin olamayacağı açıktır. Eminim ki serbest bir ortamda kendi tarihini, kültürünü ve kimliğini araştırma imkanı bulan ve düşüncesini söylediğinde kafasına bir kurşun sıkılmayacağını bilen bir Kürt, kendi menfaatine hizmet eden taleplerde bulunacaktır.

Anlaşılacağı üzere, şu anda günümüz "realite"si ve "de facto"lar arasında bir savaşım vardır ve Kürt halkının geleceği hangisinin hakim olacağına bağlıdır. Çünkü Türk devleti bazı gerçekleri çarpıtarak kabul ettirmek ve Kürt sorununu da bu temellerde "çözmek" istemektedir. Kürt ulusal mücadelesinin en acil görevi günümüz "realite"sini "de facto"lar temelinde zorlamak ve "treni rayına oturtmaktır".

Esnafların tepkisi eylemli oldu

ANTEP (Medya Güneşi)- Götürü usülü çalışan küçük esnafın defetere tabi tutulması uyugulamasına tepkiler çoğalıyor.

Bakkallar ve Bayiler Odası Başkanı **Vakkas Katırlı** basına yaptığı açıklamada "Bütün kanunlar ve düzenlemeler bakkalların aleyhine, büyük marketlerin lehinedir. Durumumuz her geçen gün kötüye gidiyor. 10-20 milyon TL. sermaye ile bakkal dükkanı açan bir esnaf deftere tabi edilirse, bu esnafın sonu olur" dedi.

Valiliğin açıklamaları da, küçük esnafı ortadan kaldırıp büyük marketlerin oluşturulması gerektiği yolundaydı. Esnafın bu açıklamaya tepkisi sert oldu. 100'e yakın esnaf kepenk kapatıp davul zurna eşliğinde Cengiz Topel mahallesinden Düztepe'ye kadar yürüdü. Yürüyüş sırasında geçilen yerlerdeki esnaflarda kepenk kapatıp yürüyüşe katıldı. Yürüyüşçülerin taşıdıkları pankartlarda "Deftere tabi olmak istemiyoruz devlet bizi korumalı" şeklinde sloganlar yazılıydı.

Düztepe'de Çevik Kuvvet ve sivil polislerden oluşan bir "polis ordusu" esnafın yolunu kesti. Davulcu ve zurnacıyı gözaltına almak isteyen polise tepki gösterilmesi üzerine polis göstericilere saldırarak, yürüyüşü engelledi. Bu konuda görüşüne başvurduğumuz esnaflardan bazıları, "devlet bugün savaşa trilyonları harcıyor, bunun hesabını sormalıyız. Çünkü bunun masrafları hep bizden çıkıyor. Bugün bizlerin cebinde alınan parayla Kürt halkının tepesine bombalar yağdırılıyor. Türk-Kürt bütün çalışanlar bu savaşın bedelini ödüyoruz. Bizi deftere tabi ederek yıllık 60 milyon vergi alacaklarmış. Bu devlettir ki bizleri de işsizler ordusunu katacaklar" şeklinde konuştular.

Esnaf savaşa karşı tepkisini dile getirirken, örgütsüzlükten yakınan bazı esnaflar da "Dernek ve odalar formaliteden ibaretttir, biz kendimizi savunabilmeliyiz" dediler.

Sosyalizm ve çevre

● *Jiyan Kotan*

Özü sömürü olan ve devamını da sömürüyle sürdürebilecek olan kapitalist sistemin bugün içinde bulunduğu açmazlardan biri de "çevre" sorunudur. Her türlü sömürüyü meşru kılan bu sistemin doğayı sömürmemesi mümkün değildir. Sınırsız üretim-tüketim ilişkisinde kâr amacı temelinde kapitalistler, doğadan sürekli hammadde almışlar ve bunu kullanmışlardır. Sanayileşmenin büyümesiyle bu süreç, daha da hızlanarak ileri boyutlara vardırılmıştır.

Doğa, içindeki canlılarla bir uyum ve denge içinde bir sistem oluşturur. İnsanın daha fazla kâr için doğayı daha fazla sömürmesi sonucunda bozulan dengeler, bugün tüm insanlığı tehdit eder boyutlara varmıştır. Bugüne kadar bu sisteme karşı çıkan ve buna alternatif olarak sosyalist sistemi savunanlar ve uygulayanlar da ne yazık ki çevre konusunda etkin politikalar üretip hayata geçirememişlerdir. Doğanın düşüncesizce talan edilmesi sonucu geldiği nokta artık her düşüncenin çevre politikası üretmesi gerekliliğini zorunlu kılmaktadır. Bu gereklilikten ötürü dünyanın her yerinde çevreci hareketler oluşmuştur. Apolitik çevre hareketleri ve dışındaki hareketler sistem içi ve sistem dışı politikalar üretmekte ve hızla örgütlenmekteler. Tüm bu hareketlerin baskısı sonucu ileri kapitalist ülkeler geliştirdikleri çevre teknolojilerini uygulamaya koymuşlardır. Ancak bu ülkeler, zenginliklerini ve güçlerini, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki tüketime dayalı pazar ve hammaddeden almaktadırlar. Onlar kapitalizmin gereği sürekli tüketmek ve ilerlemek için, sürekli üretmek zorunda olduklarından, geliştirilen çevre teknolojilerinin geri bıraktırılmış ülkelerde uygulanabilirliği azdır ve lükstür. Bu ülkeler ancak ileri kapitalist ülkeler düzeyine varabilirlerse kendi teknolojilerini yaratabilir veya transfer edebilirler.

Çevre sorununun çeşitli çevre teknolojileriyle çözülebileceğini savunan hareketler, bu gerçekleri gözardı etmemek durumundadırlar. Sömürüye dayalı kapitalist sistemin bu döngüsü içerisinde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hiçbir zaman çevre teknolojilerine yaterli yatırım yapamayacaklarına göre, ileri kapitalist ülkelerde geliştirilen teknolojiler, ne doğaya ne de insanlığın tünüme hizmet edecektir. Sosyalist çevre hareketleri, kapitalist sistemin bu ve benzeri açmazlarından hareketle sosyalist bir çevre politikası üretmek durumundadırlar. Yakın geçmişe kadar bunu yapmamış olmalarından dolayı eski sosyalist ülkeler bu konuda en duyarsız ve başarısız ülkeler olmuşlardır. Bu deneyimlerden iyi dersler çıkarmak ve bunların aleyhte kullanılmasına karşı uzun vadeli etkin politikalar üretmek gereklidir.

YDH'nin 'farkı'

● *Reşit Burhan*

Türk devletinin işkencehanelerine düşenler şu gerçeği yaşamışlardır: İşkenceciler tutukludan gereken bilgiyi almak için, ona ağır bir fiziki ve psikolojik işkence uygular. Tabi çoğu zaman hemen dayak ve işkence ile sonuca ulaşılamaz, tutuklunun direnci kırılamaz. O zaman işkencecilerin arasından biri "hümanist" kesilir ve tutukluyu başka bir yolla konuşturmaya çalışır. Yani tutukluyu aldatma yolunu seçer. Bu oyunun başarı derecesi büyük oranda tutuklunan tecrübesine ve sağduyusuna bağlıdır.

Basında Cem Boyner'in partisi YDH ile ilgili haber ve yorumları okuyunca hep o işkencecilerin oyunu aklıma geliyor. Bazen acaba onu hümanist kesilen işkenceciye benzetmekle haksızlık mı ediyorum diye düşünüyorum.

Kürt halkının durumu ortadadır. Bu durumu kısaca; kan, terör, baskı, sürgün, açlık ve ölümle özetleyebiliriz. Bütün bunları Kürt halkına reva gören, doğrudan veya dolaylı, TC'nin açık ve gizli güçleridir. Kürt halkı barışa susamıştır. Bu da normaldir. İnsani bir duygu ve istemdir. Kürt halkının kendisine baskı ve şiddet uygulayan TC'nin resmi partilerinden ayrı gibi görünen partilere ve politik hareketlere ilgi duyması da normaldir. Onu kurtuluş gibi görmek ister. Bunu bilen parti ve politik hareketler, her zaman Kürtler'in bu duygusunu amaçları için sömürmüştür. İttihat ve Terakki Cemiyeti, Atatürk, 1940'larda Demokrat Parti, Ecevit'in Karaoğlanlık dönemi buna örnektir. Dikkat edilirse, en yoğun baskı ve zulümden, sistemin tıkanmasından sonra bunların çıkışı Kürt halkına "umut" olmuştur. Bunlar Kürt halkına bir şeyler vaadeder gibi görünmüşler, iktidara geldikten sonra ise, Kürtler'e baskı ve zulme devam etmişlerdir. Birbirlerinden öyle büyük farkları yoktur, hepsi de Osmanlı'nın torunlarıdır.

Cem Boyner'in YDH'sinin aynı sahnede aynı rolü, ayrı bir tarihte oynadığını düşünüyorum. Kürt halkının haklı istemleri değil oy potansiyeli YDH politikasının merkezindedir.

Boyner'e inanmak tarihten ders almamakla eş anlamdadır. Bunu söylerken Boyner; Ecevit, Türkeş, Demirel ve diğerleri ile aynıdır anlamı çıkarılmamalıdır. Fakat ileride aynı olmayacağı sonucuna da varılmamalıdır. Ama şunu belirtmeden geçemeyeceğim; YDH'nin ekonomik politikasının DYP, ANAP ve CHP'nin ekonomik politikalarından öyle büyük bir ayrımı yoktur. Ancak ekonomideki liberallik kadar siyasal liberalliğin de taraftarı gibi görünüyor. Yukarıda adlarını saydığım partiler, ekonomik liberalliğin savunucuları olmakla beraber siyasal liberalliğe karşı koyu devletçidirler. Tabi YDH'nin siyasal liberalliğini ne denli koruyacağını bilmek olanaksızdır. Türkiye'de radikal bir tarzda orduya ve MİT'e yönelmeyen bir hareketin, liberal bir siyasal program uygulayacağına inanmak için çok saf ya da cahil olmak gerekir.

YDH'nin Kürtler için, diğer partilerden farklı olarak, ufak da olsa bazı şeyleri dile getirdiğini görüyoruz. Onun samimiyetini veya samimiyetsizliğini bir yana bırakalım; subjektif niyetlerden çok gerçeklere bakmamız gerek. Bundan tam dört yıl geriye dönelim ve bakalım aynı Cem Boyner o tarihte Kürtler'e yönelik neler söylüyor: **"Kürtlerin Lazlar'dan, Boşnaklar'dan, Çerkezler'den ne farkı olduğunu anlamıyorum. Ben bu sorunun ekonomik refahın sağlanmasıyla kökünden çözüleceğine inanıyorum... Kültürel haklarının tanınmasını önemli görmüyorum... Yapılmasın anlamında değil... Doğu ve Güneydoğu'da yaşayan belli sayıda insanın kendi dilini Türkçe'ye alternatif olarak kullanmasını bir fantazi olarak görüyorum. O dil ne Türkiye'de ne de dünyada geçerli değil. Biz o bölgenin kalkınmasının Türkiye ile bütünleşmesiyle mümkün olacağına inanıyorsak; kaynaklarımızı o bölge insanlarının Türkleştirilmesine, Türklerle entegrasyonuna ayırarak bunu sağlayabiliriz"** (30 Mart 1991 Cumhuriyet gazetesi) Bilmem yoruma gerek var mı? Onu "hümanist" rolünde işkenceci olarak görmem ona bir haksızlık mı? Aynı gazetedeki aynı yazıda Kürt düşmanı olarak bilinen Coşkun Kırca şunları söylüyordu: "Ona diliyle konuşma diyemezsiniz, ama iptidai bir dili ille bu insanlara öğretmeyi Türkiye'de devlete yüklemenin bir insanlık vazifesi olduğunu sanmıyorum. Bizim vazifemiz bu insanları çağdaş medeniyete ulaştırmak. O da Kürtçe yoluyla değil, Türkçe yoluyla olabilir". Görüldüğü gibi iki görüşün arasında en ufak bir farklılık yoktur. Dünkü C. Kırca, bugünkü C. Boyner'dir. Neden olmasın? İşkenceci de vazifesini yerine getirmek için "hümanist" olmuyor mu? Boyner'in yüklendiği vazife nedir? Eğer tutuklu işkenceci "hümanist"e inansa sonu felakettir. Eğer Kürtler dünkü C. Kırca olan bugünkü C. Boyner'e inansalar ve ona umut bağlasalar yine felaket kapıda demektir. Unutmamak gerek, işkencede kendisine inanan ve kendisine güveni olan kimseler kurtulur. Kürt halkı kendisine inanmalı ve güvenmelidir. Bundan başka umut ve kurtuluş yolu yoktur.

Boyner'e inanmak tarihten ders almamakla eş anlamdadır. Bunu söylerken Boyner; Ecevit, Türkeş, Demirel ve diğerleri ile aynıdır anlamı çıkarılmamalıdır. Fakat ileride aynı olmayacağı sonucuna da varılmamalıdır. YDH'nin siyasal liberalliğini ne denli koruyacağını bilmek olanaksızdır.

Kurtejiyana Min

•*Mahmûd Lewendî*

Nivîskariya min hê ez şeş salî bûm dest pê kir. Cara pêşin min bi qelema reş li ser kaxeza sipî navê xwe nivîsî û mamoste ji min re got "aferîn!". A ji wê rojê de ye ez her dinivîsim. Ji mektûbên eşqê û yên eskeran bigrin heta bi loto û totoyan ez dinivîsim.

Di destpêkê de meraqa min pir li ser helbestan bû. Lê bavê min û diya min nedihîştin ku ez helbestan binivîsim. Her çendî xwendin û nivîsandina wan tune bû jî, lê daxwaz û meraqa wan her ew bû ku ez roman û çîrokên pir dirêj binivîsim. Hela tew pîrika min, wê jî digot "binêre lawo, gerek tu romanên welê binivîsî ku ji yên Vîktorê Hugo jî baştir bin!"

Di gelek rojname û kovaran de, li ser bergê paşî yê hin kitêban, bi navê "jiyana wî", "jiyana min" an jî "kurtejiyana min" nivîskarên me behsa jiyana xwe dikin.

Nivîskarên xelkê wexta ku behsa "kurtejiyana" xwe dikin tenê bi kurtî behsa nivîskarî û berhemên xwe dikin. Lê yên me? Yên me ji zarotiya xwe dest pê dikin, behsa bapîr û kalikê xwe, behsa rêwîtiyên xwe yên bo hin bajaran, behsa tarîxa Kurdan dikin, behsa şerê Şêx Seîd, serîhildana Dêrsimê, şêrê Îran û Iraqê, şerê Lubnanê û hîn gelek tiştên din dikin. Yanê nivîs ji kurtejiyanê derdikeve dibe tiştekî din; dibe "dirêjejiyan".

Îcar ji ber wê yekê ez fikirîm min got eger bi vî awayî be ezê jî "kurtejiyana" xwe binivîsim. Di vê "kurtejiyana" min de tu derew û mubalexeyek tuneye. Min jî bi rastî "kurtejiyana" xwe nivîsiye, lê bi awayê wan hevalan. Belê ev e kurtejiyana min:

Yekem rojnama Kurdî di 1898'an de li Qahîrê derket, 56 sal piştî derketina rojnama Kurdistan ez li hêla Qerejdaxa şewitî ya ku ji sitranan re bûye mesela herî sereke, di nav eşîra Kejan de li gundê Şêxuliya Jêrin a bi dar û ber û şîn û şênahî, di şeveke reş a zivistana tarî de, di pûk û serma û ba û bahoz û berf û baranê de, di odeyeke xaniyekî kevn-î kevnare yî nîv xerabe de, bi alîkariya hin jinepîrên gundê me yê wêran û xopan, hatime vê dunya û gerdûna qehr û hesret û elem û êş û kul û derdan.

Bi hatina min a dunyê re jinepîrekê derhalkê mizgînî gihandiye bavê min. Bavê min jî li gor 'erf û adet û toreyê Kurdan di oda tijî mêvan de rabûye ser piyan û dîsa li gor adetên Kurdên ku ji wan re kur çêdibe, pêşî destê xwe avêtiye debança xwe ya "belçîqa", jarjurek tijî bi hewa de vala kiriye, paşê jî ji bêrîka xwe li gor perê wê wextê 50 lîre derxistiye daye pîrejinê. Gundî û meriv û nas û dost û heval û hevre û hogirên bavê min yên ku li wê derê bûne kêfa gişan hatiye. Herkesî yeko yeko, hinekan jî bi hev re bavê min pîroz kirine.

Ez hê di pêçekê de bûm ji alîkî de diya min, ji alîkî de jî pîrika û carna jî kalikê min û car carna jî eger bi mîvanî bihata, xalê min guhên min ên nuh û nerm û sorik û nazik bi sitran û çîrok û lorîkên me yên folklorîkên kevn ên ku bermaye û mîrasa kultura me ya pênc hezar salî bû, tijî dikirin. Li gor diya mina renckêş û eziyetkêş û reben û dilovan; ez hê heşt mehî bûm bi ser niga ketim. Li gel şîrê diya xwe û carna jî yê mange û bizinan, ez bi lîstikên me yên folkrolîk ên zarokan û bi Mewluda me ya Kurmanckî "Hemdê bê hed bo Xudayê alemîn/ Ew Xudayê daye me dîne mubîn" mezin bûm.

Emrê min bû şeş, li Tirkiyê înqilaba eskerî çêbû. Di destpêka înqilaba eskerî de ku Cemal Gursel bû serokê Tirkiyê, min jî dest bi mektebê kir. Di mektebê de ez pir zîrek û jêhatî û lêhatî û şek û pek û çapik û zane bûm. Her çendî di wî emrî de haya min ji filozofê me yê millî Ehmedê Xanî û şaîrê me yê sofî yê klasîk Melayê Cizîrî û nivîskar û şaîrên navdar û meşhûrên biyanî yên wek Şîrazî, Xeyam, Victor Hugo, J. J. Rousseau tunebû, lê dîsa jî meraqa min her li ser edebiyat û hunera bilind bû. Çimkî min her dixwest ez li ciyên bilind rûnim. Ji ber wê yekê ez her tim diçûm ser kevir û gome û zinar û mit û lat û teht û nehîtên bilind û min ew sitranên me yên hezar salî yên ku ji kûrahiya taristana tarixa me hatibûn gehîştibûn vê rojê ku nuha ji alî hin folklorîstên me ve tên berevkirin, digot.

Pêşî hevalên min, paşê mamoste û piştî wan gundiyên me û piştre jî bavê min lê varqilî ku ez gelekî zîrek im. Ji bo xwendina min rabû mala me barkir bir Diyarbekira xopan a serberjêr a bi qele û sûr û beden a li ber çemê Dîclê, ku di wexta xwe de di bin serokatiya Şêx Seîdê Pîran de Kurdan serî hildabûn.

Min got serîhildana Şêx Seîd divê ku ez behsa kalikê xwe jî bikim.

Kalikê min di serîhildana Şêx Sê'îd de li gund bû. Her çendî ew neketibû şer, lê ez bawer im eger têkete şer, ewê biba qûmandarê Paloyê. Lê li gor gotina apê min ê Seydo, giş ji ruyê pîrika min Etê bûye ku kalikê min neketiye şer. Çunkî pîrika min a Etê pir ji kalikê min hez dikir, ji ber wê jî xwestiye berî ku here şer ji kalikê min re nanê şikeva lêxe. Rabûye hevîr kiriye, agir dadaye, sêla xwe avêtiye ser agir û nan lêxistiye. Nanê pêşî yê germ li gel rûnê nivîşkdaye ber kalikê min. Kalikê min di gepa pêşî de bi ser pîrika min de qîjiyaye û gotiye: "Nanê te bê xwê ye". Pîrika min a Etê jî gotiye: "Na !" Li servê yekê yek ji wî û yek ji wê, pêşî bi devkî, paşê bi hundukî û gurmikî û pişt re jî pihînkî li hev xistine. Kalikê min serê pîrika min şikandiye. Pîrika min bi wê xuyna serê xwe berbi mala birayên xwe revîyaye. Kalikê min jî daye dû wê. Birayên pîrika min derketine rasta gund, xwe li kalikê min rakişandine, xwestine li kalikê min xin. Lê birayên kalikê min jî xwe bi kalikê min re gihandine. Pêşî bi ço û daran, paşê piçekî ji hev dûr ketine, îcar bi keviran û di dûre jî bi tifingên "çaplî" û "almanî" repandine hev. Sê birayên pîrika min û du birayên kalikê min û çar gundiyên ku ketine navberê di vî şerî de birîndar bûne. Berbi êvarê şer rawestiyaye. Herkesî birîndarên xwe birine malê, birînên wan kewandine û pêçane Paşê nêzî nîvê şevê rîsipî û axalerên eşîrê li hev civiyane.

Dilê min liyan e, dilê min liyane
-wî ev çi bû,bibexşînin min got qey ez sitranan dibêjim -

Belê, fikirîne, ponijîne. Birine anîne, çi bikin, çi nekin, bi çî awayî herdu seriyan li hev bînin. Rîsipî û axaleran bi herdu aliyan re qise kirine. Herdu aliyan birine, anîne pîvane, wezinandine, paşê bi raya gişan çar ga û du mange û sê mî û du beran û bizin û karikek û du mirîşk û 24 hêk li kalikê min wek ceza birrîne. Kalikê min derhalkê ban bavê min kiriye. Bavê min yekser çûye cezayê kalikê min aniye daye mala bavanên pîrika min. Kalikê min jî bi çeplê pîrika min girtiye aniye malê. Wê şevê bi hev re deng nekirine. Roja din jî bi hev re deng nekirine. Ji ber wê yekê kalikê min jî ji bîra wî çûye ku biçe têkeve şerê Şex Se'îd. Hetta van salên dawîn jî kalike min her tim li berketina xwe dida diyarkirin û bi ser pîrika min de diqîjiya.

Neyse, em dîsa vegerin ser meselê, belê li Diyarbekir em li taxa mala Cemîl Paşayê bapîrê Qedrî û Ekrem Cemîl Paşa yên ku demekê li Sûriyê di 1932'an de li gel rehmetiyê Celadet û Kamûran Bedirxan kovara Hawar derdixistin, diman. Gerçî piştre kvarên Ronahî û Roja Nû jî derxistin, lê ji ber ku ez behsa "kurtejiyana" xwe dikim, ezê nuha nekevim nav wan meselan.

Belê, em li ku mabûn! Temam nuha hat bîra min; kurtejiyan.

Erê "kurtejiyan" e, lê welê xuya ye, ê min ji wek yê wan hevalan piçekî dirêj bû, Îcar di rojnamê de cih jî tuneye ku vê kurtejiyana xwe piçekî din dirêj bikim. Ji xwe ez texmîn nakim ku redaksiyon jî bihêle. Ji ber wê yekê ezê behsa hin dewreyên jiyana xwe nekim, ji xwe ne pêwîst e jî ku ez rabim bibêjim min mektebên seratayî (ilkoqil), navendî (orteoqil) û lîse û ûnîversîte li Diyarbekirê xwendine. Her weha ez ê behsa dewra DDKD'yê jî nekim ku di 1977'an de me li Diyarbekirê ava kiribû. Ji xwe di 1980'yî de bi hatina Cûntayê re ew jî hat girtin û ji ruyê vê komelê de polîsan ez girtim, li Çarşîqereqoliya Diyarbekirê bi êzingan li min xistin, parsûyên min ên aliyê rastê hê jî ji ber wan lêdanan diêşin. Min gelek îşkence dît. îşkenceya ku min dît bila qet neyê -pardon bila were- serê dijminê min. Eger hûn ji min bawer nakin, herin ji wê xanima ku li Xaça Sor kar dike bipirsin, ew bi êşa min dizane. Neyse, qet mepirsin yan na ezê jî bi navê "di îşkencê de nîv seet" kitêbekê binivîsim.

Nivîskariya min hê ez şeş salî bûm dest pê kir. Cara pêşin min bi qelema reş li ser kaxeza sipî navê xwe nivîsî û mamoste ji min re got "aferîn!". A ji wê rojê de ye ez her dinivîsim. Ji mektûbên eşqê û yên eskeran bigrin heta bi loto û totoyan ez dinivîsim.

Di destpêkê de meraqa min pir li ser helbestan bû. Lê bavê min û diya min nedihîştin ku ez helbestan binivîsim. Her çendî xwendin û nivîsandina wan tune bû jî, lê daxwaz û meraqa wan her ew bû ku ez roman û çîrokên pir dirêj binivîsim. Hela tew pîrika min, wê jî digot "binêre lawo, gerek tu romanên welê binivîsî ku ji yên Vîktorê Hugo jî baştir bin!"

Dîsa jî her wexta ku min fersend didît, min bi dizî helbest jî dinivîsand. Lê min ji tirsa dê û bavê xwe û bi taybeti ya pîrika xwe, helbestên xwe dikir ber doxîna xwe, di piziya derpiyê xwe de vedişartin. Rojekê dîsa min û zarokên kuçê me ji xwe re li derve dilîst, helbestên min jî di ber doxîna mi a lastîkî de bûn. Û çima lastika doxîna min neqetiya! Wele ji fediya ez reviyam malê, min şalê xwe guhert. Paşê lê varqilîm ku ew helbestên min ên ku di piziya doxîna min de bûn hemû ketine. Hema yekser ez reviyam derve ciyê lîstikê, ez li helbestên xwe geriyam. Lê çi heyf ku bayê lêxistibû, hemû bi hewa de firyabûn, çûbûn. Ji wê rojê de ye ew helbestên min ên ber doxînê ji min re bûne kul û derd, nayên bîra min ji ku çawa bûn, belki min bikarîba ji nû ve binîvîsanda. Hema sernavên wan jî heba bes bû. Ger ew helbestên min ên ku ji piziya doxîna min ketin û wenda bûn, nuha hebana ez bawer im, di edebiyata Kurdî de rewşa helbestan wê nuha ne wele qels ba.

Di 1976'an de çar kitêbên min ji cildçî derketin. Ya pêşî li ser Fîzyolojiyê bû, yên din ji li ser Botanîk, Biyokîmya û Mîkrobiyolojiyê bûn. Çîroka van kitêban jî weha ye: Me hê nuh dest bi van dersan kiribû, kitêbên çapkirî tunebûn. Mamostên me wek teksîr nivîsên van dersan li me belav kirin, me jî dibir ser cildçî nem cild dikir û hem jî navê xwe bi herfên zêrîn an jî zîvîn li ser wan dida nivîsandin. Belê bi vî awayî gelek kitêbên min derketin, lê nuha navên wan nayên bîra min. Berhemên min ên çapnebûyî gelek in. Ji ferhengên Kurdî bigrin heta bi astrolojî û folklorolojiyê, ji 200'î zêdetîr kitêbên min ên ji çapê re amadebûyî hene. Eger ez nav û sernavên wan rêz kim mumkun e deh rûpelên Armancê bigrin. Ji ber wê ez hewce nabînim binivîsim, lê eger rojekê fersendek din a weha têkeve destê min ez ê qala wan jî bikim.

Belê, piştî 1980'yî cûnta askerî hat ser hukum, ez jî wek gelek Kurdên din jî mecbûrî ji welat derketim hatîm Sûriyê. Wexta ku ez li Sûriyê bûm şerê Îsraîl û Ereban her berdewam bû. Paşê çûm Lûbnanê, li wir jî her şer bû. Ji xwe her wê salê bû ku Îngîlîzan avêtibûn ser giravên Falklandê. Di vê navberê de min her dixwend û dinivîsand. Çunkî min hê ji biçûktî de kiribû heşê xwe ku ezê bibim niviskar an jî romannivîs.

Ez demekî li wan deran mam, di vê mayîna xwe de ji alî edebî, kulturî, civakî, tarîxî, siyasî û folklorî ve ez gelekî pêşde çûm û pir jî pîjiyam, heta ez welê pijiyam ku êdî çermî laşê min dihat xwarê. Lê êvarî berî razanê min mast di laşê xwe dida piçekî êşa wê disekinî.

Carna jî dibû vizîna çend gulle û mermiyên Îsraîlî û Ereban ku di ber guhên me re dipekiyan. Lê dîsa jî hewayek edebî û entellektûelî hebû. Mesela, carê tê bîra min, me şorba nîska vedixwar û her weha me munaqeşeyek ji li ser edebiyata pir bilind û Kurdî û biyanî dikir. Em welê bi munaqeşeyê de ketibûn ku haya me ji kevirên nav şorbê tunebû ku me ew jî pê re dixwarin. Ji xwe ji ber wê şorbê nîska ye ku nuha du diranên min ên qîl şikiyane. Gerçî ji bo çêkirina wan min muracaatî Xaça Sor a Swêdê kiriye. Îcar eger bikaribim bidim îspat kirin ku diranên min ji ber bîr û baweriyên min ên siyasî hatine şikandin, ewê alîkariya min bikin.

Ez dibêjim qey ez piçekî ji meselê bi dûr dikevim. Lê na, na...! Qet xwe aciz mekin, ez ê ji vê û pê de pir kurt bibêjim. Belê, paşê hatim Swêdê. Piştre çûm Parîsê, di dû re dîsa vegeryam Swêdê. Nuha li Stokholmê dimînîm. Di redaksiyona Armancê de kar dikim.

Ji xwe ez dibêjim hewce nake ku ez rabim bibêjim ku ez bi Kurdî (Kurmancî, Dimilî, Soranî), Tirkî, Swêdî, Fransî zanim. Gerçî wextekê ez çûbûm kursa Erebî û Farisî û Îngîlîzî jî lê emê wan hesab nekin. Demekê jî hin hevalên min ên Îspanyol û Rûs hebûn, wexta wan bi zimanên xwe qise dikirin min jî guhdariya wan dikir, yanê guhê min ji wan zimanan re ji ne xerîb e. Lê ez dibêjim emê wan ji nehesîbînin. Nuha hûnê bibêjin qey ez peznê xwe didim, ma ji xwe gundiyên me hemû min nas dikin, ne hewce ye ku ez behs bikim.

Gelo nizanim pêwîst e ku ez behsa endametiya xwe ya PEN'ê û Yekîtiya Nîvîskaran bikim? Ez dibêjim na! Eyb e! Yan na ez jî dikarim wek hinekan bibêjim ku ez endamê Amnesty, Federasyon, Komela Spanga, Xaça Sor, Komela Kirêçiyan, Komela Mamostan, Komela Belediya taxa me û hîn gelekên din im.

Belê, ez zanim pir kurt bû, lê ev bûn çend rêz ji "kurtejiyana" min.

DÜNYA TURU

İskoçya

İskoçya'da yapılan yerel seçimlerde Muhafazakar Parti tarihinin en büyük yenilgisini aldı. Tüm basın organları "İskoçlar'ın kendi göbeklerini kesmeye başladıklarının en iyi kanıtı bu" diye yorum yaptılar. Seçimlerde en yüksek oyu İşçi Partisi alarak diğer partilere büyük fark yaptı. İskoçya Ulusal Partisi, İşçi Partisi'nden sonra ikinci parti oldu. Bilindiği gibi, İşçi Partisi iktidara geldiğinde İskoçya için anayasal değişikliği gündemleştireceğini ve ilk bir yıl içerisinde İskoçya için ayrı bir parlamento oluşturacağı vaadinde bulunmuştu.

Burundi-Ruanda

Ruanda'daki Tutsi ve Hutular'ın 1 milyon kişinin ölümüne yolaçan kitlesel katliamlarının üzerinden 1 yıl geçmesine rağmen, Burundi'de Tutsiler'le Hutular'ın çatışma olasalığı, uluslararası kamuoyunu endişelendirmeye başladı.

Son iki hafta içerisinde Burundi'de 400'ün üzerinde insanın karşılıklı saldırılarda ölmesi sonucu, BM bölge ülkelerine ortak güvenlik sistemi kurmaları doğrultusunda karar almaları önerisinde bulundu. Gözlemciler, çoğunluktaki Hutular'a karşı Tutsiler'in silahlandığını, dolayısıyla da bir denge sağlandığını, bu dengenin geniş boyutlu çatışmaları engellediğini belirtiyorlar. Bilindiği gibi, 1993 yılında Burundi'de ilk olarak bir Hutu'nun devlet başkanlığına seçilmesinden sonra gerginlik artmış ve Tutsiler seçilen devlet başkanını bir suikast sonucu öldürmüşlerdi.

Guatemala

Diktatör Somaza döneminin Nikaragua'sında ve geçen yıl El-Salvador'da CIA faaliyetlerinin tespit edilmesinden sonra, Guatemala'da da CIA'nın yüzlerce suikast ve işkence olayına karıştığı tespit edildi. ABD'li bir avukatın kocası olan muhalif Guatemalalı politik liderin öldürülmesinin araştırılması sonucu ortaya çıkan CIA bağlantısı, aynı zamanda ülkede öldürülen ve kaybedilen onlarca ABD'li insan hakları savunucusunun, insan hakları ile ilgili vakıflarda çalışan ABD'li gönüllülerin de CIA-Guatemala polisi işbirliği ile öldürüldüğü ortaya çıktı. Konunun yoğun bir biçimde tartışılması üzerine ABD Devlet Başkanı Bill Clinton, Guatemala'da çalışan CIA görevlilerine aktarılan ekonomik desteğin kesilmesi kararını aldı.

Öte yandan Guatemala'da bazı üst düzey politikacıların, gizli servis elamanlarının ve polis şeflerinin CIA tarafından düzenli aylığa bağlandığı da tespit edildi. Muhalif örgüt yöneticilerini, solcu kadroları suikastlerle ya da işkencehanelerde öldürmekle suçlanan CIA ajanlarının, Guatemala'da lüks otellerde, özel korumalı evlerde kaldıkları ve refah içinde yaşadıkları belirlendi.

İran

Son iki yıldır İran'da, enflasyonun ve kötü ekonomik politikaların ezdiği kitlelerin artık patlama noktasına geldiği belirtiliyor. Kafkasya'daki müslüman ülkelerde etkinliğini arttırmak için büyük ekonomik destekleme politikaları yürüten İran yönetimi, açığını ülkedeki temel ihtiyaç maddelerine zam yapmakla kapatmaya çalışıyor. Son olarak, ulaşım ve petrole yüzde 150 oranında zam yapılması üzerine, **Akbar Abed**'de yapılan gösterilere katılan binlerce insanın üzerine devrim muhafızları tarafından ateş açıldığı, en azından 10 kişinin öldüğü belirtiliyor.

İrlanda

İngiltere Terörle Mücadele Masası'na yakın kaynaklar, İRA'nın aktif hücrelerinin silahsızlandırıldığını ve silahların merkezde toplandığını iddia etti. Ancak kimi hücrelerin tabanca gibi hafif, taşınabilir olanları taşıdıklarını, buna da ancak saldırı durumunda, savunma amacıyla kullanılması koşulu getirildiği açıklanıyor. Daha önce hafif silahların para kaynakları için küçük çaplı soygunlarda ve protestan saldırılara karşı kullanma kararı alındığını ancak geçen yıl, bir postane soygununda postane çalışanının öldürülmesi soygun kararlarının da uygulanmaması kararının alınmasına yolaçmıştı.

KÜRT SORUNU bombalarla çözülemez

• *Seyda Alpşen*

Uluslararası güçlerin nasıl bir mevzilenmede denge tutturacağı önemli olsa da; 1- bölgede Kürtler açısından zincir kopmuştur. Artık Kürtler'in bölgesel ve uluslararası koşullar açısından eski statükoda tutulmaları mümkün değildir. 2- TC son işgal girişimiyle sorunu daha da uluslararasılaştırmış, fiili olarak sınırları ortadan kaldırmıştır. 3- ABD ve Batılı müttefikleri, TC'nin "reformlarla" ayakta kalabileceğini düşünüyorlar. 4- TC'nin işgali, bölgede ileriye yönelik politikalarda askeri güç kullanımını meşrulaştırmış; İran, Suriye, Rusya, Irak ve Kafkas ülkeleri için örnek oluşturmuştur.

Son bir yıldır Batı'da; kamu iletişim araçlarında, devletler düzeyinde, demokratik kamuoyunda yürütülen canlı bir tartışma izlenmektedir.

SSCB ve sosyalist ülkelerdeki dağılmayla birlikte başlayan ve Körfez Krizi'yle derinleşen "istikrarsızlığın" "yeni dünya düzeni" formülasyonuyla tılsımlı bir "joker"le aşılacağı düşünülüyordu. Fakat beklenen olmadı. Eski SSCB içerisindeki cumhuriyetlerin tek tek bağımsızlık ilan etmeleri; ardından Litvanya, Letonya, Estonya sorunu; Çekler'le, Slovaklar'ın ayrılması, Yugoslavya'da parçalanma; Saddam'ın Kuveyt'e girmesi, Kürt Federe devleti vs. bölgede statükonun kiremitlerini kimi yerde yerinden oynattı, kimi yerde parçaladı.

Rusya'nın ekonomik olarak krizde olması, Balkan ve Doğu Avrupa ülkelerinin iç sorunlarıyla cebelleşmeleri, önceleri Batı ve ABD için zafer sarhoşluğuyla izleniyordu. Öyle ya, tüm bunlar balta girmemiş ormanlar misali, sermaye girmemiş bakir pazarlardı.

Batı Avrupa ülkeleri bunları izlerken Almanya'nın birleşmesi İngiltere'nin hoşuna gitmedi. Bir ara Almanların II. Dünya Savaşı'nı başlatanlar olduğu bile tartışıldı. Tartışmalar sürerken, Almanya Yugoslavya'da Hırvatlara açık destek vererek, "gücünü" de gösterdi. Bosna-Hersek tam bir politik uyuşmazlık merkezi oldu. ABD ve İngiltere daha yakın, Fransa-Almanya onlara daha uzak politikalar ürettiler. Bu politika farklılıkları, Batı'yla entegrasyon çabasındaki Doğu Avrupa ülkelerinin NATO'ya ve AB'ye girme talepleri NATO'yu tartışmaların odak noktası yaptı. NATO'nun yeni dönemdeki rolü ne olmalıydı? Ona varlık koşulu olabilecek bir düşman gerekiyordu. NATO yeni düşmanı keşfetmekte gecikmedi: Radikal İslamcılar.

Yeni düşmanın keşfi NATO'ya gereklilik kazandırmanın adı oluyordu. Bu yeni görev bir anlamda NATO içerisindeki uyuşmazlıkların ertelenmesi talebini de içeriyordu. Ancak NATO içerisindeki sorunların desteklenebilir yanı da yoktu.

Batı'da tüm bu tartışmalar sürerken, Rusya, Balkanlar'da "ben de varım" mesajıyla açık tavır oluşturmaya başladı. Önce Sırp-Rus ve Yunan-Ortodoks kuşağını oluşturmaya doğru adım attı. Ardından eski SSCB cumhuriyetlerini, Bağımsız Devletler Topluluğu'nu oluşturarak etkisi altına aldı. Cumhuriyetlere dağılmış Ruslar, farklı cumhuriyetlerdeki Rus askeri gücü, 70 yıllık karşılıklı ekonomik ilişkilerin dağılma sürecinin sonrasına yansıyan bağımlılık ilişkileri, Ruslar'ın en önemli tehdit unsurları oldu. Rusya önce, birer ikişer karşılıklı ekonomik ilişki (serbest gümrük), sınır koruma anlaşmaları ile adımlarını sürdürdü. Çeçenistan'ı ezdi. Ermenistan sınırına kendi askerlerini dikti. Bütün bunlar Kafkaslar, Balkanlar, Ortadoğu ve İçasya'yı kapsayan coğrafyada Rusya faktörü düşünülmeden adım atılamayacağını gösterdi.

Tüm bu gelişmelere ABD ve Batı ses çıkarmadı, çünkü; 1) Yeltsin'den daha iyi alternatif yoktu. 2) Bu ülkeler artık kapitalist bir yol tutturmaya çalışıyorlardı. Uzun süre kendi pazarları durumunda olacaklardı. 3) Pazar için istikrar gerekirdi.

Rusya; Batı ve ABD'nin kısmi tepkilerini değerlendirince Ortadoğu'da, İran'la ve Saddam'lı Irak'la ilişkilerini geliştirmeye başladı.

Türkiye'nin ise tüm bu gelişmeler karşısında "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne" hayali suya düştü. Türkiye, tarihsel Osmanlıcılık geleneğinin, işgalci yayılmacılığın, uluslararası koşullar açısından uygun olmadığını kavramaya başladı. Mevcut koşullar, Rusya'nın yeniden etkin güç olmaya başlaması, içeride Kürt ve İslamcı hareketin gelişmesi, Güney'inde "de facto" devletin oluşması, bölünme fobisinin de depreşmesine yolaçtı. Rusya'nın gelişmesini ve İslamcı hareketin güçlenmesini Batı ve ABD'ye anlatabilirse belki Kerkük ve Musul'a kadar uzanabilirdi. En azından; 1-Uluslararası tansiyonu ölçerdi, 2- Kerkük- Musul olmazsa, Kürtleri Saddam'la anlaşmaya zorlar "de facto" gelişimi ortadan kaldırırdı, 3- Zaho'dan Doğu'ya doğru uzanan hatta "tampon bölge" adı altında tutunup bölgesel güç olduğunu gösterebilir, 4- Saddam'a ambargonun kalkması karşılığında, petrol üzerinde denetimini arttırır ve sınırlar sorununu çözebilirdi, 5- Hiç birisi olmazsa, soğuk savaş dengelerinde, eski statüko koşullarında, Batı ve ABD'nin müttefiki NATO'nin ileri karakolu olmayı da sağlayabilirdi.

Sorun burada ortaya çıkıyor diyebiliriz. Bölgede soğuk savaş koşullarındaki yapılanmaya doğru bir eğilim oluşabilir mi? Sarsılan dengeler yeniden istenilen yere oturtulabilir mi?

Uluslararası güçlerin nasıl bir mevzilenmede denge tutturacağı önemli olsa da; 1- bölgede Kürtler açısından zincir kopmuştur. Artık Kürtler'in bölgesel ve uluslararası koşullar açısından eski statükoda tutulmaları mümkün değildir. 2- TC son işgal girişimiyle sorunu daha da uluslararasılaştırmış, fiili olarak sınırları ortadan kaldırmıştır. 3- ABD ve Batılı müttefikleri, TC'nin "reformlarla" ayakta kalabileceğini düşünüyorlar. 4- TC'nin işgali, bölgede ileriye yönelik politikalarda askeri güç kullanımını meşrulaştırmış; İran, Suriye, Rusya, Irak ve Kafkas ülkeleri için örnek oluşturmuştur.

Tüm bunlarla birlikte NATO'nun İslam tehdidi tespiti Türiye'de bir avantaj yaratmıştır. Fakat aynı zamanda Batılı ülkelerin yoğunlaştırdıkları "ılımlı İslam" politikası da gündemdedir. Batı ve ABD bu anlamda, Türkiye'de Refah Partisi'ni böyle bir çizgiye çekmeye başlamıştır. Bundan dolayıdır ki, "reformlarını" gerçekleştirmiş TC'nin, bir taraftan Avrupa Gümrük Birliği üyesi, diğer taraftan Kafkaslar'a oynayan ve Ortadoğu'da ise atlama tahtası olma özelliğini taşıyacağını düşünüyor olmalılar. Batı'nın kartını gören Rus Dışişleri Bakanı bundan dolayıdır ki, "Kürt sorununu kaşırız" diyor. Ve **İndependent** gazetesi de, tüm bunlardan dolayıdır ki, **"Kürt sorunu bombalarla çözülemez"** başlığını atıyor.

PROBLEMÊN ZIMANZANIYA KURDÎ

●Zera Elî Yûsûpova

Pirzaraviya zimanê kurdî, ku sebebê wî bi sîasî perçebûna Kurdistanêye, di hêla xweda tesîrê li ser pêşdaçûyîna fonksîonên zimanê kurdiye civakî û berî her tiştî tesîrê li ser damezirandina zimanê kurdiyî lîtêratûriyî yekgirtî dike.

Paşerojêda wê çi bê serê zimanê kurdiyî lîtêratûrî, dijware bêjin. Bi baweriya min, herdu cûrên lîtêratûrî jî (kurmancî û soranî) wê bimînin, ji ber ku bona sazkirina zimanê kurdiyî lîtêratûriyî yekgirtî, vê demê şertên real tunene-dewleta meye yekîtî tune. Bi kurtî vî awahîne rêyên pêşdaçûyîna zimanê kurdiyî lîtêratûrî û lîtêratûra kurdî, yên ku xwediyê tradîsîonên pir sedsalanin.

Pêşketina her çandeke netewî (bi her awahîda) pir bi qewlên civakî-dîrokî û sîasîva girêdayiye, nava kîjanêda xwedî-xudanên filan an bêvan çandeyî pêşda tên û heyetiya xwe didomînin. Û eger di alîkîda ew şert alî pêşdaçûyîn û dewlemendkirina wê çandeyê dike, lê aliyê mayînda jî ew şert ser riya pêşketina wêye tebiyî dibine hasêgeh û senger. Eva dawî bi temamî derheqa êtnosa kurdada jî raste, ya ku eva gelek salin şerê herroje ya xwînrêtinê dike ji bo parastina erf-edet, zimanê dayka xwe û timtêla gelî, wî her tiştî, ku bi tevayî jêra tê gotin jiyana ruhanî. Îro ji hemûyan bêtir problêmên zimên girîngin, ser ronahîkirina kîjana ez, wek zaneya zimên û bi zimanê kurdîva lêgerîna dikim, ezê ji wera zelal bikim.

Bêliye, ku zimanê kurdî, wek zimanekî serbixwe dikeve nava koma îranî ya mala zimanên hindawropî û eva yeka zûda bi zanyarî hatiye îsbatkirinê. Lê dîsa jî komên wan welataye şovenîst, yên ku Kurdistan nava xweda pare vekirine, heta niha jî diqedînin xwexwetiya zimanê kurdî û herwaha xwexwetiya êtnîkiyê înkar bikin. Vê yekêra girêdayî pirsa teşkîla zaravên zimanê kurdî, ku bivê-navê bi pirsa êtnogênêza (xulîqandina) kurda, tevavetiya wane êtnîkiyê û cîwarbûna wane têrîtorîalva (sînorê zimên) girêdayiye ne tenê kemala zanyarî, lê her usa jî ya sîasî distîne. Lema jî pirsdanîneke kurdzaniya serdema nuh ya sereke-ew paşeroijêda bi her alî lêkolîna zaravên kurdiye, yên ku bingehê yekîtiya zimanê kurdiye.

Gerekê bê gotinê, ku kurdzanî, çawa ya welatên dereke, herwaha ya Sovîêtistana berê, di dereca zaravzaniya kurdîda gihîştiye destanînên berbiçav. Hetanî roja îro hemû zaravên zimanê kurdî yên mezin hatine lênihêrandinê. Û berî gişkî zaravê kurmancî. Bi wî zaravî li ser axa KurdistanaTurkîayê, Kurdistana Iraqê (navça Behdînan) û Sûriyê dipeyivin. Kurdên Sovîêtîstana berê jî kurmancî dipeyivin. Ji zaravên kurdiya xwerû bi monografî ev zarav hene: soranî, suleymanî (Kurdistana Iraqê), û mukrî, goranî,hewremanî (Kurdistana Îranê). Di nava lêkolînên zaravên kurdîda xwesma kurdzanên Lênîngradê (Saîntpeterburg) gihîştine destanînên mezin,yên ku tradîsîonên orîêntalîstîka Rûsîayêye here baş pêşda dibin

Niha di koma kurdzaniyêda ya Înstîtûta Rohilatzaniyêye para Pêtêrbûrgêye Akadêmîa Rûsîayê ye zanyarîda xebateke bêhempa tê kirinê di hêla lêkolîna zaravê zaza û wan zaravên kurdîye wa gotî başûr-roavayê, yên ku kêm hatine lênihêrandine. Ew zarav evin: kêrmanşahî, sennayî, korunî û yên mayîn. Hatiye biryarkirinê paşdemêda zimanê çend sertacên lîtêratûra kurdiye klasîk û lêgerînên himberîhevkirinê- zaravzaniyê lê bikolin. Lê ji bo pêkanîna vî karî kadro pêwîstin. Û eva problêmeke bingehîn ya kurdzaniya nûdemêye.

Pirzaraviya zimanê kurdî, ku sebebê wî bi sîasî perçebûna Kurdistanêye, di hêla xweda tesîrê li ser pêşdaçûyîna fonksîonên zimanê kurdiye civakî û berî her tiştî tesîrê li ser damezirandina zimanê kurdiyî lîtêratûriyî yekgirtî dike.

Lîtêratûra kurdî, ku him demên gulvedanê û him jî yên şûndamayînê buhurandiye, berê jî, niha jî bi çend zaravên kurdîva pêşda diçe, lê tenê sê awayên wê xwediyê statûsa zimanê kurdiyî lîtêratûrî bûne: 1. kurmancî (ser bingeha devoka Botanê-"botanî"); 2.goranî (ser bingeha zaravê hewremanî);3. soranî (ser bingeha zaravê Suleymaniyê). Û eva tiştekî text-bext nîne. Bêliye, ku nava temamiya dîroka xweda kurd, ku bêy dewleta yekgirtî bûne, çend mentîqada gihîştine serbestiya rasteqîn. Awa, jî destpêka sedsala XIV mîrtiyên kurdaye serbixwe pêşda tên Erdelanê, Botanê, Hakkariyê, Soranê, Babanê û yên mayîn, yên ku nava pêşketina çanda kurdîda bi tevayî roleke mezin lîstin. Van mîrtiyada poêzîa gulveda, navendên lîtêratûrî hatine damezirandinê, ya ku bû sebeb, ku cûrê zimanê kurdiyî lîtêratûriyî lokal pêşda hat. Vê yekêra tevayî zimanê dewletê (resmî) û zimanê hevdura peyvandinê zimanê gelê hukumdar bû. Awa, ji sedsala XV hetanî sedsala XVII Kurdistana Bakûrda li mîrtiya Botanê lîtêratûra (xwesma poêzîa) pir gulveda. Lema jî devoka "botanî" bû zimanê lîtêratûrî, bi kîjanê poêzîa pirsedsala qal bû û xelqên bi zaravên cihê-cihê (wek Hakkarî,Şemdînanî, Bayezîdî û yên mayîn) lîtêratûra xwe bi wî zaravî pêşva birin. Xwunedan û zaneyên poêzîa kurdaye usaye mezin bi zaravê "botanî" dinivîsandin, wek Meleyê Cizîrî (Botan), Feqiyê Teyra (Hakkarî), Bekir beg (Behdînan), Ahmedê Xanî (Bayezîdî) û yên mayîn.

Hema wan dema zaravê kurdiya xwerû ya goranî dibe zimanê lîtêratûrî li Kurdistana Rohilatê. Bi zaravê goranî, ku hesab dibe zimanê torînên mîrtiya Erdelanêye bi nav û deng, poêzîa êpîkiyê û lîrîkiyêye dewlemend hatiye sazkirinê, lîtêratûra dîndariyê (olperestiyê) ya dewlemend hatiye parastinê. Bi undakirina serbestiya Erdelanê, ku ji sedsala XII hetanî nîveka sedsala XIX ye pêşin berdewam kir, lîtêratûra bi zaravê goranî destpê kir xeyirî, lê bi hêzbûna mirtiya Baban re lîtêratûra bi zaravê suleymanî (soranî) dewsa wê girt.

Etepa serdema nuhda cûrên zimanê kurdiyî lîtêratûrî, ku bi xurtî pêşda diçin, ew zaravên kurmancî û soranî ne. Hemû zaravên kurdiyî mayîn dora van herdu zaravên zimanê kurdiye kurmanciya jorû û kurmanciya xwerû dicivin. Bingeha zimanê lîtêratûrî ya kurdên Sovîêtistana berê kurmanciya kurdên Ermenîstanê bû. Biryara usa hela sala 1934-a li kongrêya Yêrêvanêda hate qebûlkirinê, li ku problema sazkirina zimanê kurdiyî lîtêratûrî û lîtêratûra kurdî dihate enenekirinê. Em bêjin, ku ew problem dihate danînê di plana tevgirêdana ziman û lîtêratûra kurdên Sovîêtistanê tevî ziman û lîtêratûra kurdên welatên dereke. Wê demê nonerên ronakbirên kurdên Sovîêtistanê tevî sazkirin û damezirandina normayên zimanê lîtêratûrî bûn. Û wek bingeh wê demê zimanê kurdên Ermenîstanê hate hilbijartinê, ji ber ku ew diha pir nêzîkî zimanê lîtêratûra klasîk bû û bi wî zimanî zargotina (folklora) dewlemend hatibû parastinê. Paşdemêda, wek bêliye, bi wî zimanî gelek lîtêratûra badewetiyê, zanyarî û dersdayînê hate weşandinê. Niha dimîne tenê wan tradîsîona pêşda bibin û biparêzin, yên ku rûyê derbaskirina wa gotî Perestroykayêda pir hatine teribandinê.

Paşerojêda wê çi bê serê zimanê kurdiyî lîtêratûrî, dijware bêjin. Bi baweriya min, herdu cûrên lîtêratûrî jî (kurmancî û soranî) wê bimînin, ji ber ku bona sazkirina zimanê kurdiyî lîtêratûriyî yekgirtî, vê demê şertên real tunene-dewleta meye yekîtî tune. Bi kurtî vî awahîne rêyên pêşdaçûyîna zimanê kurdiyî lîtêratûrî û lîtêratûra kurdî, yên ku xwediyê tradîsîonên pir sedsalanin.

Nivîsandina kurdî hîmlî bi du sîstêmên grafîkiyêne: bi tîpên erebî û latînî. Sovîêtistana berêda ji sala 1945-a ji bo kurda alfavîta bi tîpên rûsî hate xebitandinê. Ronakbîrên kurda pirsa xweye yekemîn wê yekêda dibînin, ku tîpên latînî bi kar bînin, ya ku hêla Turkîa Kemaliyêda dihate xebitandinê. Lîtêratûra, ku bi wan tîpa tê çapkirinê, him li Turkîayê û Sûrîayê tê belavkirinê. Kurdên Savîêtistanê heta sala 1945-a tîpên latînî bi kar dianîn û peyra jî derbazî kîrîlî bûn.

Pirsa mayîn, ku belkî ya here serekê be jî, ew pirsa fêrkirina zimanê kurdiye. Ber çavaye, ku hînkirina bi zimanê dê şertê sereke û bingehîne bona parastin û pêşdabirina erf-edetên miletiyê. Vê hêlêda rewşa kurdên Hevalbendiya Dewletên Serbest (Sovîêta berê) pir xirabe, ji ber ku, eger kurdên derva bi piranî ser hev dijîn û dor-berê wan bi kurdî dipeyivin, lê vira firsenda kurdaye vî awahî tuneye. Lê gerekê bê gotinê, ku dema Sovîêtêda firsend û qewlên gelekî baş hatibûne sazkirinê bona pêşdaçûyîna çanda kurda. Xwesma li Ermenîstanê, li ku xwendegeha dersdaramadekirinê hebû, rojname der diçû, pirtûk dihatine weşandinê. Hema wan dema Navendên kurdzaniyê hatine damezirandinê, yên ku bi lêkolîna ziman, dîrok, lîtêratûra û êtnografîa (miletz anî), berevkirina folklorêva mijûl dibûn. Li Lênîngradê cara yekemîn li cîhanê bi serokatiya akadêmîk I.A.Orbêlî sala 1959-a bingeha kabînêta Kurdî hate danînê, ya ku hetanî niha jî bi komplêksî lêgerîna kurdava gîro dibe û tradîsîonên orîêntalîstîka Sovîêtistanêye here qenc berdewam dike. Gerekê derheqa rola ulmê Rûsîayê nava pêşketina kurdzaniyêda bi xusûsî bê gotinê. Nava gotarekêda firsende mine wê yekê tune, lê ez tenê bidime kivşkirinê, ku dawiya sedsala XIX û destpêka sedsala XX li Rûsîa berî şorişêda baza pêwîst hebû bona sazkirina kurdzaniya ulmî. Vê yekêra girêdayî, nikarim careke dinê gotinên I.A.Orbêlî bîr neynim: "Hindava lêgerîna kurdada deynê hîç ulmekê ewqas pir nîne, çiqas ku deynê ulmê Sovîêt, û ji bo wê, ku ulmê Sovîêtî peyhatiya ulmê Rûsîayêye (lê di hêla lêgerîna pirsa kurdada xebata bingehîn ji hêla zanyarên rûs da hatine pêkanînê), û ji ber ku kurd ji hîç ciya nikarin hêviya alîkariya usa mezin, merdane û dil-can bibin di hêla lêkolîna çande, zimanê wan, û derketina wan li ser meydana wîyana serbestiye bi dewlet, çawa ku ji ulmê Rûsîayê".

Eger ez gotina xwe serhevda bînim, pirsên herî girîng, ku ber kurdzana û ronakbîrên kurd sekinîne, bi tomerî evin:

1. Belakirin û rikinkirina tîpên kurdî li ser bingeha latînî (varîanta wêye, ku Celadêt Bedirxan amade kiriye).

2. Mînanîhavkirin-yekkirina zaravê kurdiyî kurmancî ser bingeha nêzîkîhevkirina kurmanciya kurdên welatên derva tevî kurmanciya kurdên Hevalbendiya Dewletên Serbest (ser bingeha kurmanciya lîtêratûrî ya kurdên Ermenîstanê).

3.Fêrkirin-hînkirina zimanê kurdî ser bingeha tîpên latînî. Ji bo wê amadekirina pirtûkên dersa ji bo dersxanên dibistanaye pêşin.

4. Amadekirina kadroya ser hemû dereca.

5. Diha pêşdaçûyîna kurdzaniya Rûsîayêye zanyarî. Weşandina lîtêratûra zanyarî, çapkirina cêrge sertacên lîtêratûra kurdiye klasîk, nimûnên zargotinê.

6. Zêdekirina prêssa kurdî û vekirina radîoa kurdî navçeyên, ku kurd ser hev lê dijîn. Damezirandina Navendên çande.

Bi hesabhildana wê, ku potênsîala kurdên HDS ya zanyarî pire, û lîtêratûra profêsîonale pirawahî heye (berî her tiştî ya hûmanîtar), em îdî dikarin bêjin, ku ev pirsên me daniye pêş xwe, dikarin bêne qedandinê. Vê yekêra girêdayî ez pêşniyar dikim, ku koma xebatkir ya herdemî bê damezirandinê û gerekê zanyarên Moskow û Pêtêrbûrgê yên bi her pêşekî bikevine navê.

Zara Elî YÛSÛPOVA
Doktora zimanzaniyê, profêsor.

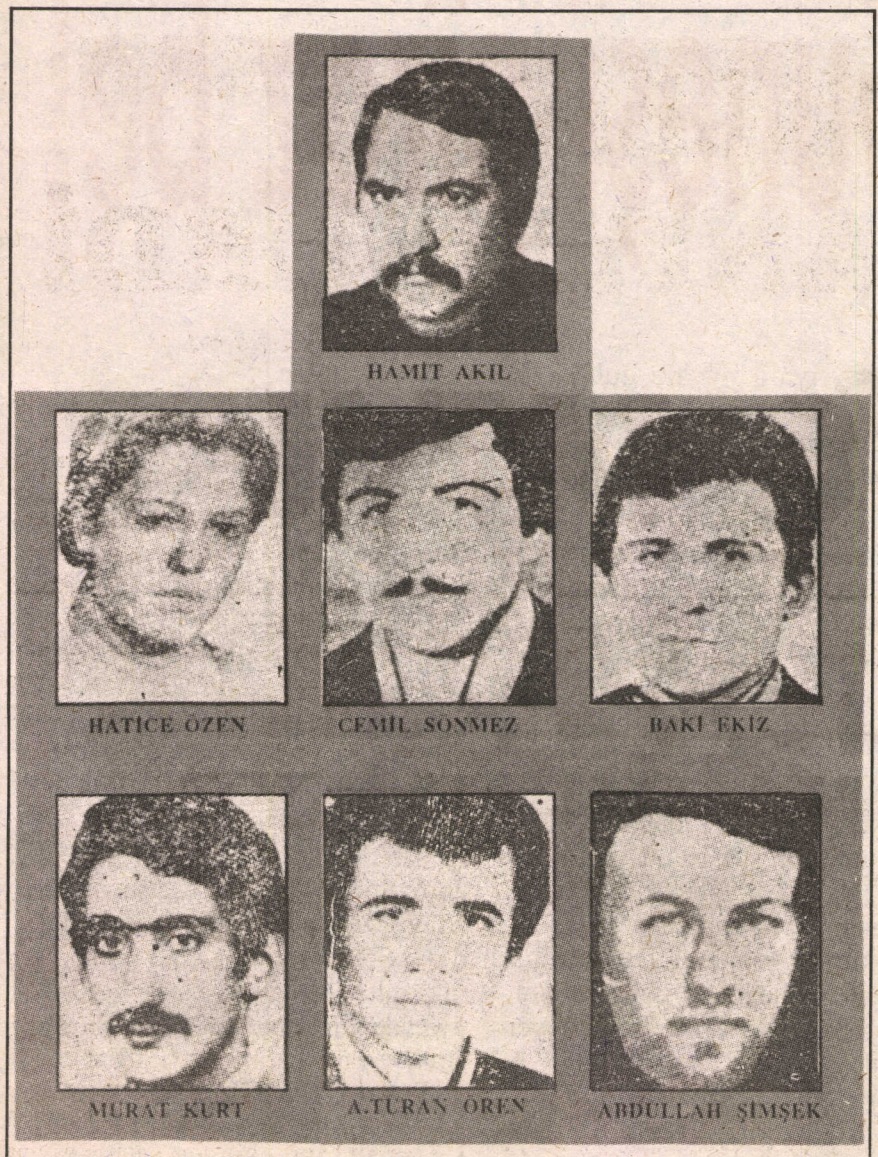

16 Mart 1978'de sivil faşist güçlerce katledilen

Hamit Akıl

ve devrimci arkadaşlarını saygıyla anıyoruz.
Hamit yoldaşımızın ve altı devrimci arkadaşının anısı devrimci ulusal mücadelemizde yaşıyor.

Devrimci Ulusal Gençlik

ALEVİLİK SORUNU VE DERSİM AYAKLANMASI ÜZERİNE

MUNZUR ÇEM

KÜRTÇE-TÜRKÇE SÖZLÜK (Zazaca)

MUNZUR ÇEM

İSTEME ADRESİ:

KOMKAR
Hansaring 28-30
50670 KÖLN-Almanya

Munzur Çem
Box: 2487 165 23
Hannalby-SWEDEN

Baş tarafı sf. 9'da

GAZİOSMANPAŞA'DA NE OLDU

Bu anlamda Türkiye'da yaşananlara bakalım. Türkiye'de bir sorunlar yumağı var ve bu önemli ölçüde devletin kendi yapısından ve anlayışından kaynaklanıyor. Devlet, sorunları çözmek yerine toplumu zapt-rapt altına almayı ve böylelikle sorunların üstünü örtmeyi gelenek haline getirmiş. "Ben doğrusunu bilirim, bana karşı söylenen her şey ve yapılan her davranış zararlıdır ve engellenmelidir" mantığı her hücresine sinmiş. Öte yandan sorunların böyle aşılamayacağı da ortadadır. Öyleyse Osmanlı'da oyun çok. Toplumun dikkatini çekecek tartışmaların uzun süreli olmasını sağlayacak bir olaya ihtiyaç var.

Demokratikleşme olgusunun Türkiye gündeminde olduğu bir dönemde, bu açılımı istemeyenlerin olduğu ve yine Avrupa ile Gümrük Birliği Anlaşması'nın onay aşamasına geldiği, ancak yine buna karşı çıkanların olduğu ve bunu engellemeye çalıştıkları biliniyor. Bu noktadan hareketle bu olayı gerçekleştirenlerin bu amaca hizmet ettikleri sonucu çıkarılıyor. Ancak bu ne kadar gerçekçi görünüyorsa bunun tersi de bir o kadar, gerçekçi olabilmekte. "Demokratikleşme" yönündeki gelişmelere ayak direyenler ve engellemeye çalışanlar var. Bunların elimine edilmesi gerekiyor. Yıllardır devlet içinde önemli köşe başlarını tutmuş bu insanların bir çırpıda yerlerinden edilmesinin mümkün olmadığını, yukarıda belirtildiği gibi İçişleri Bakanı Menteşe'nin sözleri de açıkça ortaya koyuyor. İktidar bloku içinde ciddi boyutlara varan bir çekişme sözkonusu. Devlet çağdaş bir işleyişe sahip olmayınca, siyaset işte böyle, lağım şebekelerini andıran karanlık dehlizlerde sahnelenen alicengiz oyunlarına dönüşebiliyor.

Nitekim, olaydan sonra üst düzey polis şeflerine ve yöneticilere yönelik eleştiriler gündeme gelmiş ancak, "polis teşkilatında operasyon" yaygaralarına rağmen alt düzeydeki birtakım görevlilerin görev yerlerinin değiştirilmesi dışında önemli bir değişiklik sağlanamamış, tasfiyesi istenenler karşı atakla yerlerini korumayı şimdilik başarmışlardır.

Senaryonun diğer bir ayağının toplumsal muhalefeti açığa çıkarmak ve bir taraftan onun tepkisini ölçmeye çalışırken diğer taraftan da muhalif güçleri törpülemeye yönelik operasyonlar geliştirmek olduğu görülüyor. Bu görüşün dayanağını, polis şeflerinin ve diğer üst düzey bürokrat ve yöneticilerinin basın yayın organlarıyla birlikte, koro halinde, devrimci, demokrat ve yurtsever güçleri hedef göstermesinde buluyoruz. En önemlisi Kürdistan'da sürdürülen savaş sonucu Türkiye metropollerine göç etmiş insanların yoğunluklu olarak yaşadığı bölgelerdeki olası gelişmeleri hesaplama ve ona göre önlemler alma gibi bir olguyu içerdiğini düşünmek gerekiyor. Polisin kitle gösterileri konusunda yetersiz kaldığı, kitle gösterilerini "uygun biçimde" önlemede deneyim sahibi olmadığı tartışması, gelecekte olası kitle eylemlilikleri konusunda -gerekirse yeni birimlerin oluşturulması suretiyle- polisi daha "yetkin" kılmayı hedefliyor. Kısaca belirtmek gerekirse bu katliamı tezgahlayanların bir taşla çok sayıda kuşu avlamaları düşündükleri ortaya çıkıyor. Seçilen yer ve saldırı biçiminin doğurduğu sonuçlar itibariyle böyle bir amaca hizmet ettiği açıktır. Ancak şunu unutmamak gerekir ki; toplumsal olayların sonunun nereye varacağı da çoğu zaman belli olmayabiliyor. Tüm senaryoları altüst edecek gelişmelerin yaşandığına tarih çok sayıda örnekle tanıktır. Ümit ediyoruz ki, artan zulmü zalimin sonunu çabuk getirsin.

Xaçepirs

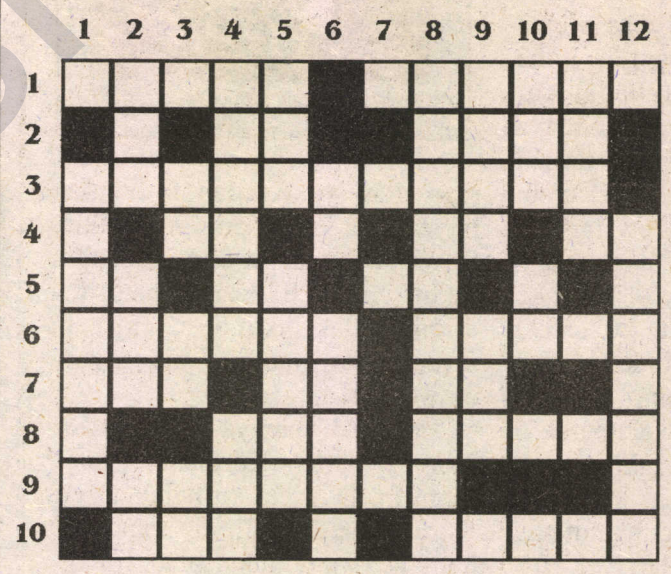

Çeperast:

1-a) Di dîrokê de navê Wanê. b) Di Erebî tewrek çûk (çivîk) ku di Quranê de li ser van ayetek heye. 2- a) Di Kurdî de daçekek (berepaş). b) Terbiye 3- Şaîrekî bi nav û deng (ji Amerîka Latînî). 4- a) Daçekek b) Bûyerek xuzayî. c) Di Kîmyayê de kurte nivîsa sodyumê. 5- a) Ne tûj. b) Kurte nivîsa manganezê (berepaş) c) Di muzîkê de noteyek (berepaş) 6- a) Şaîrekî Latîn Amerîkayî. b) Navek Erebî. 7- a) Birê pîvazê . b) Ben, dezî. c) Nîdayek (berepaş) 8- a) Mezer, qebr. b) Pê cil tê dirûtin (berpaş) 9- Dîndar, kesên dîn diparêzin. 10- a) Bi zaravayê Soranî heyf, întiqam. b) Li hinek herêman ji êzîdîyan re dibêjîn (berepaş)

Serejêr

1-a) Ressamek bi nav û deng. 2-a) Kurte nivîsa navê Dewletên Amerîka yên Yekbûyî bi îngîlîzî. b) Ne do û ne sibê (berepaş) c) Kurte nivîsa lître. 3- a) Kurte nivîsa Bulgarîstan. b) Li hinek cîyan ji agir re dîbêjin. c) Li dinê deşta herî mezin. 4- a) Lawirek ji famîlya şêr û şepal e. b) Xelk, milet. 5- a) Axaftîna telefonê. b) Di nav Kûrdan de ji traktorê re dibêjin. 6- a) Bi hinek zimanên Ewrûpayî na. b) Mêrê miyê (berepaş) 8- a) Tolazî, teralî. 9- a) Xwedîyê dînê Budîzmê. b) Bi Farisî roj. 10- a) Pîs, zîşt, lewitî, nepak. b) Kesekî mêrê wê an jina wî mirîbe. 11-a) Şaîrekî bi nav û deng, ku ew bi xwe Kurd e û ji bajarê Ruhayê ye; lê di dewra Osmanîyan de ji padîşahan re nivîsîye. 12- Bi zaravayê Dimilî vekirin

Bersîva jimara buhurî

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	M	Î	T	A	N	Î	■	K	A	R	T	■
2	E	R	Ê	■	Î	M	A	M	■	E	■	O
3	T	A	D	E	■	■	■	■	A	W	I	R
4	Î	Q	E	D	Q	E	D	■	■	Ş	■	G
5	N	■	■	E	■	L	E	G	L	E	G	■
6	A	D	A	B	■	■	S	Î	■	N	O	L
7	N	E	S	Î	H	A	T	■	■	B	■	A
8	■	L	Ê	■	■	M	A	R	T	Î	R	■
9	M	M	■	A	D	A	R	■	A	R	A	M
10	N	E	W	R	O	Z	■	S	S	■	■	N	A

8 saliya Medya Guneşî pîroz be!

Rojnamegeriya Kurdî tovê xwe di meha Nîsanê de avêt û di meha Nîsanê de bi Medya Guneşî ji nû ve vêjî. Çawa ku di tarîtiya rejima Sultan Ebdûlhemîd de rojnama Kurdistan bi tîrêjên xwe ev tarîtiyê çirand û ji bo gelê Kurd û neteweya Kurd bû sembola ronahiyê, herwisa piştî 90 saliya rojnamegeriya Kurdî dîsa wexta ewrê rejima eskerî ya 12'ê Îlonê li ser welatê me belav bubû îcar kovareke din bi navê Medya Guneşî wek taveke, bi tîrêjên xwe yê tûj li ser welatê me yê bi xêr û bêr belav bû û ew taritiya rejîma Îlonê hêdî hêdî çirand û bû sembola ronahiyê. Di 11'ê Nîsana 88'an de tam 90 saliya rojnamegeriya Kurdî de Medya Guneşî dest bi weşana xwe kir. Bi siyaseta xwe ya welatpêrêz û bi qerardarî û nefspiçûkiya xwe, bi objektiviya nûçeyên xwe û bi îzahkirina bûyer û rûdanan di nav gelê Kurd de bû hêviyek û çirûskek nû.

Belê Medya Guneşî bi derketina xwe şîmaqeq mezin li rejima Îlonê xist. Bêhêvitiya ku di nav gel de peyde bûbû şikand, moralek mezin da gelê Kurd. Armanca xwe di detspêkê de eşkere kir, siyaseta we ya bingehîn dê tiştan bi navê wê bangbikira. Prensîbên me şikandina tabûyan bû. Di lîteratûra wê de bikaranîna zimanê "ezob" tune bû. Dema ku gotinên Kurd û Kurdistanê di nav hin hêzên şoreşger û welatparêzan de hin wek tabû bûn û ji herêma Kurdistanê re digotin "Rojhilat", Medya bi înat û bi qerardarî li hember vê lîteratûrê rawest. Ji bo wê jî di nav gel de îtîbara wê bilind bû, ciyeke sereke û bi rûmet stend.

Şiara me ne guhdarkirina stran bû, me yê bi xwe bisitiriya. Me bi vê şiyarê şêl û helwesta xwe diyar kir. Armanc ew bû ku em bibin deng û guhen tevgera rizgarixwaza Kurdistanê. Bi nûçe û analîzên xwe, bi şêla xwe ya siyasî û bi perspektifên xwe yên sosyalîst me xwest em tesîrê li pevajoyê bikin. Me xwest em bîr û

raya giştî ya Kurdan li hember bûyer û rûdanan ava bikin. Sîyaseta gemar a dijmin deşîfre bikin. Xelkê ji dezinformasyona dijmin xelas bikin. Em çiqas bi serketin ev teqdîra wê xwendevanan in.

Helbet di dawiya salên 80'î de û îro jî şerten Kurdistanê gelek giran in. Dewleta ku hebûna gelê Kurd nasnake û di qanûn û huqûqa xwe de înkar bike, li Kurdistanê mafê jiyanê ji holê rake, gund û qezayên Kurdan wêran bike, bi cinayetên "qesasnediyar" ronakbîr û welatparêzên bijartê yê gelê Kurd bikuje, gelê Kurd mecbûrê surgunê bike, dê ew li dijî wan rojnama û kovarên ku teda û zilma wê bi zimaneke zelal tînin ziman jî qedexe bikirana. Di vî warî de hemû rojname û kovarên welatparêz û pêşverû bedeleke mezin dan. Bi taybetî jî rojname û kovarên ku şêla xwe li ber gelê Kurd û li dijî dewletê eşkere kirin, hema hema, hemû hejmarên wan hatin topkirin, berpirs

Şiyara me ne guhdarkirina stran bû, me yê bi xwe bisitiriya. Me bi vê şiyarê şêl û helwesta xwe diyar kir. Armanc ew bû ku em bibin deng û guhen tevgera rizgarîxwaza Kurdistanê. Bi nûçe û analîzên xwe, bi şêla xwe ya siyasî û bi perspektifên xwe yên sosyalîst me xwest em tesîrê li pevajoyê bikin. Me xwest em bîr û nivîskarên wan bi hefsê û bi cezayên pereyan hatin mahkûmkirin, buro û avayiyên wan hatin bombekirin, xwendevanên wan hatin girtin û taqîbkirin. Dewlet çi destê wê hat li hember rojname û kovarên Kurdan bi kar anîn. Rojnameyên "Ozur Ulke" û "Dengê Azadî" bi temamî girtin. Dewletê li dij Jiyana Nû, Newroz, Hevdem, Deng, Ozgur Halk û rojname û kovarên din êrîşek hov ajotin.

Rojnama me Medya Guneşî, ku di şertên giran û bê îmkaniyetên mezin de hata nuha ancax 62 hejmarên wê derketin. Hema hema di derheqê hemû hejmarên wê de dawe hatin vekirin û polîs dest danî ser wan. Bi vî hawî dewlet dixwest di warî aboriyê de asteng pêşiya me derxe. Di vî warî de heta ciyek bi ser ketin jî. Lê me ber xwe da. Bi kadroyên xwe yên ciwan bi qerardar berxwe da. Em di wê baweriyê de bûn ku bê bedel li Kurdistanê derxistina rojnameyeke ne mumkun e. Berpirsên rojnameya me Osman Aytar, Cemal Ozçelîk, Yakûp Karademir, Salih Bal, Mahmûd Metîn, Vedat Aydin, Nusrettin Yuksekkaya, Murat Yeşîlirmak, Hamdullah Akyol hatin girtin, di hefsan de man, ceza girtin, teda û zilm dîtin. Mahkeme û girtîheg bû adresa wan yê duyem. Polis li der û dora buroyên me qereqol danîn, nûçegihanên me hatin girtin, xwendevanên me hatin taqîbkirin. Buroyên me hatin bombekirin.

Di sala dawiyê de du dawayên berpirsê rojnameya me yê kevn Nusrettîn Yuksekkaya di mahkema bilind de jî hatin erêkirin. Bi vî hawî 30 mehên cezayên hefsê û 150 milyon cezayên pereyan ji bo wî hat tesdîqkirin. Berpirsê me yê buroya Anqerê Abdullah Guler du meh di hefsêde ma. Berpirsê me ye 9'an Nesih Çilgin jî berê hefteyêkê hat girtin. Carek mehek, carek jî 15 rojan di derheqê rojnameya me de qerarê rawestandinê derket.

Bêguman Medya Guneşî di dîroka rojnamegeriya Kurdî de ciyekî taybetî bistîne ji ber ku di dema xwe de bersîva hevcedariyeke mezin da.

Lê di pêvejoya îro de tevgera azadîxwaza Kurdistanê gihaştiye qonaxeke nuh. Êdî dive em qonaxên nuh de jî ji ala "çapemeniya azad" serfirazkin.

